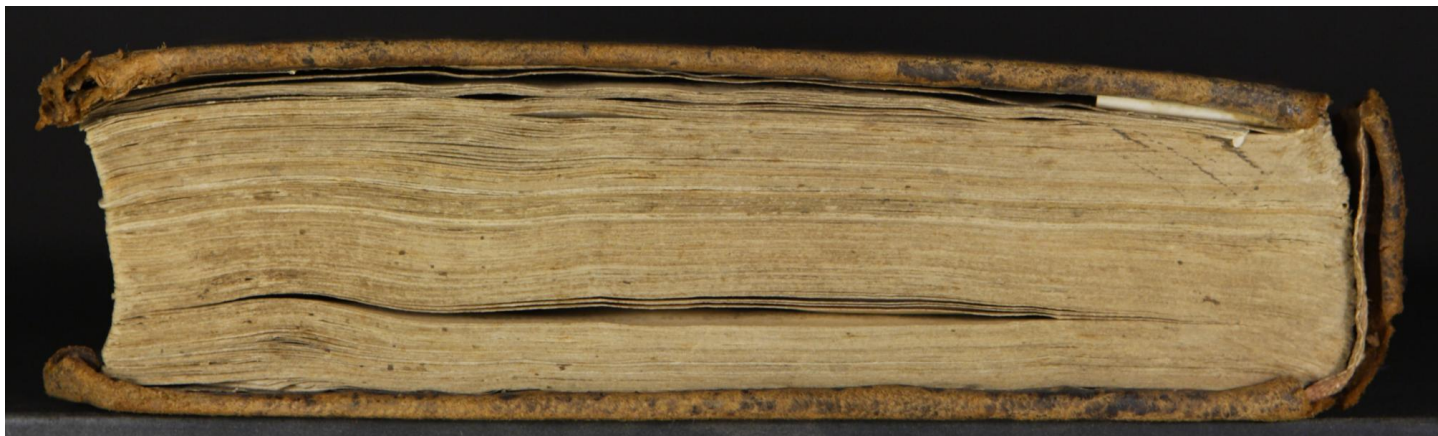

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Postillati 106

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Postillati 106

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Postillati 106

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Postillati 106

Postillati

106

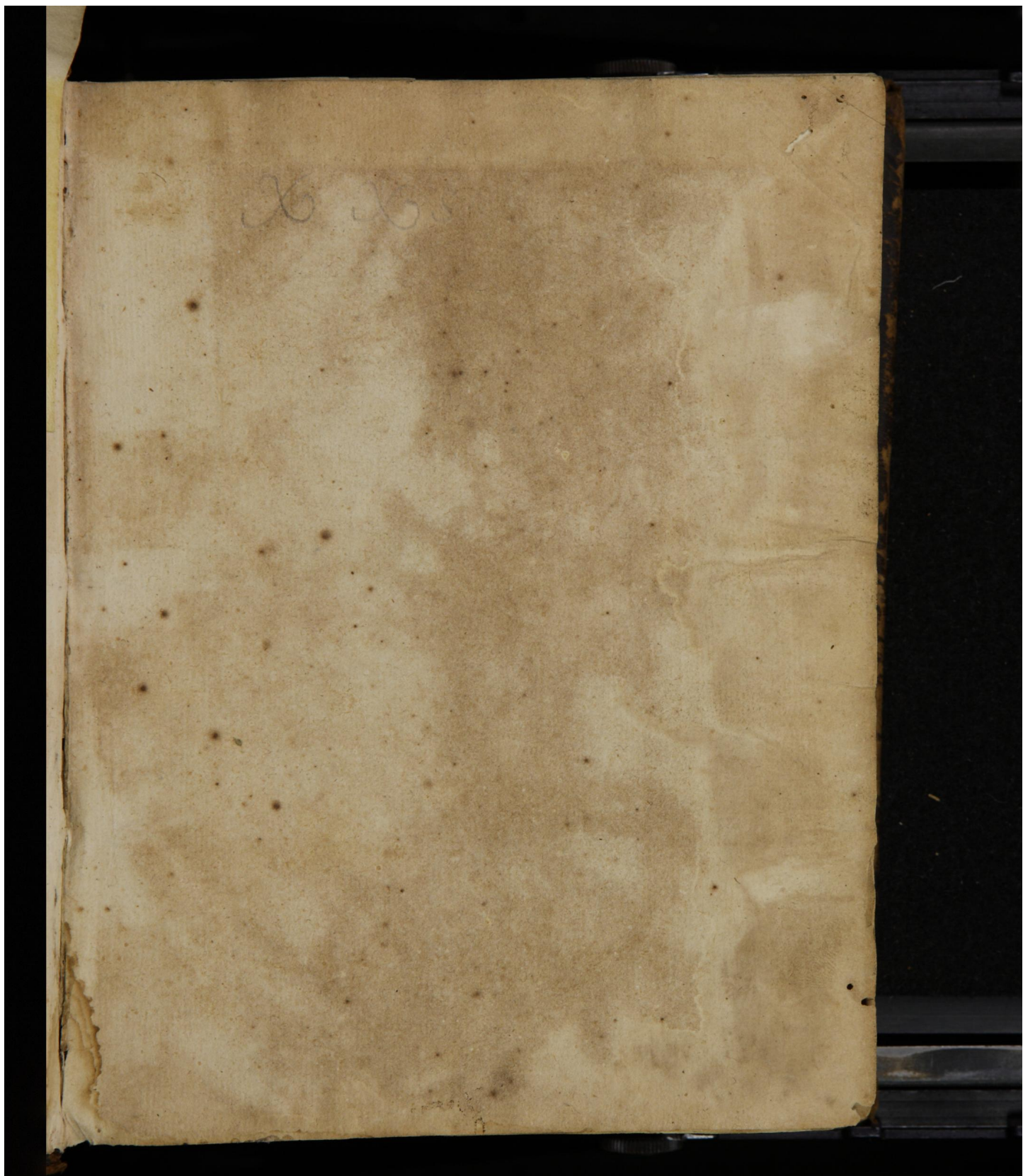
BIBLIOTECA NAZIONALE
CENTRALE - FIRENZE

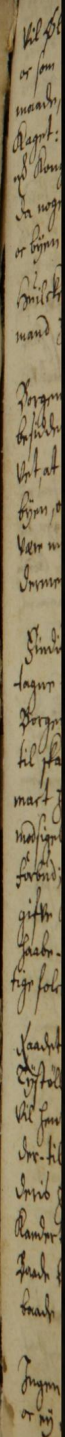
Post. 106

Low-bog / norske

19. 4. 161

19 X. 4

22. Om Skæppe.

Vil Skæppen ikke gifte maade som Borgmester or Raad besatne,
or som tidstid Værd tilfiger, eller sin blifver besindende mind anden
maade, da miste sin saa meget ellers som sin fæstne, or Raaden paa
Raagt: Sker det anden gang, miste Sker, bøde 3 ud bym or 3
ud Rongem: Sker gang bøde 40 ud, or springe fra Raagen: Vil
da nogen vovne for funder, or ny Land, bøde bouden 40 ud, or Rongem
or bym 40 ud.

23. Om den der sigtist en Land gælde.

Smilken maad sig lader sigtist, or ny fæstne, end at fætte, da skal
maad sammen fætte som en anden indvillig maad.

24. Om inden-bjib Maad.

Borgmester or Raad bode at fætte den til vatten som en indvillig
besindende, or tætte ofter dets indvillig: For den der i profz
vnt, at de vatten for afvint eller vild, bode Rongem 40 ud or
bym, or Vær uigil, or uigil, or komme af Raadet, or aldrig
Vær mætte der i. Sammen Lov nu or om de ligger nogen y,
Innover skal paa ind Sker fætte ind sammen rfer til.

25. Om Gilde.

Smilken nogen Gilden eller Samfund, hvad haller den en op-
tagne eller Erverfste or taget af nogen fætte, der som fætte,
Borgmester or Raad bode profz indvillig at Vær or bym
til fætte: Saadanne Gilden eller Borgmester or Raad fætte
maad fætte at fætte, forbyde or aflegge, inden fætte maad
modsigelse i nogen maade: De fætte nogen Innover ofter fætte
fætte; Saa mange som fætte fætte Innover, uindig, Saadanne gilde,
gifte Rongem 6 ud or bym 10 ud; or fætte som de fætte til
fætte-kommene, ellers eller maad, Saadanne skal fætte or gifte fætte
fætte fætte inden fætte.

26. Om Hjens Rieldere.

Raadt skal or fætte dets Hjens-Rieldere, der skal de fætte fall
Tjæstall or anden fætte dets fætte for en indvillig Værd, i fætte det
vil fætte for et indvillig, i fætte det vil fætte i Raadtall; or
der-til-mad maa fætte fætte i Raadtall fætte Tjæstall fall i
dets fætte ind dets fætte, or indet ind at fætte eller fætte:
Raadtall; or indet skal de fætte Rongem 3 ud or bym 3 ud:
Saadanne Borgmester or Rongem maa vil fætte dets ellers at fætte
boud inden fætte or inden, for fætte, boud i fætte or Raadtall.

27. Om Gjælling-Rost.

Ingen som vil Gjælling gætte maa fætte mætte ind 20 fætte maad,
or ny mætte ind fætte, inden saa fætte at fætte fætte nogen
der.

Drømme, første eller Bykøp til sit Bytillid, da man fandt fæstet flom
er Røttet, og nu flom fæstet med: Guds Drømme giør, bød Røttet,
som nu fæstet bød, og Bykøp saa ungat: Sammen Læs og om
Bæstel og anden Ginstabud.

28. Om Vin, [sælf maal, og Zuse, etc.]
Ginstabud som tapper Vin, og bærindis med sælfet maad, fandt
mister sammen fæst fandt tapper af, sælfparten til Røttet, og sælf
parten til Bykøp Læs; Dog skal ingen Drømme tapper sin Vin,
først det blifver bærind af Drømme eller Læs; Or gifter In-
vis Zuse, som gammel fæst fæstet vært, som nu 3 grode af fæst
fæst, og bær Drømme 2 Maal Vin, og fæstet 1 Maal Vin:
(Det nu 2 partet Damp maal, i et Røttet.)

29. Om Drieste.
Skal ingen i nogen Gade, bød eller Ginstabud, og ingen som nu
nu Drømme maa fæst Drømme med til sit; In fæstet ligger til
fæstet og Røttet med Drømme; Guds Drømme giør bød Røttet,
som 40 ud, inden In som bød fæstet fæstet af Røttet nu,
hæst fæstet fæstet, Drømme eller Læs.

30. Om Bykøp framme.
Drieste som nu fæst fæstet fæst eller framme, fæst fæst Drømme
gødt ind og ind med Drømme framme: Læsnu In, som fæst
bød, som nu nu Drømme, paa Drømme fæst, bød Røttet
og Bykøp sit fæstmaal.

31. Drieste maa ej Røttet.
Ingen Drieste maa Røttet af Ginst: Guds det giør fæstet for-
bød det fandt Røttet, sælf til Røttet og sælf til Bykøp, paa
bær Drømme fæst, saa bød In In fæstet som In In Røttet:
Or Drieste som bød til Bykøp fæstet gifter Drømme ginstabud,
nu hied om aart, paa fæstet Drømme, med Drømme bød, som
fæstet nu; Guds det nu giør bød Røttet 3 ud, og Bykøp 3 ud.

32. Om Røttet.
Bød, fæstet, In, Drømme, fæstet, og anden fæstet bød, skal
maad Røttet med Røttet: Guds det nu giør, fandt fæstet fæstet
det fandt fæstet, og paa In det Røttet fæstet, sælfparten Røttet
og sælfparten Bykøp.

33. Om Drømme [for fremmede Røttet].
Ingen fremmede Drømme maa fæstet indstaa med i fæstet fæstet
Dag, nu hied om aart, og med fæstet bød, inden fæstet Ginst af
Røttet: Guds Drømme giør, fandt fæstet fæstet sin Drøm til Røttet,
som

gns or bym: End færligst Riðmand som komur til bym und til,
h, lært, or andr sig Riðmandskab, fand skil sit gods op til en
Borgerris, or fæst, int paa et Loft eller i fæst, eller i gaard, or
or fæst sit bygn om fand vil for bym; or maa fand nys fæst
sit gods paa gaarden eller vindur: End fur-imod giør, bød den
gns 3 ud or bym 3 ud.

34. Om fæst Riðmandskab.

End som fører fæst Riðmandskab, int væn forbrint, intie
skal gifte Rongns 40 ud.

35. Om Christe-penge.

Ingen Borgerris maa Riðen i bym und Christe-penge, til bym
stund besej, h, int er sig und Rongns or bym, or in penge
som saa indgifte or forbrint til Rongns or bym, eller in
væn som indgifte; saa maa den; dog innum ingen skad som sel
ger, or væn nys fæst penge tilfæst.

36. Om Skind or Guder.

Itun ingen ginstur maa Riðen nys skat int Skind eller fæst
blodig: End int giør, da er int forbrint til Rongns or bym.

37. Om mand ej fæst Riðet.

Endstun mand in Riðer noget, or fæst op und gaarden,
maa samun dag in den væn namm or bød 2 in penge:
Bøder fand int inder in Riðer, da skal fand betalt
saa dyrt som fand int Riðer: End færligst som Riðer nogen
ting af andr, or fæst inder in Riðer in, fand skal
fæst Riðet, or betalt int saa dyrt som fand int Riðer.

38. Om Child, fæst den ej fand betale.

Endstun nogen som nys fand giør sin giør, fand skal ant væn
samun i fand som fand er fæst, naar fand er lough
forfæst, paa int fand skal nys fæst sig væn bød; dog skal
fand saa forvæn, at fand fæst nys fordræst.

39. Om Borgerris-fæst.

Ingen maa væn bymand: nogen stund fæst fæst
som int Rongns or bym Riðskab or mand skab, or bærst for bym,
in, Borgerris or laad, fæst fand er skil int fand bærst,
in fand fæst int fæst.

40. Stiger mand offer byens mære.

End som stiger offer byens mære eller planer, eller andr
Bæsting, or bærst in in, gifte bym 40 ud or Rongns 40 ud.

41. Om

sin saltz, or sand softer land; Rongrunt Vils: Or Guldston man
som sinnefve eller fulgor de som vil værn paa Guld arghlyst, or
Vind det, sand liere dan samme som som forlofsent stiar.
47. Om Guld.

47. Om Dyrer.

Le or saa forbo'den nogen samlung at giør for nogen arind
 fljts, inden Fogden, Borgmesteren or Rades Lømmen Lømmen
 Lømmen; or den som er forstemand i siffen, sand miste sin sabb
 or sand Gufvetaas i Rongvud Væge; or alle andre som i sig
 sandel er bode Rongvud Lørd: Or Gufvetaas af Lømmen ubet
 stander, sand Lierr sin sag for Fogden, Borgmesteren or Rades
 som Lømmen Lørd.

48. Om J. Gangb smbede.

Guleken som er fød i nogen Christen, or hans noget mndel,
 som hans til blifer end, or bryr sig af, som er fader, søn,
 skindler, skinder, or andre slig, hans skal vi gifte, minne om
 Guds pringe der hans kommer i embedet: End Guleken af
 for et embedmand, som inden-bjød er fød, or vorder borge,
 hans gifte saa meget til G. gang som hans gifte til borge,
 skal, naar hans først der-i fattes.
 Nu den Embedmands vare.

49. Om Embedsmænds Værel.

49. Om Embedsmænds Tælling.
 Guellem Embedsmænd, Borgere, Indbo, Skomagere, Skindlere, eller
 nogen anden, der vil søle. Borgmestertid, or Skaads Tid, naar
 de sitte ind i Embeds-Tælling, eller sidder i Løbskred, først Tid
 fandt til sin Tid, bøde alt det fandt taler at bringe or til
 sig, Sættor paa samme Embed, or det givt ind i Embedt naar
 Anden Tid 3 ud; tredje Tid 6 ud; fjerde Tid 40 ud, or alle andre
 Vær Borgmestertid paa mættor, som Borgmestertid or Skaads Tid
 for isat som sid. 50. Om mand Brøder Fred.

50. Om mand brøder fred.

for nytt og nytt. 50. Om mand vnder Fies.
Hvis som bryder frem i et Kongerike m i Lijm, fands bøde Sammen
I et Skuden plet 40 ud, or Kongen or Lijm fine 40 ud ofter an-
I et Rette l' bode. 51. Om Raadmænd. Oke R. al Euronum

51. Im Raadmünd.

Som som holder sig for Aadmands, og paa en Rigtighed af Evigning,
Arer, Paud or Monnighjeder, som fannem bår, land niester som salt,
or salsindlaas i Rounges Værrir.

52. Om frad som i Liden begyndit.

[illegible]

53. Om

53. Om Optagte.
Enid som Døgnen, Borgmester or Raad optager midt Rongens
fuldbyrd, det blifver fast, eller både 40 p Rongen, or 40 p Byen.

54. Færes mand af Byen.
Enid som Bymand der indfarer af Byen sit ævinder, or æter sig
laugens borte, at væn midt 6 Byer, fand plide en andens i sin
fnd, som skal stave for sammen, or giør, om noget sammensagt paa
kommer, som Rongen or Byen maet paa ligger.

55. Om Rongens or Byens Laase, plancke, græst, et.
Enid som Byen Rongens or Byens laase, fand både midt sin
sals, or fand fofvndlaas til Byen or Rongen: End fnd som Byen
plancke, eller Byen Inrofer eller igjennem, eller Rongen fnd
bort som nr til Byens vænne baste sammensagt, både 40 p Rongen
or Byen: Det sammen både der stiger eller Byens græst, eller
fnd andens fnd ind midt sit fnd, midt at kommer uforbrudt nr.

56. Om Døgnen eller fofvndens Id.
Enid som Rongen fnd fra Byen, fnd skal blif sig væn, andens
14 Dagn eller fnd Id, or tilfnd fnd or Borgmester, giør
fnd det id, da både 3 p Rongen, or fnd noget Byen: Dagnen fnd
or væn eller sin fofvnd, da skal fnd, Borgmester or Raad
vnd Inro fnd, at det blifver uforbrudt, or Inro fnd fnd.
Det sammen nr or fnd om Inro fnd.

57. Om Daabel.
Taber nogen Bymands fnd i Daabelspil merer midt 1 p fnd, da
skal den som vnder nr merer bnfnd midt en fnd pny.

58. Om Frand.
Enid som mand fnd eller fnd som midt blifver bndt naar fnd,
In id et luf, da skal alle In der for fnd bor, giør sammen
det fnd luf, om fnd, Borgmester or Raad fnd, fnd at
væn.

59. Om mans far fnd af Byen.
Om som indfarer af Byen midt fnd, born or gnd, or nr fnd,
mer ind i Byen igjennem at bor ind en aar or dag, fand midt fnd
luf, or bnd at fnd det paa nr, (fnd fnd fnd.) fnd som
fnd i Byen 6 Byer, or id fnd sit fnd fnd, or vnder
fnd, både Rongen 3 p or Byen 3 p, ind fand fnd det midt
midt.

60. Om fnd.
Vnder nogen fnd fnd i fnd, ind fnd, ind fnd, ind fnd,
det fnd fnd til, det skal nr fnd fnd; fnd det fnd, skal
fnd det til Rongens fnd, til Rongens fnd, or fnd maendfnd
for

for sin image or arbeide som sammen sedt kanne siges varmt, or
om som skilt til forer fanger sit eget i gjen.

61. Om Spedalt.
Hus som Spedalt sett fanger sammen skal bygges dag for aff sig
den, Borgmester or Raad, ind at farr, ind som suadann solt
for sig skal; vil fand sig, da vider sammen til paa farr eget. Bost.

62. Om Rongens Jord.
Hus som bor i Staden paa Rongens Jord or gaard, fand skal sig
aftraengit, men fand formaar or vil der af sig sig, or som meget
som der bor ind vatter at afgaa.

63. Om ubegjennet Ord.
Hus som forer sig, fogder, Borgmester or Raad ind vider sig, af
for ubegjennet Ord, fand bide sammen to id Rongens or Lign;
Hus fand sammen saar, bide sin fald or bide laad; Danner vider
or or om sig, naar de er i Rongens eller Ligns erinde.

64. Om Udbud.
Hus som vider til sig at farr i Rongens indvid eller Ligns
erinde, siges fand sammen or gior det sig, bide Rongens or Lign
to id, ind det farr ind Borgmester or Raads Orlov; or der
funder sig om anden til i fand sig, saa at ingen bost paa fand
vinder.

65. Ingen forbygge den anden.
Ingen maa forbygge sin Nabo ind fand, som eller bor, ind
som fogder, Borgmester or Raad sig sig: Hus givind gior, to
id Rongens 3 id, or sin bygning op.

66. Om Befestning (eller Lovbestning).
Fogder, Borgmester or Raad siges sig sig at sig ind
sigmands gode, som er ind sig sig meget sig sig, saa laange
de fanger ind betaling, ind sig sig ind som er sig sig
i sig sig sig or vider.

67. Om Told.
Aller vor Borg: Sig sig til or fra altid, med paa Stuen,
Galsvold, Malmo, Dragon, or aller ande vor sig sig sig,
der sig ind sig sig sig sig sig sig sig sig sig sig sig sig
dag or tid.

68. Om faldt maade.
Hus som vider sig ind sig sig sig sig sig sig sig sig sig sig
sig sig, eller meget ande sig sig sig sig sig sig sig sig sig sig
or 3 id til sig, ande sig sig sig sig sig sig sig sig sig sig
sig sig sig sig sig sig sig sig sig sig sig sig sig sig sig sig

69. Borgmester or Raad sig sig sig sig sig sig sig sig sig sig
sig sig sig sig sig sig sig sig sig sig sig sig sig sig sig sig

70. Om Golvén (eller 2. af.)

71. Om Gøddag, det er Guld og Søl.

72. Undfager mand anden.

73. Om Testamente

74. Om daar te komen [om een formaar at boden.]

75. Om Taabel.

78. Am

78. Om Ginstfred.

Du som gangur i nogen mands hus or gaard, ind bract, or
slaar, sof boindur eller fusturum, eller nogen indt fion, eller na-
gyn som. Du staa sof eller gaa til, fand miste sin falf, or
sof indlaad i Rongurk Vargr: End du som kindur i nogen
mands hus eller gaard, ind armbos, spind eller Rasturum,
op eller anden Vaabur som fand til flaa sold ind; Vordur mand
skal eller dract, da er det falfslo's givning: Samur Rattur
or om mand vordur saart or dract i sit eget hus, hus, bord, etc.

79. Skinder mand anden i vand.

Du som anden kindur i vand ind villis eller vordur sin fand
bold Rongurk Gud, or bym saa ungut.

80. Brider mand ~~ind~~ mand.

Du som giber eller kindur nogen indlyk mand paa fand
flukt, naar fand flyr eller indlyk vil, or antvordur
fand Rongurk saadan, om mand fand skal falfur om ind af fand
indring for fand imagn, offur som Rongurk, Rongurkstor or
Raad vordur forvordur om.

81. Brider mand Torgfred.

Du som bygjur Torgfred ind dag vordur Torgfred or, fand
bold ind ind flukt, firt 40 ud, or Rongurk or bym sinr san-
ungut: Du staa stander fra bold, naar op om morgun,
or til sin gangur ind om affurum.

82. Brider mand hus i Ristfred.

Brider nogen hus eller indlyk mand sin hus i nogen
Ristfred, fand giv ind fand vordur, or fangur ind givning
offur samur: Vil fand or for samur bort ind sig, da falf-
ur ind sig ind fagurk, Rongurkstor or Raad villis or minn,
or for samur sin hus fagurk samur fagurk.

83. Slaaer mand Rasturum.

Du som vordur forvordur at fand slaar Rongurk or by-
ind vordur ind forvordur om vordur, fand bold sin falf, or sof
indlaad i Rongurk Vargr: End falfur nogen vordur til nogen
for saadan givning, or rj falfurk fand vordur samur offur,
da vordur for sig ind 12 mands ind.

84. Om Vagt.

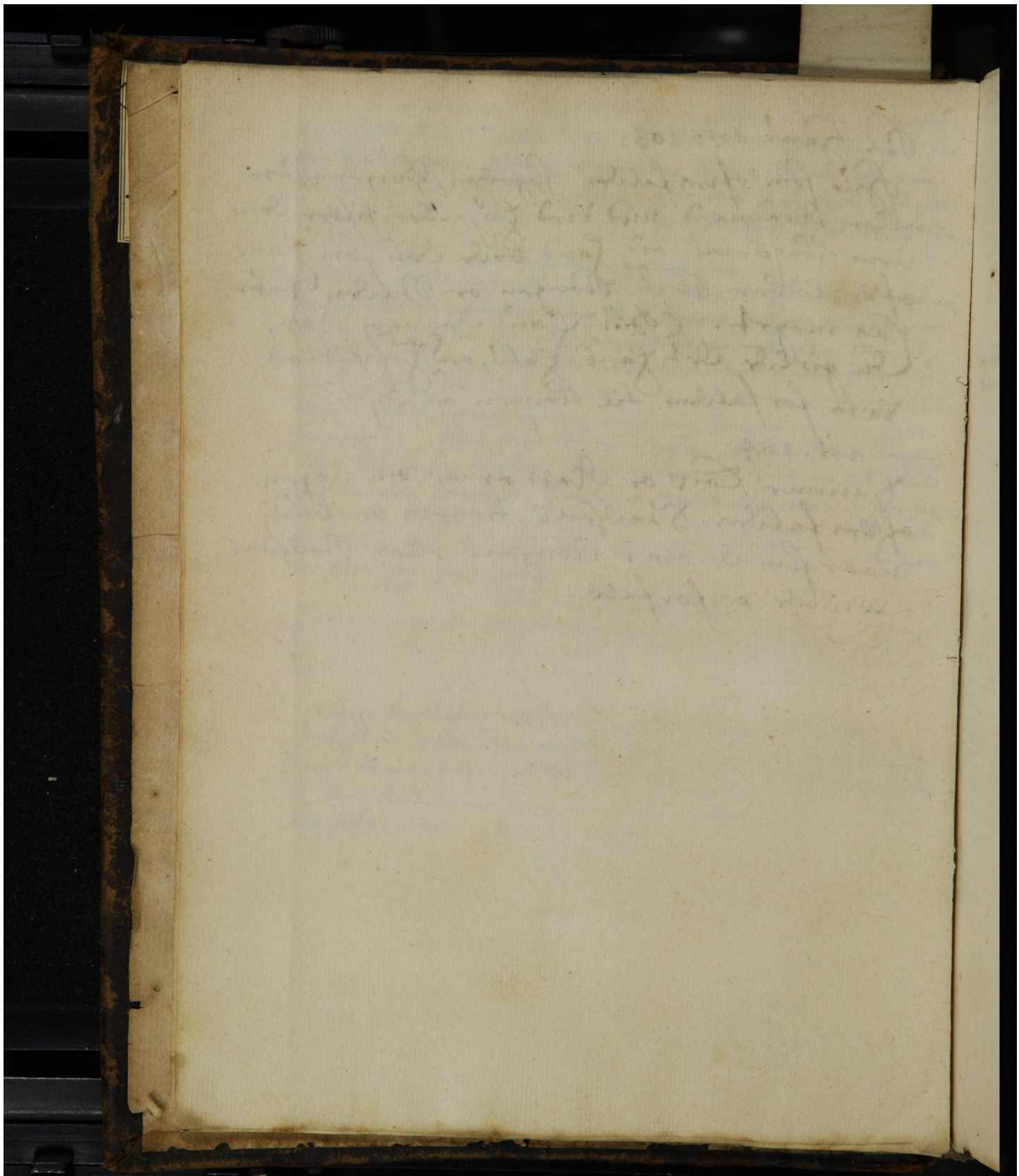
Kindur Vagturur nogen paa gader sin Alustur 9 or slayur,
da skal fand ind til sit hus ind til anden dagur, or da
giver fand til for sig sin fand giv paa fand paa gader. Or
naar

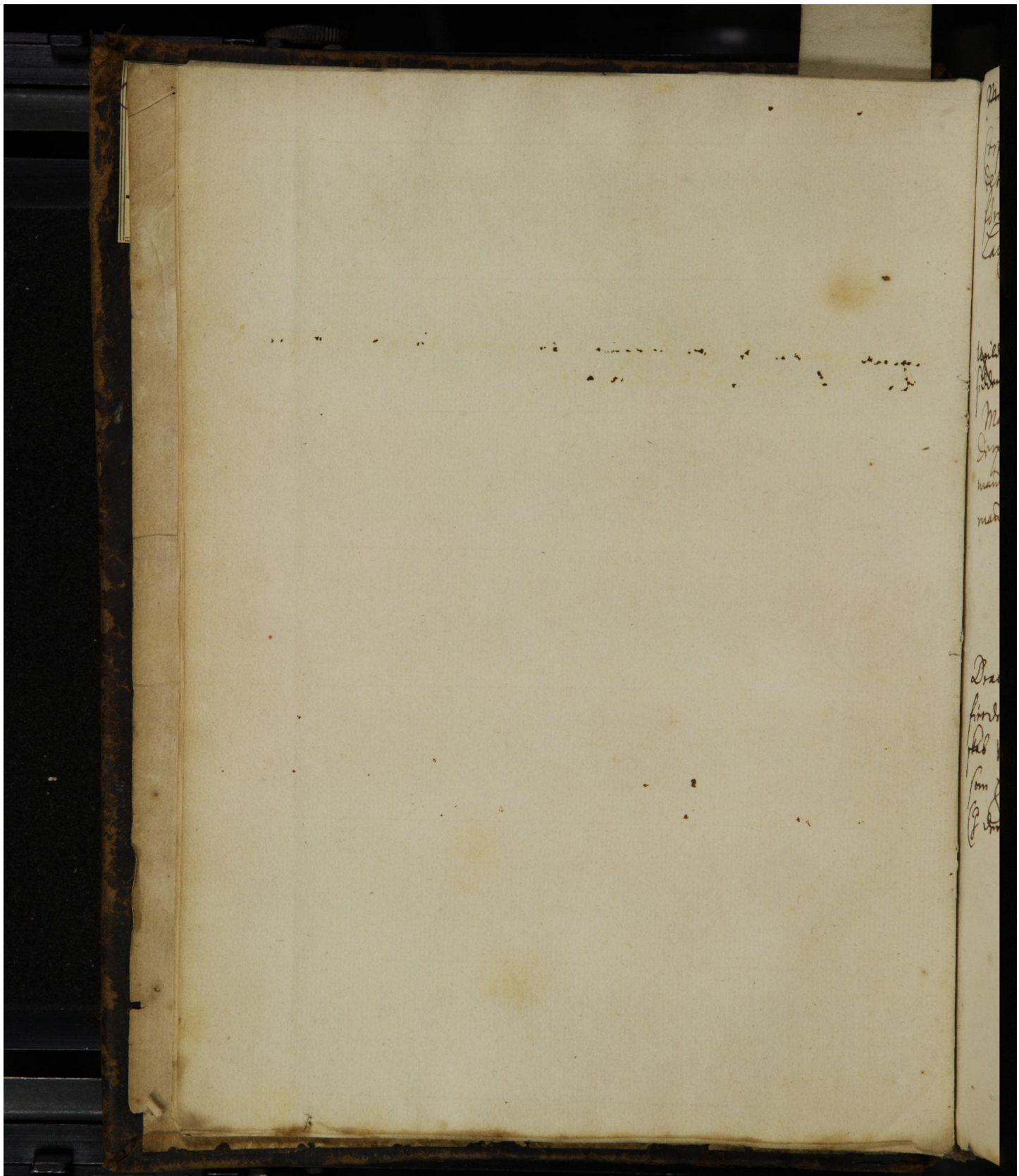
R. Gant art: 103:

Quo som ofverfalder fogden, Kongens som
eller Skadmand med Vind Gⁿ, eller gifter sine
um ubegjættede ord, Gant b^ode den som Gant
ofverl^ober 40 i^o Kongen or Narden Gⁿ
Gⁿ meget. (Dit Gant dⁿum som
Du gilder det Gant Galt, or Gⁿ Gⁿ Gⁿ
Vem forfalder til Kongen or Niden.

art. 104.

Samme Lov or Art or or om nogen
ofverfalder Skadmands timmer or bue,
naar som de er i Kongens eller Skadmands
arinde or forfale.

Minde-mænd.

Corporalis poena succedit muneribus: Gæber nogen
det, som ikke gavler at holde med, da man fandt
foris til Thinge, or straffes derfor efter ~~Loven~~
Lærdomme. Ty. B. 10.

Ugiler ~~beist~~ ~~de~~ som forstaa, naar nogen ~~hæder~~ ~~skellig-~~
~~stid~~ ~~af~~ ~~med~~ ~~de~~ ~~eller~~ ~~egg.~~

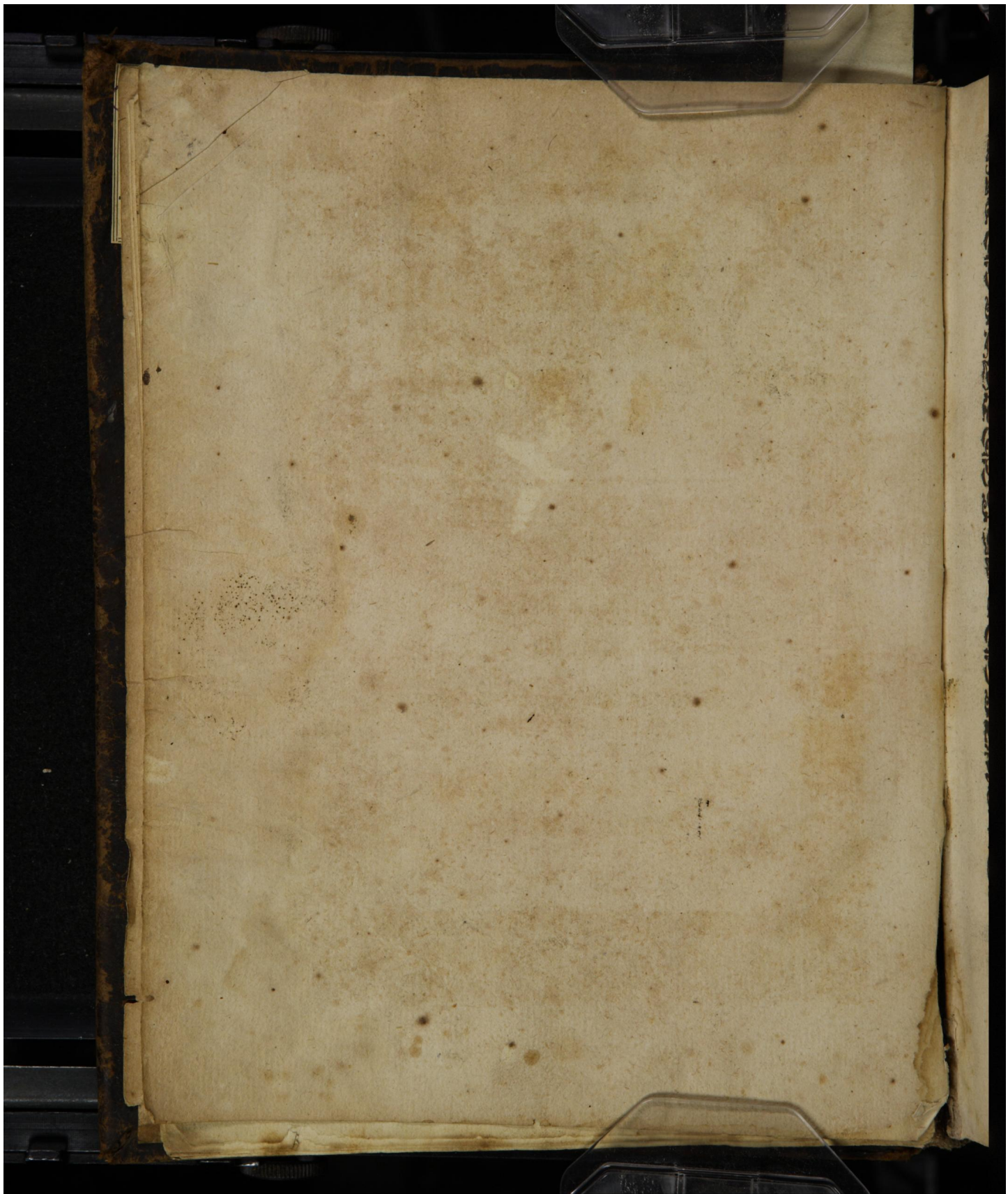
Man siges at Thingene nu end at komme i færd med,
Gæber ~~kand~~ ~~man~~ ~~for~~ Ty. B. 5te or 6te capittelen, for
man ^{siges at} ~~kand~~ ~~bringe~~ ~~Thingene~~ ~~den~~ ~~til~~ ~~Lærdomme~~, som
man ~~istand~~ ~~til~~ ~~sigte~~ ~~eller~~ ~~engjælde~~ ~~for~~ ~~Thingene~~.

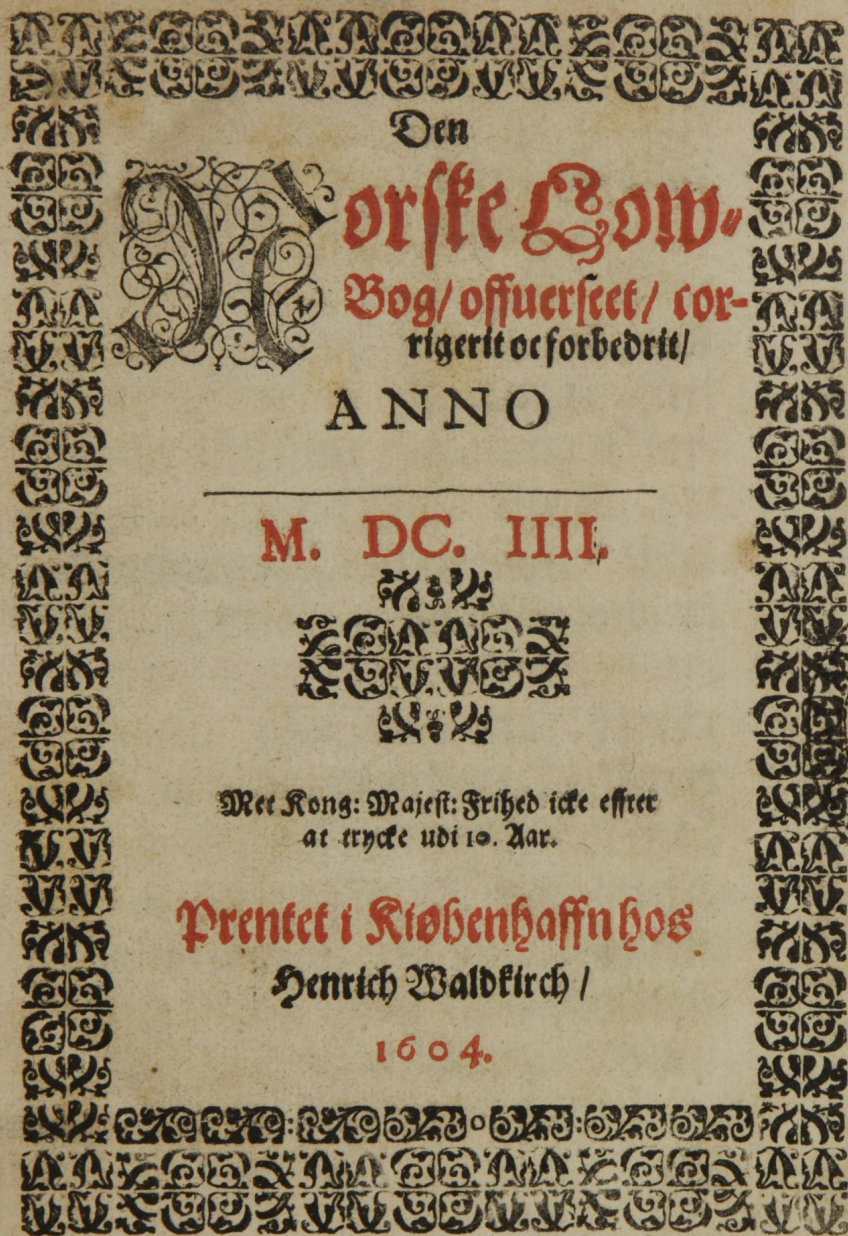
Drab skal lufte ind 3 år gaar, inden der er for
firde mænde eller uermdere til stand eller Øgerne
skal ved den tid, eller anden gang Afskindsmand,
som ~~Lærdomme~~ ~~ligger~~ ~~til~~ ~~færd~~ ~~ved~~. M. B. 10 p. 2:
(I den gamle Lov er det M. B. 11.)

Handwritten text in a cursive script, likely a list or account, with some ink bleed-through from the reverse side.

Handwritten text in a cursive script, continuing the list or account, with some ink bleed-through from the reverse side.

Handwritten text in a cursive script, continuing the list or account, with some ink bleed-through from the reverse side.

Den

ørste Lom.

Bog/offuerseet/ cor-
rigerit oc forbedrit/

ANNO

M. DC. IIII.

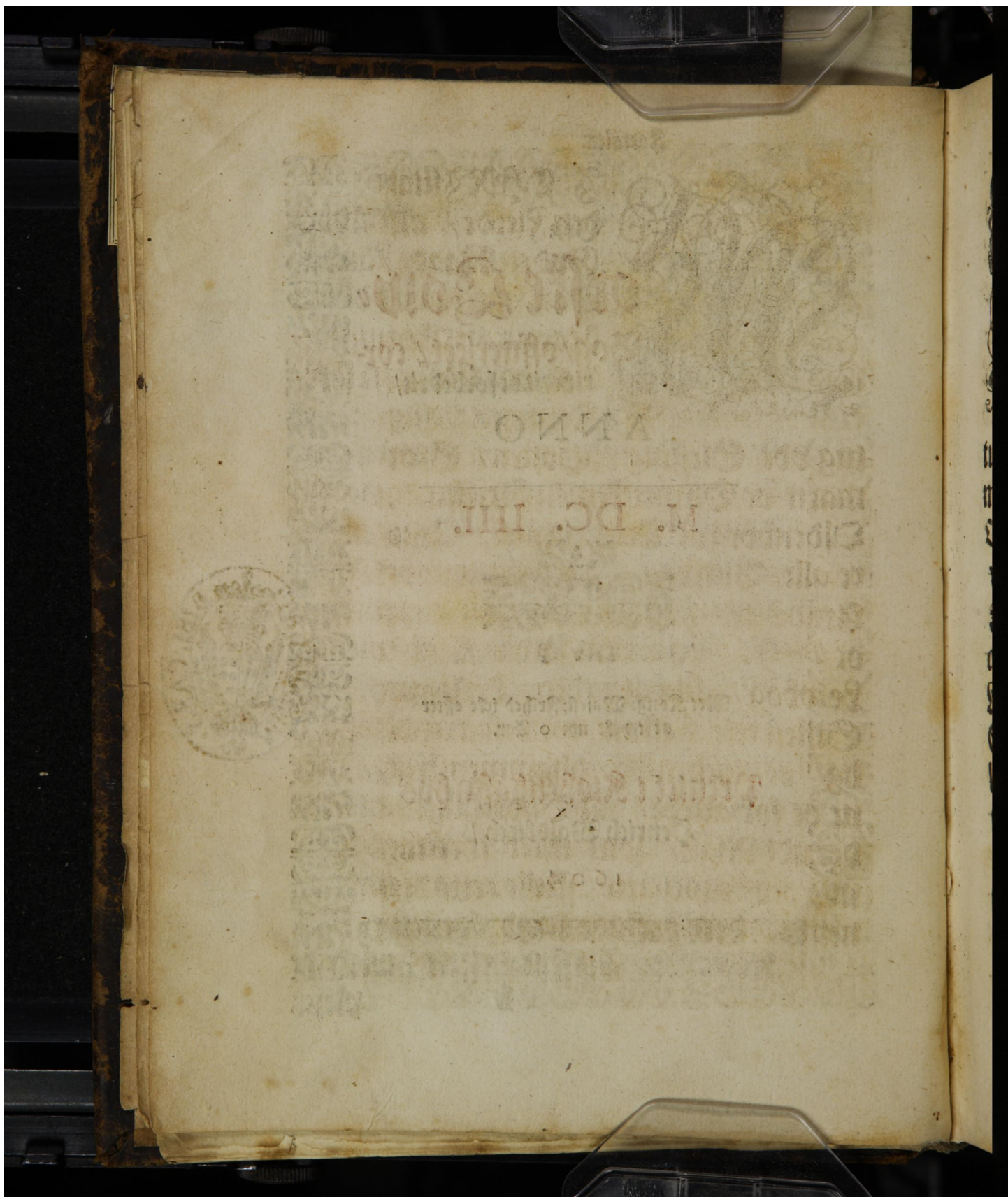
Med Kong: Majest: Frihed icke effret
at trycke udi 10. Aar.

Prentet i Kiøbenhaffn hos

Henrich Waldkirch /

1604.

V E H R I s tian
 den Kierde / met
 Guds Raade /
 Danmarckis /
 Kongs / Ven-
 dis oc Gots
 Konning / Her-
 tug vdi Slehuig / Hosten / Stor-
 marn oc Dumersten / Gressue vdi
 Oldenborg oc Delmenhorst. Sig-
 re alle Bitterlig / at effter som aff
 Arilds tid haffuer verit stor brøst
 oc Defect, paa den gamle Norske
 Lovbog / saa at ordene / Tersten oc
 Stilen icke haffuer verit saa lyde-
 lig oc ordentlig tilsammenstreff-
 ne oc forfattede / at Vndersaattene
 derudi Rigit / som effter forstreff-
 ne Lov endeligen skulle rette den-
 nem / den haffuer frindt forstaaet
 a ij effter=

effter som det vaar fornøden / huil-
 let der aff nocksom land forfaris /
 at fremfarne Konninger vdi Norge
 som for 200 oc flere Aar hassue
 regerit / de hassue ladit vdgaa at-
 stillige obne Bressue / oc der met
 mange Article vdi forskreffne low
 forklarit oc vdtved. Dilligeste er
 aff forskreffne Norgis Rigs ind-
 byggere paa vnderstedlige Tider
 flagit / baade for voris salige Her-
 refader høylofflig Ihukommelse / saa
 vel som for os selfuer / siden wieff-
 ter Guds Almectigstis Naadige
 forsiun er kommen til Regimentit,
 offuer forskreffne Norske Lowbogs
 Bricthighed. Oc hassuer de vnder-
 danigst begierit / at forskreffne Nor-
 ske Lowbog maatte offuersets / cor-
 rigeris oc forbedris menige Rizens
 Under-

Undersaatte til gaffn oc beste. Oc
 paa det forstreffne Norske low icke
 laa aldelis mørck oc Tuiffclactig
 skulle vere for vore Undersaat-
 ter: da er aff Danmarckis Rigs
 Raad / (baade for vor elskelige Her-
 refaders Tind / oc vdi hans kjerlig-
 heds Tind /) som vdi atskillige Aare
 oc Tunder ere forsend til Norges
 Rige / der at sidde Rettefing /
 mange Rettebøder forfattede / som
 baade Lowsens ord forklarer oc
 forestiller Dommerne / huorle-
 dis de vdi mange Sager fiende oc
 ordele skulle. Huilcke Rettebøder
 ere en part aff høibemelte fremfar-
 ne Røttinger vdi Danmarck con-
 firmerit, men en part ere icke stad-
 festit. Saa at nogle Dommere haff-
 ue dømt effter dennem / men nogle
 a iii haff-

haffue det icke giort. Men den for-
 nemste Aarsag til all Bricctighed
 vdi de Norske Lovbøger / befindes
 wi (effter flittig Randslagning oc
 god Bgtenckelse) denne at vere: at
 det gamle Norske Sprog / som for
 nogle Hundrit Aar haffuer verit
 brugelig / paa huilcken oc Lowen
 aff førsten er Kressuen / det er gant-
 ske faa solet vdi Norge (Laugmen-
 dene vndertagen) beuist. Oc der-
 for da haffuer huer Laugmand den
 Lovbog / som hos hans Laugstoel
 fandtis / paa Norske Sprog / som
 det nu brugelig er / vdsatt / en huer
 som hannem tyckis rettest vere / oc
 som hand best kunde. Huilcke
 mange *Versions* siden til mange-
 haande meeningen oc vdydelsse
 haffuer giffuit Aarsage. Oc effterdi
 wi be-

Sortalen.

vi befinde at disse forskreffne low-
sens *Versiones*, som aff atskillige
Laugmænd giort ere; Disligeste oc
de mange Kettebøder / som baade
aff fremfarne Konninger vdi Nor-
ge for mange Aar vdgiffne / saa oc
de aff Danmarckis Rigis forord-
nede Raad ere vdgangne / de ere
saare mange / oc icke alle stemmer
met hin anden offuer-eens / men
somme steder findis at vere tuert
imod huer andre: saa at huad den
ene Kettebod tillader oc befaler /
det forbiudis offte vdi en anden.
Oc saa findis somme icke sin Me-
ning saa vtryckeligen at vdtude /
som det sig burde. Huor offuer en
huer Dømmer her til dags dennem
haffuer vdtudt / som de vilde / oc
saaledis felt den ene Dom imod
den

den anden vdi lige Sager: en part
 aff forstrefne Kettebøder ere giff-
 ne / nogle serdelis Proumpier /
 Elibered eller Sogner. De naar
 Dommerne paa andre steder der
 effter haffuer dømt / da ere slige
 Domme saare besuerlig faldne for
 de Folck / som samme Kettebøder
 icke vaare giffne. Saa det i sand-
 hed befindis / at samme mengde aff
 Lovsens *Versioner* oc Kettebød
 haffuer mere foruildit oc vdi tuißl
 ferd Dommerne / oc stad enten aff
 Parterne / end at de skulle kunde
 haffue dennem der effter at rette.
 De paa det wi disbedre kunde
 holde vore tiere tro Undersaatte
 vdi Norgis Rige ved Norgis Lov
 oc ret: Da haffue wi aff vortis yder-
 ste forstand oc formue ved Guds
 naa-

Fortalen.

naadige hielp oc bistand off alvors-
ligen fortagit den gemeene Lands-
low/ som her til dags/ oc vdi saa
mange Aar hassuer verit tuisslae-
tig oc mørck/ saaledis at forklare/
oc vdi god ordning at bringe: at
baade Dommerne oc parterne v-
den all tuissl den forstaae/ oc sig
der effter rette kunde. Oc til en be-
gyndelse/ da hassuer wi Anno
1602. den 31. Augusti/ ladit vo-
ris Befalning vdgaa til menige
Laugmænd offuer al Norgis Rige/
At de dennem vdi vor Kiøbsted
Osloe til *Pauli conversionis* Dag/ der
nest effter skulle forsamle/ oc der
enhelligen oc samdirecteligen for-
fatte en Norst Lowbog/ sampt al-
le baade Konniglige oc andre Ret-
tebøder oc Bressue/ effter hvilcke de
§ plejer

pejer almindeligen at dømme: Oc
 Samme forfattede Lovbog vnder
 deris hender oc segel indsende vdi
 vort Eangelie / at vi den ydere
 kundelade offuersee. Huilcket for-
 skreffne vore Laugmend & icke alle-
 netroligen / hørsommeligen oc met
 flid gjort oc effterkommet haffuer:
 Men oc saa deris Betenckende om
 nogle synderlige Article / vdi Lo-
 wen at forandre / alle Norgis Ri-
 gis Vndersaatter til stor gaffn / oc
 mange trettet at forekomme / ladit
 oss tilkiende giffue; & huilcke *Copia*
 paa it serdelis Register antegnit /
 de met forskreffne Lovbog vnder-
 danigst oss haffuer ladit tilstille.
 Huilcken Lovbog met alle Kette-
 bøder / oc den forskreffne Laugmends
 fortegnelse / effter wi den met flid
 haffuer

haffuer selff igiennem lest / haffuer
 wi den siden ladet vdi en Bog for-
 fatte / saa at allebaade gamle oc
 nye Rettebøder / ingen vnder-
 gendis (uden nogle saa som hører
 til Kircke-Ordinangen / oc der best
 fand henførte) de ere indførte vdi
 lowen / en huer Artickel til den Bog
 oc Capittel / som den bequemeligst
 kunde henførte: Saa at alle Ret-
 tebøder baade gamle oc nye der
 met ere affstafte / oc icke fornøden
 er / at Dommerne mere end Lowen
 i sig selffuer / her effter haffuer at
 acte. Disligeste effter som en Bog
 vdi den gamle Norske Low / som
 kallis Christendoms Balcken / oc
 vaar 10. Capit. vdi / ingen myttig-
 hed eller brug med sig førte / men
 talede allene om Religionen: Item
 bij huor-

huorledis: Konninger vdi Norge i
gamle dage skulle vdfaaris: Item
om Kongernis arff/ oc andit mere
som brugelig vaar den tid Norgis
Rige først vaar til den Christelig
tro omuend/ oc nuudi denne tid v-
den albruger: Samme bog haffuer
wi aldelis vdelat: dog huius vdi
nogen-haande maade kunde fin-
dis at vere tielig/ det haffuer wi
paa andre steder/ oc vdi andre bø-
ger ladet sette oc indføre. Hvilken
Lovbog effter den saaledis som
forstreffult er/ aff oss haffuer verit
offuerseet/ corrigerit oc forbedrit:
Da haffuer wi samme forfattede
Lovbog paa den almindelig Her-
redag/ som vdi Julu Maanet sidst
forleden/ vdi vor Rigsstede Bergen/
i voris egen Nærverelse/ er bleffuen
holden

holden/ menige Adels oc Laugmænd
 ladte forlæse. Hvilcke oc seet haff-
 uer / huorledis Rettebøderne ere
 indførde / huad som er tilsat eller
 vdelat / oc aff huad Aarsag oc Be-
 tenckende sligt skeet daar / intit vn-
 dertagendis i nogen maade. Dis-
 ligeste er vdi forskreffne nye for-
 fattede Lovbog / effter forskreffne
 Godemænds vore Vndersaatters
 vdi Norge / deris Meening oc Be-
 tenckende / megit i atskillige maa-
 der forandret oc omset / effter som
 det er befundentienlig / oc Rigens
 Vndersaatter vdi Almindelighed
 til forbedring oc gaffn at vere.

Oceffter som wi samme forskreff-
 ne Norske Lovbog / alle vore fiere
 troe Vndersaatter / som vdi vort
 Rige Norge boendis ere / til gaffn

b iij

oc

oc bestie/ nu haffuer ladit paa Tryck
 vdgaa/ oc det effter de Bestemendes
 vore Vndersaatters vdi Norge/
 deris Begiering/ Bidskab oc Bt-
 lie: Da bede vi oc binde alle vore
 Laugmend/ Borgemestere/ Raad-
 mend / Byfogder / Laugrettis-
 mend/ oc alle andre som forordne-
 de Dommere ere/ eller Domme-
 ris kald effter lovlig Forordning
 forrette skulle/ at i retter eder effter
 at domme vdi alle Sager / effter
 forskreffne Lovbog: saa at alle de
 som kommer for eder vdi Rette/
 maa vederfaris det som Christe-
 ligt/ billigt oc Ret er / effter samme
 Lovbogs indhold: at onde/ Bret-
 ferdige oc Vdaediste Mennsker /
 som met deris Bretferdige oc V-
 tilbørlige gerninger høsligen for-
 tørner

førner Gud / oc der met offte for-
 aarsager Guds heffn oc Brede /
 baade offuer dennem selff oc an-
 dre: De mæ fange ved Christelig
 oc retferdig Dom deris tilbørlig
 Straff: oc fromme oc Vskyldige
 Mennister for stige onde Folckis
 Ondskab oc Treedskhed maa vere
 frie oc forskont. Wi ville oc effter
 voris høje Øffrigheds kald / oc
 ved den Mact off off Gud Almec-
 tigste giffuen er / selff holde offuer
 forskreffne Lov / oc vore fiere troe
 Underlaatter vdi vort Rige Nor-
 ge der effter reglere: Dennem som
 en from / mild oc god Øffrighed
 elste / forfremme / oc deris beste vt-
 de: Enhuer for Bret oc Offuer-
 uold beskytte oc hanthæffue: Saa
 den fattige saa vel som den rige /
 ved

Fortalen.

ved voris bestiermelse / oc Chris-
tig regering skal nyde al det Lov
oc Ret er.

Giffuit paa vort Slot Kjøben-
haffn den 4. Dag Decembris /
Anno 1604. vnder vort
Signet.

Lingsare-Balcken.

Lingsare-Balcken.

Om Laugting/oc

Lænsmands Eed der-om.

Cap. 1.

Laugting skal holdis
hvert Aar udi hvert Laugsogn
paa de bestemte tider oc steder /
som udi hvert Laugsogn sæd-
vaanlige værk hæfter / som

*Laugting naar
holdis skal paa
først i Norge.*

her efter følger: Bahuus Een skal holdis
dis Mandagen for Botolphs, oc Mandag
gen nest efter Fastelaffens Søndag.

*Laugting.
Juni 17 Juli.*

Botolphs oc Fastelaffens

Safmlafom.

Vigens Fos Laugting skal holdis
nest Søgne efter S. Povelis Dag / Den nest
Søgne efter S. Hans Dag Midsommer.

Vigens Fos Laugting.

26 Jan.

25 Jun.

Borgeting Laugting som holdis i Frel-
drickstad / skal holdis: Det første skal
holdis i Den første Dag efter Hellig
Tre Kongers Dag; Den anden Mandag
gen efter Midsatte-Søndag: Den tredje
Tocken

*Borgeting eller i Frel-
drickstad Laugting.*

7 Jan.

Midsatte.

Lingfare-Balcken.

Torshifdag nr horten
Jage horten Flaug-
hiflung. 16 Jun.
15 Oct.

Opl. Langhing

22 Jan.

midfast.

Torshifdag
vide sup. 21 Jun.

11 Oct.

Ekvold Langhing

16 Jun.

Tonsberg Langhing

S. 3 Røg nr 6 Jan.

midfast.

Torshifdag
vide sup. 14 Sept.

Opland Langhing

Torshifdag
vide sup. 10 Nov.

Skinn Langhing

midfast.

14 Jun.

8 Nov.

Torshifdag
vide sup.

Tockenifdag Den fjerde/ den nestledag eff-
ter Viti & Modesti: Den femte/ første
Søgnedag efter Vinternatten. Mo-
Langtinge skal holdis/ Den første/ tre da-
ge for oc efter Pouelsmisse: Den anden/
tre Dage for Midfaste/ oc tre Dage efter:
Den tredie/ tre Dage efter Tockenifdag:
Den fjerde/ tre Dage for S. Hansdag mid-
sommer/ oc tre Dage efter: Den femte/tre
Dage for Vinternatten/ oc tre Dage efter.
Ekvolds. Langting/ skal holdis S.
Botolphi Aften. Tonsberg-Langting
skal holdis/ Den første/ Mandagen nest eff-
ter Hellige tre Kongers dag: Den anden/
Mandagen efter Midfaste Søndag; Den
tredie Tockenifdag: Den fjerde/ tre dage eff-
ter S. Botolphi: Den femte/ at Korsmesse
om Høsten. Langting vdi Oplandene
skal holdis/ Den første Tockenifdag: Den
anden S. Mortensaften. Skinn-Lang-
ting/ skal holdis/ Den første/ tre Dage for
Midfaste Søndag/ oc tre Dage efter: Den
anden/ tre Dage for S. Botolphi/ oc tre da-
ge efter: Den tredie/ tre dage for S. Mor-
ten/ oc tre Dage efter: Den fjerde/ Tocke-
nifdag.

Tingsare-Balden.

11te dag. Laugting paa Augde-Side/ *Augde-Side paa aller*
 Skal holdis vdi Mandal/ Mandagen eff. *Mandal-Saugting.*
 ter Hellige Trefoldigheds Sondag; Vdi *S. Trufold.*
 Eistelæn/ Syemere vor Fæve Dag; vdi 8 Sept.
 Rædenes/ næste Søndag efter Michaëls *Misfold Day or 29 Sept.*
 11te Dag; vdi Raabygde Laugt/ næste *25 Jun.*
 Sogndag efter S. Hans Dag Midsom- *Staf Laugting & Laug-*
 mer. Laugting vdi Staffwangers- *ting.*
 Dømme / Skal holdis/ Den første til S. *17 Jun.*
 Botolph: Den anden/ Korsmesse om Hø- *14 Sept*
 sten. Bergen Laugting Skal holdis S. *17 Jun.*
 Botolph Dag. Trundhlems Laug- *Trundhlems Laugting;*
 ting/ S. Botolph Dag. Scudi Zemte- *17 Jun.*
 landen/ tierten Dag for S. Hans Dag *i Jumboland.*
 Midsommer. Stegens Laugting Skal *10 Jun.*
 holdis S. Botolph Dag. Och huer tre- *Stegens Laugting;*
 die Aar Skal holdis Laugting vdi huer *17 Jun.*
 Zistewær vdi Findmarren. Ell huer *i Findmarren.*
 Laugting Skal komme Konningens Doms- *Domsbudsmand eller*
 budsmand/ eller hans Fogdt/ oc alledemand *hans fogdt skal komme*
 aff huer Skibrede/ der-til bliffver næffnde/ *til Laugting, or 2de mand*
 inden forfald. *der-til bliffver næffnde.*
Inf. 2. 3. & Rec.
p. 330.

24

De

Tingfare-Baleten.

Lægnathidsmands
tilnæfning.

De Mænd som Lægtinge søge skulle /
skal Konningens Ombudsmand / eller hans
Foged / eller sine hlemmet hver Skibrede hans
Læn / paa det Ting som holdes i hver Ting-
sted Midfaste-tdag oc skal næfne de Mænd /
som de ved deris Eed vilde holde / der till due-
llge oc best stentlige ere.

inf. 3.
Lægnathidsmands
for inf. 3. 7
Ombudsmand
ind om Læg-
nathidsmands
næfning.

Den første Begheering. Konningens
Ombudsmand kommer til Lægtingen / eff-
ter hand samme Læn bekommet haffver /
da skal hand sverge den Eed / at hand haff-
ver næfne de Mænd til Lægtingen / som
hand tockte dertil vaare best stentlige. Oc hand
icke tog der Gunst eller Gaffve foret / oc det
samme vil hand altid gøre / Emeden hand
haffver samme Læn. Den Eed skal hand icke
siden offere sverge / end den ene sinde.

Om Næfnde Mænd til Lægting.

4 Rec. p. 331.

Capit. II.

Den næste beg-
gheering som Læg-
tingen søger /
er om Lægnathids-
mands næfning.

Ombudsmand eller hans Foged
skal næfne saa mange Mænd aff
hver Tinglaug eller Skibrede vdi
hans Læn / som behoffgjøris: Oc
de skulle haffve aff Bønderne / huer vdi sin
Tinglaug oc Skibrede for deris Wmag / saa
offte

Lægnathidsmands
Lægning.

Lingfare-Baleten.

offte defare til Laugtinget / for huer Mijl fr
 re rettling Danstet. Or hunderen Bonde som
 teke betaler næffnde Mend sine tillagde Pen
 ninge / bøde en Mærck Solff. ~~Sindis Om~~
 budsmand eller hans Fogit forfommelig /
 oc ick udnæffner Mend / saa der feller Laug
 rettismend paa Laugtinge / da bøde imod
 Konningen for huer som ick næffnt ere / en
 Mærck Solff. Men huor som Laugting
 holdis udi Kisthæderne / Der skal holdis met
 Laugrettismendene / som aff Arilds-tid
 haaffuer verit sædvaantlig. & Jætt skal heller
 Ombudsmand affsele nogen Laugrettis
 mand / som næffnt v^{er} / uden Lovling Mær
 fægt.

*Om de fæltis for dem
budsmands Kønnefr.*

*Laugrettismænd i
disse Arilds-tid.*

*Laugrettismænd
aff Arilds-tid uden
Lærlig aarsag.*

~~Huileken næffnt Mand som uden Lov~~
 lig forfald sidder hienne fra Laugting / Naar
 hand tilfigis did at fare / bøde en Mærck
 Solff oc huileken næffnt Mand & som ick
 kommer paa Tinget forend Ederent er foren
 bøde en halff mærck Solffuden Laugmanden
 fand fiende at hand hafde Lovlig forfald.

*Om de forfommer
Laugtingen, naar
de tilfiges;*

*eller komr ind
for fægt og form.*

Alle Konningens Ombudsmand / eller dertis
 Fogder oc Lænsmand / ere plierige at kom
 me til Laugtinget: Huileken som sidder hienne
 uden Lovlig forfald / bøde Konningen fire
 Mærck

*Sup. 1. 330.
G. Reges
Ombudsmand bet
komr til Laugting; al
for fægt fogder oc
Lænsmand.
Sindis de fæltis
ud forfald.*

*Om Arilds-tid var som nu
fægt om gamle Lov: Or Mærck
Lætt om dem som var udfælt til at fægt
indis første Laugrettis-tid.*

Tingsfare-Baleten.

Marck Solff / oc dis ydermætte / som Konning-
gen vilhætte dets Sag ill.

G Rec. p. 331.

Om Taugtings Ordning / Taug-
rettis Mands Eed / oc om Taugwider Taug-
tings Indsegl / Cap. III.

Taugting frior læn
fr Jule 6.

Da Taugtinger skal holdis saa lenge
Taugmanden siunis behoff-gloris /
At huer Mands Sager som did
stæffint ere / kunde forhøris: Hand
skal lade giøre saa stort Rum / paa huer
Tingsfæd / til to tylder Mænd / oc skal saaholde
der / at aff huer Tauglaug næffnis nogle
Mænd / saamange behoff gloris / oc de for-
standigste / som der til tieng.

Quod vinn Inr
skal varr:
af huer Tauglaug næffnis
mænd, oc standigste.
sup. 1.

Taugmanden
End. (sup. 1.)

De som næffnis til Taugrettis-Mænd /
skulle det første sinde de komme i Taugrettis /
sberge denne Eed / at all den siund hand er i
Taugrettis / skal hand saa tiende i huer
Mands sag / saa velden skuldigis / som den
rusthyldigis / den sagedis / som dætt / sagedis /
som hand vreed sandis vere for Gud / effter
Loven / oc hans Samvittigheds: den Eed
skal hand icke offtere sberge / end det første
sinde / Enddog hand offtere tilfigis af fare til
Taugtinge. Skal oc ingen aff dem / som icke
ere Taugrettis-Mænd / vden forloff / sidde
inde

Jugum fildow
oc for huer hær
Inn inden forlof.

Tingfare-Balcken.

Inde paa Tinget / oc forsyncke Laugrettis-
mændenes huo det glør / oc vil icke vige Naar
hand tilfigis / bøde en halffmarck Solff.

Laugmanden skal lade Ringe Klokker /
naar hand vil gaa til Ting med Lovbogens
oc da skulle Laugrettismændene / oc andre
dib kommen ere / gange ædru til Tings / naar
Solen er i Øster / oc sidde der til Middag /
oc icke for gaa derfra / uden lovlig for-
sald / Under to Øris Brede: Huem som
kommer drucken til Ting / bulder oc glører
viliud / skal den Dagingen sin Sag søge
mod nogen: Ingen maa fore nogen Drick
eller Mad paa Tinget / huere en at selge / el-
ler i andre maader at udsteneke; Huem der
glør / haffver forbrug det til Tingmændene.

Mulken som udenfor Tinget bulder /
oc glører Laugmanden oc Laugrettisviliud /
eller oc kierer derts Maal / sørend de haffve
Laugmandens oc Laugrettismænds forloff /
bøde huer en tre Solff. Huor Laugsogner
haffver Indsetgle / da skal Laugmanden mee
en aff Bønde-Vensmand / som Mænge
Laugrettismænd der vil vil beiro / forvare
Laugtings Indsetgle under wende Daasse
De skal icke brugis til andet met at forsetgle /

alle dærfeld or skæll end
forbindes gandske or alderet ind. [A Rec. p. 309.]

Alten skal ringis,
Naar gæst til
Laugtinget;

Paa fird hild det bygin-
det;
oc forlængs fild dib.
Ting soldit sig paa nogen
dag, [A Rec. art. 308 & 309]
Huor mænt
Dun, or gior viliud.

Ingen maa eller drick.
[Ingen dærfeld or skæll
fildt or gior viliud
p. 192]
Huor mænt viliud mæn
for Tinget;

[A Rec. art. 308, cap. 10, m
fildt or gior gang in
huor mænt]
eller taler for in fæ
forlof.

Laugtinge Indsetgle
fildt or gior viliud.

Huor dærfeld forsetgle.

Lingfare-Balken.

[Om Længing 6 bog or
anden Længing 6 bog
4 Rec. f. 214. 215.
336, 337.]

4 Rec. f. 331. 332.
Længing 6 bog or
anden Længing 6 bog
4 Rec. f. 214. 215.
336, 337.]

allre (Sørensen)
(Sørensen)

for Val som orsaa
Sørensen og Sørensen
men. (M.B. 24.)

[Om Sørensen, 4 Rec. p. 159.]

end det som paa Længing i almindelig-
hed seer / De Mænds Almue vedkom-
mer: hylle Breffve skulle paa Længing
oplæsis / oc siden maa met seiglet forsegles:
Skal oc huer Længingmand forvare sit
Indseigel / saadet til Sandhed oc Retfær-
dighed brugis / oc icke til Længing eller Brev-
færdighed: Huem som b. findis anderledis
at beseigle end som reker / oc forwen udvis-
ser / den skal bøde til Konningen Dite Drin-
ger oc Tretten Mark Sølf / oc stande
Sagbolderen til rette efter Sex Længing-
Mænds sigelse: De hylle Fogder eller Om-
budsmænd som findis anderledis end reker
dermede omgaa / Straffis som Fanger.

Om Vidnisbyrd (Sørensen)
oc de Sager paa

Længing 6 bog or
anden Længing 6 bog
4 Rec. f. 214. 215.
336, 337.]

K.B. 12.
[Om Sørensen, 4 Rec. p. 159.]

Her en Mands egen Beseigle
delse/oc forlig Vidnisbyrd / skulle
alle Sager dømme. 4 En Mands
vidnefer som ingen vidne / oc to

[Om Sørensen, 4 Rec. p. 159.]

Mands vidne ere saa gode som ti Mands
vidne; undtagen der foris bedre vidnisbyrd
imod. Ingen vidnisbyrd / som gielder paa no-
gen. [Om Sørensen, 4 Rec. p. 159.]

Tingsfare-Balcken.

gen Mands ære / Liff eller gods / skal tagis
 eller giffvis bestreffven / vden den det paa
 gielder / er det imod Forvlligen stessnt oc kal
 det / eller er ocsaa self til vedermaalsting
 nærværendis tilstede: Skulle oc icke Laug
 manden & eller Laugrettismændene domme
 effter nogen Bevffning / som icke er tagen til
 Tingsfor Laugmanden / eller Laugrettis
 mændene / som stessnts paa Stedtings- eller
 Bylcketing / der som Tingsstufver & eller stess
 neststufver holdis / oc der vundet oc beset
 glet & som ved-bør: Icke skal Præster heller
 Skriffve nogen Vidnisbyrd / eller andre
 Benefebressve: Men huer Ombudsmand
 vdi sit Læn / skal tilsticke en soren Skriff
 ver & vdi huer Tingslaug / Oc tillegge den
 nem tilbørlig Underholdning aff Almuen
 for deris Vmage / som skal vere aff huer
 fuld gaard & fire Skilling / oc aff huer halff
 gaard & oc Ddegaard & to Skilling: Oc naer
 hand skriffver for dennem / da skal hand giff
 ve Skriffveren fire Skilling & for huer side
 hand skriffver / oc der-offver dennem icke be
 ltege. [Bulet maa skriffes paa lopp papir, oc skinn
 vnder
 Disse ere de Vidner / som ingen alenst
 fskall imod komme / om de ere Skillinge oc
 Forvffte Vidnisbyrd: B De
 [Hann ri maa Vidne, for 3 Rec. art. 18.]

A.B. 19.

Jugns Vidne gindur
 inden tagen til Laug
 ting, eller stessnt, oc
 beset glet.

[4 Rec. p. 213, 214, forh
 at skiff vidne til Land
 ting, ind for L. L. L. L.]

Vidne som gaff røngang
 vnderst, naer maa skiff
 igien; forvden. p. 201.]

Forvder skiffen ind
 i adant;

[Om Tingsfor
 c. 11. 4. R. 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000]

[4 Rec. p. 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000]

Sant Underhold
 Sant forhold, my rigtig ind
 forvden, klar oc fuld skiff
 samt skraft, for forvden. p. 198.]

or lvi for forvden.

[4 Rec. art. 6, forvden.
 p. 197, 198.]

[4 Rec. p. 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 9

Lingsfare-Balefen.

1. **I.** De som vidner om Steffning/ at
haffue kaldet en hlemme til sit Huus/ at møde
til Ting.

2. **II.** De som vidner/ at de haffuer hørt no-
gen loffuelt huer-anden paa Ting/ at ville
møde met huer-andre for Retten.

K.B. 2. or 12. 3. **III.** Ere de Vidner som mand er/ til-
kræfft at bære/ (Pøst til-profs.)

4. **IV.** Ere de Vidner/ som mand met For-
wen nodis uilke bære/ paa sit eget vegne/ at
ter effter en andens Ord. forfaldt Vidne, som blif-
forfaldt Vidne.

M.B. 9. 5. **V.** ~~Forfaldt Vidne~~ de som vidner
om forord pdi Giffiermaals-handel oc sama-
fæde. ~~Forfaldt Vidne~~ som icke vil vere Steffnevid-
ne/ lovligkeillkræfft aff andre/ oc forholde der-
(K.B. 12. M.B. 10.)

K.B. 2. O.B. 5.

Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel
Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel
Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel

Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel
Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel

Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel
Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel

Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel
Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel

Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel
Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel

Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel
Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel

Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel
Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel

Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel
Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel

Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel
Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel

Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel
Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel

Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel
Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel

Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel
Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel

Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel
Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel

Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel
Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel

Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel
Om forvaring Land
faar for sin andel
ning for sin andel

*Indfald i for sig, or
indfald gælt, da belønne
Rett or Hæring i sig. (B. art. 17)*
Tingsfore-Balden.

Reds / Huor de bliffue Lovligt tilgælt / vere
sig om Pændingskræff / Jordsøgning / Gaar
de oc Landstyld. **Dog skal** Ombudsmanden
i store Sager / som ere om Liff eller Lemmes
leffelse / oc flige store Kæffelse / til næfne Tolff
Laugrettismend / huilke skulle i flige Sa-
ger / i Laugmandens Nærberelse / (om hand
er saanær tilstede) domme: Ingen som til-
næffnis at domme vdi flige eller andre Sa-
ger / maa sig derfra sige / men endelig vere
forpliet at domme / Paa det at Ketten maa
haffue sin fremgang: Huem det glør / haffuer
forbrutt en Marc Tolff / oc dog sin domsho-
liste glør. En maa heller nøgeir skide sig
fra lovligt Domme / oc der med spilde an-
den sin Rett: Huer Mand skal fullsigiøre
Laugmandens oc Laugrettismendens lov-
lige domme; Huem det icke glør / da skal
Konningens Ombudsmand / eller hans Fog-
gd / (om derfor hannem klager) udengaffe
ver oc muder & hilpe dennem tilrette som
klager; Vil hand icke / da miste sin Rettig-
hed oc sit Væn: Icke maa heller Ombuds-
mand eller hans Foggd & optage nogen
Mands Penninge eller Sagesald & vden
lovligt Søgning: Huem det glør / miste sin

B ij

Rett

*At i dand bliffue
indtind foguene
or Laugmand
Dom. (B. c. 13)
M. B. 15.
Inn om L. L. bogen
L. L. for [eller] [v]
i Laugmandens
nærberelse.
K. B. 10, p. ult.
Inn om L. L. bogen
L. L. for [eller] [v]
i Laugmandens
nærberelse.
K. B. 10, p. ult.
Inn om L. L. bogen
L. L. for [eller] [v]
i Laugmandens
nærberelse.
K. B. 10, p. ult.*

indur straff.

*Ingen skide sig
fra lovligt Domme.
K. B. 10, p. ult.
Inn om L. L. bogen
L. L. for [eller] [v]
i Laugmandens
nærberelse.
K. B. 10, p. ult.*

M. B. 18.

K. B. 10, p. ult.

*Ombudsmand tar
gør sig selv
lig søgning.*

K. B. 1.

*En find ind Sagesald
til taget, mander der
gimmings nu gjort al-
ter ind mander sin
re, sin (B. Rec. p. 344, 345)*

Tingsfare-Balcken.

*Her
con-
fusa
in an-
tiquis
obser-
ua-*

*Herilich Sager for
eller sigt domme
paa Laugtinget.*

*† V.C. som til
foreenelse vider
aameldt oc rin-
geste etc.*

*Om Loven
ider forkla-
rer om sag.*

(L. B. 22, 23.)

*Om nogen Om-
budsmænd, eller
den som Rotten får
sig forkl.*

*[Lignes om
indlæst ting
nogen anden
i den art nr.
3. Rec. 45.]
her p. 14.*

Rett/ indvilde haffve den rettgiort/ de vloer-
lig fra-tog/ efter Laugmands eller andre
stellige Mænds Dom. De sager skal først
dommis som til Laugtinget ere indsatte/ oc ^{U.C.} lagde/
første ere: Dertesi de som did ere indstefne-
de/ oc alle de Maal mand legger hender sam-
men om & for tvende vidner/ om de vidner
fremkommer paa Tinge: Siden de Sa-
ger som tingere ere. End alle de Sager/
som Loven icke forklarer/ Da skal huer
lade sig nøye som Laugrettismænd samtycke:
End kunde de icke forligis der-om/ da stande
detsom Laugmanden samtycker; Vden Kon-
ningen oc hans Raad anderledis for rett
kiender. Der som saa stæer/ at Konningens
Ombudsmand lader straffe nogen efter
Loven/ for sine Misgierninger/ oc det i
Sandhed land findis/ at de eller deris fren-
der truer Ombudsmanden/ eller den som
Retten haffver styrket; Da skal de indset-
tis i Konningens Forbaring/ indvilde sette
Borgen/ at den som truet er/ skal være tryg
oc vfeidet/ oc icke saa skam eller skade aff/ oc
bøde der til fire Marck Gølf imod Konnin-
gen for sin dristighed/ oc statide den til rette i
handtruet/ efter Sex Mænds Dom. Men

Der

Tingfare-Balcken.

der som den der er i vaar/ fanger nogen skadde/ oc det kand befindis at vere stædt aff deris Raad eller Boldz som truede/ da skal icke Ombudsmand eller Laugmand tage Lov aff dennem/ eller sone met dennem/ førend Konningen bliffver der om adspurt: Tager hand for noget/ da er det - som det vaar vort giort. Tilgemaade/ om nogen haffver sag imod andre/ eller andre imod dem/ oc icke ville fremfare med Ketten/ men med Træselz oc offuermaect imod dennem z som mindre formaa/ oc dog bliude dennem til Lov oc Rætt under gode Mends Dom/ met fuld forlostes saa de for Redselz skyld nodis at affstaa deris Rætt: Da skal Ombudsmand oc Laugmand (om sligt bevisis) tage dem oc hæfte demz oc bøde/ som før er sagt: De med deris Lov skal holdis/ som før er rørt/ om nogen aff dennem bliffver vortformz.

Sagor den klædt af en anden som forst vaar.

*(Rec. art. 45. (hiz p. 100))
Sagor man anden vortful ind, for man forfar Jam.*

Om Tinasfred/ oc om mand bær

Vaaben paa Tinget:

Cap. V.

Alle de Mend/ som vdi Ting færd ere/ skulle fredeligt med hin-anden fare/ til de komme

B ii

iii

*Domrofi: Der: Mandna-
Om Laugtinge
berib de. Laugting paa Laugtinge.*

*Grundlig Ting-færde
frem or tilbager.*

(3 Rec: art. 23.)

Tingsfare-Balder

*Dræbt eller hængt
der nogen
(M.B. 13, 16.)*

*eller or saargjort.
M.B. 7, 16.*

*Var mand Vaaben
paa Tinge.*

*Var den Kongen
som faar Jalf,*

*M.B. 1.
eller Jorf.*

ellbage igjen til deris Huse: Quem som
gjort mod den Fred / saa at hand dræber
Mand eller Lemlest / (uden det seer aff
vaade eller Nodverge) Da hafter hand
forgjort Jæ og Fred / Land og Løste /
og komme aldrig i Landet igjen: End om
mand vorder Saargjort paa Laugting-
get / eller paa hans rette Ting-Vene / enten
fremfeller tilbage / eller saar nogen Stæde aff
nogen Mand med hans villie / da bødes sta-
den dobbelt / og Konningen Drie Driuger og
Tretten Marc Solff.

Var mand Vaaben paa Tinge / dargle-
de huer det glø / en halff Marc Solff / og om-
se Vaabenst / Halffparten til Konningen / og
Halffparten til Tingmændene / vnder tagen
Adels Personer / og deris Folk: Thi at alle-
steds bødmand at holde fred og Slickelighed /
allermest paa de stæder som Lov og Retfor-
handlis skal.

Allesteds huer mand vorder Brodsfel-
dig paa Laugtingstet / nogen bøder / da hver
Konningens bøder Halffparten / og Laug-
reute Halffparten / uden Fredbrøde / og Te-
gen-gjeld / og otte Driuger og Tretten Marc-
Solff bøder / det eyer Konningens. *Der for
M.B. 25, for Konningen or Laugtingstet
der for 13 ystingallan sig.* Alle

Engfare Balten.

Alle Tingbrøde / som saa falder / oc icke
fraxsamme Ting betalis / da domme Laug-
mændene / det at skulle betale til næste Laug-
ting / oc da skal Ombudsmand eller hans
Foged opbære samme faldemaal / oc føre
det til Laugtingen. Vil hand icke sine bøder
vblegge / som brodsfeldiger / da skæffe hannem
til næste Laugting / oc svare da sine bøder / oc
giffue Konningen Domroffz odhaffue Ting-
mændene Halsparten aff huius bøder / hand
offuer Domroffz bliffuer saght.

Tingbrøde naar
betalis skal.

Om hand som n^o
betaler, som br^o
saght.

inf. c. 6.

Ombudsmand skal paa Laugtinget
huose huor mange Mandpræbere / oc andre
vordædste Mænd der ere bleffuen i hans Ean
næste Aar / oc gjøre besteed paa deris Vext oc
flabning / at de disbedre kundskendis / huor
de fremkomme.

M. B. 6.
Ombudsmands l^o
aarlig frind^ost^o mand
paa Laugtinget.

af Domroffz
Kaufmand skal saght aar-
lig Ragnstak oc Angifst^o
paa alle som l^ost saght
saght. [3 Reces, cap. 20.]

Om Dommer som paa Laugtinget

Dommerz oc om Domroff / det 6. Bøder oc
falledage.

Capit. VI:

Det Mond skal rette sig efter
hvis lovtlige Domme / Laug-
mand eller andre lovtlige Dom-
meresfor Kedsomme. Riffuer el-
ler straffer nogen den Dom / som er dome
paa

Sup. 4. [unclear]
Om vord^ost^odi^o
Dommer, for [3 Reces]
cap. 2.
Vil mand n^o [unclear] sig
n^ost^o Laugmands Dom,
Bøder for mælt til
Dommeren,

Zingere-Balcken.

paa Sædinget / ^goz samtyckt aff laugrettit;

da bøde den det gjør/ Konningen fire Martē

Soltes for Domhoff / oc hans Bederpart en

Marck Solff: Dog bliffningen ærløs for

Domroff; fordi chddoghand bader fire Mard

Solff/ for hand vil tcke effterkomme Dønnen/

dog bliffuer hand icke Mand diß verre / vder

Eagen er anderledis / effter gode Mands

tycke: End hærdis hand/octcke vil end hærdis
 forforn hand er tilhømt / eller indet

gøre/ efftersom hand er til dømt/ eller inde

Dis halffmaand effter næste Calledag; Da
der Boverettismænd off Bopæting^e ligg

...skal faugrettismand aff Byggeting & legge
...som trende Ginde fore / at fullstige

hannem trende sinde ~~de~~ fore / at iyllyt-glo
 ed og hade / at Ser. Tager smellem huer tid

reg oc bøde / oc Sex Dager imellem huet flo
 meder hand icke inden samme trende forre

Bøder hand icke inden samtlige kende
 lede Tider / da maahand steffnis for Laug

lagde Eider / da maaphand heffnis for Ealing
menden / och hand da vereplicitig / for flig

manden / oc haad da betyelling / for
hans Modvillighed / at dømme hannen

hans Medbillighed / at de samme Hænder
- ~~skulde~~ Bli for Jænt. bider i de Indtag, for M.

Frederick. [Glyf vor Jano ...]

Om Bygde-Linga / Om budsman

bor at holde efter Løbsingens. Og om
 (Ser. VII) Landsløbere.

Cap. VII. Landobere.

3 **A**rbudsmand eller hans Fogt

72 Schuldsmann hat den Yogen
Stal holde Zing inden trede Vo

 Der halbe Ring nicht allein
 Der ander hand kommt fra Lauglin

Septier d'ans coumme l'au Langue

Lingsare-Balken.

gedhiem/ oc lade forkynde for Almen/ huad
forhandlt vaar paa Laugtinge/ oc sende
ligt de Sager som hans Een vaar anrøren
disz: Disligeste skal hand oc lade forkynde/ at
ingen skal huffe de Folck/ som kommer løbende
Osten-eller Vesten/ Sønden-eller Norden-
fra/ uden de vide/ at de ere stellige Mende
Ehl at slige haffue den vaare/ at de holde
sig hos Bonden et Aar to eller tre / oc stils
lifs icke siden bedre derfra / end de enten bort
stiele hans gods/ eller forlocke hans Hustru
eller Frende Vinder: Huem saadanne Folck
anderledis tager til Hushvære/ Bode Kon-
ningen en Marc Solff/ omhandproffuls
om Folck at huffe.

or sagr som Landl
re, or Landl
bomr, forkyndt.

M.B. 24. K.B. 23.
Item forkyndt, at
ingen Landlobbr
maa frinsic or folck.
A. Res. p. 295.
[forordn. p. 292.]

Om mand bryder tilsagde Fred /

Eorvlig forkynder oc Domme /

Cap. VIII.

Al. k.

Delle de Sager om Mandstet/ oc
Quinders Voldtegt/ som dommis
til fuld-eller halffmands-bøder/ oc
forent i Fredelighed til visse Sager
ledaget oc visseside/ da skelligdomme
forkynder holdis/ orden som Rygger sam-
me Dom eller forligelse indensørste Galle-
Dag.

(hinde?)
eller sagr som dom-
eller mis, for forordn
til pangs,
M.B. 1.
eller (K.B. 7.)

finde i det betalede
inden for den tid,

Ja i den tid som
for den tid som
M.B. 18. ^{Sup. 6.}
I alle sager om mand
for den tid som
at betale, og som i det
Ja maa mand betale Dom-
ref, og dog betale
^{Sup. 6.}

eller for den tid om den,

inden 18 uger,

^{Sup. 6.}
I alle sager om mand
for den tid som
at betale, og som i det
Ja maa mand betale Dom-
ref, og dog betale
^{Sup. 6.}

at betale, og som i det
Ja maa mand betale Dom-
ref, og dog betale
^{Sup. 6.}

for den tid som

Rec. art. 5.

at betale, og som i det

for den tid som

for den tid som

for den tid som

Dag/ eller oc icke betaler/ naar Ringmænd
legger hannem lowliggende Tiderforde/ oc
Ser Vger imellem huet Tid/ efter som for-
streffuete staar; Damaa hand, stessnis for-
Faugmanden/ oc dæmmis fredløs. End alle
andre Sager/ som mand for sig om/ til visse
Dag at betale/ oc icke fuldgiøris; Da skal den
slig forenig opbynder/ bøde sin Vederpart en
Mark Sølf/ oc Konningen fire Mark
Sølf/ oc ligevel holde samme forligelse

Vil hand endda icke rette for sig/ da maa
hand tiltalis til Tinge/ oc tagis Dom offe-
verhannem/ at slig forligelse bød at holdis/
oc legge hannem lowlig Tid forre/ 18 Vger
at betale/ som forstreffuete staar: End vil
hand icke inden lowlig forlagde Tider/ rette
sig efter Domme/ eller holde forligelse; Da
maa hans Vederpart stessne hannem til
Faugting/ oc gløre hannem fredløs/ vder
hand betaler som forstreffuete staar

Om lowlig Steffning/ oc Ansred /
Cap. IX.

Vem som vil stessne anden til
Tinge/ Faugting eller Vnge-
dering/ hand skal stessne han-
nem

for den tid som

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Postillati 106

Tingsfare-Baleten.

Kongens Omhudsmands Gecffningz stoffs
 nis / oc icke vil møde for Konningen eller
 hans Raad oc gode Mend / som med Kon-
 ningens Bress forordnis at sidde Reters
 ting / for Laugmanden / eller hans Rette
 Tingssted / Naar de lowlig stoffs / oc icke
 lader sluse deris forfald for Dommerne;
 både Konningen for huer findet Ditt Dret
 ger oc Tretten Mark Golt / oc giffue den-
 nem som paa-Klagerz sin Kost oc Tæring.

eller for Laugmanden,
 eller til Tings, eller
 en Ragns forfald.

Laugmanden skal icke holde Ting hlem-
 met sit Huß / Men offentlig paa Laugtin-
 get: Icke skal heller en Laugmand maadom-
 me i desagerz som falder i et andet Laug-
 sogn: Icke skal heller nogen stoffs fra sit
 rette Laugsogn oc til et andet Laugsogn / at li-
 de Dom i nogen Sag; Men huer Laug-
 mand skal domme i de Sagerz som i hans
 Laugsogn foresalder.

Laugmanden holder en
 Ting finmæ;
 Ditt en anden Laug-
 sogn sagor;
 (A. B. 16.)
 Or ingen stoffs fra sit
 Laugsogn i et andet.
 Om Laugmands Domme;
 (A. B. 16.)
 om forfald Laugmands
 etc. p. 342.

[Om Laugmands forfald, (A. B. p. 338.)
 Om confirmatzen, som icke forfald, (A. B. p. 342.)
 Om Comissarier af Ræd, (A. B. p. 195.)
 Om Comissarier af Ræd, (A. B. p. 196.)
 Om Comissarier af Ræd, (A. B. p. 198.)
 Om Comissarier af Ræd, (A. B. p. 337, 338.)

Om Konningens Vbvelgelse.

Cap. X.

Kal altid til evig Tid her-
 effter bliffue en Herre oc Konning
 effter Danmarks oc No-
 gis Riger / effter den forering
 som

Om Laugmands forfald, (A. B. p. 338.)
 Om confirmatzen, som icke forfald, (A. B. p. 342.)
 Om Comissarier af Ræd, (A. B. p. 195.)
 Om Comissarier af Ræd, (A. B. p. 196.)
 Om Comissarier af Ræd, (A. B. p. 198.)
 Om Comissarier af Ræd, (A. B. p. 337, 338.)

Tingsfare-Balden.

som Rigerne vdi Dronning Margrethe tid /
 oc siden i Konning Christians den førstis
 tid imellem giort er: De hulleken Herre oc
 Første / Danmarckis Rigts Raad / Adel /
 oc Stender / fore til Danmarckis Rigts
 Konning / den skal oc vere Konning vdi
 Norge / oc lade sig der saa vel holde / som i
 Danmarck / efftersom altid sedvankigt ve-
 rit haaffver. De effterdi Guds fryet / oc den
 sande Religion / er en begyndelse til alt got;
 Da skal Konningen vere forpligt & at hant-
 haaffve oc beskytte den Religion oc Lærdom /
 som nu prædictis vdi Danmarck oc Norge /
 effter den hellige Bibelste / Prophetiske oc
 Apostoliske Skrifte / vden all forhindring.

*Den som Danmarck
 Raad vellet, er orsag
 af den Norge.*

*Konngen skal først
 jafte den Religion
 som nu prædictis;*

*Holden først den
 Gudsfræ.*

Sammeledis skal Konningen holde huer
 mand / Edel oc Bædel / ved Norgis Ri-
 gis Lov / Rett / oc huis Privilegier oc Fri-
 heder; dennem aff fremsarne Konninger gifne
 ere: De icke tilsiende nogen imod Lovene oc
 Privilegierne & at tvorrenis i nogen maa-
 de: Hulleket oc Konningen skal confirmere
 oc bekræfte Adelen & oc Rigers Stender /
 naar hand fronte til Konning.

†

Quad

Lingfare-Balsken.

Hvad Eed Adelen/ Laugmænd/
Kløbsfædsmænd/ oc Bønder/ skal
Sverge Konningem/

Cap. XI.

Dar Konningen skal hylbis /
Da skal alle Riddermænds
mænd oc Adhel / Biscopper/
Prælater/ Protowiser oc Laug-
mænd/ komme til den sted/ som
Konningen skal hylbis. De Konningens
Umbudsmand / skal tilnæfne Borgemees-
ter/ oc nogle Raadmænd aff huer Kløbsfæd / oc
tolff de forstandigste oc beste Bønder/ i huere
deris Læn/ som med dem skal fare. Da skal
Riddermændsmænd oc Adelen sverge Kon-
ningen saadan Eed: Jeg N: loffuer oc
tilsiger / at jeg vil oc skal vere min naadige
Herre oc Konning / oc Norgis Rige/ huld
oc tro/ lønlig oc aabenbare: Sincere skal
jeg hans Rige/ oc aff all min formue aff-
verge hans Naadis oc Norgis Rigs fiend-
er: Holde skal jeg oc saa alle dem/ som jeg
hoffuer at raade offuer / ved Norgis Lov/
Skiet oc Ræt/ efter det loffte Konningen
haffuer loffuit alle Landsocckit / oc derimod
ingen

*allu
eller Stambord skal
seesgr.*

*Privat-Stambord
uafhæng af Umbuds-
manden.*

Arbejdet fnd.

Tingsare-Dalsten.

ingen wforrette / effter den Adel oc Forstand
Gud mig giffuot haffuer: Saa sant hielpe
mig Gud / oc hans hellige Evangelium.

Langmænds End.

Langmændene stalsverge Konningendene
ne Eed: Jeg N. loffuer oc tillsiger / at jeg vil oc
skal vere min naadige Herre oc Konning huld
oc tro; Afverge hans Naadis / oc Norgis Ri-
gis Skade; De vide oc ramme hans Naadis /
oc Rigens gaffn oc beset / aff min yderste for-
mue; oc dommer retsærdeligen / vdi alle de sa-
ger / som for mig bliffuer indseffnit / vden
nogen Persons Anseelse / effter Norgis Ri-
gis Lov oc Ræt / oc icke tage nogen gunst el-
ler gaffue derfor / eller for vild eller venstæff
fordende Kettenz for noget Menniste / høn-
selier / fattig eller rig / som jeg vil ant-
sware for Gud / oc med en god Samvittig-
hed vere bekiendt: Saa sant hielpe mig Gud
oc hans hellige Evangelium.

M. B. 15.

*Borgere oc Bønder
End.*

Borgere / Bønder / oc Almuus-Folk /
skulle sverge Konningens saadan Eed: Jeg
N. loffuer oc tillsiger / at jeg vil oc skal vere
min naadigste Herre oc Konning N. huld oc
tro; Afverge hans Naadis / oc Norgis Ri-
gis Skade; De vide oc ramme hans Naad-
is / oc Rigens gaffn oc beset / aff min yder-
ste for-

Tingsfare-Balden.

Reformue; oc bevise hans Naade alltro oc
plietige tiensse oc Endighed/ i Jelde/ saa vel
som i Freds-tider: Saa sam hietpe mig
Gud/ oc hans hellige Evangelium.

Tafflen til den første Bog / som kaldes Tingsfare- Balden.

Om Laugting/ oc Loensmends Eed/

Om næffnde Mend til Laugting/

Om Laugtings ordning/ Laugtings Mends Eed/ oc
om Tingsvidne/

Om Vidniskbyrd/ oc de Sager paa Laugtinget skal
dømmis.

Om Tingsfred . oc om mand bær Daaben paa
Tinge/

Om Domme som paa Laugting dømmis/ oc om
Domroff/

Om Bygdeting/ Ombudsmand bør at holde effter
Laugtingit/

Om mand bryder tilfagde Fred/ Lovlig forening
ger/ oc Domme/

Om Lausmends fæder,
Læremis Ryskaber, &c.
Ryskninger paa alle Gæster,
&c. &c. &c. &c. &c. &c.
paa alle Gæster, for & Rec.
p. 112, 113, 114.]

Om Borgmesterr or Aad,
Bjergs Rindmerr, Capten,
Borgmesterr, Ombudsmand, or
Inds Ryskaber, Ombuds-
mesterr, & Rec. p. 131, til
149.]

Cap. I. Om Laugtingens fæder

Cap. II. Om Laugtingens fæder

Cap. III. Om Laugtingens fæder

Cap. IV. Om Laugtingens fæder

Cap. V. Om Laugtingens fæder

Cap. VI. Om Laugtingens fæder

Cap. VII. Om Laugtingens fæder

Cap. VIII. Om Laugtingens fæder

Cap. IX. Om Laugtingens fæder

Cap. X. Om Laugtingens fæder

Cap. XI. Om Laugtingens fæder

Cap. XII. Om Laugtingens fæder

Tingfare-Balcken.

Om Lovlig Hæffning oc Andfred /

Cap. IX.

Om Konningens Vdualgelse /

Cap. X.

Hvad Eed Adelen / Laugmand / Rigsfædsmænd /
oc Bønder skal Swere Konningen /

Cap. XI.

Vdfare

Vdsare-Balcken.

Vdsare-keller Landværne-
Balcken.

Om Lønæffen/ oc Skibs-Redning/

Cap. 1.

Deris Konning skal
raader De blude offuer hans
Vndersaatte efter Loven; De
blude dem Leding oc Vdsærd/
naar behoff gioris: Ickema
Vndersaatte sønne Konningen Leding; men
ere plictege met hannem Rigens Glender at
affderge: Demaa hand udblude halff Al-
muen/ oc fleere om behoff gioris: Ickema
Konningens Ombudsmand vdblude Al-
muen/ naar hand vil/ oc forlossue dem iglen
for gaffuer skuld/ vden Felde er forhaanden/
oc hand haffuer Konningens Bress oc Bes-
salning der-paa: Gior hand det/ da bøde
O li Kon

Rougnud maet til
at linder lading.

[Lyskriftning, & Recess,
p. 137, 349. Lib. 2, p. 17.]

[Om adrlant Rosshimist,
& Rec. p. 117, til 130.]

[Om Jorgensson, & Rec. p. 137.]

[Ombudsmand maa
ikke udblude naar
ingen frøder, eller
inden Kongebrof.]

[For almindelig, eller saa
mange findes, om frøder
kommer paa Riget,
inf. 3.]

Inf. 8, (12.)

Almindelig frihed
naar Leding gøres.

Konningen Dite Dringer oc tretten Marck/
for huer mand hand tog Pendinge aff/ oc
giffue huer sine vdlagde Pendinge iglen /
hand afftog.

Ingen almindelig Told skal Konningens
eller hans Ombudsmand Almuen paalege
ge/ huereken gaffue/ Gieskebud/ Heste-fo-
ring/ eller Vedhug/ Naar Leding gøres;
vndtagen Skudsfærd/ oc anden Endighed /
som Loven vdsætt.

Bliffuer Landværn-Skib/ eller Skibs-
huus / i herre/ eller SkibsRedskabgæmle/
Saa de behøffuis at forbedris/ eller gøres
aff ny: Da skal Konningen vdi den Lands-
Det/ lade udbliude/ saa meget harnem tyckis
der-til behøffuer/ effter bestændes Raad.
Oc det skal Konningens Ombudsmand /
Laugmanden oc en stillige Bonde samme-
steds opbære / oc haffue opsiun/ at det icke
forvænderis til anden brug: Skal oc Konnin-
gens Ombudsmand som der haffuer Be-
fatning/ med dennem forordne huls der-til
behøffuis/ for billig klob: Oc skal Ombuds-
manden haffue for sin Vmag/ huer Tolf
maanit

Wd fare Balden.

maant Et Marck Solff; oc huer de andre
sem Marck Solff: Thi de skulle være plicte;
huer Laugting at giøre Regenskab / for huius
de opbaartu / oc vdgiffu hafuer.

Om Skibs Bygning / oc dets
Behør / Cap. 11.

Der Skib forgammil / saa
desicke lenger kand brugis: Da
skal effter Konningens Raad
byggis anditiglen / som Bon-
derne skal bekoste: Det maade
opsætte huor det siuntis best vere belestigt;
dog saa / at de icke giøre skade paa Ager eller
Eng; End giøris der paa Skade / da skal
Bonderne det bøde met Pendinge / effter go-
de Mends Burdering: Paa Konningens
Jord (om dener til) skal Skib opseus; Vdi
Konningens oc huer Mands Skow / skal
Tømmer huggis til Taffnid / til Landværne
Skib; Thicke skal en Mands Skow allene
vdis: Tømmermend skal tilnæffnis / alle de
som ere inden fierdinghycke / oc videre / om
behoff giøris; De skal dem giffuis slig Løn
Dijj for

Vdsare-Baleten.

for deris Arbeid / som billigt oerret er: Huer
 Staffne-Tommermand / som tilfage er / oc
 icke kommer / bødeen Marcck Solff; Oc huer
 Byldings-Tommermand / en halff Marcck
 Solff: Naar Kollener sætt paa Vandfles-
 ken / vndløber da nogen fra sit Arbeid / Er det
 Staffne-Tommermand / bødet til Konningen /
 Otte Dringer oc Treuen Marcck Solff;
 Huer Byldings Tommermand / Fem Marcck
 Solff: Naar Skibet er ferdiggjort oc bra-
 dit / da skal det sættis i Skibshus / om det er
 til: Er det icke til / da skal det byggis / oc hug-
 gis Tommer i huer Mands Skow / som til
 Skibsbehoff. Segel / Aneker / Baad / Red-
 skab skal met Konningens Raad tilskaffis;
 huilcket Bønderne skulle betale / saa Skibet
 bliffver fuldferdig.

x **Om Feide kommer paa Rigt;**
Kustikens opklarelse: Om giffel for en mistaant.
 Cap. III.

*Konningens mact
 at indb. indt. i frøyd. tid.*

Dømmer Feide paa Rigt / da
 maa Konningen vdbiude all
 Almuen til Landhielp / eller til
 Skibs / met Vaaben oc Rost /
 eller

Bdsfare-Balden.

eller saa mange hannem / met beste Mends
 Raad / siunis behoffgorts: End kommer
 Krigshær / eller nogen Oprør begyndt
 Landt: Da skal den sligt Sandhed fornem-
 mer / Opstiere Budsticke / oc lade deffare
 Landt igiennem: De de Bud skal fare ret
 mindelige Veye / i det minste met tre myn-
 dige mend: Til Søes skal de fare met Baa-
 de / almindelige Leid frem / Naar et Dag: Tre
 Budfærd skal alle pegne opstieris i Bygden /
 fra almindelige veyel oc ind i Stordenes / De
 ved paa Verne: De skal huer bære til anden
 mer vidne: Budsticken gior huer Mand den
 tilkommer Steffne / dem til Skibs skulle fa-
 re / at møde ved Søen; De dem til Landværn
 skulle / at skulle forsamlis paa Landt: De da
 skal fare baade Bonde oc Dreng; Huem
 som da sidder hlemme / da bliffver hand fred-
 løs. De skal huer Bonde holde sig selfe oc sit
 Folk-Rost.

Forsommer nogen at frembære Budo-
 sticken / naar Seide er / eller oc icke fremkom-
 mer / naar hand er tilfagt / vere fredløs / De
 haffve forbrugt alle det hand haffver i vden
 hand

Budsticken opstieris
 ret, om de Krigs-
 far kommer, eller de
 der begynder.

L. B. 52.

Inf. 10.

L. B. 52, or 54.
 Forsommer Budsticken;
 eller fremkommer no-
 gen icke.

Wdsare Balcken:

hand haffuer sig forfald/ som Dommerens
Land fiende Forvltig er.

*Om Konningens mis-
troer nogen, sette gissel.
[om byt] Balcken som M.B.
2.]*

Wilsroer Konningen nogen/ for at hand
icke vil væge hans Land; Da skal den sette
Konningen Gissel/ at skulle vere huld oc tro:
Glor hand der/ da skal hans Gissel hannem
løß-giffuis igien: End b. findis hand i tro:
slab; vere hans Gissel i Konningens Naad
de oc Bnaade/ oc svare derfor effter Lovten.

Om Vædvarder at holde/
Cap. IV.

*Dette forordning
naar funder for
modulit.*

Der seide formodendis paa Ri-
glt/ da skal Vædvarder oc Vard-
dehuze ferdig-gioris: Ombuds-
mand skal lade Bønderne tilsi-
ge Vædvarder ferdig at giøre/ paa de steder de
aff gammel tid verft haffuer: De Bønder
som boer i den Stærding næst hos Vædvar-
der/ skulle Varder oc Varddehuze bygge/ med
Tag paa/ oc fire Døre paa huert Hus:
Huem som tillsigts at bygge Vædvarder/ oc
derforsømmer: Bøde Konningen 20 Mark
Sølf. Ombudsmand skal siessne Ting/ oc
tilsi-ge Bønderne at holde Vage.

*(Kard- funder)
Gorsom nogen som
tilsagt er.*

Vartus hie sigels/

Tre

Wdsare-Balcken.

Tre frelse oc fuldmyndige / inden-Lands or Inne forsed.
 sepe Mend / der Dyenen / Dyren oc Fodder-
 net ere helbrede paa / skal Vagtholde ; oc
 vere paa Varden / naardem illsigis : Huem
 det forsommer / bode Konninge To Matel
 Solf : Middagstide skal mand paa Var-
 den gange / oc sidde der til anden Middag /
 oc lcke for affgange / vden den ene ganger de
 andris Erinde : Eoffuede Mend paa Var-
 den Vagtholde skulle / oc brende Væd-var-
 den Sonden eller Norden-forre ; Da haaffue
 forbrukt deris Boeslod.

Solf. I som Vaage skalle
 at ander Varden brude.
 nu i den st. Sonden-forre,
 eller Norden-forre, thi
 ellers for inf. p. 14.

Vardemendene skulle brende Vardeside
 den / naar de see tre Orlogs-Ekib eller flæge
 komme : End twissler de om det er Orlogs-
 Ekib ; Da kalde ill sig de neste oc forstaa-
 digste Mend / oc spørge dem til Raads / om
 de skulle Varden brende eller lcke.

Naar Varden skal
 brude.

Kommer Flender Øster fra / oc desom
 den Østerste Vædvarde voete / lcke brender
 Vædvarde / haaffue forbrukt deris Boeslod.
 Elge orde som paa den Varde voete / den nest
 hos er.

Danib straff som for-
 som at brude den
 første Væd.

De som den Nordeste Varde / oc den der
 nest hos er / voete / tabe oc deris Boeslod /
 E om

Wdsare Balcken.

*Vatand vand sagels
Vad mand, Jostil by K. K.*
*forsommer de at vand
sag.*
om Flenderne kommedes fra / oc de icke bren-
der Vardeviddem: Men huer de andre der
forsommer / både Konningen To Marck
Gulff. Konningens Ombudsmand skal til-
stikke stillige Mend / som huer Dag skal
randsage Bagten / oc bestille ge Altingist der-
met gaar rett til. Forsommer de det / oc der
kommer skade aff; både Konningen Otte
Drtuger oc tretten Marck Gulff.

Fredlos
Om mand bær sande Feide-
Flender / Capit. V.

*Var fredlos mand
sande Feide - timen
Var indbyrds mand som
M. B. 4.]*
*Var fralsmand
sande Feide - timen
Var sande Feide - timen*
Ommen Fredlos Mand i Rigt /
oc bær sande Feide flender / som
indbyggerne icke for vliste; Da
beholde hand sin Fred; Enddog
hand vilforne hafde store Al-
dingsværck: Men bær nogen Frelsmænd
af sande Feide Bud; da vere hand fredlos:
End bær hand sande Bud / da hafve aff
Konningen tre Marck Gulff / oc aff huer
Bylde en Marck Gulff.

Om Le-

Om Bedings= gherd / of des
Zaessning/ Cap. VI.

Konningens Ombudsmand bør at Tæffe *Infiring.*
ne imellem den som Brøst-holden er / oc de
andret hans Skibrede.

Hvilken som icke betaler sin Teding til
 rette tid; Bøde Konningen Tedingssald /
 sex Dre Sølf: Vil nogen kræffte Tæffnit i
 andre Dtinge / Stedinge / eller Fylke / end
 hand i boer; da skal det skee til Tinge / met
 Ombudsmands oc andre Sketlige Mends
 Raad.

Vil da nogen sliĝ Eeding icke vdgiffue;
da bøde sliĝ Eedingsſald/ ſom før er ſagt:
Løber nogen fra tt ſted/ oc til en anden/ oc vil
tingenſteds Eeding betale; da ſkal hand dog
vdlægge huiſt hannem paa leggis/ oc bøde ſex
Dre Solff til Konningen. E 11

Obsare-Balden.

Betalis rñ Leding :

3 aar.

L.B. 1. [Hver Leef
for 4 Ringe]

Belbyald, naar Leding
i haaar ike tidjifkib.
p. 346.]

Huem Leding er paalagt / oc icke betaler
i tre Aar; Døgtfoe huus hannem er paalagt
oc bøde Konninge sem March Eloff.

Huorledis Leding skal gioris /
Cap. VII. *by eller Herrit.*

af sin Leding
for gioris Leding.

Huem som ener Huus i Klobsted /
oc boer paa Bygden / oc er
undertiden her / oc undertiden
der; hand skal gior Leding i
Herrittet / der som hand boer /
effter hans Jords Storhed / lige-som andre
Bønder; Men i Klobsteden skal hand gior
Leding aff hots Huus oc Brug hand der
haffuer: Holder hand Affuel paa to Gaar-
de / huer i sin Skibrede / gior Leding aff
huer / der som hand ligger / efftersom huer
er god til effter Jæffnit: Farer nogen som er
født i Klobsted / imellem Klobsted oc Herrit /
oc bruger sin Klobmandskab / oc ingen viffe
Bopæl haffuer / oc er i Herrittet om Julen /
oc bruger ellers sin handel i Klobsteden Vin-
teren igtemmel: hand skal gior sin Leding
i Klobsteden / aff sin Klobmandskab: Men er
hand født i Herrit / oc farer i Klobsteden /
oc sel

Byen: Klobsteden
skal gior af sin
Klobmandskab.

Byen: Herrittet
orfaa af sin Klobmand-
skab.

Obfare-Balcken.

de selger sin Vore / oc hafter ingen viffe
Bopæl/ enten i Riobsted eller Herre; Hand
skal gøre sin Leding i Herre / aff sin
Riobmandskab hand medfarer: End opgiff
der nogen sin Boe i Herre / oc farer i
Riobsted / for hand icke vil vere i Mandtal
mee Bønderne / oc farer siden ud iglen; da
giffue sin Leding mee Bønderne. Huem an
densieds giffuer sin Leding/ end der som hand
er forlagt; Bøde Lom hand ingen Leding
hafter udgiffue.

*Disse nogens an
sest ind i det nye
Land er forlagt.*

Om Bønnens til Skibs-Behoff /
Cap. VIII.

Denning eller hans Om
budsmand skal næfne den/
Skipper skal vere; Men Skip
peren skal næfne de som mee
hannem skal fare: alle som til
næfne / skal vere pligtige mee / fare / uden
de hafter scvlig forfald: Da skal næfne an
dret deris Ered. Skipperen oc Eyrmand
skal hafter til Løn / naar de kommer hjem
iglen / for huer Maant / som Bønderne skal
betale / effter som de mee dennem kand om
E lli for

Udsættelse.

Sup. 1,
(inf. 12.)

forligis; Vden de haffue andre Løn/ eller til-
leg aff Konningen derfor. Skal huer fare
som næffnis/ oc icke Løs-giffuis uden lofwlig
forsald: Huem nogen forloffuer for Pendi-
ge/ bødemod Konningen Dtte Driuger oc
Tretten Mark Sølf/ for huer hand tog
Pendinge aff; Vden som Pendinge giffuer
for forloff/ bøde en Mark Sølf til Konnin-
gen: Sieter nogen anden derfor/ oc icke
kand det beuise/ da bøde derfor effter Loven.

Om Skib at Vdsætte / Skibs-
Munstring/ oc dets Jettallie/

Cap IX.

Nar Skib skal vdsættis / oc
Skipperen lader tilfige saa
mange dertil behoff gioris; da
skal huer som icke kommer vden
lofwlig forsald / bøde Konnin-
gen to Mark Sølf; oc flytte dog Skibet
haffne/ oc forvare det/ til det bliffuer anlagt
Skal hand oc legge de Mend/ til er næffnd /
diffe dag for/ at komme til Skibs: oc da skal
holdis Munstring/ oc beseg deris Vaaben/
oc Klæder/ som meesare skulle: Jattis da no-
gen

gen Vaaben/ da skal met Skipperens
Raad & tagis/ hvor de bealligste ere at be-
komme: De huer forvare sig Vaaben effter *cap. seq. 11, 12.*
Loven. Huer Bodsmand/ oc huer Kock/
skal have sig Løn/ som Bønderne land
forligts met dem.

Bønderne skal vdgiffve til Skibs-Be-
hoff/ tre Maanth. Jettallte/ vdi Smør/
Mæde Mel: Paa huer Kode/ er til huer
Tolff Mend/ huer halff Maanth/ tre Pund
Blugmel/ tre Løber Smør/ tre Pund /huer
Løb: Den Jettallte skal Skipperen til sig
annamme/ oc der med holde næffnd Mend i
tre Maaneder/ effter gammel Sedvane:
Huemslighe vdeleger/ da bøde Ledings- *Sup. 6.*
sald/ Sex Dre Solff/ huer Dre regnit for
fire stilling Danste: Den sald skal En- *[Det er Røngens Om-
bindning, for inf. 14.]*
lemend udkressve/ oc have der aff to de-
el/ oc Skipperen den tredie deel: Vil hand de-
icke udsøge/ da maa Skipperen det søge/ oc
have der aff halffdelen/ oc Enkelmanden
halffdelen.

Om Bøsser/ Skud/ oc anden
Skibs Røttighed /

Ved

Cap. X.

DEd huer Tofte skal ligge en lang
Bosse / som de to der paa sidder oc
Roer / skal forskaffe dem / eller
gielde To Marc Solff til Kon-
ningen / oc dog forskaffe sig Bosse. Der til
skal Bønderne forskaffe dem Eod oc Krud /
saameget behoff giøris / eller bøde til Kon-
ningen / (om Eod oc Krud fattis) en Marc
Solff.

Vil Konningen haaffue flere Sold til
Skibs; Da skal flere Skibrede tilhjelpe / saa
Skibssold haaffue saameget Kosi / som før
er sagd.

Farer mand paa andre Skib / end hand
er illnæssnd; Da gøre hand begge Roerle-
ding / Oc bøde derfor to Marc Solff.

Skipperen skal haaffue allsinnet Ro-
den / at hand icke fordersffuer Betaltien: gør
hand det / da straffis hand derfor / som
vedbør.

Naar Skibet løsis aff Fesie / da skal huer
søge sit forordnede sæde / eller bøde en Marc
Solff.

Huer som sælder eller forsømer sig / særd /
vere

Sup. 3.

Odfore-Balcken.

være fredløs i tre Aar; Vden hand haffuer
flig forfald som Dommere[n] land fiende
lotvlig forfaldz vere.

Om Vaaben huer bør at eye/ x

Cap. XI.

Der Odels-Bonde/ eller Leds ^{Guld Andfald gaard.}
lending/ som boer paa en fuld-
Redfels Gaard/ Hand skal
haffue en lang Basse/ mee sy-
derlaas for/ oc nodtørffug
Krud oc Lodzen Tessaft/ oc en Dre.

Den Lending/ som sidder paa en halff- ^{Half Andfald gaard.}
Redfels gaard/ skal haffue en lang Basse/
oc en Tessaft.

Den som boer paa en riddinges-Gaard/ ^{Riddinge gaard.}
skal haffue en Basse/ oc en Dre.

Den som boer paa en fiendinges-Gaard/ ^{Fiendinge gaard.}
skal haffue en Hellebaare mee Jernstinner
to alne langs ned at Stangen/ oc en Tessaft.

Oddegaaards-Mand skal haffue de forste ^{Vinggaard.}
tre Aar & effter hand haffuer bygget paa
Jorden/ en Hellebaare oc en Tessaft; Men su-
den effter Gaardsens Storhed.

Huer Husmand som boer i Gårde ^{Gårdmand.}
bos

Udfare-Balden.

hos Bonden/ skal haffue en Hellebare mee
Jernstinner/ ogh Dre.

*Strandsidder af
god formue:*

Huer Strandsidder/ som haffuer god
formue/ skal haffue en lang Bosse/ mee sin
tilbehøring/ oc en Tefack.

af ringen kumr.

Den som ringen formaar/ skal haffue en
Hellebaare/ oc en Tefack/ eller et Spiud/ oc
en Tefack/ effter som dennem aff Ringmend
paaleggis/ oc som deris formue er til.

*Tienist-Dræng
for fuld Løn:*

Huer tienist-Dræng/ som tien for fuld
Løn/ skal haffue et Spiud/ oc en Tefack.

for half Løn.

Den som tien for half Løn/ skal haffue
et Spiud/ oc en HandDre.

Boer, om fattig.

Huem som fattis nogen aff disse Værge/
bøde Konningene en Mark Sølf for huer
hannemfattis/ oc forskaffe sig ligedel sam-
me Værge: De vere halffrettis Mand/ ind-
til hand staffer sig saadanne Værge.

x

Om Vaaben=Ting /

Cap. XII.

Naar folckis skal.

Vaaben=Ting skal holdis offuer
all Norges dogicke storretilhobe
end Skibroding: De skulle
begyndis Ryndermyffe/ oc haffue
ve en

udeende Miffasie-tide: Budfickten skal op-
 fleris/ naar det Ting holdis skal; Der til
 det Ting skal huer Bonde søge med sit Gøld &
 de Bærger: Huen ick kommer til det Ting/
 da bøde Konningen to Marck Gøld; De
 for huer Vaaben hand skulde haffte der/ en
 Marck Gøld; Den hand er siug/ da skal
 hans tiensse-Karl bære hans Vaaben/ eller
 bøde som sagt er: Er Eptretismand/ som
 ingen tiensse-Karl/haffuer/ siug: da skal sine
 Naboer ind paa Tingdag/ oc lade dem see
 sine Vaaben: Ere de ick alleffstede/ da bøde
 de for huer hannem fattis/ som før er sagt.

Selger mand sine Vaaben/ saa hand
 ick haffuer de Vaaben; hannem er forlagt:
 da bøde for huer hannem fattis en Marck
 Gøld.

Konningens Ombudsmand skal sticke
 dennem i Orden/tre Mand tyck; Saa skul-
 le de gaa sticke sig/ Saa at Ombudsmand
 med andre gode Mend kunde see deris Vaa-
 ben: Gaar de tyckere/ saa Ombudsmand
 kand ick stue deris Vaaben; da gielder huer
 det gior Konningen en Marck Gøld for V-
 indighed. De huer der ick haffuer sine Vaa-
 ben/ bøde som før er sagt. S ij Be

*Eller skal indkomme,
 L. B. 54.*

*eller bøde, for siug,
 for andret Ting, som gøld ind, L. B.
 for for Vaaben. 54.*

*Er man siug som før
 haffuer Vaaben.*

*Er man siug som in-
 gien gøld.*

*Bøder, om mand ick
 får Vaaben.*

*Indordentlig der skal
 gaa i orden, at saa
 dem kand beskrive.*

*Safte nogen
laant Vaaben.*

*Jungen forloft, #
eller tagit safte
for
Cap. 1, 8.*

Vdsare-Balcken

Befindis nogen at haffue laant de Vaaben hand bær ill Vaabenting: Da ere de Vaaben forbrukt ill Konningene. De hand det laante Vaaben/ bøde Konningene Vaabenvide.

Jungen Ombudsmand maa forloffe nogen at vere fri for at holde Vaaben oc Bærge/ vden det første Aar hand setter sig ned; Det andet Aar skal hand søgis ill Vaabenvide: Befindis Ombudsmand at tage Gaffue for Vaaben/ at nogen icke holder dennem/ myte sic Væ.

undløbing fra Skibe, oc om Skib fetsallie Om Drøgesferd oc Strandhug/ Cap. XIII.

Dillcken som vndløber fra Skiben/ meden Konningene ligger ill Landværn; Bøde Konningene Dtte Druger oc tretten Mark: Vndløber Skipperen/ da vere hand fredløs/ oc Forræder imod Konningene.

Skib skal icke lenger vere vde/ end de haffuer halffmaantz Fetsallie inde aff mad / Mel oc Smør: Det skal de lade dem vide/ paa de andre Skibe/ oc vise dem at de haffue icke mere Kosi.

Fattis

Fattis Skibsfold Fetallic paa hlem
 rensen/ da maa de fare til Lands/ oc begiere
 aff neste hos-boendis Bønder Fetallic til
 Skibs; Da maa hand icke dennem Fetallic
 sønne; dog at de betale huis de aff hannem
 bekommer/saa som det værd er. Tage de no-
 get Dvæg fra nogen Bønde/ vden hans
 Bidskab/ oc slætt det; da høde Skipperen
 Otte Druget oc tretten Mark Sølf til
 Konningene; Oc huer Baadsmand en Mark
 Sølf/ oc betale dog Bønden sit Dvæg.
 Af den bøder tager Bønden der Dvægt
 miste/ Saa som hand er Mand til/ oc Kon-
 ningen det til-offers er.

Mistendis nogen at haffue anderledis
 slætt Bødens savorde følger det; da skal
 Skipperen følge for saa mange hand vil / (14. B. 16.)
 met tre Mends Eed: End vil hand det icke;
 da skal huer for sig self/ herge self-tredie.
 Ingen maa gaa fra Skibet/ før det kom-
 mer i Haffnen; Huem det glør/ bøder Konnin-
 gen en Mark Sølf.

Om Skib/ oc des Redskab/

at forvare /

§ iii

Cap.

Dar Skib kommer i Haffn/ da
skal Skipperen stikke bud saa
vide behoff gioris/ at de kunde be-
re stercke nock at opdrage Skib:
Huer mand er plictig det Bud at bære/ huad
heller det er i deris Skibrede eller vden:
Huem saadant Bud forsømmer/ eller oc
bliffuer tillsagd oc icke kommer; bøde Kon-
ningen en Marck Solff: De boder skal Kon-
ningens Ombudsmand lade udtreffue / oc
haffue der-aff de to dele/ oc Skipperen den
tredie deel: Villicke Ombudsmanden det vd-
treffue; da maa Skipperen 2 oc haffue for
sin Bmag halffparten/ oc Ombudsmand
halffparten.

End om Skib kand icke for Jolck hielp
skuld komme vd eller op: da bodedsform hie-
me sidder/ som før er sagd; Oc standetill ret-
te for / om Skibte der offuer bliffuer at sta-
de. End om de kommer sem Netter før eller
effter de ere tillsagde/ da forsørge sig huer self
met Kost.

End kommer nogen Seyrmere; da vdo
legge de andre deris Kost effter Antals Reg-
ning.

King. Tre aff de fornemmiste Bønder / som
boer nest ved den Kircke / som Skibet nest hos
ligger / skulle forvare Skibs Ridskab oc
Segel:

Baadsmandene ere pletlige Segel oc all
Ridskab til Kircken at bære / oc forvare det /
saa det icke forderfuls.

Tager nogen Segel eller Ridskab aff L. B. 37.
Kircken uden forloff: da forskaffet tilfede
igten uden skade / oc staa til Rette for huis
Skade der aff kommer / oc bøde Konningen
Otte Dringer oc Tretten Mark Solff.

Brender Kircken oc Seglet met / da skal
Bønderne fly Segel iglen; uden nogen
brender met villie. Vdtagis eller vdis den
Jord / Skib pleyer at paasettis / aff Storm /
Elff eller Søe; da skal iglenfettis Skib paa
Konningens Jord / (om den er der i Hierdin-
gen beletlig til) Er det icke beletlig; Da skal
Bønderne købe plah der til / for sig Værd /
som sexfellige Mend vurdere.

Om Skudsferd til Konnin-
gens Behoff /

Cap.

*hvorledes den til-
siges,*

en givres.

*Jegnen Skidsfærd
uden pass.*

Alle Bønder ere pligtige at gøre Skidsferd til Konningens be-
hoff: Konningens Ombuds-
mand skal derom lade saa vide
Budstikken opstille / som han-
nem siunis / at Kongen icke fattis Skids-
ferd: Huer Bonde som om Skidsferd bliff-
ver tilsagt / de skulle huer udgøre i Skids-
ferden Hest eller Dg / som Sadel eller Se-
le tilforne haaffuer vert paa: End huem som
tilsagt er / oc forsømmer at gøre Skids-
ferd; bøde Konningen to Mark Sølf for
huer sinde.

Jegnen skal Bønderne føre / alligevel de
haaffue Sadel oc Tømme met sig / uden de
haaffue Konningens Ombudsmands Pass-
bord / at de haaffue nødsorffulge Værf paa
Konningens eller Ombudsmands vegne:
Vil oc nogen Adelsmand forstikke nogen
hans Følk vdi hans Erinde nogensteds i
glennem Landt; da skal hand gifve dennem
sin Passbord paa en eller to visse Personer /
som dog er vdi hans tjeniste: huilcke / efter
samme Adelsmands formue oc bestilling /
met

Udsætt-Balken.

met Skludsferd skulle besordres til nød-
terfte: Dog skal vdi samme hans Passnaff-
giffuis samme hans Tienere / som mee
Skludsferd skulle besordres. Findis nogen *Vil nogen, inden pass-
trin sig forningstid
til.*
som vil erue sig Forlingstab til / som icke
haffuer Pass; da maa de gribis / oc foris til
Ombudsmanden / oc straffis som beddyr.

Om Ransmend oc Røffuer eff-

ter at søge / Cap. XVI.

Røffuer eller Ransmend *ere K.B. 1.*
Udodemend oc fredløse / Ihuor
defindis / effter som sagter om
Udodemaal i Mand-Helge- *M.B. 2.*
Balken. Røffuis nogen / som

icke er sterck nok at søge effter dem / som fra
hagñem røffuit: Vil hand tillsige sin Naboer /
da ere de alle plictege som tillsigis / at fare til
hagñem / vnder dertis Boeslods fortabelse /
vden de haffue lovlig forfald: Er hannem
da hans gods frarøffuet / da ere de plictege at
følge hannem saa langt hand vil: Finde de
da Røffueren; da maa de hans gods igien-
tage / Om de end der-til skulle bruge Od eller
Eg: De beholde hand huius hand fiender at
vere

Wdsfare-Baletten.

Ty. B. 4.
Kulden fand dem
paa Prænt.

vere sit gods. De huiſ offuer er aff Koſſuer
nederis gods/ det maa de ſtiffe dem imellem;
Vden nogen klender ſig der-ved met lowlig
vidne: End derſom hand kallte dem til hielp/
oc Koſſueren er icke kommen til hans Hus:
Da ſtiffe ſig hans Boeslod imellem.

Om mand kiober met Koſſ-
vere/ Cap. XVII.

In A kiober faar
Ejendommen iſig.

Ty. B. 4, 7.

Kiobermands ſtraff.

Kiober mand i
Kulden fand dem.

Kiobermanden med Koſſvere/
ſom fare igennem Landt /
oc nogen land beviſe det ſom
kiober ſit gods at vere/ oc at
vere hannem fraſtolit; da ber
hand at hafue ſit gods iglen der aatte: De
den ſom videntis kiober met Koſſueren/ bøs
de Konningen fire Marck Solff/ oc vere
mand diſverre: Men kiober mand videntis/
dis/ miſte gods ſit hand kiober: Rand Eyers
manden icke beviſe hannem offuer / at haſſe
ve kiober met Koſſueren; da ſkal hand ſeſſne
hannem til Ting; De Tingmand da plichtig
at tildeſinne hannem ſit gods iglen; Met
(Ty. B. 16) mindre den ſom kiober land værge ſig derſor
met tre Mends Eed / at hand icke viſe at
hand kiober met Koſſueren. Om

Kulden fand paa ſig, Inom for Ty. B. 4.

Om Landraade-Mænd eller For-
ræder/ oc om Skib i Herrit bygges/

Cap. XVIII.

En Konninge nogen at vere
Lands-Forræder/ oc det bliffuer
hannem lofwlig offuerbediff; Da
vere fredløs/ oc straffis som Forwen
vdiiser. *In forbindelse med Konninge oc Landt Befalninge
men for Forræder: art. 46.* *Inquisit nogen at ve
re Landt-forræder.
M.B. 2. Ty. B. 14.*

Bygger mand lang-Skib i Herrittit /
oc giffuer icke tilfende / huor hand vil der-
met segle: Da skal Konningens Ombuds-
mand til hannem fare/ oc spørge/ huor hand
vil heden der-met: Vil hand da icke sige det;
da maa Konningens Ombudsmand tage
Borgen aff hannem for Otte Drugers oc
Tretten Marck Sølf: Vil hand icke Bor-
gen sette/ da skal de hugge fra huer side Kol-
len fem alne lang boer: Vil icke Ombuds-
mand det gjøre/ da skal Bønderne det gjøre
oc tage fra hannem Seglit/ oc spilde hans
Reise: Stor de det icke/ da gielde huer en
marck Sølf til Konningen/ for huer toffte /
oc for huer syreholme (som kaldis det Rum /
Skipper oc Styrmand haffuer til deris red-
skab) tre marck Sølfz derheder Tofftegold.

G ij

Tafflen

Vdsare-Balcken.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Tafflen til den anden Bog /
som kaldes Vdsare
Balcken.

Om Vdnæssnd oc Skibs Redning /	Cap. I.
Om Skibs Bygning oc des behør /	Cap. II.
Om Feide kommer paa Rigt /	Cap. III.
Om Vædvarder at holde /	Cap. IV.
Om mand bær sande Feide tiender /	Cap. V.
Om Ledings gierd oc des Tæffning /	Cap. VI.
Huorledis Leding skal gioris /	Cap. VII.
Om Vdnæssnd til Skibs behoff /	Cap. VIII.
Om Skib at vdsætte / Skibs Munstring / oc des Fetallie /	Cap. IX.
Om Væsser / Skud / oc anden Skibs Rettighed /	Cap. X.
Om Vaaben-hugghør at eye /	Cap. XI.
Om Vaabenting /	Cap. XII.
Om Orlogesferd / oc Strandhug /	Cap. XIII.
Om Skib / oc des Redskab at foruare	Cap. XIV.
Om Skindsferd til Konningens behoff /	Cap. XV.
Om Ransmend oc Røssuere effter at søge /	Cap. XVI.
Om mand fiøber med Røssuere /	Cap. XVII.
Om Landraade Mend eller Forrederi / oc om Laug Skib byggis i Herrietie /	Cap. XVIII.

K.B. 3.

Drabsmanden bliffuer Fredløs/ da maa
hans nesie Arffvinger tage hans Odels-
Jord til sig/ emeden hand er fredløs/ oc be-
tale deraff hans rette Gæld: Dog maa de
det icke selge emeden hand leffuer.

Bar land from of
Romington,

Offther Konningens nogen Drabsmand
Fredt for Hoffdingers eller andre gode
Mands Bortskyld / eller oc hand fand self
forhuerske sig Fred aff Konningens; da skal
hand nyde sin Naade / som Konningens glæ
met hannem / De skulle den dødis arffvinger
tilfrids / efter-som Konningen siger dennem
imellem / oc de bøder vblegge til de tider / de
foregis om: Gaa skulle det hans gods for
vare det emeden hand var Fredløs / ansvor
de hannem det iglent / de i Antvord haffde /
foruden Landstylden midler-tid der-af er
opbaarit. Den som Gaalsløsmand drab

Ja stiller ansvaret til
frænde,

I.B. 8.

Inf. 4.
or see fit gods signs of
advertising.

foruden Landtpylden midler-tyd der-af er
opbaart. ~~En som Sagisfæling og drab~~

Grüß Bagelb. Bm. für i R-
g. ^{g. 1747.} II
Jungen giff vor Landt
vrist, idem Rongom.
~~Handwritten signature~~

ber/ maa ingen Lands-vil gifvis / vden
Konningen hannem selff benaade vil for
gode Mænds Bønskyld: Icke maa heller
nogen fange Jordags-bress / offtere end en
sinde; vden hand gior bevilste / at hand
icke haffde saa lang tid / at hand kunde naa
sine Vidnissbyrd / efter dei forrige Dags-
bress. *Ordr. 10. Jule 6. 1613. Enigme dag. i. 13.* *Sim*

(Tutur, Lajur, hil malla)
 Comaybung, m
 gang, n, floun.

(Inf. 2, p. 5.) Inf. 6, 13.

Jeg mind faa, Karl, en
 [Føjler, nogen den
 om Salt Kongens
 Karl 3. 21. 13.]

1798. Der 10. Tage Jahrs Eingangs, inf. 13.
wieder, samt ihrer allen Folgen und Trabb. Om

[Der wegen seiner
mahnenden, für in

[M^{ns}] Pistol eller buffa man i förh. med No. 245. (4) Rec. p. 245.

[Zigzag barn yard, for (4) R. 1. 40.]

Wandhelge-Balcken.

Om Skendervig^{or} Nidings-
værel / Cap. II.

Nogen maa sin Jord forgjøre
uden hand bruger forræderi /
eller gjører Nidingsværel.

*Kendte forforgjøre Vnd
Nidingsværel, or Vnd
Sup. 1. Somme dvi.
4 Rec. p. 345.*

Det er den første Nidings-
værel / at mand oprenser Al-
muen / oc forraader Land eller Gøld fra sin
Herre oc Konning: Bestylder Konningen
nogen mand for at være Lands-forræder /
være sig enten frk mand eller Bonde; Da
skal Konningen aff sit Hoff tilnæfne en
Mand / som Jæftraarn er ved den hand be-
skylder / som effter Konningens Bress oc be-
faling skal hannem derfor tiltale oc forføl-
ge effter Loven.

*Alle slægt Nidingsværel
1. Lands-forraader.
U.B. 10.*

Det er oc Nidingsværel / om mand dræ-
ber den hand haffver søkt Fred oc tryghed.

*(Byskalden Rougen nogen
for Lands-forraader.
Som instancet for U.B. 3.)
Ty. B. 14.*

Det er oc Nidingsværel / om mand dræber
anden i selfstatte fred; det er / naar nogen
føger sin Ret for sin stæde effter Loven / for
sig self eller andre; hander verge for / eller
haffver Ombud for; eller haffver arff at
hente paa sinegen eller andre deris Begne /
oc da

*Dræbr frind-forren Mand.
Inf. 22.*

*Dræbr om i self-sitt
frind.*

Mandhelge-Balcken.

oc da self tilligerfred oc tryghed / met vldne
paa baade sider; dakre alle deris Gren-
der vnder samme Fred oc Tryghed / som
de self gjort haafde.

*Drabs Långmanden
for sin drab;*

Det er oc Nidingsverck / om mand dræ-
ber Långmanden; for sin Doms; Eht hand
da nederfeldet Lov oc Rett.

Brændt man inde;

Det er oc Nidingsverck / om mand
brænder anden inde. <sup>[Ind or om mand brænder anden
f. 26, c. 1. ind. 2. l. 26.]</sup>

*Minder;
u. B. 16.*

Det er oc Nidingsverck / om mand mæ-
der anden.

Sæfne om huf;

Det er oc Nidingsverck / om mand hæff-
ner Enffue.

*Sæfne paa den som
nå gæder pladen;*

Det er oc Nidingsverck / om mand hæff-
ner paa andre / end den som self hæfver
giort hannem skade.

*Lumleste om forre-
delig.*

[Forre delig] Det er oc Nidingsverck / om mand
hugger Haand eller Fod aff anden / Etni-
ger Dye vd / eller stier hans Tunge aff / eller
aff stier hans lønlig Eem: De som sligt glo-
re / eller styrcker oc hjælper andre til sligt at
gløre / ere alle Vbodemend: Vden saa steer /
at Konningen lader nogen saa maade reff-
se for sine Nidgierninger: End steer nogle
sligt udi slugsmaal for Haanden; Da
bedis

*Større Ind;
slugsmaal.
(F2 Daadr. art. 4.)*

Mandhelge-Balken.

bedis derfor efter Loven/ oc gode Mands
dom.

Dræber mand sin Fader/ Moder/ ^{Dræbr fader, moder,} ^{sin, datter, broder, søster.} Son/
Daatter/ Broder eller Søster; daer hand
Vbodemand; vden den det gior / er Galle ^{Inf. d.}
oc Affindig.

Dræber Bonde sin Hustrue / eller Hu- ^{Dræbr sin} ^{husvold, eller sin søster.}
strue sin Bondes / des / er Vbodemaal.

Det er oc Vbodemaal / om mand affliff ^{Dræbr sig self.}
der sig self.

Det er oc Vbodemaal / om mand dræ ^{Dræbr man paa sin} ^{nyen gaard eller grund.}
ber andent sit eget Huse eller Gaard / eller ^{(cap. 16, 18. (3 h. 22.))}
paa hans Ager eller Eng / som er Indgiæ-
dt til hans Gaard / naar hand gaar i sit
Arbeide; vden det skeer aff Nodværg. ^{Dr som mand dræbr sig orsæ} ^{ind luff. Exceps, cap. 22}

De som forløbe med andens Hustrue /
ere oc Vbodemend / baade for Konningen oc ^{Dræbr, lufft mand andent} ^{søster.}
Bonden / dræbende oc døden værd / Ihuor
de findis. ^{NB.}

De som lade deris Elff for Tysfuer / el ^{Dræbr mand folck i nyen} ^{godt g. folck om dr}
ler Fredløse gierninger; Koffueru til Land ^{Dræbr: nemlig,}
eller Vand; for Mord eller andre Vdædiffe ^{Koffu. B. 16.}
gierninger; for Troldom oc Spaadom at ^{Koffu. B. 16.}
styrcke Vantro medt de der lader sig løbe til ^{trold - or Spaafolk.}
at dræbe anden vden Sag; De som tager ^{dræbr til at dræbr no-} ^{gan i den sag.}

¶ [Om Troldfolck sine F2 Rec. art. d;
(4 Rec. art. p. 311.)]

Duin ^{Dræbr mand folck i nyen} ^{godt g. folck om dr}
[inf. hie.]

Wandhelge-Balck en.

leer ic tager sig en ful-
Am i veld, und forny,
dus keller.

Om nogen fornyer
eller fornyer tolm
nfter saadanne.

Om nogen fornyer
for saadanne, und
fnd:

Man ic self tager
paa dets veld.

Det er ic sig und for-
ic quindur, nr ic
bodemmaal.

A.B. 6.

Forfuld i min
forfuld i min
(K.B. 10.) (Inf. 24.)

Drabr min som for
Lund. velt, eller Dage
bruf.

Quinder met vold/ huad heller de gløre der-
ris villie eller tefes/ eller oc tager sig Husfruer
met vold/ vden deris/ som ere deris formyn-
dere oc Verge deris villie: Ellige folck skal
ingen Bod for giffuis/ huad eller de dræbis
aff Konningens Ombudsmand/ eller anden
de haffue brug imod: Huem som hæffner eller
kræffter bøder efter dennem/ som de vider
for slige Sierninger et bleffne straffet; da
ere de fydlos/ ochaffuer forgjort alt, det de
haffuer/ løst eller fast: De som deris gods/
Husfruer oc Siectinge for saadanne Vgler-
ningimend værger oc bestermes/ Noder de-
ris fred; Men de saadant gløre/ haffue for
hlemgledthuis skade de der offuer bekomme/
oc ligge paa deris egen værck.

Det er oc fredles sierning/ om en glisse
ver sig i Ettestab met nogen Quinde/ den
siund hans færlige Husfrue eller fæste-Quin-
de leffuer; Vden hand er skild fra den første
met Kirckens Dødt.

Det er oc Vbodemmaal/ om mand for-
salster Konningens Mjnt/ Bressue eller
Indsetale: [Lignsa om mand fordr fænde forster kon-
gum mjet, K.B. 10.]

Det er oc Vbodemmaal/ om mand dræber
den

Mandhelge-Balcken.

Den Mand som haffuer Konningens Be-
termelse-Breff/ enten til Lands-vissi/ eller til
Vidnißbyrd sig met at undskyldes/ uden loff-
lig Aarsag. Sup. 1.

Det er oc Ubodemmaal/ om mand dræ-
ber anden i det Herberg Konningen er vdi/
eller udi hans Nærverelse/ eller udi Konnin-
gens Gaard/ eller Konningens Skib; End
dog Konningen er icke i Gaarden/ eller paa
Skibet: End meer Drab i den By eller
Haffn/ som Konningen self er; da vere det
vnder Konningens Naade/ effter Sagens
Lejlighed.

Voldtagis nogen Dvinde/ oc er der to
stellige Vidne til; da er det Halsløs Gier-
ning: Men er der icke Vidne til/ oc hun kla-
ger Vold i den samme Dag det er speed; Da
skal tolf Mænd randfage Sagen: **Findis**
hand da skyldig udi Gjerningen/ vere fred-
løs/ Men findis det/ at hand haffde villet
at gøre hende Vold/ oc dog icke fuldcom sin
villet; da beholde Lifstift/ oc bøde effter 12
Mænds Dømm.

[Det er oc Ubodemmaal at dræbe nogen til, eller lade sig dræbe til at
brønde nogen til. Ty. B. 17. **Om**

*Drab min frue Kongen
er; forbringer:*

*Hem i Kongens gaard
eller i skib, Regt afgente.*

*En Kongen; byen eller
Lafman som dræbt
er; her, her min frue Na-
de.*

*Voldtagis en qvinde,
oc er 2 Vidne til:*

*Sup. hie.
F2 Gaardor. art. 15.
Er icke Vidne til, man kla-
ger dog samme dag, liden oc
findis gjerningen Vær
giort.*

*A. B. 5.
findis det villet, man
icke fuldcommer.*

Mandhelge-Balcken.

Om mand finder anden paa sin

Konne/Moder eller Daatter/

Cap. III.

Finder mand anden
paa sin Konn,

(4 Rec. p. 192.) inf. 22.

[inf. 11.]

/Moder eller Daat-

ter ingifft.

Inf. 25.

Finder mand anden paa sin Ko-
ne / oc haffuer der lofwlig vidne
til; Da bøde Bonden fuldmands-
bøder / Saa som Bonden skulde
bøde for hannem / om hand haffde dræbt
hannem Sagisløst. Men finder mand an-
den paa sin Moder / eller Daatter / der icke
self haffuer Ecte-Mand; da bøde halff
Mands bøder. De skal sige bøder dommis
aff 12 / stillige Mend / lofwlig tilnæffnde.

Om Nidinger oc Bhodemends

Odel. Cap. IV.

Udodemands Krigsm-
Odal oc Lob-ørn.

Sup. 1, 2.
(4 Rec. p. 345.)

Styrer Land af Lan-
det.

[Om findeløb
mands for
u.B. 5.]

Dem som helst der gjør Nidings-
værd / Forrædels eller Fredløs
gjerning; da haffuer hand for-
bruf til Konningen alt der hand
haffuer / baade Løffere / oc sine Odels-
Jorder: Flyer hand aff Landet / da komme
aldrig i Landet igien; Vden hand bær sande
Seidestende / som Landens Indbyggere icke
for

Wandhelge Walden.

for affsolste; da maa hand bliffue i Landte
iglen/ oc kobe sig fred aff Konningen.

Falder nogen Fredløstmand Arff ill/ben
stund hand er fredløs/ oc hans Frender op-
tager samme Arff; Sanger hand siden Kon-
ningens Fred / Da skal hans Frender an-
vorde hannem samme Arff iglen/ met sig
vilfor som deden annampt hafter.

*Om Fredløst mand
falder Arf. l. l.
Sup. 1.*

Om Frelstmand Selgis oc
forraadis / Cap. V.

SElger mand Frelstmand aff
Landte/ da bode Konningen
Dtte Dreuger oc tretten marc;
oc for skaffe hannem tilfede i
glen hand solde; Oc stonde
hannem til Rette effter 12 Mendspom/ eff-
ter som detter Mand til der sold bleff. Rand
hand icke fly hannem tilfede iglen; da gielde
suld bodes for hannem: Elger hand Nen at
handes solde; Da vergesig met 6 Mends
Eid.

Om mand huser Vdsleger

Mand /

2 iii

Cap.

Mandhelge-Balcken.

Cap. VI.

T.B. 7.

*Infør mand om
fredløst; eller om
indtækt med jam.*

Dem som huser & oc hietmer
Fredløsmand / æder oc dr-
cker mee hannem / vere sig
Bonde eller anden Mand; da
bøde til Konningen første Nat
en mark Sølf; For anden Nat To Mark
Sølf: Endom hand er hos hannem Tre
Netter / bøde Konningen Otte Druger oc
Tretten Mark Sølf / om hand er fredløs-
giorefinden samme Tykke / oc det vaar han-
nem vitterligt der huser hannem:

*T.B. 5.
Fredløs skal lufte
paa huse.*

*Manddrabere, eller
anden som fremder for
brude, eller om
in fimmere,*

*eller forligis med
Sagsgjæver for
delt in gaarne,*

*indes de jar for
Jagt - bryd.
Sup. 1.
Inf. 13.*

Konningens Foged Kalluse paa Tinge
hans fredløsmaals / Naar hand spørger no-
gen Slig glerning giort haffuer: **I**demaa
heller Manddrabere / eller andre Vædste
Mend / som giorede glerninger / som de kun-
de bliffue Fredløs for / **S**idde oc fortrycke den-
nem hietme / oc forlige dem med Sagsgjæ-
ver / førend der er domt om deris Glernin-
ger / vden de haffue Konningens Bestiermel-
se-Bress eller Jordags-Bress til Rette: **E**n-
heller sidde lenger end Konningens Jordags-
Bress dem tillader: **H**uem det glør / da
skal Konningens Ombudsmand eller hans
Foged

Wandhelge-Balcken.

Fogedladedem gribe / oc straffe som vedbør:
 De skulle huer mand / Frelsmænd saa vel <sup>skier det, skal fæ-
 som Almuen / vere plictig at giffue Ombuds- ^{men ad hær irom:}
 manden / eller hans Foged tilskende / oc
 tilhielp dem at lade straffe: Forsømmer <sup>Advairt Ombudsmand,
 Ombudsmanden at randfage efter saa: ^{or forsonner det:}
 danne Föld / naar hannem Advaris; Vere
 vdi Konningens Vnaade / oc bøde Dite Dr.
 tuger oc trettien Marek Sølf: End huer <sup>Vid nogen irom,
 Frelsmænd det veed / oc følger / oc icke giffuer ^{or advarer ikr.}
 Ombudsmanden eller hans Foged tilskende /
 oc icke tilhielper at rette-offver dem / vere i
 Konningens Vnaade; oc bøde fire Marek
 vdi Bressve-brud. End Bøffer som sligt bl.
 de / oc icke giffuer Ombudsmanden tilskende
 oc straffis derfor efter Loven som vedbør.</sup></sup></sup>

Om Slauasmaal paa Tinge /

eller vdi Forsamling /

Cap. VII.

Disse nogen Mand slagen el
 it saar-giort paa Tinge; daer
 re huer mand paa Tinge plic
 tig at søge efter den der giort
 oc gribe hannem; vden hans
 Fren

[Om at huer mand skal
 for det skal for 4 Rec.
 p. 244.]

[Om paa Tinge skal alle
 for saargiort skal fæ-
 men gribe. 23.
 4 Rec. art. 23.
 J. B. 5. inf. 15.]

[Om Capittel hand
 for faar om alle
 indordnede gribe,
 for alle, or straff for
 om alle sandt inf.
 15.] Or or
 for 4 Rec. p. 244.]

Inf. 15.

Ty. B. 3.

Hand straff som
gimning gior.

(Ty. B. 2.) Om hand for
ring for ombuds-
manden.

Slipper hand løf,
or om faargiorde
dør.

Slipper hand for
dør vilde ike saage.

Freder i fjerde Led / oc Svogre / de ere icke
plicitig at hindre hannem / uden de ville:
Huem icke effterløber / bøde Konningens en
marck Solis: End siens hand at hand fun-
de / oc icke vilde gribe hannem / oc icke er vid-
ne til; verge sig med sin Led. Huem som hiel-
per slige Folck til at de undkomme / være der
forsredløs; Uden hand land verge sig eff-
ter Loven / at hand icke vilde / at hand slig
gierning gjort haffde: End dersom hand
hindris / vil hand da frelse sit Liff / oc komme
til Bøder / da skal hand legge sit Verge fra
sig / da frelser hand sit Liff / saa lenge den
Saarglorde leffver; Dog skal Tingmende
ne binde hannem / oc føre hannem til Om-
budsmanden at forbaris: Haffver Om-
budsmanden hielp behoff at vaage offver
hannem; da skal tilfagis saa mange Bøn-
der / som behoff gloris: Slipper hand løf
fra Ombudsmanden / oc den Saarglorde
dør; Da være Ombudsmand i hans sted /
oc bøde derfor effter Konningens oc gode
Mends Dom / effter som den fangen vaar
skyldig at bøde; ~~uden hand tagis fra hannem~~
mel offvervold: Bliffver Bønderne tilfagt /
och icke

Mandhelge-Balcken.

de icke vil vaage offuer sig Folck/ oc Fangen
der-offuer undkommer; da mare de der-til/
ligesom Ombudsmand skulle gøre/ om
hand for hans Forsømmelse vdslop: Vil icke *Vil Ombudsmand
ikke anmærke sam af
bonden.*
Konningens Ombudsmand annamme Fan-
gen off Bønderne/ naar de hannem den met
vidne hæfver tilbødet; da skulle de sette han-
nem fangen paa Ombudsmandens bekost-
ning: Undkommer hand siden/ da stande
Ombudsmanden i hans sted; Vden hand
bliffver borttagen med vold. Allesteds huor
Ombudsmanden optager nogen Misbederis
gods/ som skal lade sit Liff efter Ringmends
Dom; da er hand plictig at stasse Boddell/
som skal reffse hannem: De Ringmenden ere
plictige at følge hannem til Rettersiedt; el-
ler bøde huer det icke gør/ en. halff Marc
imod Konningen.

*Taget Ombudsmand
misbederis gods, saa
paffter sandt vdslop:
Inf. 15. Ty. B. 2.*

*Er bonden følger til
Retttersiedt.*

*Om Misbederis straff,
Thap at paffter sandt vdslop:
Rec. p. 114.*

Om Gallind Mand vorder no-
gens Bane/ eller Gaarer nogen/
Cap. VIII.

Ryder gallind Mand aff Heer-
telse/ oc slaar nogen ihjel; da bø-
de hans Frender aff hans gods
fuld

Sup. 2.

Mandhelge-Balcken.

fuld bøder for den Døde/ om godset tilrecker.
End recker det ick til/ oc hand blifver vittig
igten / da fare aff Landet / indtil hand faar
bøt fuld bod for den hand slog ihjel.

*Affindige forlind
ind omgavt kal.
(A.B. 3, 14.)*

(A.B. 23.)

*Saarer eller fald
fand noym.
Augmen*

*Som der vngid
for galne folck.*

Findis nogen Mand som aldelis Affsin-
dig er/ da maa binde hannem huem der vil/
ot fore hannem til Tinge/ oc tilbiude hans
Frender hannens de ere plietige at forbare
hannem; Deden hannem heetede / at tage
sin Omkost igietraff den Galens gods / om
det er til: Huer mand maa Affindige Folck
hefte vden brøder: de skulle vere i deris Fren-
ders Forvaring som andre Børn; oc de maa
hefte dem om de ville. Saarer gallind Mand
nogen Mand/ eller gior hannem Skade; da
bøt hans frender at bøde Skaden/ oc Værgeløn
aff hans gods; Men Konningen saar der
ingen bøder for: Sieter den Skaden siick/
gallind Mandis Frende / at hand ick vil
hefte den galne/ verge sig derfor med sin
Eed. Icke skal andre som brøde sig aff Fæng-
sel/ eller gior Skade/ regnis for galne Folck/
End de som vitterligter / at haafve verit for
Gallindskab indsette/ oc ere galne.

Om

Mandhelge-Balcken.

Om Banemand til Drab/ oc
der Vnderforselt.

Cap. IX.

En Mand vere Mandis Baner/ som de derhos vagre der Mand
den bleff dræbt Vidne det paa
hand. De maa icke verge sig der
fra met nogen Eed / met mindre hand vaar
saa lange derfra den Dag Manden bleff
slagen / at hand kunde icke fare der to gange
imellem om Dagen til oc fra; oc vaar den
tid enten i Kircke / paa Ting / i Herri / paa
Skib / i Steskebud eller Forsamling; da verge
sig met 12/ Eowfaste Mend / som hos han
nem vgar / den Dag Manden bleff slagen:
End er hand paa ingen disse Steder / eller
saa lange fra som nu er sagt / at hand icke
den Dag kunde vere paa det sted Dræbt
steede; da verge sig dog met 12/ Mendis Eed.
Kunde de Mend hos vaare der Dræbt
steede / icke komme til Tings at vidne derom
for Forsalds skyld; da skulle to Mend vidne
deris Ord / oc sverge paa Bog paa Tingt.
End om den saarkt er / kand tale naar hand
findis

*1. Om det vidne paa;
inden hand lowt vgar
sig ind i et hus
at gæste samt alt for
langt der i fra:*

*Or om det sagde icke
vaar saa langt vgar
sig ind 12 mends tid
icke at gæste der
der om sig i et hus
saa nogen, der sagde vgar
om vidne icke kom
ind
K.B. 2. 12
T.B. 4. 2. 12
Int, da vaar de skadet
som sagde vaar, at som ad
den skal vgar sig ind i et
T. Om som fandt
betimmede paa*

Handhelge-Balet en.

*Om falden, med min
den fald sig ligesaa
lovs væg.
[Hand fald i den fald,
den for Inf. 20.]*

findis; da vere den hans Banemand hand
først giffver Sag/ om hand haffver sit ful-
de Bld/ naar hand hannem beskylde; Da
skal sig hans Beskyldning lufis paa første
Ting/ oc færgis paa Bog/ at den Døde
slig bekiende; da bliffver hand Banemand/
uden hand kand Forverge sig med Tolff
Mend/ som før er sagt.

Om Bijalufning^{om} oc Bane-
Raadsmend/ Cap. X.

*3 Om sin fælder
fulf ginnungen
hij lufning.*

DOrdermand dræbt/ da vere
den Banemand/ som kiendis
Sterningen: Dog skal hand
kiendis Sterningen for Jofu-
faste Mand den samme Dag
Dræbt fæer/ vdi det Jylke det glortet; oc
næffne sit Naffn/ oc huor hand vaar om
Natten/ huad Jylke hand haffver hteine u-
di/ oc huor hand hoer/ oc haffver sin Verel-
se: Det første^{opflaret} Ting som holdis efter Drab-
fæder/ da skal den Bonde Drabsmenden
hos vaar/ komme til Ting/ oc lufse oc fæ-
ge paa Bog/ at Drabmanden var hte-
metil hans den Nat oc kaldet sig N.: Da
skal

Skal fremkomme alle de Vidne / som hand
klendis Gjerningen for / som kaldis Vigs-
lusning.

Ville de Mend icke bære Vighlusnings-
vidne; da maa den dødis Arffvinger stes-
ne dem til neste Ting / at de Vidne det som de
vide efter deris Samvittighed: Ville de icke
da Vidne bære; da bøde Konningene halff
Mark: Sammelede skal holdis om alle
de andre Vidne i Mandhelge-Sager / vnder
slig Bøder / som sagt er; Huilcke Bøder skal
betalis til den Dag dem forleggis; Eller
Ombudsmand eller hans Fogde skal fare
med Sagsfegeren til deris Huse / oc vdburde
re de bøder dobbelt.

Drabsmanden maa icke fare omkring
tre gaarde / førend hand liuser sine gjernin-
ger: vden den dødis Arffvinger / eller Fren-
der ind en fjerde Mande / eller hans Svø-
gre / eller hans Affvindsmand / som hand
bæret Affs-fare for / ere vdi de Gaarde: Elu-
ser hand icke / som nu sagt er / da er hand
Morder / Oc haffver forbrug Fæ oc Fred.
End om baade fremkommer paa første Ting
Vighlusnings-Vidne / oc Vidne efter den

I iij

Dødis

*Kil nogen rñ bær Vigh-
lusning - eller andr
vidne i mandhelge-sager.*

J.B. 4.

*Drabsmand
skal liuse.*

Sup. 1, 2.

*Vidne efter den dødis
vid gindes maa med
Vigh-lusning vidne.
Sup. 9.*

Mandhelge-Balcken.

Dødis ord; Da stande det forfulde den døde
de bellende / oc icke det som den sagde / der
Draben kiendis: da er Draberen icke Mor-
der; men bliffuer fredløs: Der som icke frem-
kommer Vidne effter den Døde / men allene
Vijglufnings-Vidne; da stande forfulde /
om de aff Lovfaste Mend ere lovlig frem-
baaret: Da skal den dødis Arffvinger fare
til det Herrit eller Rycke / som den sagde sig
at hafve htemme / som Draben kiendis: Finde
de da den Mand / som saadan Naffn oc stæ-
ckelse hafver / at hand siger der Næ for; da
maade stæffe hannem til Ting; oc paa dee
Tinge skal 12 Lovfaste Mend / oc icke næffinde
Vidner / sverge hannem qult. ^{Hand} Hand da
icke Lovverge sig; da er hand skyldig i Sa-
gen: Men dersom hand vergesig met Lov-
wen; da maaden Dødis Arffvinger søge
saa mange Mend / som hos vaar / der Dra-
bte stæde; De ere plicte at verge sig met
12 Mendes Eed / effter som før er sagt. End
om mand er saa Lemslagen eller saargtort /
saa hand icke skal tale; Da maa hand op-
stiere Tingbud / naar hand saar sit Maal
tgien / oc søge sin Skadismand; Da skal det
Ting

Om sigis som paa nr k.
Insk:

Mr. tar fand Insk, da
Loreverge sig:

Or la skal In orfar
Loreverge sig som for
drabte vaar.

(Sup. 9.)
Er fand maal-106 som ka-
yon nr. 106 fand fand sig
Skadismand, naar fand
fand taln ogim, om skad
Tinget nr. 106.

L. B. 54.

Mandhelges Balcken.

Ring vere hannem saa fulst / som det vaar stedd
den samme Dag hand bleff slagen.

End doer hand / da skal Konningens
Umbudsmand / (om Arffvinger icke ere tilstede) <sup>Om en-
denn icke maa siges om
sin mans Drabren.
(inf. 15.)</sup> sege efter Drabsmanden.
^(at siges Drabren, inf. 15.)

Raader mand anden til Baneraad / <sup>Quader mand nager
til sin, eller andet
omdt. inf. 17.
L. B. 26.</sup>
deter / at giøre nogen skade til Elff / Gods / els
ter det som en land haaffue skade / Skam
eller Banære aff; da bøder der for effter Lovens
or Laugdommes eller verge sig effter Loven /
at det icke sker de aff hans Raad: Men dem
som Stæringene gjorde / ^{dog alle} bøde fulde bøder eff-
ter Lovdomme.

Vorder nogen Mand dræbt / som icke er
født i Ectestab / oc icke kommer i Faderens
Et effter Loven / enddog hander kiend nogen
Mand til Son; da tager hans neste Mo-
derne Frender bøder oc Arff effter hannem:
Bliffuer hand Slagen / Saargiort eller
Stiend; da tager hand slig Ret for sin Sla-
de / som hans Moder-Fader burde at tage for
saadanne Skade.

Om Drabs-Bøder /

Cap.

3 Reces, cap. 21.

Sup. 1, 2, 9, 10.

Cap. XI.

Ræbis Mand / damelsfare

som Eowen tilforne omtaler.

End aff Draberens Gods

skulle 12, lowfaste Mend Eow

lig oplæsse / domme til den de

dis Arffvingerellig Bod / som dennem siunis

Sandis vere for Gud / efter deris Sam

uitighede / ~~Drabmanden skal giffue den~~

Dodis Hustrue sin Sengerroe efter Dan

nemends Sigelse / oc det skal icke tagis aff

Boden den Dodis Arffvinger tilkommer.

Ingen aff Drabmandens Slegge / er plie

tig tillat bodemee hannem: Icke tage heller

Slecten Bod efter den som dræbte / Bden

hans neste Arffvinge / saa vel Quinde som

Karl. Recker icke draberens gods til at betale

baade Boder oc Regengjeld mee / da mind

stis for begge / efter Antals Regning.

Konningen maa icke optage Mand

draberis eller Fredløse Mends gods / for

end all Eowlig Gjeld / som de vaare bort

skyldige & forend de blesse fredløse / er be

tafte.

Om

12 Mand Jomun

om Bod (Sup. 3.)

(inf. 17.)

(R.B. 5.)

(Sup. 3.)

Dristum faar Smug
forbryndum.

Dum bodur lagur.

Boder or fagnungar
forminn til lig, om
nig tilbrækr. inf. 18.

Dindum bafali for
dangum faar wogst.

(A.B. 3.)

(Inf. 18. L.B. 26.)

[Liggil barn ihol, for 4 Rec. p 246.]

Om Vaade=Været /
Cap. XII.

Vadeværet / eller de Gierninges
som steer imod ens villie / skal mil-
dere straffis end det som steer met
villie oc Forsett. Hugger to mendi
Stow sammen / oc den hvis Dre slipper
aff Skaffet vden hans Villie / oc gior den an-
den Saar / saa hand doer der-af; da bødis
til den dødis Arffvinger fierdings-bøder /
oc verge sig self-siette / at hand hafde aldrig
i Villie at ville gior den Gierning. Allestedes
huor slig Vaadeværet steer / der som mand
vil gior Gaffin / oc Skade steer / da bødis en
megeend fierdings-Bøder / imod den Skade
fick / Ehuad skade der steer / Om det vaar
imod hans Villie der skade giorde; oc det skal
hand vergemet sex Mends Sed. For Vaades
været bødis ick til Konningen. *For levet-und*
Skader eller fatter nogen offver Hus /
Skib / eller Planckewitck / eller nogen slig
vnodig Gierning gior / oc andend der-af fan-
ger skade / Saar / Meen eller Baner / imod
deris villie det giorde: Da bøde derfor halff
Bøder /

Sup. 1.

Simdrings bøder.

*(Vaadeværet er, naar
mand vil gior gaffin,
oc skade sig selv.)
(B. 56.)*

*Justit he Konningen.
(Sup. 1.)
NB: cap. 1. 1. 1.
Hals bøder.*

Mandhelge-Balcken.

Bøder/oc verge sig der-til self- Glette/ at der
icke stæde met hans Viltte / oc vere Saglos
for Konningen.

*Bygger eller saar
mand hie om af vrr.
In, or rammer om anden
det er mig kende vrr.*

Det hnaa icke kaldis Baadeværd / at
mand hugger eller slaar til en met vred hu/
at hand vilde stæde hannem; oc rammer en
anden.

*Bygger eller saar
gilt nogen saar
sig self.*

End om nogen ganger sammen at byg
dis isfagn / eller dragis i Hender met beggis
deris viltte; da forvare huer sig self.

*Saar nogen stæde, or
mister om anden
væge sig ind sin
ind allanin.*

Saager nogen i sligt tilfald nogen Stæde /
oc den anden vantroer hannem / at hand
gtordede met viltte; Da verge sig met sin
Eed / at der stæde icke met hans Viltte.

Om Kniffve at bæere / oc om
Kniffsing / Cap. XIII.

*Drager mand knif,
or giver mig stæde.*

DRAGER mand Kniff til Landen /
enddog hand gtoringen Stæde
degmet; Bode Konningen tre
Dre Gelf / oc siandeden hand
drog Kniff til / til Kende stæde
Sex Mends Dom.

*Eller huer
Stinger mand mand
knif, or stæde
det icke.*

Ettinger mand anden met Kniff Sage,
108

WandhelgeBalden.

løst / saa hand gaar deraff til Engels / oc
bliffuer ved Liffort: Da stonde hannem der
for til Rette / oc bøde effter 12 Mends Dom:
De Konningens Ombudsmand skal vere
plictigt at lade føre hannem til Ting / (om
hand gribis met første Gierninger) oc lade
sammene Kniff stikke iglennem hans Haand;
uden hand vil sig der- frafsløbe met Site Dro-
tugter oc tretten Marck til Konningen: End
tømmer hand bort; Da vere fredløs / indill
hand retter for sig imod Bonden oc Kon-
ningen: *Ja er sin Iæbende oc sin Vord Pæring stork; Siger
sin gamle Liv: End om hand nu dør; Siger
sin gamle Liv: End om hand nu dør; Siger
sin gamle Liv: End om hand nu dør; Siger*

Men deer den hand slæf met Kniff; Da
 vere fredløs / oc komme aldrig i Landet igien /
 uden Commerens siants; det at vere steed aff
 Nødverge: Men huad Mandbræbers
 Boeslod belanger / der met farts som Forwen
 tilforne vdi giser.

Den samme Sommere oc/ om Mand
 Stoder til anden/ oc enen saarer eller dræ-
 ber/ eller oc bider anden/ som om Kniff. [Inf. 14.] naar den i d. d. MB
 Sting. [Dog saa at straffen er anmeldt for at slaa, sticke, eller træde] 14, 17.]
 Giffver Koningen nogen sig Veters- naar Stadthmanden
 ningsmand Leide til Rette/ som kaldes dagbriif, oc faar
 Daggsbreff; Oc hand vdi samme Tietgen- nogen i treugndagene.
 R ij Sup. 1, 6.
 dage

Mandhelge-Balden.

(Sup. 1, 2.)

Dage hugger anden/ svinger/ eller gjør anden
uden Vispere/ uden hand er der nød til; Da
haffue forbruct den fred hand haffde/ oc strafs
fis for de Stjerninger hand gjorde/ saa som
hand vaar fredløs.

Om mand bider anden/

Cap. XIV.

(Sup. 13.)

S Et er Villboelligt at bidis som
Hunde oc Heste: Huent som bi
der anden; Da skal Ombuds
manden lade tage oc føre han
nem til Tingt/ oc lade bryde fremtænderne
aff hans Hoffue; oc vrede med Sagisløs
for Konningen: uden gode Mend fand siu
nis hand gjorde Nødverge; Oc da maa hand
komme til Bøder/ oc bøde den hand beed/
effter 12 Villige Mends Dom/ skyllis
for sin Skade/ Konningen Dile Drin
ger oc Treuen Mærke.

Om Liffløse Stjerninger

Dom oc Ræffelse Om Draberen
effter sigself om Dommens flist.

Cap.

Dæber mand anden/ Lemme
 lester/ eller glørd de Stærninger
 hannem bōr at miste Liff eller
 Lemmer for efter Loven; Da
 skulle de som nest ere/ oc først
 kunde naae hannem/ tage den Mand oc
 føre hannem til Ombudsmanden bunden /
 eller i Jern: Stør de det icke/ om de kunde der-
 til komme/ saa de icke saa Stade eller Meen
 aff hannem; Daer huer som det icke glørd
 skuldig at bøde en Marc Solff til Konn-
 gen; Vpen de ere hans Frender vdi fjerde
 Led eller nærmere/ eller besvørgit til hannem;
 da ere de icke plectig at tage hannem/ vden de
 vllle:

Da er Ombudsmanden plectig at an-
 tage den Mand / oc føre hannem paa Tm-
 ght: De Bønderne plectig at dømme hannem
 paa Tingte efter Loven/ Vdi Raugmandens
 Nerveresse/ om hand er saa nær tilstedes De
 Ombudsmanden plectig efter samme dom
 hannem at lade reffse: Thi ingen maa lade reff-
 se anden vden dom/ aff Had: huer det glørd
 vere fredløs/ indtil Commeren fiender om
 hand

*Drab eller drabning
 kalder man
 grib, or før til om
 bundmanden: sumtlig
 om det er vdenmaal.
 Mandral eller kalder man
 for for vdenmaal
 det er vdenmaal. (R. 244)*

*Taugt for boder: 4
 R. 1. 244.
 Sup. 7.*

*Indtalen ligesom den
 paa sammen.*

*J.B. 4.
 [F. Rioldmanden Jørgen
 Borgum: or den R. 13.
 Rlec. art. 13.] (und R. 13)
 (Sup. 2, 13, 14.)
 Sup. 7. Ty. R. 2.
 Læser man vden
 vffen vden Joch.*

Mandhelge-Balden.

Rund Fogndt n° 12. f. 1.
 gr. sin Mandheltmand, skal
 ombudsmand n° 12. an-
 den g^ode art.

(Sup. 10.)

Om Indbudsmandt skulde
 g^ode paa Kongens or-
 dning, (3 R. art. 21.)

Om nogen Kriger
 at søge Sam

Dommeris flint.
 Dommeris J. B. 11.

Art. 3. R. (L. B. 55.)

Dommeris straff som
 K^ons J^ont n° 12.
 eller or taget g^ode
 eller g^ode, (3 R. art. 21.)

handhaffuer hafft der Aarsage til. Er den
 som Skade fanger haffuer / icke mechtig selff at
 søge effter den hannem gjorde Skade; da maa
 hand tilfuge Ombudsmanden; De hand at
 tilfuge huem hand vil at følge sig: Huem som
 da icke følger med hannem / bøde Konningen
 en Marc G^olf / vden hand er den skyldiget
 Forvandsi Flerde Led / eller bestogret til han-
 nem: Alle som søge effter at forhindre saa-
 dant Folck / ere fredhellige; Men alle som dem
 beagerere fredløse / oc haffuer for hienget
 huad heller de fanger M^oen / eller bliffuer
 dræbte.

Alle Dommere bør grandgiffuelligent at
 randsage de Sager / som de skulle domme udi;
 oc grundeligen offuerøene all Sagens om-
 stendighed / oc reiserdeligen ordde oc dom-
 me vdi alle de Sager for dem Indseffnis /
 oc icke ansee nogen Menniskis Person / saa
 de domme enten for Bild / Venstab / Gunst
 eller Gaffue / Had eller Affvind: Men alle-
 niste haffue Gud Allermectigste / (vdi huus
 fied de sidde Doms) oc Reiserdelighed for De-
 nen: Anseendis at Gud (huus fied de for-
 treder) er Reiserdig oc Sandu / oc icke
 fand

Mandhelge-Baleten.

Land libe at Ketten forbendis for den Sats-
tigge; Men vil der offuer vereen streng Dom-
mer oc Hæffner.

Om Gredstied/ oc fredsommelige
Tider. Cap. XVI.

Slats Mand vdi Tedingssæd
met Konninge/paa Laugting
eller Bøgdeing/ paa Femte-
løffne/ vdi Gildet eller Brøl-
sup/ i Julefæd eller Elldefæstet/
paa Skerterdag/ oc frem offuer all Paa-
ste-Væge/ som fred er self-sæt. Huem der slats
vdi disse Steder/ oc paa de Tider/ da bøde
imod den der skade fick dobbelt mæte end ellers;
De Konninge for huer Saar/ Staffuer-
hug/ Steenhug/ Dæ/ Hammerlag/ Eller
om mand kaster anden aff Skib eller Baad/
eller landremaader slaer anden offuer ende
til skade/ Otte Dringere oc Tretten Mark
Sølf; Men for Puust eller Nessbehug/ oc
huis der-met land selge/ fire Mark Sølf;
Men for slade haand slag/ som kallis Black/
oc slag met slade aff Everd/to Mark Sølf.
End

Studer oc Linder, som
slingsmaal bøder
dobbelt. 3 Rec. art. 23.
J.B. 5. sup. 7.

Om noget fængsel or
gældes fængsel, som
inf. hær.

Om Rindens oc
Rindgaardens
fængsel for Ord. fol. 38 b.

Inf. 17.

Inf. 19.

Mandhelge-Balden.

Egn. 4. ^{22. or grund}
fup. 2. ^{indf. 10.}
3 Rec. art. 22.

Sup. 14.

End ~~eller~~ mer / slaer eller saargior no-
sgh anden met Raadraad vdi hans egen
Hus / eller met villborlig Ord offversalder;
da bødes dobbelt bøder imod Bonden oc
Konningen / om den Skade siel bliffuer ved
Liffu: Men doer hand; da vere den fredløs
som dræbte: End saarhand skade / som vfor-
mede Bonden isit Hus / haffue Skade for
hlemgteld.

Om Frelsmænd bindis: om Lem-
sler / oc anden Slagsmaal: Om Va-

Cap. XVII.

ne-vaad / oc tilfiele
eller oc dolgelse.

Bindis mand / agn-
let mand.

F. J. B. 2.
(U. B. 16.)
(Sup. 15.)

Blomar mand andm,
eller saarmer sum,
(or ind nr paa ingan
(Grundstid.)

Snder mand Sageløshand:
da bøde Konningen fem marc
Solf / oc stænde den hand bant
til rette efter 12 Mænds Dom.
Men Tyffue oc andre Miff-
dæderedmaahmand Sageløshinde / om hand
haffuer Vidne til / at hand icke ellers kand
føre hannem til Ombudsmand: Haffuer
hand icke vidne; da sande det met sin egen
Eed. Slaer mand til anden met fred haand /
paa de steder / som icke ere Gredset / (der /
som

Mandhelge-Baleten.

som icke er self-sag^{te} Fredsieder / tilforne ^{Sup. 16.}
omtalt) met Dre/ Staffre eller Steen; b^o ^{Inf. 19.}
de Konningen for første Slag en Marc
Solff: Slar hand strax andit / bode Kon
ningen To Marc Solff; For tredie/ Tre
Marc Solff; For fierde/ Fem Marc
Solff; End slaer hand det femte Slag i sam
me Brede/ bode Konningen Otte Drluger
oc Tretten Marc; De gielde den Huggen
sick effter 12 Mends Dom / huad heller hand
Nogte Sugto eller flere.

End om mand slaer eller hugger anden
i Hoffordt Saar / eller slaer anden off
der ende / eller gior anden Lemster-Saar /
(det er om hand icke er saa for som tilforne /
oc icke kand skule met Haar eller Klæder)
eller Hoffvit-Saar: Da bode Konningen To
Marc Solff for huert; Oc bode den stade
sick effter 12 Mends Dom. Vil hand icke b^o
de / naar hand lowlig derfor er forfuld / oc
off Tingmend Dag forlagt / som Forwen
tilforne siger; da bliffver hand fredløs: End
vil hand der stade sick / en heller Konning
gens Ombudsmand/ tage Bøder / naar den
staden gjorde bluder bøder; da haaffver hand
fred

Vil sand i^h b^oh,
naar sand lueslig
oc forfuld, cap. 7eq.
J. B. G. S.

Vil mind rⁱ tagr b^o,
d^ou.
(J. B. G.)

Mandhelge Balcken.

fred til Dom og Rætt/ huad heller de tage
ved eller icke. ^{Drager mand (sagt) alle de dage eller alle}

Slaer eller saager en Mand/ eller fleere/
i en Adfærd; Da bøde huer fuld Bøder/ oc
Konningen sin Rætt for huer / som for er
sagt:

Men slaer to eller fleere en Mand; da bøde
de huer dennem imod Konningen oc Bøder
dennellig Bøder/ som for er sagt. Lægis no-
gen aff hans Saar til/ oc de andre vil icke
tillægis/ men bliffuer obne/ oc hand doer
affsamme Saar; da er hand fredløs/ som
giorde hannem det Saar/ som icke vil helis.
De hand ene bøde den Dødis Arffvinger
fuld bød efter 12 Mænds Dom; oc Konnin-
gen sin Rætt for Drab.

De Mænd som i hælpe/ raade oc sam-
tycke at dræbe nogen Mand/ eller dolge med
Drabsmanden; Bøde imod Konningen /
oc den Dødis Arffvinger/ efftersom Kon-
ningens Mistund tilfiger/ oc stellige Mænd
dømme/ effter Sagens Lællighed; Dederis
Fredsløb eller Lønds Viste vere under Kon-
ningens Mistundhed.

Om

Glaarv eller saarv
mand eller
flaarv.

Glaarv eller saarv
mand eller
flaarv.

Dør fand af ut af sa-
arv.
Sup. 10.

Sup. 12.
Sup. 1, 11.

Giorde nogen i en til/
vander, samlig, al-
der dolger i en.
(Sup. 1.) Sup. 10.

in vektor;
Konningens
dømme or
anden stellige
mand med
sammen dom,
mpt.

^{Mandhelge Bælken.}
^{Slagemaal- og uformel, i boder, som}
Om Forlagemaal Ombuds-
^{ne maa, og udsøge}
mand skal gøre om Hæftemaal ^{for sig selv i sit eget huus, etc.}
~~for sig selv i sit eget huus, etc.~~
~~for sig selv i sit eget huus, etc.~~
~~for sig selv i sit eget huus, etc.~~

Cap. XVIII.

Vil den som anden Uformel
haffuer / icke bøde; da maa
den der stude sig / klage sig for
Könningens Ombudsmand /
som haffuer Befaling offuer
hannem; oc begære / At hand vil forstasse
hannem Ret. Da skal Ombudsmanden
stefne dennem begge til Ringe / oc næstne 12
Eorvaste Mænd / at domme dem imellem; De
legge hannem Eorvlig Tid for at betale hus
Boder hand bliffuer i liden / effter som til
forne vdi Eorven sagter: Betaler hand icke
til de forlagde tider; da maa hand vdsøge
det met Domroff oc Adsaeld / ~~Om hand vil~~
End vil hand det icke; Da maa hand stes
ne hannem for Laugmanden / oc giøre han
nem ret.

Offersalder mand anden hietne i sit
Hus / eller met Ord eller Gjerninger vfor
mer / oc det er bevislig met to stillige Vidne /
E ij

Vil Stadtmund
nig bøde, da for-
følge lovlig.

J. B. 4.

J. B. 6, 8.

(K. B. 3.)

Betaler hand icke
næstne Eorven, da staaer
det i Eorvsynning
klar, at hand vil bøde.
Inn, eller at hand
saa af Laugmanden
dømmes fridløs.
J. B. 6.

Hand vil næstne af sin
fæd i sin munde frid
ligge para sit Huus.

Sup. 2, 16.

3. Ret. art. 24.

Wandhelge-Baleten.

De den som vfformis eller offverfaldis hæff-
ner sig strax i samme Brede; da hæffue hand-
der offverlast gjorde/- Skade for hliengteld;
oc den sig værgede/ bøde huercken Konnin-
gen eller Bonden/ huad heller hin fick Saar
eller Meen: End doer hand Skade fick; Da
beholde hand sin fred / oc vere vdi Konnin-
gens Minde effter Sagens Leilighed.

*Bonden faar for
Konning.*

*Inf. 19.
L. 26.*

*Mister Bonden, saa
mister Konning orsaa
Sup. 11.*

Allesteds huor nogen beklager sig der
Skade hæffuer fange / Da bør Ombuds-
mand først at skaffe Bonden Rett / førend
hand tager Bøder paa Konningens vegne:
De allesteds huor Bonden mister Bøder /
Der fanger Ombudsmanden en heller Bø-
der paa Konningens vegne.

Om Piuust eller Næffue-hug

*Om Piuust eller Næffue-hug
Cap. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.*

*Blagemaal med
Næffue, oc Inthiug.*

Sup. 17.

Om Piuust eller Næffue-hug / dragis i Haar / stedis mee
Dressast eller Spiudstage / mee
vred Haand; Da bøde hand det
giorde / ill den Skade fick / effter Sex mends
Dom / oc Konningen en halff Marc Solff.

Mem

Mandhelge-Baleten.

Men slaer hand met flad Haand / Ryfter
anden hid oc did / Slaer anden omkuld /
Riffver hans Klæder sonder / oc alt andet /
som en den anden aff Brede oc Had fand
giøre Skade met; Klager den sig der Skade
fick / oc haffver der Vidne til; Da bøde den
der Skade gjorde / effter Sex Mends Dom /
oc Konningen To Dre Solff. End er icke *for mig virur Ingsad,*
Vidne til; Da bør hand dog haffue sin Ret *or*
der Skade fick; *Mnd minder den anden skal sig Ingsad, som*
en aff sin fælgar.

End siger hand Men der fælls / da ver *Sigis mig Ingsad.*
ge sigmet sin Eed selfaredie; eller bøde der
for / som forstreffet naar / om det steer vden
de tider oc stæder som Gredsted & eller fred. *Sup. 16.*
sommelig tider oc stæder er / som Forwensfor
melder: Men steer det paa de tider oc stæder;
Da bød der for / som Forwen der-om for. *Sup. 16. T.B. 5.*
melder.

Løber mand til anden i den Meening at *Løber mand til nogen*
hand vil sla hannem / oc bliffver holden; bød *at sla sam.*
de den hand løb til effter Sex mends Dom /
oc Konningen To Dre Solff.

Konningens Ombudsmand skal icke *Ombudsmand gifver mig*
giffue nogen Sag pag Dre eller Gods / vden *sag paa en eller gods*
hand haffver der stellige Vidne til / huad *uden tillige virur.*
eller *Inf. 21.*
(T.B. 4.)

Mandhelge-Balcken.

heller dæter Saar/ Lemstier eller andre Sager / som Konningens Rætt and falde vdi/ eller andre Sager som større ere. Klager den som stude sig / oc lader sig siden forlige/ oc lader hans Sag falde; da bør dog Konningen sin Rætt oc Ombudsmanden søge det/ naar hand vill: Huor Bonden bør ingen Rætt der bør Konningen en heller Rætt.

*Klager nogen, oc lader
sig saa forlige, skal
Konningen dog søge
sin Rætt.*

Sup. id.

^{eller fund}
Om noget Dueg vorder mand
at stude/ Cap. XX.

*Om en Cinc,
(L. B. 35.)*

Sør nogen Mands Tiur stude/ siden hand er fem Ar gammel; da svare hand der-til som Tiuren tilhører: Dræber hand nogen Mand; Da skal den Dødis Arvinge begiere Tiuren aff Ejermanden; oc hand er da plictig at legge baand paa Tiuren/ oc antorde hannem den i Hender: Vil hand det icke giøre; Da bøde fem Marc Sølf/ oc udlegge dog Tiuren; Oc bødis icke andre Bøder søre / enten imod Konningen/ eller den Dødis Frender.

Just. no. 2, 8. v. 11.

Om Hest eller Dg bider/ eller slaer nogen

Wandhelge-Baleten.

gen/ Nod senger/eller Eyn hugger nogen;
Da bode den Quægt eyer halff Saarebo^{er} (L.B. 37.)
der/ indell bæt er saa vilt som det Quægt er
værd som Skaden gjorde/ effter Sex mends
Dom lowlig uilnæffnt: Vden dem siunis/
at hand volte self sin Skade/ oc da haffue
Rædderfor effter dommerens tycke.

Bider Hund nogen; Da skal hand som *Grund om bider nogen.*
Skaden fick krasse Ehermanden Hunden;
Oc da er hand plietig at legge Baand paa (L.B. 36.)
Hunden/ oc antworde den Hender Skade
fick: vden skellige Mend siunis/ at hand som
Skaden fick/ volte sig det self; da haffue hand
Rætt der-for effter skellige Mends Dom:
Foder Ehermanden Hunden siden/ oc bider
hand Folk der-effter: da bode hand der-for/
som hand det self haffde gjort. *Sup. 14.*

Om Dmel oc wærlig Sag nogen
illeggis/ oc der Segt: Om Krim oc Viiser.
Cap. XXI.

*Ab Um full,
riettis/ord,
Jf. 8. 25.*

SNaen skal anden wærlig Sag til
legge/ vden hand lowligentand *Si tar mand anken
for wærlig sag.*
bediise/ at hander Skyldig i slige
Gier. *Sup. 19.*

Mandhelge-Balcken.

Glerninger / som hand tillegger hannem.
Nuem som sieter anden for wærlig Sag /
ock and icke stilligen hannem det offuer = be-
vise; Da bøde fire Mark Sølf til Konning-
gen / oc til den hand sieter / effter Sex mends
Dom. Thi at for Numme-Sag bør ingen
affindis til Lov. *Om siat nogen siar til nogen. Sin-
gim, el. for 3 Rec. art. 20.*

*Om borger at siat
for 3 Rec. art. 45.
for Mænd sag siat ind.
3 Rec. art. 20.*

*Sieter mand nogen si-
ar for at siat sig
gult for en anden mand;*

*eller en siar at siat
liggult for mand.*

Inf. 25.

A. B. 3.

Sieter mand andens Hustrue / at haff-
velsigget hos anden Mand end sin Bonde /
eller hans Daatter / Søster / eller anden
ærlig Pige / at haffvelsigget hos Mand oc
Land det icke lowligen bevise: Da bøde Kon-
ningen fire Mark Sølf / oc bliffue en Eog-
neredersfor: De gielde hende hand sieter / eff-
ter Sex wvillige Mends Dom.

*Om siat ind faar to
der effter 6 mends dom.
3 Rec. art. 20.*

For alle wærlige Sager nogen tilleggis /
som Konningen dømmis Bøder for; Da
bør den som sieter / at haffue Ret effter
Sex Mends Dom / om hand bliffuer fr-
tlend. Men bliffuer hannem slige Sager off-
ver-betst / da bøde den hannem sieter / huer-
cken Konningen eller Bonden. Forer nogen

*Allyn mand nogen
for Konning, oc siat
det ind betst.*

*Ab Um Røgmenn
Jl. Røg 26.*

Mand Klage offuer anden for Konningen /
oc Land sligt icke bevise; Da bøde der-for
imod den hand klagede Slig bøder / som den
skulde

Mandhelge-Baleten.

Skulde bøde/ hand flagede/ om hand hadde
flagt Sandhed; Vden hand verger sig der-
for selfe-Elerte/ at hand hannem en forklar-
gøde.

Dieter mand Røn eller Vifer om nogen/ *viis for or Rinn om nogen.*
oc quæder hannem til Espot oc Vanære/ saa
det Ryttsen siferdinge-Behes eller lenger;
Da skal hand stæfne hannem til Ting: Vil
hand da sige Nej derfor / da verge sig met
sin Eed selffredie: Kand hand det icke giøre/
da bøde Konningen fire Marck Sølf; De
den hand diitet eller quad om/ Rættstier Sex
Mends Dom.

*(N. Um Rued, Kap.
H. 8. 27.)*

For alle Sager/ som Mands Vere an-
gaar/ oc icke land lovlig behøfe den offuer /
som sietis; De den som sietet/ hafver ingen
Rætt at tale paa/ oc hannem icke ved-
kommer / da bødis Konningen fire Marck
Sølf; oc den der sietet er / Rættstier Sex
Mends Dom: De den der sietet/ Stolmæle
(dieter for meget talendis) at vere.

*Ansagor, som man
icke endkommer, or
man sig kan brøf.
(H. 8. 27.)*

Om mand beligger an-
dens Husfrue/

M

Cap.

Mandhelge Valerem.

Cap. XXII.

*Beliggen man andent
[Om beliggen man andent
Kaa 13. 3. Recept, cap. 66.
A.B. 5.]*

(4 Rec. p. 192.)

*[Om beliggen man andent
Kaa 13. 3. Recept, cap. 66.
A.B. 5.]*

*Beliggen man andent
Kaa 13. 3. Recept, cap. 66.
A.B. 5.]*

Belliger nogen andent Mand
Hustru; da bøde imod hændis
Bonde sig Bøder/ Som 12
Kellige Mend dommer: Sticis
hand for sig Sag/ oc siger ny
der-for; vergesig met 12 Mends Eed.

Sup. 2. Dersom Bonden forliger sig met den
hans Hustru belaa; da skal de sige hinan-
den Tryghed til: Tager Bonden siden sin
Hustru til sig igjen vdi Sammenleje; De
belliger hand hende siden andengang/ meden
Husbonden oc Hustruen leffuer sammen;
Da haaffuer hand brug sin Tryghed/ saa
som den der dræber sin trygge Mand vden
Sag.

Om de Mend/ som gaar vbud-
ne i Gesebud/

Cap. XXIII.

(A.B. 24.)

Dem som gaar vbudet til Gese-
budt aff den som Gesebudt
gior/ oc sidder der fortrædelig
imod Husbondens villie/ End-
dog

Mandhelgevalcken.

Dog hand hantlig forvissis: Fanger hand nogen
stade/ da haaffue ickun halff Bod for sin stade/
oc begde en Dre Golt til Konningen.

Om Tryalere som karste ere/
Cap. XXIV.

Der Mand der karst er/ oc kand *han kan hys bor faar
ingen vnt.*
arbejde for sin føde/ som ganger
dog oc tigger; hanem hør ingen
Kæmp haue/ Emieden hand saa
gaar/ Enddog hand hantlig driff
vis aff Dør: vden hand gaar oc sager om Elent
st: Men naar hand flyer sig self Kost/ Klæder
oc Baaben/ eller hans frender hjælper hanem
dertil; Da tager hand *han* Bøder for det
hanem gloris imod.

Angenllige Beilere/ som føre oc karste
ere / skal sedis at gaar oc betle; Men skal ar
bejde for deris føde: Icke skal heller nogen
rense igennem Landet/ som ick haaffet Pas
bord/ Enten af Konningen/ Konningens
Befalningsmand/ *der* tremend/ Laugmand/
eller andre gode Mend, huormet hand kand
betjese hueden hand erkommen/ oc huad
hans

*han tager, or ander hys
glor, 4 Rec. p. 160.*

*han kan hys at balle,
som kan hys nr.*

3. Reces, cap. 62.

T. B. 23.

4 Rec. 160.

*Om faldet som bor
at forordn. anno 1588.
forordn. p. 290, 291.*

K.B. 24.

Hans Værff oc Besilling er: Findis nogen
at drage omfæring / som icke hæffver saadan
Bevis; Da skal Konningens Ombuds-
mand ringehannem til at fare tilbage igien/
oc hente sig bevis eller Passbord. Kommer
hand offiere uden Passbord; Da skal hand
paatagis oc sendis tilbage; Men hans
meihæffendis Gods skal bliffue tilfæde /
indtil hand kommer tilbage igien med fuld-
kommenlig Bevisning / at hand hæffver Rætt
met at fare: Kommer hand offiere uden ric-
tig Bevis; Da skal hand tagis oc forvaris
nogen stund i Fængsel; Oc siden sendis til-
bage igien i mod hans Vilje / om hand icke
vill Velvilligen fare: Hæffver oc nogen Pass-
bord eller Bevis; Da skulle saadant Pass oc
Brevue grandgiffueligen randsagis / baade
paa Skriffen oc indsetglt / om de ere retlig:
Befindis de da falske at vere; Da straffis
den saadan falsk Passbord eller Brevue
hæffver met at fare / som en Følger. Oc
maa saadanne Passbord icke lenger attis for
gode / end paa et Aars Tid.

(I.B. 3.)

(M.B. 2.)

Hærgnemend maa sig ofterform
Fattalær, 4 Rec. p. 306
Om Skjæpm, som fører nogen
vættlar til fra fremmede steder,
for forordn. p. 229

Om

Om Møers oc Quinders Belig-
gelse / oc dets Bøder ^{som dem}
^{skal oppebære.}

[Om Løns folck, for H
Recess, cap. 12. Ejusdem
Chancels Artt, cap. 16.]

Cap. XXV.

Dilleke Møer eller Quinder
Som icke forsørgis aff deris
Frender met nødtørfstlig Kost
oc Klæder // bliffue de beliggende
datage deris Verge icke me
Kæ for dennem / end Lauge-Kæ der en
March Gæst. Vil hendis Frender hielpe hende
til Gifftermaal met saamange pendinge / som
Sex Mend land siunkis / at den hende belaa /
Land vel lade sig nøye met til hielmgæstue;
Oc hand datæ vill fæste hende; Da bøde sig
Kæ for den Quinder hand belaa / som tolf
stellige Mend dommer hannem til: Vil icke
Frender hielpe hende / Oc den hende belaa
biudertil at bøde for sig; Vil den Mand sig
Kæ for paa hendis Vegne at hæffe / Icke
vedtage hans Bøder; Oc nogen hendis
Frender siden hæffner paa hannem som
hende belaa; Da hæffner hand paa Ga
geløstmand / oc bør at bøde der for effter
Loven.

Beliggis om som ny
forsørgis af frunde.

Vil frunden sig
for frunde.

Recess, cap. 60.
Recess, lib. 2, cap.
p. 191, 192.
Vil den icke frunde
frunde.

M liij

Alle

[Om Løns folck, for H
at gaa for sig aff H
Om folck udløst, oc folck
for H, p. 172.]

Om Løns Gæst
for H, p. 176
for H, p. 177. Løst
for H, p. 177.]

Mandhelge-Balken.

Blijver den blygen,
om af sonder
forfryg.
(Sup. 3)

(Sup. 3.)
p. 191.
(4) Receipts, 2, cap. 3.

~~Act. 15~~
 Ein Joudis Straß, son
 A.B. 2 E
 (A.B. 5)

Erwinen wegen fig
at Gafen Chlizzg.

Sup. 3.

Sup. 21.
Dum. balum pal
optagr.

Om nu quind, som rik
får bondt, informit und
fås eller Ray, tagn
falsk b. d. v.

Sup. 17, 19.

Om trolskhet, signum

Dem R^o Anthon, (4 R

Værger nogen for mig

Alle de Møer oc Quinder / som deris
Frender opholde med Kost oc Klæder / Bliff
vede beliggen / da skal hand bet glørd / bøde
imod den som den Røxbør at tage / saa som
12 / Mand lovlig tilnæffent Land fiende / at
hand haffver syllist for den Vanære dennem
stæede / oc for hendis Gifftermaal hand spille.
Berømmer nogen sig at haffveligget hos
nogen Quinde eller Møe / oc det icke er betif
liggt; Da bodeslig Bøder derfor / som hand
burde at bøde / om hand haffde beliggelt hen
de; Oc bliffver dertil med mindre Mand.
Neste Arffvinge til den Quinde sig lader
beligg / skal Bøder for hende optage / En
Mands = Person & oc Quinde: Er det
en Dreng eller Barn / som icke er sin egen
Berge / Eller hand er saa gammel / at hand
icke kand svare for sig self / som er hendis nes
te Arffvinge; Da skal hans Berge paa
hans Vegne optage de Bøder for hans Fren
de som belegen er; Vden hun haffver self
Bonde; Da tager hand Røx for hinde. Tri
Quinder / som en self haffver Bonde /
tage self Røx for dem som demet
Hug eller Slag vformis.

(Sup. 2, p. 3;) F2 Rec. art. 8, (3 Rec. art. 10;)
e.c. 4 Rec. p. 311, 312.]

[Om A. A. Anders, (4 Rec. 288.)
Varje nagra för en församling i nyggen glemning, Fr. Gaardbr. d: 47.]

Om nogen dræber hin-anden /	Cap. I.
Om Skenderuig oc Nidingsværck /	Cap. II.
Om mand finder anden paa sin Kone /	Modet eller
Daatter.	Cap. III.
Om Nidinger oc Vbodemends Vdel /	Cap. VI.
Om Frelsmænd selgis eller Forraadis /	Cap. V.
Om Mand huser Vdsleger Mand /	Cap. VI.
Om Slausmaal paa Ting / eller udi Forsamling /	Cap. VII.
Om Gallind Mand vorder nogens Vane / eller	Cap. VIII.
Saarer nogen /	Cap. VII.
Om Vanemend til Drab / .. oc des Vnderførsel /	Cap. IX.
Om Vigselsning oc Vaneraademend /	Cap. X.
Om Drabs Væder /	Cap. XI.
Om Vaadewærd /	Cap. XII.
Om Kniffue at bæere / oc om Kniffing /	Cap. XIII.
Om Mand bider anden /	Cap. XIV.
Om Liffløse Gierninger / des Dom / oc Røffelse /	Cap. XV.
Om Gredsted oc fredsemmelig tider /	Cap. XVI.
Om Frelsmænd bindis / om Lemser / oc anden	Cap. XVII.
Slausmaal /	Cap. XVII.
Om Forligelsmaal / Ombudemand skal giøre / om	Cap. XVIII.
Hæffnsmaal / oc des Segt /	Om

Om Vuust oc Nessuebug /	Cap. XIX
Om noget Quæg vorder mand at skade /	Cap. XX..
Om Hmel oc wærlig Sag nogen tilleggis / oc des	Cap. XXI.
Sægt /	Cap. XXII
Om Mand beligger andens Husfrue /	Cap. XXIII.
Om de Mend som gaa Bbudne i Gieskebud /	Cap. XXIV.
Om Trygler der karstke ere /	Cap. XXV.
Om Wærs oc Quinders Beliggelse / oc des	
Bøder /	

Om Quinde-Giff-

tinge / Hiemsfolge / oc

Tilgaffue: Om Hiemgaffue befning.

Cap. I.

1.4.^a **N**ader oc Moder som des ekell / *Sinn raader at giffe nu mon. Inf. 2.*

1.5.^e **S**kulde raade at giffe deris *Daatter: Ere de lekell; Da skal handis neste Fædernes Frenn der raade: De bor dennem afsto ge / huad Pending oc Gaffue sammederis Frencke skal haffue; De skulde der fore met sig / naar Brylluppt skal vere: De skal berammis huad Dag Brylluppt skal vere.* *Hiemning oc gaffue sin fæst skal. (K.B. 11.)*

End om deforligis icke om Dagen; Da skal Feslemanden haffue to Vidne ell / aff de som hos vaare / oc horde huad loffue oc talte vaar om Hiemgaffe: De forligis de icke om Tilgaffuerne; Da skal oc Pigens Giffesmande haffue der To Vidne ell / som ser er sagt. *Om giffue maal i for- bidden end (K.B. 11.) 179. c. 1. Om de vidne end i 179. c. 1. Feslemanden haffue vidne paa Hiemgaffe. (I.B. 4.)*

Tilgaffue *Int om Brude- Hiemgaffue forlagit baad om fæst som af fæstmanden om giffue der end fæst. at under hiem- dag i ngfæstlig om om end af sin- fæst fæstlig fæstmand haffue fæst for bryllup- gub samt nok. Inf. 2. 6. I p. 1. for inf. 14. lin.*

Giffinge/ eller

Smør i Gimmgaften
skal bestaa.

Icke skal i Klæder mere giffvis i Hjem-
gaffue end treding; Men det andet skal væ-
ret sig Vare / som hand land affle Pending
met / som Pigen faar.

En som icke får faant
Gimmgaften, eller får
faant mindre end
sig selv, tager det
af duffen.
[inf. cap. 7, p. 5.]

(inf. 3, 18.) [Paa Jafurt
skal talit
indm 3 aar,
O.B. 3.]

Om laant pnygt
til Gimmgaften.

Inf. 7, p. 5.
[Paa Jafurt
skal talit
indm 3 aar,
O.B. 3.]

Inf. 7, p. 5.
[Paa Jafurt
skal talit
indm 3 aar,
O.B. 3.]

Om Daatter tager Arff effter Fader /
Moder eller Broder / Eller huem der tagis
Arff effter / oc somme ere giffte / oc somme Va-
giffte; Da skal de som vaggiffte ere / tage saa
megst i hjemgiffte aff vskiffte Arff / som den
der tilforn mest fick til hjemgiffte: End ere de
alle giffte / oc ek deris Pendinge icke lige skiffte
som de skulle haffue hieffen; Da skal de som
icke haffue faakt syllisse / tage vdaff det som
vskiffte er / lige ved de andre / saalenge pending
gercker til: Er der oc nogen Pending laant
til Hjemgaffue / oc hannem i Hender faakt /
som Pigen fick; Da ener hand dennem saa
frelse / som de Fader oc Moder gaff hende:
(Elgethogen / at hand icke haffuer laant
Pendinge der til / Da skal hand sverge med
sin Eed allehe / saa vel Quinde som Karl:
De maa den Mand hende faar til Ede /
erastue de anders handis Metarffdinge til
Jaffne: De skal der mindstis i hendis til gaffue
de / om hun haffuer faakt formeget effter ket
Jaffne regning. Om

Om nogen Møe giffter sig vdem
sin Faders / Moders eller Broders
Raad : ^{Om viffen} ^{er} om Duls
de-Forraad /

Cap. II.

1.5.^a

M nogen Mse eller Qulnde
giffter sig vden sin Fader, Mo-
ders eller Broders Raad / el-
ler deris som bør hende anfor-
see / hun haffuer forgiort all
den Arff / som hende kand der-efter tilfalde :
Ochtagesaa den Arffvæn / som nesteffter hen-
de bør at arffue / ligesom hun vaar icke til :
Vden saa er / at de som hende burde at giffte /
siuntis mee andre hændis Frenders Raad / at
hun haffuer sig selfsoel forsee / De der-paa
gløre deris Eed : Dog skulle de det offuerveie
oc tractere / med den som raader hændis Giff-
termaal.

1.5.^a

Disse ere/ som skulleshende giſteſt: først ^{Sup. 1.} ^{Sup. 1.} ^{Sup. 1.}
 Fader eller Broder Samſede de Etesod ;
 Dernest Moder som Ete er: Et hun icket
 Da skal den Mand / som er hendis ne-
 ste Arffving / som er 20/ Aar gammel 7-
 eller

Gifftinge/ elck

eller Eldre/ raade hendis Gifftinge.

Om Lunds, andvordit
faar, saa til vatten for
12 maend.
(inf. 6.)

Om nogen saar Quinde anderledis; da
bør hannem at staa til rette effter Tolf
Mends Dom; uden hendis næste Frender
thetis saa raadeligt vere/ som før er sagt.

Suche giffen sie selbst
 und Gedenke das.
 (ins. cap. 21.)

Enke maa sig self giffte met huem hun
vill; Dog met nogen aff hendis frenders
Raad: *Pouit in de afredering van alle landtjits ornat*

Om Rindene, /
som vil løbe ind
paa det Luffværk.

Alit. ^{Er} der nogen Rufferke / som vil ruffe
 Folck sammen / oc locke noget Barn til ondt
 Tefint / eller de nogen Mands Frenckone /

In sam tidder sig lorken,
Haffib raffer Lang-
dom. (M.B.25.)

der der-til Vdne; da bøde efter 12 Mends
Dom / som hun hafter formue til: End den
~~som led sig loke oc bedrage~~^{eller} / bor at straffis
effter Laugdom: [Pöln G. d. 17. r. affr. G. Kees, or haa
aabnbar den 11. febr. 1697; etc. p. 19.]

Naar mijn eigen maad
vaardig zijn omz. ¹⁹³
inf. 21.
N

Ingen Noe Raade for sine Pendinge 1.4.
ge / vden at hun er 20, Aar gammel; ~~Dog~~
~~mei hendis Vergis forhuu;~~ Enddog at sam-
~~me Aff~~ er hende tilfalden: Vden at hun er
glift met sine Frenders Raad; da maa den
Mand som hende saar, Raade offuer hende
oc hendis Pendinge. *gi Angl*

Samuel's Commandment
Lads, friends, girls
gather round me
(in f. 3.)

at lade ^{der} vere frelst som hūn faar i Himmelske
Thi at alle det Guds/ som met nogen Ræn

[F]ör den gamle Lössen saalarb: Gud för nu i st. **Stal**
 giftrorad man till någon Gudsrik, da lader Gud allt gudsrik
 fölger till Gudsrik Gudsrik: **Sti** at alt det som i Gudsrik
 till med Gudsrik, nu lader Gud allt gudsrik i Gudsrik.
 Gud om Gudsrik giftror sig Gudsrik, or lader Gud
 Gudsrik man, Gudsrik i Gudsrik Gudsrik, or lader Gud
 till det att, da för Gud det som Gudsrik som Gudsrik i Gudsrik

skal vdsogis Der skal ingen Gaffue imod
komme; ^{1. 5. e} ~~Ende maatte gaffue sig med flere~~

~~Dinge/ end som hun selft endis er.~~

^[Om vdsogis at lade lade noget, or Gaffue sig med flere til sin dind, 4 Rec. 144.]

Om Helnings Fællag Odels-godset Hiffelse:
Cap. III.

In Quindis Pendinge maa ^{Quindis fænger foris}
ingen Mand aff Landt sere ^{af Landet ihud}
uden hendis Villie, ^{Quindis villie.} Men hand
skal raade for begge deris
Pendinge/ til begge deris Nye

te or Gaffue: ^[De samme Pendinge haffue altid sinne sig, naar de sig fællag, 7. p. 2.]
Ingen aff dem land forgløre andens ^{[Ingen forgløre et andet}

Pendinge: ^{[De sig Raader huer Mand paa}
sin Husfruls begne/ som paa sine egen/ Om
hende bliffuer noget med Affvind misglort. ^{[Manden maa vott}

^{1. 5. e} Giffter mand sammen sine Børn; Da ^{[Giffte - forord staa,}
staflige forord staa/ som Mand gior for ^{[der, til fællag, eller}
sine Børn; Huad heller det er til Fællag ^{[Ginnings af v.}
eller hiemgaffue. ^[O.B. 6. (K.B. 11.)]

Ingen Mand bær af sonne sin Hus ^[vil hufbonden lade]
bond Fællag/ naar hand villegge deris Pene ^[or fællag, daud huf]
Ding til Gaffue: ^[Men dette Vilformaade] Men dette Vilformaade ^{[Gnærbid fællag staa.}

^{1. 5. e} ^[In] ^[gammel bog er det den langt anderbud, nemlig at de ligger vel til]
fællag/ ^[alt det de nyr or omvendt Vorden, (Gnærbid fællag) Mænd at]
fællag/ ^[afgange eller villemis til fællag, eller som man]
fællag/ ^[lag til fællag man optagn, eller den af hufbonden lade]

^[fællag] ^[End om mand siger det icht til dybs fællag, eller last, da]
fællag/ ^[som fællag, eller end en mand, or lade da fællag fællag]

Dambr or Damueth
or Dloringer John's
Da af bryggis bor
Lofning. (in f. 14.)
(M.B.C.)

Efter minnets löd,
 far minnare til den
 lödlig besvär.

End om Bonden p^{er} eller Quinden; da
 Halberis Wmage fare til dennem^s som de
 Dødis Arffvinge ere. dem b^{er} lovlig at frem-
 holde.

Donnerstag den 11ten
Juni 1788. Inf. 13.

Kommer Hartzbond oc Husfruesammen

(3 Rec. 53. M. B. 11. Inf. 5.)
 Tilver.
 Der godst (3 Rec. art. 52
 mig til giel
 Si da alle arlvinger be-
 tal, om de endog
 arfve. (Arvtil godb.)
 (3 R. a. O. B. 6.
 53.] Inf. 6.

som haaffuer Gods oc PENDING / or boer en
 dennem vden Eijfs-Arffving; da skal albit
 terlig giæld betalis af Fællth boe; De siden
 Ruffus huis Esøret som offuer-bliffuer / lige
 i to parier / imellem den som igientleffuer / oc
 den Dødis Arffvinger; Men Døds-Gods
 falder fric til fleste Døds-mænd; Vden saer
 de giøre anden forord i Brulluppt / med deris
 fleste Arffvingers Samtycke; oc med Bress

~~Gingafven af Maurits pandings om de tielroter, (Gedicht)~~ Hem A.B. 7 p. 5.
at om mij nu fallend' lagt, dat jels lyge til sin velen (nimmig gingafte)
after sin de fustre pandings til. Hem A.B. 13, nimmig at sin velen
inden fallend' dat porten paa sin gingafte, lige saa vel som ander
men (or fædretic nichagen) paa dets vraf. Hem A.B. 19 i munden
om de leand' eller gingafte, (som - nu gauden stidigt med dette
Lapin.) □ Naar intet fallend' lagt var, da fin

~~Se Egel eller lovlig ^{aa} Bestarne Skrifte~~

bekrefftis. Ville oc Hußbond eller Husfrue

effier Brösluppēz glörehin-anden nogen

Villighed I saa maade / som forberørter om
Kasigere eller Elskerinde: Da holdis det i Aften

Zogere enre ~~g~~ne-gods; da holds det lte#
 uden der/teer met deris neste Arffingers

Garnycke. Affler. Fußbond eller Hustrue

Barn sammen / oc dører enten den nem fra

Barn; da stiftis baade Vestre Fasi 140 lige

Parter/ imellem Barnitz og den som igtent-

ketter/ hvad det er Fader eller Moder; De
 da beholde den Nadis halff Ndel sin Fids

tid / og sidde i sin fulde Brining. Men efter

deris Dødfalder det frit til næste Arffvinger

oc Odelsmend; Men Riobegods oc Pante-

guds Rikis dem imellem/ som andre Løffere:

Mistender Afvlingerne / at icke rettelig
 Gifte er: da Gaardene som siets self-tredtel

teiste er; da herge den som stils leu=teble/
at alt er fremkommen rett til Eliste. De skal

lige-saa holdis om to fattige/som icke haaffver

Gods eller Pændinge/ kommer sammen/ som

~~forberott er.~~

Laffver nogen Møe sin Broders Ver

gemaal at to ~~reetaa~~; Da stal hun ~~de lare~~
toes of hant ~~pendinge~~ sta til ~~hien~~. End

...tagen hans Penninge sig til ~~hans~~ ^{hans} Ende
... naar

[illegible]

Gifftingel eller

Stylicher Proverben
Sunder aller Lande
Gastward Insuper.
Inf. 14.

~~Alfred Langford~~

~~Robert Simpson~~
Robert Simpson

~~Baroness de ...~~

~~1914 and 1915~~
~~1916 and 1917~~

□ and \square are anti

La sol, La Gam

nr fultida, at gi

John + Faiman

This image shows a blank, aged, cream-colored page, likely an endpaper or flyleaf of a book. The paper has a slightly textured appearance with some minor discoloration and small dark spots, possibly due to age or handling. There is a faint smudge near the top center and a small dark mark near the bottom right corner. The page is otherwise empty of text or illustrations.

Com^{rs} of Estab^{ts}

Gior sein icher ne palle
 e. l. l. d. m. d. L. a.

Prüfung für Soldat

19. In gamle bo

Lawlor Inter Ld

Ind our Misses, &
C. L. L. L.

from father's temple
Wishes for expression

but falling Land n

lib at Varr. cap. 11
unli at G. 11

laan Ginnigal

or tilgaf ¹⁰⁰⁰ Vir ¹⁰⁰⁰ sam

at Mr. John
Locket for the year

arrest, that Con

His Excellency

naar Varnet kommer til sin Laugalder / vil
hand da giffue ^{giffuingsmanden} ~~Søsteren eller hendis~~ ^{hand} ~~Sus-~~ ^{giffet}
~~bend~~ Sag / at de haffver taget aff hans Pen-
dinge; Da skal den som Sagen illeggis /
sverge en Ed / at hand ingen aff hans Pen-
dinge bekommet haffver: Rand hand den
Ed en glære; Da leggend saa meglik som
hand haffver bortgiffue / oc hve Mand
dis herre / for hand icke bedre faare skod samme
Bergemaal.

Om Mikadd Steer Hion imellem;
om ^{Landsteden} ~~Stiffen~~ ~~et~~ ~~Stobe~~ ~~Jord~~ +
Cap. IV.

Reet Misdad Hionstellem / der
som ickeer Fællaglage / oc enten
dennem doer & at Commermaal /
Ihuad tid det er for Mickelmisse ;
da skal huer sin Landsthold nyde / som ind skal
bæris at Hosten. Menpoer nogen siden Mi-
ckelmisse / huad tid det er om Vinteren ; Da
stiffeis Landstholden & der vforbruge er / eff-
ter Jordernis Mangsfoldighed. oc efftersom
Regning tillober ; *[Handwritten: Manu finis Invas nr fortænt]*
[Handwritten: Der regnis intet for.] Om

in ^{the} ^{name} of Jesus (blessed ^{be} him ^{now} - up) ^{and} ⁱⁿ ^{the} ^{name} of Jesus
in ^{the} ^{name} of Jesus; or of all ^{the} ^{most} ^{good} ^{and} ^{favor} ⁱⁿ ^{the} ^{name} of Jesus

Om Huſtruen vorder beliggende / el-
ter ſtills fra Bondens oc omantens

Dinnem sig forbinder ! Om en 8te quinde
lader sig bespise. Om nogen gaar i seng til en quinde, etc.
Cap. V.

aliter.

Udsæer nogen Ectesolef sig mee
 Horert; Da haaffuer den som sig
 i saamaade forseer / forbrukt alle
 sine Ectesole: Vil den Vskyldige ta-
 geden skyldige til naade igien; da vere det den
 Vskyldige frit se; De da bliffuer det den
 nem Imellem / Saa som det icke skeed vaar:
 Men der som det offtere skeer / oc den Vsky-
 dige icke vil tageden anden til naade igien /
 da haaffue ingen forbrukt sin Ectesole: Men
 deels godse beholder den Vskyldige sin Ectes-
 tid / som siyegde; Men siden falder det fri to
 gien til sande Arffvinger oc Odelsmænd:
 Men haaffue de Born sammen / da falder
 halssparten Odal til Bornene / oc halss-
 parten til den Vskyldige: Dog skal all lovs-
 lig gield / som i Born findis / betallis aff sel-
 litz boe / førend nogen Kærdtagis.
 End om der kommer nogen Sag paa
 nogen Mands feste Quinte / At hun haaffuer
 lades

Forfær om at den
 sig iind Ectesole.
 (M.B. 22.)
 3. Recet, cap. 60.
 (4 Rec. p. 192.)
 Tagis den skyldige
 til naade.
 Som bryde angant sig
 Dog som at bryde angant sig
 der: ind i or. M.B. 22.
 Den der offrer,
 or tagis nij til
 naade.
 Som den der forbrukt, mæder den skyldige
 tagis til naade, eller nij.
 (c. 3, p. 3.)
 M.B. 11. (Sup. 3.)
 Den Ectesole eller godse
 som forbrukt sig til mit an-
 den, den findis de bryde bryde
 var, for 3 Rec. 193.
 Er en Ectesole, mæder
 Ectesole, for den
 fæst,
 (M.B. 22.)

Giffinge/ eller

Ja faar Giffmunden bode,

foruden den Rott [M.B. 25.]
som Giffmunden
faar.

Blif var sin besoffet af
sin anden, siden sin
naar fyst.

Kom hand
faar gende:

Jaar nogm i fny
til en quind, so sin
hand forfaar sin den.
(M.B. 2, 3, 22.)

ladet ligge hos sig/ for hand fick hende; Da
skal hand haffue Bødet for det hende da
giort: End hendis Giffing Mand skal haffue
de Rætt, End om nogen ligger met hende
siden hand haffuer fyst ~~effter~~ hende; Da
skal hand haffue Bød/ baade for Rætt og
for Misind. End saar hand hende lade; da
skal hendis verge haffue bød/ som for er sagt.

End om nogen gaar i Seng til Quinde/
oc vil komme hende i on Rigte; oc hun kand
forvare sig/ at hand kand en suldkomme sin vil-
le: da skal hand bøde effter 12 mends Dom.

Om Ectesolck vorder met lom:

lig Domad skilde/ for Brest eller
Cap. VI. ~~for den~~ ~~effter en~~
mænds bød 4 indtage

Om Skilsmis for
brude p. 10.

Om det for fny
kand p. 10.

[4. sec. (sup. 2.)
p. 191.]

Ommer der nogen Menn eller 15.

Breck imellem Hon/ saa at
de maa stillies adz met deris
Raadz som raade ber effter
Guds Lov; Da skal huer
haffue sit gods: Men om det steer sdrmedelst
Brendstak skuld/ Oc viste hand det z den tid
hand fick hende/ oc dyltedet for hende; Da
skal hand bøde for det Ewig/ effter 12 mends
Dom/

Arffue=Valden/

Dom/ helten til hendis Giffuinge-Mand/
oc helten Quinden.

1. f. ^f End om nogen Mand faar en Quinde
effter Loven / oc giffver hende nogen Gaff-
ves oc bliffver hand siden død / Da skal hū
haffue sin tilgaffves oc Alenaaffue aff sine
Pendinge om der reder til: End om de
icke reder til; Da skal de Arffvinge betale
hende aff sine pendinge / Thi at ingen skal sig
Quinde klobez met anden Mand's Pendinge.

En Quinde faar sin Tilgaf-
ve oc Giffungaffue effter
Mandens om hende
reder til.

Sup. 3. (inf. 22.).

Inf. 13.

Her beavndis Arffue=Valden / Om vi folke giffemaalet:
Giffte imellem Brude oc Giffte: faders art effter sit barn: Daatter som
Cap. VII. feligg: Giffungaffue jaffning: Brude afflode
for Giffning: anden art, oc om urett arffving.

(1.) **G**la er den første Arff / at Ette-
Barn tager Arff effter sin Far /
der oc Moder lovlig giffte /
effter Guds Lov oc Mennis-
kens Lov: Oc Sønnesøn
eller flæte / tager den Arff som deris Far
der oc Moder tilfod: Vdi ligemaade tager
SønneDaatter / oc Daatter-søn / oc Daat-
ter-Daatter / den Arff / effter deris Oldesfader
oc Oldemoder / Som deris Fader oc Mo-
der tilfod: Er der en vdi den ene gren / oc
mange iden anden; Da tager den ene / ligesom
D II hans

Giffte art.

Brude oc Brude-
søn / Giffte.

(O.B.2.)

4 Rec. p. 216.

Giffinge/ eller

hans Forældre skulde tage; De de andre tige
maade/ som deris Forældre skulde tage.

Tager adelsmand
i sin quinde, som
børne og fri

Men derfor
før til næste
afkøbing, inden
pauze.

Int
derfor som det gifter
maade i skilning til
børne og fri
for paue til næste
adelsmand, som
for paue.

Tager sin quinde
i sin mand, som
gæst inden ad
for paue i skilning
afkøbing og fri

Adelsmand som
før til næste
adelsmand, som
for paue i skilning
afkøbing og fri

Recess, cap. 36.
Om adelsmand som
4 Recept, sig. cap. 2, art. 4.

~~Tager en Adels-Mand nogen Afri~~
Quinde til Eie/ da skal de Børn/ som med
Wfri Quinde afflis/ icke regnis for Adels
Personer/ eller Arffue vdi deris Faders For
de-gods; Men hans Arffue-gods skal efter
hans Død komme vden Pendinge til hans
neste Odelsmand oc Arffvinger/ somfri oc
frels ere/ oc fore Ektold oc Hjemmet hys
andet gods/ som derefter fandt salde hans
Arffvinger til Arff i andre maade/ Skal
ligemaade komme til hans neste fri Odels
mand/ oc icke til hans Børn/ som aff Wfri
Quinde fødte. De hys fri Gods/ som
med Gifftermaal er kommen vnder Bander/
maakt ligemaade komme til neste Odels
mand/ efter Odels regning/ dog at de
lis for Pendinge. [ut jam sigt]

Der som oc fri Quinde tager Wfri
Mand/ med hendis Frenders Billte/ som hys
dis Gifftermaal skal raade; Da skal hys
gods felgis til neste Arffvinger/ inden Aar
oc Dag: Om med hendis Børn holdis/ Eige
som medfri Mandis Børn/ der Wfri Quin
de tager. Eam

Saa skal gods oc Pendinge stiftels effter (O.B. 2, 3.)

Fader oc Moder: Broder tager heel Laad / *Broder - or Systerland.*
 oc Syster tager halff Laad: Er ickun *En* *Rec. art. 39.*
 Son oc en Daatter; Da tager hand heel *Om Syster Systerland*
 Laad / oc hun halff: End om Fader hafter *om Syster Systerland*
 Odels-Jord effter sig / da viger effte Bro- *ledst broder saar*
 der till Hoffvle-bollte / oc de andre Godskinde *hofvle-bollte; in*
 tage lige Odels-Jorder paa derts Laad *and. for sin anpart.*
 huer for sin Anpart / Broder till Broder- *Rec. art. 40.*
 Laad / oc Syster till Syster-Laad / saa de ere *Om Enkelvinding, som*
 Jæffne-gode effter Dannemends vurdering: *eller flaar paa in*
gend, for Rec. p. 346.

Er ick Broder eller Brodersen til; Da *naar ingen broder*
 er effte Syster Hoffvle-bollte / oc de an- *er, saar adst. syster*
 dre Systerer lige gode Jorder / efftersom for *hofvle-bollte.*
 sagt er om Broder: Ere flere metarffvinge *naar flaar folgend*
 ell en gaard; Da skal den Effte Broder nyde *er om som gaard,*
 Afsædt till Gaarden / Oc gifve de andre si- *nijde som adst.*
 ne metarffvinger fulliste for derts Anpart *broder afsædt,*
 vdt Jord / eller andre Jæffne-gode Være: *or broder in anden*
 Rand desicke stee; Da skal hand dog nyde *id, eller gifte dem*
 Afsædt / oc gifve sine Metarffvinge Lands- *land.*
 skyld / huer for sin Anpart / effter Sex Lauga- *Om som sand figger lie*
 rettismends Sigelse oc gode tyeke. *nytt, eller for hare*
lofer gaard, da for
O.B. 1. Rec. art. 40.

End Sonnesen skal hafter Jorder som
 hans Fader salt til.

D illi

Dere

O.B. 2.
 Sonnesen traider
 i færdig stadi: for da
 saar ick adst. syster
 hofvle-bollte, eller aa-
 fædt, men sand er
 til.

Giftinge/ eller

(2)
Er der ingen bønn,
Ja af den Fader, eller
Søns bønn.

(Er barn afløst, or mig
får, da bønnes det
dog for) (inf. d.)

Gulv bærnt, her
Af den Fader, eller
Søn, taget af,
tilforn arffvet
Godegods, eller M-
dorm, saa skal det
gode, eller faderens
døds bønn til næste
nærmeste fra-
der.

Lignsa, om M-
der får arffvet
eller barn. De
Godegods fra fa-
derens bønn.
Inf. 2. arf.

Sup. 2. Arf. Søn-
der, eller bøn-
liggen, or arffvet,

~~Fader Søn eller Daatter/ eller Søn~~
~~nesen/ da tager faderen Arff efter den~~
Boen atpe haffue Ete-Born efter sig/ De
da tager Barn Arff efter Fader sin/ oc
dre Mand/ om det er Aflet/ Enddog at det icke
er fød/ om det kommer leffvendis i Verden/
oc saar Daaben.

~~alder.~~ ~~Taget Ete-Born Arff efter sin Moder/~~
De bær saa vden Ete-Liffe Arffvinger/
De Fader Arffuer det samme Barn; Da
skal Fader icke mere arffue efter sit Barn
end Løföre: Men haffuer Barnet Odels-
Jorder; da skal Fader det alt beholde hans
Liffs-tid; Men efter hans Dødt skal den
som næst Odelsmand/er vdi Moderleggen/
Karl eller Quinde/ som aff den Quindel er
kommen/ som det Jordegods er affkommen/
tage det Odels-gods/ som Barnet arffuede
efter sin Moder: Elge-saa skal oc holdis/
om Moder arffuer det sit Barn/ som tilfor-
ne haffuer arffuet sin Fader. Moder skal
arffue alle Løföre efter sit Barn. Om icke
Sønfind er til/ Men Odels-Jord skal der
til Faders bær. ~~Da tager faderen Arff efter den~~
Børder Daatter belliggen i sin Faders

eller
Sønfind er til/ Men Odels-Jord
skal der til Faders bær.

^{Arffue = Balderen}
^{Inleer or Mo. Inleer}
eller Broders gaard; daer hun huer den ^{Den land schafft som lofot fror}
^{M. B. 25.]}
Arff effter Fader eller ~~Moder~~ vden haffue
lig Mistand/ som Fader/eller Broder/ (om
Fader er icke til) vil giøre met hende:

Er icke Fader/ Broder/ Søster/ Søn ^{und mindre ingen}
nebarn eller Daatter-Barn til; Da tager ^{Fader, broder, søster,}
hun den Arff alt/ saa som hun ingen Sag ^{eller børn børn til m.}
haffde.

1.5^e Allesteds som Fællag er lagt imellem ^{Ende fællag lagt m.}
Bonde oc Husfrue; Da skal Hver gaffue ^{lagit Hinningsen}
giffuvs deris Børn aff beggis deris Pen- ^{af fællis kon til}
dinge/ efftersom deris Fællag giort vaar. ^{Børnen.}
^{Sup. 3.}

1.5^e End om enes Fællag giort; Da skal ^{Om n. i. fællag.}
huer legges til sine Børn/ efftersom de haff- ^(Sup. 3.)
de Pendinge til. ^{Fader m. n. p. l. h. i. at gifte sit barn}

1.5^e Icke maa Fader eller Moder vdgiffue sin ^{uget i land for lunge}
Søn eller Daatter met fleke Pendinge fra ^{Ende. Rec. p. 216]}
sig; End at der land komme lige saa megle ^{Ende Børn eller vaar}
paa huer aff de andre deris Deel/ som igten ^{for til forn for den}
ere. ^{naar an fællag} Vden at de haffue det met deris Loff/ ^{naar luff vil gort}
som ere deris neste Arffuinger. End om me- ^{heller luffe) fællag}
re er giffuvs; Da haffue huer aff dennem ^{faant til giffuvs}
lige meget/ Saalenge Pendinge recker til: ^{maal, jafnit fællag}
Recker Arffuen icke til; Da legges tilbage til ^{i luffen.}
lige stiffe/ den som mæke haffue oppebaa ^{Sup. 1. (Sup. 3.)}
^{Rec. p. 217}
^{[Saa jafnit skal}
^{halv inden 3}
^{aar. O. B. 3.]}

Giffteinge/ eller

Børn som er anfølel
for de bløfve fast
anfve lige med de
anden fte børn.

ret/ end som Lotven vdviffet. Det er Lotv off
ver alle Landt/ at naar en Mand fester sig
en Quinde med Guds Lotv / oc begge deris
samincke; Da bør de Børn som hand en
met samme Quinde/ alle at arffve / Huad
heller de ere affledes for at de fests eller effter.

1.5.

2.

Anden Arff.

(4) Samfader fydskind;
Broder oc
Søster tillige,
eller om nogen ikke er
til, Da tagen Broder
eller søster allermest
all arffven.

Saa er den anden Arff / at Broder oc
Broders Arffving / som haaffuer baade
de en Fader oc en Moder.

Naar oc Søster tage en Søster-Faad i
met Broder i all Vdarff / om hun stier sig
Erligen oc vel / lige-som nu forholdis iblant
Vdtey: Men er Broder icke til; Da tage Sø
ster all Arff / om de haaffde baade en Fader /
oc en Moder: Er hun icke til; Da tage
Moder effter sit Barn Ecceføde: End om hun
er icke til; Da tager Modersfader oc Faders
moder Ecceføde: End om ingen aff dennem
er til; Da tager Moder-Moder Eccegliff.

(5) Moder, [og fader
fader, fader, fader, fader]

(6) Moderfader,
Fadermoder,

(7) Mor-moder.

3.

Tredie Arff.

Saa

Urffre-Balden,

Naerden medle Arff / den tager ^{de} Farbroder } samfader,
 broder Eetfod / ^{de} oe samfede / om
^{den doot} hans vader ^{van} voor Eetfod; ^{van} oe Bro- broderfon }
derfon Eetfod; oe Samfede / om hans fa-
der voor Eetfod; oe Broder Samfede / Broder, samfader;
 om hans Moder voor Eetf datage guer Alle ten lieijer;
fin tredle Part om de ere alle ill.

End om ~~Faderbroder~~ ^{eller} ~~er~~ ^{eller} ~~ene~~ ^{eller} ~~de~~ ^{eller} ~~Broder~~ ^{eller} ~~er~~ ^{eller} ~~flere~~ ^{eller} ~~;~~ ^{eller} ~~Da skal~~ ^{eller} ~~Faderbroder~~ ^{eller} ~~sage lige~~ ^{eller} ~~ved den nem:~~ ^{eller} ~~Er~~ ^{eller} ~~Broder~~ ^{eller} ~~en~~ ^{eller} ~~de~~ ^{eller} ~~er~~ ^{eller} ~~Broder~~ ^{eller} ~~brø~~ ^{eller} ~~dre~~ ^{eller} ~~flere~~ ^{eller} ~~;~~ ^{eller} ~~Da tager~~ ^{eller} ~~hand~~ ^{eller} ~~Sættne~~ ^{eller} ~~ved den nem.~~ ^{eller}

Den samme Kærligheds og Broderskabs
som haffver Ede-Moder tillsammans: De
alid skal saa heraffter være / at en hilsin green
skal tage saameget som to eller flere i anden
green: Et oc icke flere end en til / da tager
hand Urffven flere.

Er ingen aff dennem til/ som før er talt:
 da tager Fadersøster Etesød/ oc Samsedde;
 De Broder=doatter Etesød/ som er kommet
 aff Samsedde Broder: De Søster Etesød/
 oc Sammode/ med de Vilkor/ som før
 er sagt;
 De allesteds der som Sveld=Jorder
 er i Elffie; da haaffue de Odde/ som ill
 er baaren; oc de andre/ løse Pendinge. *Da*
 fortæller jeg saaledes, at nu i Samvilde dø-

[illegible]

4.

(9) Morbroder

Søster

samfader

Morsofter

Søsterdaatter

samfader

Na er den Fjerde Arff / den tager Mor
 Søsterbroder Eccesød og Samfedde; De
 Søsteren Eccesød og Samfedde; ~~Er~~
~~de icke til;~~ Datager Moder søster Eccesød
 og Samfedde; ~~De~~ Søsterdaatter Ecces
 sød og Samfedde / ^{det er} aff Samfedder Søster
 kommen.

5.

(10) Farbroder søner samfader

Far søster søner samfader

Farbroder søner samfader

Far søster søner samfader

Morbroder søner samfader

Mor søster søner samfader

Morbroder søner samfader

Mor søster søner samfader

Efteding i for cap. 8.

(11) Mor søster søner samfader

Morbroder søner samfader

Mor søster søner samfader

Morbroder søner samfader

Mor søster søner samfader

Morbroder søner samfader

Mor søster søner samfader

Morbroder søner samfader

Mor søster søner samfader

Morbroder søner samfader

Mor søster søner samfader

Morbroder søner samfader

Mor søster søner samfader

Na er den Femte Arff / ⁽¹⁰⁾ at Broder
 søner Eccesød / tager Arff der effe
 ter / om dets Fader er Eccesød og Sam
 fedde: End om de er icke til; Datager ~~der~~
~~der~~ ~~Søster~~ Eccesød / met samme forord.
 End om de en ere til; ⁽¹¹⁾ Da tager Søde
 stinde søner Eccesød aff Samfedde Søde
 stinde kommen; End om de en ere til; Da ta
 ger ~~Søster~~ ~~Søster~~ Eccesød; ~~Da~~ ingen aff
 dennem til; Datager Efteding Arff. Doer
 Grille Barnvoden Liffs Arffvinger; da maa
 Moder Eccesød arffve sit Grillebaarn Barn;
 Dog saa / at det er icke afflic i Hørdom / eller
 Frendskab nærmere end i Loven er tillot.

(Ord. fol. 23 b. F2 f. 1. Steen
 skabs forordning p. 67.) (4 Rec.
 p. 177, eb.)

§ Efter gamle Lovbøger
 da gaar orfan nu frillesøn
 i sinne arf, efter sin foræld
 Men at nu Efteding skulde komme
 i sinne arf, or icke for, Arder nu
 det ottende Capittel, for nuft folgyndes, som siges i den hellige, at nu sit
 Ending arfter den Gamle i den hellige, ligesom den Gamle i den hellige.

Arffue=Balden.

Stette Arff.

6.

Slaer den Stette Arff / da tager ⁽¹⁵⁾ ~~Farbroder~~ ^{Farbroder} } ~~Sammodder~~ }
Broder Eccesod / oc Sammodder / De ^{or} ~~broder~~ }
Brodersen Eccesod aff Sammodderne
Broder kommen: ~~Eredetelich~~ Da tager ⁽¹⁶⁾ ~~Farsofter~~ ^{Farsofter} } ~~Sammodder~~ }
⁽¹⁵⁾ Farsofter Eccesod / oc Sammodde / oc Bro- ^{Broder Daatter} }
der Daatter eccie aff Sammodder Broder
kommen.

Stuende Arff.

7.

Sla er den Stuende Arff / den tager ⁽¹⁶⁾ ~~Morbroder~~ ^{Morbroder} } ~~Sammodder~~ }
Morbroder Eccesod oc Sammodder ^{or} ~~Daatter~~ }
de / oc Sofiersen Eccesod oc Sam- ^{Sofiersen} }
modde Sofire kommen: ~~Eredetelich~~ Da
tager ⁽¹⁶⁾ ~~Morsofter~~ ^{Morsofter} } ~~Sammodder~~ }
Sofier Daatter eccesod aff Sammodder ^{or} ~~Daatter~~ }
Sofire komme / oc vorder disse huer-andris ^{Sofier Daatter} }
Arffvinge: Dessaaaledis holdis / huor To
eller flerez hafter en Arff at stiffe / Om en
er nogen ill / son tilforne er omtalt.

Ottende Arff.

Sla er den Ottende Arff / at mand tag ⁽¹⁷⁾ ~~Farbroder~~ ^{Farbroder} } ~~Sammodder~~ }
ger Arff efter sin Brodrunge-barn / ^{or} ~~Farbroder~~ }
deter / efter sin ~~Farbroders~~ ^{Farbroders} } ~~Sammodder~~ }
barn ^{Farbroders} } ~~Sammodder~~ }

Giffenge/ eter

barn)aff Gamsedder Brøder kommen: **F**o

den at anden Mand nærmer sig; Thi at

Denne Arff tager den som næst: Det næst/

den som Jæffne-Plo er off Samfedde, Sad
Pind-~~er~~ ^{Broder}

[illegible]

~~den / for end i Sündelaggen. Gredicte vil:~~

da tager mand Afskæft. Særlige

barn/ det er efter sin ~~Moder~~ ^{Moders} ~~Efters~~ ^{Efters} Bar

ne barn.

Siende Arff.

Sag er den Niende Auffs den tagede ⁽²⁰⁾

Mennd / som effter ere ^{far-} Broderborn

Ettesedde / som er kommen aff Samisedde

Brødre: Frede i alle til; da tag de som i efter

ere Gostinde Korn etesodde. Ere de tate
 all: Datoe desam...

en; Da tage desom effter de Søfregnhorn
errefodde/ Som er den tredje Wand i Sles:

ten. ~~Octaagesimæ Quadragesimæ~~

mit Gold.

Siende Arff.

Ma' er den Fiende ^{eller Jatte} / den tager-

Broder=Sonner, Urff effter huer=an

Dre/

Arff: Balcken.

Dre/ om deris Fader vaar eccesod of Sam-
 modde: Ere de lste ill; Da tager Broder-
 Dore Eccesod/ mit flig forord/ som for-
 freffalt figne; Ere de lste ill; Da tager
 (24) Godstind-Sonne/ som ere Eccesodde aff
 Sammodder Godstinde kommen; Derneft ta-
 get Godstind-Saatter/ Ere de en ill; Da
 tager Gofter-Sonne eccesodde/ aff Sam-
 modder Gofte kommen; Ere de en ill; Da
 tager Gofter-Dore eccesodde/ aff Sam-
 modde Godstinde kommen.

Elluffte Arff.

Sla er den Elluffte Arff/ at Mand ta-
 ger Arff effter Brodrung Barn sit
 som er effter sin Faders Broders-Sonne
 Barn/ aff Sammodde Brodre kommen; Vden
 nermere Elegifindis/ forbyden nest er hand-
 skaltage Arff: (26) Derneft tager de aff Sam-
 modde Gofte ind ere kommen; Derneft tager
 Mand effter Goftrung Barn sit/ aff Sam-
 modde Gofte kommen; Der er effter sin
 dore Gofters Barn barn; Ere ingen disse
 ill; Da tager de Mand/ som effter ere Bro-
 drung/ eccesodde aff Sammodde Brodre
 kommen.

P iii

Giffinge/ eller

Enkelte mand at
brude.

Sup. 715 arf.

(4)

Enkelte mand maa at
brude.

Arbejdninge Antag.
Ind.

sagde Ja til. De skal den som hannem Eile-
der/ og den som samtycker Arffuen og Odels/
og saa den som skal Eiledis/ alle gaa for Kir-
cke-Dor/ og holde alle paa en Bog/ og sige
saa: Jeg gløder denne Mand til min Arffving/
til saa mange Penge jeg giffver hannem/ til
gæld og til gaffver/ til samquem og til sæde/
og til all den Rætt/ som Lovbogen siger/ E-
leding ~~her~~ bor at haffve efter Loven. Det
samme skal hand og gløder til Ting/ og det
med sin egen/ sine neste Arffvingers/ som det
samtycke/ og andre Dannedes Segel
bekrefte. Saa skal og Quinder Eilede/ som
Karlemend. Broder maa Broder sin Eilede/
De Faderbroder Brodersøn. Saa maa og
fleere Mend/ som icke er huer andre skild/
huer andre i Eilede/ saaledis som nu er sagt/
Saa Quinder som Karle/ om den siger Ja
til/ som er nest Arffving.

Den som Eiledis/ skal de Pendinge og
Gode haffve/ som hand er tilledt/ Mens
de leffve/ som Eilede hannem der til/ Indvil-
dis at Arffuen faldet efter den Mand som
Eilede/ Eiden bær Arffuen hannem vidne
tilledig Tid: De Eileding skal tage all den
Arff

Arffte-Balcken.

Arff/ som land tilfalde den hannem Eledde
til evigtid/ ligesom hand vaar deris Eetson/
der hannem Eledde.

Etuse skal mand sin Eleding huer tiende *skal linsis furr
finner kar.*
Aar/ til saalenge hand tager Arffte-
ter den som hannem Eledde. End huo som *skuldis ambar larkis,
varn ingiort.*
anderledis etleder/ end som nu er sagt; Da
er det som det vaar Bglort.

Om mand bræber anden for Arffskuld/ Cap. IX.

 M nogen Mand kommer saa *M. B. 2, or 4.*
ilde for skade/ at hand slaer no-
en Mand ihjel for Arffskuld;
da haffver hand forgjort den
Arff; De andre Arffvinge som
siden er nest til samme Arff/ skal haffve Arff-
ven met Kette/ ligesom den Mand vaar icke
til/ som slog den anden ihjel: *Det
allere mindre, funder sig, at om
skuld firt fud af
lindne. Kunde sig tie drist og for
den dord.*

Om deris Arff der omkommer/ Cap. X.

 Alder Mand i Strid/ oc kom- *Om mand nu vund
finner først eller
sist omkom saa
ingis de tillige
omkommer.*
mer der ingen fræt; eller Mand
brender inde/ eller druckner; Da
fare

Giffinge/ziller

fare deris Arff llgesomde haffde alle i ^{land eller} ~~Sam~~
genellige død; vden anderledis der met land
befindis met lovlig Vidne.

Om des Arff der Arffvingen icke
er tilføede/ Cap. XI.

*Arffvinges forver-
ring, om arffving er
ny tilføede.*

(inf. 12.)

Alsfieder der som nogen dør/oc
en er Arffvinger nær; Da skal
Arffvoen staa i deris Hus/ som
Manden døde høft god forva-
ring/ Et Aar omkring: End om
Arffvinger kommer icke inden Et Aar; da ta-
ger Konningen den Arff/ vurdere oc for-
varer hannem/ oc siden beholde hannem
om lovligge Arffvinger kommer icke inden
10/ Aar.

inf. 18.

*Udlandske mænd
der staa aar oc dag
oc falder saa strax kon-
ningens til riddom.
Om den siattel pring af*

End vblendste Mands Arff skal staa 12/ ^{alt}
Maaneder oc en Dag/ for den falder vnder
Konningen.

Om Arff-Evlg; oc den Dødis

Steld at betale/ Cap. XII.

*Arff-Evlg.
Bakken stundt i den
Lovlig, inden arffvinge
samtycker.
A.B. 22.*

Nogen skal alre anden Arff-Evlg;
oc ingen maa giffue Arff fra an-
den/ vden lovlig Gaffuer; Vden
saa

Saa er / at Arffvinger siger der Zaell: End
tingen undersundig Klob skal ved maect bliffue.

Ingenus underskärning Ribb
Bliffa Vnd mast.
(K.B. 10.)

Doer nogen Mand / da skal hans Arff
 settes i god forvaring / De de skulle ^{gilde}
 Bud til alle dennem & som haaffuer Gield at
 fræffue / at de komme tilstede til en forsagt
 Dag / oc tage huer sig Skyld bort / som hand
 kand lowlig beuise sig til: Recker en Pendi-
 ge saa mange til / at alle Gieldener kand
 fange sin fulde Betalning; da skal det kortis
 for alles ^{altes} ~~de~~ da Arffuingerne quie / om de
 sagde dennem lowlig til / ^{man tiener for}

Bind after Jan 1st
Dr. (Aug. 11, 5.)

Erindum tilfigit:

(3 sec. art. 53.

Q Rec. p. 264.

K.B. 6.

De lige afkortis, om n^o
tilvinder.

inf. 13.

Man tiemmer desken in, da se desken,
gaver betale, om de toge ved des. (3 R. 53.)

Om Vmag/oc Barneløs Quin-

de acudiffte Ingen betaler giets der sand
inlet arfver.

Cap. XIII.

S K der Barne-pendinge i nogen
Mands gaard/ or Quinte/ som
icke haffver born/ ~~ick~~ icke haff-
ver lagt sig haelning-Sællag; da
er det vel omi pendinge reckter til
bennem paa baade sider: End om det reckter icke
til; da skal hun miste sine Pendinge or gaff-
de/ hun skulde haffte aff sin Bondez Eht at

~~Die~~ Bondant gafte til
sin fusten, ~~en~~ ^{en} lijt
End andren gird.

Sup. 12.

Giffinge/ eller

den skal miste meest / som Bonden vaar meest
skuldig / saa vel hans Quinde / som andre /
som hand vaar skuldig / saa linge at de haffo
ve alle ltgez vden at handaate Pant. I nogen
ting; Da skal hand dennem først iage hel
ler skal Quinden miste sin Gaffue / end de
Mend / som hand vage skuldig for end hand
sik hnde; thi at ingen skal sig Quinde købe
for andens Pendinge.

Sup. 6.

Sup. 1.

Umageit gods burtib
saa vel som giffinge
dennembaade;
Da skal huer miste som tall
rinder til.

Om skifte imellom sig or
sin Umageit vnd laad
inf. 26. 21.

Om man vil opbaare
hand intet opbaer;
huercken Son eller anden
Mand. De som sine Pendinge haffuer sam
mendagt / oc dør en aff dennem; Da skal
sin skuld betaltes som deris Scellag vaar til.

Sup. 12.

Sup. 3.

Om Umageit skifte / Barnepen
dinge / oc Stierholds Mand eller Vange
Naar Quinde skal selte solde boiere.

Sup. 3.

Umageit or Vansfore
folck skifte ligesom
dissom.

(Sup. 3.)
(M. B. 3.)

Da skal skiftis Umageit oc andre
gamle Vansfore folck / saa vel Kar
le som Quinder / imellem deris
Elegt

Elegt oc Arffvinger / Ilge-som andre deris
tilstaaendis eller hogesthaldige, giæld-
End deris Børn oc Børnependinger skal
den forbare som Børnens neste Arffving er;
huad heller deris Berge er Karl eller Quin-
de: De skal deris Gods vurdere for Pending-
ge: De ske maa de Barne-Pendinge foris
aff det Herte / Vden at hand setter en anden
til Forloftingsmand derfor / som der eyer
self Jordegods / paa det at Pendinge kunde
bliffue holdet Barnet tilbest hos vist Folk /
oc bliffue derbetalt som de bliffue optagne /
naar Barnet kommer til Aug-Alder.

Haffver Barn saa mega Gods oc Pen-
dinge / som hand kand vel holdis aff; Da skal
den som hans Berge er / tage Barnet ochans
Gods oc Pendinge vnder sit Vergemaal /
oc holde Barnet aff sin Fortags=Dre eller
Rente-Pendinge / med tilbørlig Klæder oc
Kost; De haffue derfor om Aart 2 huad
4 Sex Vvillige Mend siunis billige oc Rætt
er; Men for sin Vimage skal hand haffue den
første Pending aff alle huus Barnens gods
oc Pendinge kand forrentes offver Barnens
Kost oc Klæder: Men huus offver er / skal
hand

Thanner den rime til
umagning, or den
anden ind, for inf. 21.

Børn pendinge skal
holdes mest af ting
for den:
(K.B.L.) Sup. 3.

Indsat vnder.
Børn-pendinge for
vis af herte, inden
begyn.

Thvordit barn
skal holdes, som
for gods or penges
at holdes af.
inf. 20: Sup. 3.

Inf. 15.

Vergemaal og betaling
Klæder oc Kost;
Rec. p. 218, 286.
for samt image saar
samt siunis party af
alle Arvten,

Giffinger eller

hand anvende Barnet til beste oc framtærff:
 De skal saa forvare Barnets Gods oc Pen-
 dinge/ at Barnet haffver der Gaffn aff/ oc
 icke Skade: Landstylden skal selgis Aarligen
 efftersom Landtjod er; oc de trepartier der aff
 anvendis Barnet til beste: De skal den som
 Berge er/ oc Børnegods oc Pendinge i for-
 baringt oc forsvær haffver/ giøre Barnet
 Rede oc Regenskab/ Naar det kommer til
 sinnyndige Aar/ for all Indtegt oc Udgifter;
 Dog alderudi affkortis hans Berge-Pen-
 dinge/ som er den fierde Pendingt/ eff-
 ter som forstreffet staar. Frender bør
 til at see huer Tolfte Maaned/ huorledis
 Bergen handler med Børnegods: Der som
 de formercker at noget der aff Udvis; Da
 skulde de maa antworde en anden Vederhæff-
 tig Mand det vnder henderne/ som haff-
 ver omgott Gods oc Pendinge Tæffnet saa
 megit som hand tager vnder sit Vergemaal
 ved at hengste: Thi den maa icke Berge vere/
 som icke er Vederhæfftig; Vden hand land
 fillenonactig Borgen/ at huls hand tager
 vnder sit Vergemaal/ skal komme hans
 Bimage oc Framtærff uden skade. Icke maa
 den

or aff ^{call} Landtjod.

Angenstak g'ind
 barnet.

Sup. 3.

Mæt Vergemaal, (4. 28.)
 Grundens besim.
 [Om Ofverformjude,
 (4 Rec. p. 141, etc.)]

Ermyndinger

den som Børnependinge haffuer / antworde
anden Mand dem: **E**ter hand det; Da maa
Barnet / naar det kommer til Laug Alder / søge
sit hos hulleken hand vil / enten den hans Ver-
geer / eller den Bergen fick hans Pendinge.

maa værgen sig ant-
vordt med ansvaret.
Om det skæer.
(K. B. 19.)

Ingen Berge maa lade Børnegods el-
ler Pendinge forkomme fra hans Bmaged
uden dom: **E**ter hand det; Da skal hand
sette sit Gods eller Pendinge / i sig selv iglen /
saa megli som Barnet miste. **E**ter Barnet
icke saa megli Gods eller Pendinge / at der
kand nogen Forlags-ore eller Rente Pen-
dinge aff giffvis / eller oc Renten icke kand
recke til hans Klæde oc Føde; Da skal hans
Berge det forhøre / **D**e skal huerken for-
migtis eller formættis; Men hand skal vd-
giffue saa megli iglen / som hand tog; **D**e
Barnet ganger da til næste Frender at tædige
indtill det bliffuer 12 / **D**ar gammelt siden skal
det fortlene Klædet oc Føde.

Maa sig lade dem
forkomme, inden dom.
Sup. 3.
Om godset at følge til
gældens betaling.
[Hvortid] [Kec. 283.]
Om barnet icke
miser nok til at
løfte af.

Haffuer Bmaged halff Marcke Boel
Zord; da bærder at gaad ind i hode Dre aff
decker fuld Rente.

halv mark boel
vordt gaar fuld rente
af.
inf. 15.

Deer Bonde / som haffuer lagt Bællag
med sin Hustru / eller giffue hande Hiem
[Hvortid] [Kec. 283.]

Om den som faar henn
gaffue, or sig selv maa
(sup. 3.)

[Hvortid] [Kec. 283.]
[Hvortid] [Kec. 283.]

Giffinge/eller

til bnfte, Jolden felf
b^oruner.

Lynn fin b^orn ind m
forige mand.

Inf. 15. 21.

Sup. 3.

[Om en furdig Vargmael for fine b^orn,
rffter felfte, 4. Ret. p. 281.]

gaffue / oc hun leffverligten / oc de ere B^orn
bunden / oc icke ere flige Pendinge tilloffuers /
end hun bor at haffue; Da skal hun felf fine
B^orn / hun ved den Bonde haffde / forforge
uden Vederlag: Eder hun flige B^orn ved
anden Mand; Da skal hun dennem flicke til
Fæderne Frender.

Om Vmagis Ophold / ^{ved frenderne /} aff det

forlags Dre: Om umage som mand
Cap. XV. tager til tienifte.

• Romer In fattigdom
paa en Bonde / som far
umage for sig / eller
fine b^orn m.
foris til frender.

Sup. 3)

Sup. 14.

Inf. 21.

Sivn Mand. felf m
forlags. ort.

Daar de af edelfet
tager indfor m umage.

Sup. 14.

(L. B. 55.)

Dummet der Fattigdom paa
nogen Bonde / som haffver
Vmage inde hos sig; da skulle
de fliffe deris Vmage / eff-
ter som de haffue deris for-
lag tilhobelagd / ^{for} saa at Moderen skal
fore fine B^orn oc Vmage til fine Frender / ^{for}
oc de som deris neste Arffvinge ere / oc nogt
formaa / som for er faat. Om de ere fire
Marck Golt / da er det forlags Dre:
Gaar der fire Marck aff det Gots B^o
myndig haffuer; Da skal hand derfor tage
en Vmage eller Vmyndig / eller / saa mange
som

Arffue-Balken.

som hand haffver Forlags-Dre for: Da hand teke haffue uden en; Da fare de andree frem til Elegten/ som nesse Arffuinger ere. Haffver de teke Forlags-Dre; Da sticke de andre frem i Elegten/ til dennem/ som formaa at holde dennem; Oc de skulle sticke i Fædernes Elegt/ som Fæderne Elegt bør afhaffue.

vil sandt sig fasten flon,
m/ smide frem i 8 lre.
ten.

Sup. 3.
14.

Inf. 21.

K.B. 22.

Fager en Mand sin Bmage til tieniste; Da skal der holdis: End viser hand hannem aff sin tieniste/ oc lader hannem gaa Huse imellem; Da skal hand giffue Konningen Sex Dre Solffz oc behare hannem/ som sagter: Desaa skal allesteds gteris oc gtel dis/ som lader sin Bmage gange Huse imellem/ som nu er sagt/ om hand veed/ at hand er hans Bmage.

Fager mand sin n-
magr til hinde, or
vijsen ~~hann~~ gult bort
or lader sam gaa fust
imellem.

Inf. cap. 21. L.B. 55.

Om Offmijnderis til-
sin or thund Raadmande
at de lader sig or fust
land fust til magr, etc. 4 lre.
p. 145, 146, 147, 148, 149.

Hvor Arff oc Ræt skal søgis

Cap. XVI.

Arff skal mand søge i det Herrits/ som Arffuen er tilfalden: End om hand leder sine Vidnißbyrd andensieds end som Arffuen

C. 2.15.

Unnlig der sin or
falder,
Inf. 19. T.B. 9.

Gifftings/ eller

men i Ristfied,
eller Giffing.
—1.23.

J.B. 9.

edfalden/ eller ad Ristfieds-Ræt; Da er
hans Bidne forslupaa den Tid: Ehtat alle
det sommet Ristfied-Ræt gloris/ skal mee
Ristfied-Ræt søgis; *In vet. det det som i Ristfied
fæd giorit, skal efter Ristfied*

—1.24. (U.B. 7. K.B. 7.)

alike End alt det som i Herre er gjort/ dog
at hand far imellem Herre oc Ristfied/ skal
ligevel effter Lands-Rets søgis. *Ind-
Læ-
indtil.*

[Om Ristfied, oc det forfijfde, & Ristfied p. 220.]

Om Arff mand besidder Blowlig/

Cap. XVII.

—2.15.

Arff indførelse, som
i Ristfied besidder.

(O.B. 2.) Sup. 7. p.

Ender nogen Mand i Arff/ oc
bluder dom derfor/ oc en an-
den siger sig det at eye/ oc mer-
mer tilkommer; Da skal hand
stefne hannem til sit eget Rets-
telige/ oc begtere at hand skal oplade hannem
den Arff/ oc fare der-af: Vil hand icke; Da
skal hand stefne hannem til Ting for Ræn oc
Besiddelse/ om hand faar per lowlig Bid-
ne til/ oc der kommer icke Bidne imod iglen;
da bør Tingmend hannem Arffen til at dom-
me: End hin skal bøde Konningen to Mark
Gulff/ for hand lagde Dom for den Arff:
Vil hand ey aff fare; Da skal hand-begtere
hielp

[Pena
temere
litigan-
tium
de edem
et R. p.
199.]

Arffve-Balcken.

hlep aff Tingmændene til at føre hannem
aff den Arff; De er saa huer plichtig Kon-
ningen en Mark Sølf / som icke vil met-
fare.

Kommer de der frem / oc vil hand den
Arff Berge met Od eller Eg; Da er hand
Konningen plichtig Et Mark Sølf; De
huer aff de som met hannem holde / Tolf
Skilling.

*Varger fandt her for
ind og alle agh
K.B. 3.*

Slats de / da bliffue de Dagle som sof *allan flais.*
restaa / oc Fredhelget som tilkommer.

Om Vankundige ^{oc forsommelige} Arffvindinger.

om Arffve-Skifte *oc om nogen siger
at en rett er
Cap. XVIII.*

Hesieds huor nogen er Arff tilfal-
den / oc forsommer aff Vankun-
dighed det at søge; Da haaffve den
Arffvdsøgt inden 10 Vinter / om
hand er inden-Lands / oc aff Vahmægt; Om
hand haaffver der Forstand til / oc er vden for-
fald.

*Inden 10 vint
huden bør søgt.*

Sup. 11. f.

Eger mand Arff at skifte;
vel / at alle komme til Skifte:
X ij

Da er det
Om somme
vill

*af fuorladis skif
K.B. 3. K.B. 10. m. 19.
[Sogden skal icke ind-
bringe sig; Or fand
Skiften skal selv. &
Recep. p. 329. f.]*

Giffinge/ eller

(K.B. 10.) vil en tilstiftis; da skal mand steffne dennem
til stiftet met Vidne / oc siden stiftet met Vid-
nepffverberendis / oc legge der Laader paa;
De skal da ^{hver} haaffue den Lagd & som hand
saar:

Vignen udmærket sig
vndt Laader, stift.
Sup. 3.

Stær nogen / at det vaarlcke Kettelt
gen stift / oc siger at der er noget vnderdelt;
Da skal hand / Arffuen skal vdlægge / færges
selfaredie. [Dog skal dypes talis inden 3 aar. O.B. 3.]

Om tviffel er om Mand er Arff-

ingen? ^{tingl / eller icke} ^{Arff maa}
ingen uden ^{Arff} ^{oc opværelse}
Cap. XLX.

Sup. 7 fin.

Den Arffuen forholder,
Arffuit til Ting,

Der tviffeludi / om mand bør
at arffue eller en; da skal hand
steffne hannem til Ting / som
Arffuen forholder: Der skal
hand nyde sine Vidne / at hand
steffne hannem til Ting: Hand skal oc an-
den Vidne haaffue / de som hos vaare / der
hans Moder vaarfest / oc næffne steden:
De da bør Tingmand hannem Arffuen til-
demme.

or Vidne forder som
Moder holo forder
som Arffuen lof.

Naar Vidne Arffuit,
paa Arffuit orfua dog
som Arffuen er næst.

Allesteds som mand vil sig til Arff tiens
der Da skal hand haaffue Vidne der-til / oc
steffne

Arffuedennem til/ som Arffuen er nest: Om
hand Arffuer icke saa; Da skal Vidne for
studis: Oc der skal om den Arffdommis/ som
Arffuen er falden/ oc hans Jorder oc boe er.

Sup. 16.

Ingen Mand skal Arff eller Guds Arff

Jugon Arffuer allom,
indom Arffuer lof/
O. B. 3. sup. 18.

Arff te/ vdenmet Arffbingers Lof/ Vden mand

feer hand far met Falskhed: Huer Mand/

Huer siir Arffinger
maa vaade, or self

som haffuer sit fulde Vid/ oc maa sit eget

Arff.

Kiebraade/ oc er Hese-soer/ oc fuldferdig;

Inf. 21, Sup. 2 K.B. 21.

da maa hand self sine Pendinge raade; oc

Arff.

maa dennem ingen Mand stiffe; Enddog at

Arff.

nogen Mand stiffe dennem/ Da skal det

Arff.

icke holdis; for fellor at staa: Huer mand, som icke far ind

Arff.

Om Mand stiffe sig Vmage imel-

Arff.

lem/ som ingen Pending haffuer;

Arff.

Cap. XX.

Jugon Arffuer allom,
indom Arffuer lof/
O. B. 3. sup. 18.

S Stiffe Mand imellem sig oc
Vmage/ som en haffuer Pendinge
ge/ huad som stiffe oc legge
Laader paa/ Da skal det stiffe
stande dennem imellem: Eiden skulle de fol-
ge Arffuen/ om den er Vmage/ som god sit
alkommer.

Jugon Arffuer allom,
indom Arffuer lof/
O. B. 3. sup. 18.

[Dette stiffe Arffuer ingen Arffuer eller Arffuer oc Arffuer
i gamle Arffuer sine andeladig: Namlig, at om man Arffuer sig Vmage imel-
lem, (som orsaa for titelen Arffuer) Vd lod, da skal det Arffuer salubis staa
Vd maet, at om siden samur Arffuer Vmage Arffuer nogen Arffuer
gods, da skal den Mand Vmge Arffuer Arffuer Arffuer Arffuer Arffuer
salubis, or som Arffuer taget Arffuer til sig i Arffuer of Arffuer Arffuer
nogen orsaa den Vmge Arffuer Arffuer Arffuer Arffuer Arffuer Arffuer
[Dette Arffuer Arffuer til Vmage Arffuer, or den anden, icke, som inf. 21.]

Jugon Arffuer allom,
indom Arffuer lof/
O. B. 3. sup. 18.

Om Mand kommer i Vmage=

^{naar mand da reger myndig; / Naar}
 Skifte / Cap. XXI. ^{vidnifor; / Quinde-}
^{aan vnder: / Vmage nogen frangelig}

Om nogen Mand regnis i Vmage= 1.4.

Skifte; Da er hand aff Vmage /

nagr hand er 20/ Aar gammelt

De bør da hannem at tage ved sit

gods/ oc faa sine Pendinge at forbare huem

hand vill/ om hand er en self myndig / eller

troster dennem at foresiaa.

Item 15/ Vnder gammel Mand er for 1.4.

Alders skyld Vidnis-for; De tager self Rætt

for sig/ om hand vorder met Affvind mis-

glort; Skal hand oc suld forsvare/ om hand

misglor ved andre.

Item oc Husfru sin Bonde/ eller 1.4.

Bonde sin Husfrus / yngre end 20/ Aar/ oc

ere lovlig tilfammenkomne; Da maa de

haffvederis Bergemaal/ oc andre mends /

som land bæris vnder dennem; eller faa an-

den det/ om de det heller vill.

Item om nogen Mand eller Quinde vill 1.5.

giffte sig vden sin Frenders Raad; haffue

forglort sin Land skyld oc Rettighed / som

dennem burde ved sine Arffvinge/ vdi Tre

Aar: ~~Da an myndig person som in den Rom-~~

~~self forsvaret for forvinden all den arff om~~

~~forvinden som dag land tilfælder; sup. 2.~~

^{Sup. 19.} Naar mand er myndig.

[Om en Mand sin sup. cap. 2. / K.B. 21.]

[I Damp 18 aar. (4. 20. 25.)

En sammentalt om

den som er myndig 25

aar. / K.B. 10.]

[I Damp 18 aar. (4. 20. 25.)

En sammentalt om

den som er myndig 25

aar. / K.B. 10.]

[I Damp 18 aar. (4. 20. 25.)

En sammentalt om

den som er myndig 25

aar. / K.B. 10.]

[I Damp 18 aar. (4. 20. 25.)

En sammentalt om

den som er myndig 25

aar. / K.B. 10.]

[I Damp 18 aar. (4. 20. 25.)

En sammentalt om

den som er myndig 25

aar. / K.B. 10.]

[I Damp 18 aar. (4. 20. 25.)

En sammentalt om

den som er myndig 25

aar. / K.B. 10.]

[I Damp 18 aar. (4. 20. 25.)

En sammentalt om

den som er myndig 25

aar. / K.B. 10.]

Kommer Vmage nogen paa Hender /
som icke bor at forsørge den; Da skal hand
gøre hannem hlemstefne / som bor hannem
at forsee / oc lade hannem mee Vidne tilfage /
at hand er nest hannem at forsørge; Da er
hand udi hans forbaring oc forbar.

Fører mand vrangellig Vmage nogen
paa Hender; Da gælde hand dennem deris
suld. De Kofink iglen der Vmagen vaar til
ført / som hand der paa gjort. De
hulleken Vmage kommer Blotlig til / hand
maa gjøre hulleket hand vil / enten lade fare
hannem tilbage iglen / eller føre hannem til
Tings / oc lade Tingsmend dømme byrte
hand skal ført. Vil hand føre hannem til
bage; Da skal hand føre hannem til den
Nattested som hand fra kom. Vil hand icke
annamme hannem; Da bøde en Marc
Solff til Konningen; Men doer hand for
hans forsømmelse; Bøde fuld Boder effter
Laugdomme / oc Tegengjeld til Konningen.

Haffuer Mand Vmage at stiffe
oc den ene vil stiffe / oc den anden icke; Da
skal hand stiffe den anden til stiffe / oc be-
bise at de ere lofwlig stiffe til Tinge. Vil
hand

(inf. 23.)
Kommer vimage nogen
paa hender som
bor sig at forsørge.

Sup. 3, 14, 15.

Fører mand vrangellig
vimage nogen paa
hender.

af lade forstærk
om den som er
vimage gæld, at
forstærk tie.]

(L. B. 55.)

imellem
vil vimage icke stiffe
allene oc den anden
vil icke. (sup. 13.)
(L. B. 12.)

Sup. 20. hand icke komme; da maa forstandige Mend
O.B. 3. stiffe dem imellem/ or legge Laad paa; De
huer beholde sin Laad/ saa vel den som icke
kom til Skiffet/ som den der kom.

[Der forstandige hindehjelp til den, der er om
saa vel den der kom, A Rec. p. 329.]

Om Gaffuer der holdis skulle.

Cap. XXII.

O.B. 1.

De Gaffuer skulle holdis som
Konningene giffuer nogen/ el
ler nogen giffuer Konningene.
Huer Mand maa giffue fier
Dings gaffue aff det Guds som
hand haffuer afflit/ baade udi Land or Løst
ore/ huem som hand vil/ Saa vel sine egne
Børn etesødde/ som andre Mend/ Si aff
dennem/ om hand vil. End Tiende-gaffue
maa hand giffue aff det Guds/ som hand
haffuer arffuut/ baade udi Land or Løst
Enddog hand icke spørger sine Arffvinger at/
huad heller hand vil det helbrede eller Eitg.
De stige Gaffuer skal bliffis til Ting/ der
som Guds udi stiger/ samme Aar der bliffi
der giffue. Det skal først betalis aff fier
Dings-gaffue or Tiende-gaffue/ som mand
giffuer

(4)
[Sup. 3, 6.]
Giffuings-gaffue,

or Tiende-gaffue.

[Eftersom forning
for O.B. 6. 7.]

[Derfor bør han til at
han, at luffe til Land
ting, A Rec. p. 130.]

giffuer Gud for sin Siæl; ~~at~~ huem hand (Sup. 1.)

giffuer lofwlige Gaffuer: Dog/aa at huem
som fiender sig Odelsmend til forstreffne
gaffue-gods/ Datsale sig der-paa inden 30/
Aar; eller bliffuer det den giffuer vaar til
Odels; oc da løffis for fuld Dre/ effier som

Er nogen Odelsmand
til samvitt gaffuer.
O.B. 19.

forberort. ~~Med mindre det er giffet til den Kirke~~ ~~der den Land fand bor~~

De Gaffuer skulle oc holdis som mand

In gaffuer mand gife
for sin vord, fultid:
(Sup. 3, 6.)

giffuer helbred oc Vsiug/ saa at Vidne vide
det/ at Mand affhender sig self; Dog/aa
at stellige Mend de ey kunde se det for
Arffuer Gaff.

uden det artik for
Arffuer sig.
Sup. 12.

Om mand fremhielper andens for
Skyldskab/ Skyld/ eller Guds Skyld/

Cap. XXIII.

Mnogen Mand hielper frem
den Vimage/ som hand er ~~til~~
Skyld til effier Forven/ oc en an-
den er hans Arffving/ oc falo
der hannem siden nogen Arff
eller Rettighed til/ vdi huad maade det stier/
oc doer hand; Da skal den som hannem
hielp oc opfodde/ eller hans Arffvinge/ haffe
de skylliste for sin Kost oc Vimage; De hans
Arff

20/
(Sup. 21.)
Hilper mand en
nogen frem, som
mand er til
til en arffver
Innen dog noget
til.

(M. B. 8.)

Giffingekeller Arve-Balgen.

2nd Land Int. for
2nd p^{er}yl.

Arffvalinge skal haaffue det som der-offuer er.
 End om nogen foder en anden for Guds
 Skyld / ^{eller} oc hand er der en Arffvingill; det løn-
 ner hannem Gud / De bør hannem / eller
 hans Arffvalinge / icke derfor at haaffue nogen
 Dending: *In nomine domini Amen. Amen. Amen. Amen. Amen.*

Om Brøllups=^oGierd /

Cap. XLIV.

bror Lunge Brijling
ful sta.

Id. Recens. cap. 69.

4 Recefs, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939,

Forordn. p. 230, 307.]

(M.B. 23.)

3 Rec. art. 69
4 Rec

Dom 3. August 1733. ~~1734~~
p. 133. ~~1734~~ Forordn.

Ngen skal sit Brøllup lenger
gøre end to Dage: Huo det
lenger gior / er Konningens
skyldig tre Marck Sølf; De
den der lenger bliffuer / er Kon-
en Marck Sølf.

Om Arff-Bierd/

Cap. XXV.

Jaggen stor smyglare
ning para drif-gjorde,
eller drif-liff.

~~Ex Rec. 1741-1742;~~
F2. Recels, cap. 9.

4. Recess, ~~lib. 1.~~

234 - 235, 236 for

p. 239, 317.]

Gte maa Mand heller gjøre
 nogen Arffgierd / oc der-paa
 vende stor Omkost / med Oris-
 cke / eller udi andre maade / en-
 ten naar Begræffelse stcer /
 tis: Huem det gjør / bøde Kon-
 arck Søff; oc huer som lenger
 en Marck Søff.

Alle Bücher von

forinden for affg.

Legat Rahim Sa

gent,
to gander. 4 Rec

Tafflen

INDHOLD

**Tafflen til den fjerde Bog /
som kaldes Giffinge- eller
Arffue-Balcken.**

Om Quinde giffinge / hiemmensfølge- oc Tilgaffue /	Cap. I.
Om Quinde giffis uden Frenders Raad : Oc om Quinde forraad /	Cap. II.
Om Hølnings Føllag /	Cap. III.
Om Misdød fker Hion imellem / oc des Skrifte / oc Rigbe Jord /	Cap. IV.
Om Huseuen bliffuer beliggen / Eller stillies fra Bonden / oc om enten dennem sigforbryder /	Cap. V.
Om Eetefold vorder met lowlig Dom adskilde /	Cap. VI.
Om Arffue-tallie /	Cap. VII.
Huorledis mand cledis til Arff /	Cap. VIII.
Om mand dræber anden for Arff (tyld) /	Cap. IX.
Om deris Arff der omkommer /	Cap. X.
Om des Arff der Arffvingerne icke ere tilføede /	Cap. XI.
Om Arff-Guig / oc den Dødis giold at betale /	Cap. XII.
Om Vmagis Dre / oc Barnløse Quinde at vdstiffue /	Cap. XIII.
Om Vmage Skiffie / Barnependinge / oc Fiers holdemand /	Cap. XIV.
Om Vmagis Ophold / oc des Forlags Dre /	Cap. XV.

Duor Arff or Kæf fægis /	Cap. XVI.
Om Arff Mand besidder Blorslig /	Cap. XVII.
Om Venskundige Arffvinger / oc om Arffuestiffie /	Cap. XVIII.
Om tuisler / om Mand er Arffving eller icke /	Cap. XIX.
Om Mand stiffe Bmæge sig imellem // som ingen Pendings ene.	Cap. XX.
Om mand kommer i Bmæge stiffe /	Cap. XXI.
Om Gassuer der holdis Kulle /	Cap. XXII.
Om Mand fremhielper anden for Skyldstab / eller Guds Skyld /	Cap. XXIII.
Om Brøllups gierd /	XXIV.
Om Arff gierd /	Cap. XXV.

4. Efter som til Søndag,
 nu som i de Røst Rige Norge
 Gæld, saa or paa anden Liden or
 Gaader foraaifagis for Vindløstighd
 om Vindløstighd den sammentid,
 or det af den aersagn, at den Røst Liden or absolute Deter,
 mineer, at om nogen or indfor sin tiltale til under paa Røst
 god indfor indfor aar, fand da ingen Vindor tal foraaifagis
 mee; Sa paa det faadanne Vindløstighd troetter, indfor indfor
 Vindor indforaetter ind for paa - indgift, Røst or anden
 viløstighd foraaifagis, med foraaifagis, Liden Vi for god or
 raadfont startet den den foraaifagis at Liden indfor,
 at indfor den begjinder nogen Liden paa Vindlofs, fand Røst
 for det ind til den, eller or Vindlofs at Liden foraaifagis
 Røst Liden. Indfor alle or om den den indforaetter
 ind Røst Rige Norge, Liden Liden, at Røst or foraaifagis. (Røst
 Røst paa Røst Røst Røst Røst, den 2 Mai, 1629.

Landbreides eller Odels-Balcken.

Guilcke Jorder som

Ret Odels-Jorder er /

Cap. I.

Derst kaldis den Jord Odels-
Jord / som haffuer ligget vnder
et Etleg vdi 30 Vinter eller
lenger: Den maa ingen Eow-
søges fra den Eet / som den vdi
saalang hæft haffuer hæft; Men bliff
der hannem oc hans Arffvinger til Odels-
angerlost / vden det er Pant eller Forleening.

Derneft kaldis den Jord Odels-Jord /
som Konningens giffter nogen / eller nogen
giffter Konningen.

For det Tredie kaldis den Jord Odels-
Jord / som To aff den Mands Forældre
haffuer hæft for hannen; Oc er nu kom-
men i den Tredie Led / oc er bliffuen hos den-
nem Vlast oc Vliert / saa lenge som fore-
fættst saar.

E lli

Jor

4.
Som mand sig til for Guds jord.
(inf. 7.)

(inf. 7.)

Edels-Baldern.

For det fjerde kaldis det Odels= Jord/
som nogen stifter sig til aff anden/ De giff
der hannem sin Odels=Jord forligien: Saa
de Jorder huer udslig Skifte fanger/ kald
dis dahans Odels=Jord/ som det sig til=
stift haffuer.

eller Slectinge

Om Brodres Skifte sig Odel imel-
lem / Cap. II.

Wolff liest in
seinem B. d. d. d. d.
der für part d.
in genau, nicht
finden. (A. B. 75)
17.

(A. B. 75)
17.

(G Rec. p. 347.)

Alle Brodre / To eller flere / eller
Quinder som Odel skal følge /
som ere Daatter / eller Sønne-
Daatter / Fadersøster oc Bro-
derdaatter / skifte sig deris Odel
imellem; Da skal den Odel huer med Laad
fanger / bliffue hos hans Green eller Aff-
komme / baade at besidde oc opbiude^{fie haer} oc icke
komme til anden Green / den Stund deris
Arffvinge leffue; Vden de komme i Armod /
oc formaa icke at lide. ^{for alle der} Sad lenge bliffuer
Odel dem imellem Vadskild / indtil huer maa
haffue den andens Daatter; Er mand oc
Quinde lige nær baaeren til Odel; Da skal
den skiftes dem imellem / ligesom anden
Arff / efter som i først formælis.

Inf. 4.

Alf. I a ungdom i det
længere for vort
mange, men i år nu
~~og nu, og nu, og nu, og nu~~
~~frimodigt lig-fa~~
ner til at se god,
for, som i. ~~U~~ Væst

Lex: Da tal i den Guldfele vel fvarfrit som loddet er, baa Om
de tie bud or aabud (eller parabolfr:) Da Guldfele derfor alleensift
i anden guldfele, om dem Guldfele armød, eller alle arftinger Vorde
uddøde. End ikke pilleis loddet med dem for, end fvar man ege an-
dens fatter.

Om Odde at stifte lovlig /

Cap. III.

Naar deville stifte deris Odels-
 Jorder / ochaffue Herrismend /
 eller deris Gaellik Binner der-
 hos; Da skal den som Ekstiff-
 tebegterer / Steffne alle sine
 Medarffvinger til Jorden / naar den er Da-
 ben oc Vsaad / De saa lang Tid tilforne / at
 hand land haaffue lovlig tid at komme efter
 Leiligheden / om hand er inden-Lands: Vil
 hand da icke komme til Ekstiffte / De hans
 Vederpart beviser / at hand vaar lovlig
 steffnt; Damaade dog stifte / oc tage saa
 mange Laader / som de ere Medarffvinger /
 oc sette mercke paa huer deris Laad; Hvil-
 ke Mercker? Stellige Mend skulle beseer / oc
 faste / saa de kand aake huad huer tilfader
 di Huus oc Jord / oc sette der Steen imellem /
 som de forfins om; oc skal leggis tre Steene
 tilhobe: De fore saa til Tinge / oc luse huad
 huer i Ekstiffte er mer Laad tilfalden; De tage
 der Tingsvidne paa: De det beholder huer
 siden Angerlost: Er nogen aff Medarffvin-
 gerne

*Indvindingen
 paa:*

A. B. 18, 19, 21.

L. B. 20. K. B. 18.

(L. B. 56.)

[J. B. 9.]

*Kommer nogen
 icke, Ekstiffte dog
 ind i det;*

*L. B. 13. paa 12. paa 13.
 der ind i det, Ekstiffte.*

(L. B. 59.)

Er luse til Tinge.

Er nogen inden-Lands.

Odel-Balden.

T. B. 9.

gerneoden-Lands; Da skal hand haffue
12/ Maanedes Stæffne / at møde til Jorde-
stifte: Kommer hand da icke / da skal hans
Arffvingi stæffnis: Vil hand icke komme
paa Jorden; Damaa hand stæffnis til Hoff-
væbøllit meetvende Vidne: Vil hand icke
komme; Da maa de dog stifte effter som
forbemælt er / oc stifte hēte oc halffue Dver-
Mønder; vden de anderledis. Der om Land
forligis.

Sup. h. 12.

*Juden f. 12. tid v. 12.
maa talen paa stift
in, oc f. 12. j. 12.*

[R. B. 13.]

(A. B. 12.)

Ingen maa sonneden anden Jæffnit in
den tre Aar: Dog beholder huer sin Laadys
uden mæte sig K. legges fra sig til den mindre
haffuer.

Talis icke paa Jæffnit & oc stifte inden
tre Aar; Da beholde huer det hannem til
satt Angerløst.

Om Odel at Selae / oc Opblude /
om det vorder Salt oc huortledis / det
skal løsis: Om hvilken Salver
betømmet nogen Odel.
Cap. IV.

*• Salver
fræmdom
indis paa tinget.*

Om nogen Mand eller Kvinde /
som Odel haffuer betømmet / sin
Odels-Jord selge; Da skal hand
fare

Odels-Balck.

fare ill Tinge^t vdi det Fylck^e den Jord hand
selge vil^t & vdi ligger / Naar Ombuds-
mand er paa Tinge^t / or Etudeltigen illblinde ^(inf. 6.)
alle sine Frender / som ere Odelsmend ill den
Jord me^t hannem / or glore dem Laugsteffo
ne / at lose inden Sex Maaneder Forsal
deløst:

^{Sup. 2.} ^{2. næst}
Oder forsal^d / om den næste Odelsmand ^{Om næst}
er l^e ved Pendinge; Da skal hand ^{Om næst} det l^e
se huer tiende Aar / inden 30 Aar / or at hand ^{Om næst}
er næst Odelsmand ill den Jord: Binder
hand siden Pendinge inden de 30 Aar; Da
maa hand det l^etenlose / Enddog en anden
næst hannem er / haffuer det l^este / om hand
land sig lowlig der ill beviset me^t Bressne ^{inf. 5.}
or lowlig Odels-Brede.

Den anden forsal^d er / om hand er v^e
denlands i Konningens eller sin egen Bes
filling; Da maa hand lose det inden tolf
Maaneder / effter hand hiemkommer i det
Fylck^e Jorden ligger / or saar at v^ede / at den
Jord vaar Laugboden.

Den tredie forsal^d er / om hand er Slug /
eller Saar; / ^{3. næst} or v^este l^ete at Jorden vaar
Laugboden.

2

2aff

Odels-Balden.

Om det andet forfald
iginn, Næmlig om
sind Vaar i Danlands.

Sal Proben, affhr 6
Mands Vindning,

Inff. 5.
7.

indog den anden
far giffent mætt.

Vil den som Læugbød,
ickr følger.

Mistromr mand dno-
bunn at sig bnfolds
det self.

Vil Proben følger
det iginn.

[~~Om det andet forfald~~ ~~iginn~~ ~~om~~ ~~sind Vaar i Danlands.~~
Odels-Balden: Om det andet forfald, (4. Rec. 320.)

Haffuer nogen Mand løst andens rette
Odels-Jord til sig / den siund de haffuer væ-
rit vden-Landsz som det met Rette burde at
løse; Da maag det løse fra hannem igien
inden 12/ Maaneder / der pæstetter de htem
kommerz i det Jylcke Jorden ligger / oc de
bliffue Adhætt at det vaar Læugbøden.
Kommer næste Odelsmand met Pendinge
til Jorden adrette siuffne Dag / oc vil klobe;
Da skal hand sagdpæ klobe / som Ex stel-
lige Mend vurdere / baade Hus / Jord / oc
alle de Lunder der til ligger; Enddog den an-
den klobe pætt / som icke er der rette Odels-
mand til.

Vil den som Læugbød / icke da selge sin
Jord; da giffue den anden Koffklob / en Dre
for huer tiende Marks klob.

Mistromr den som selge vil / at det er icke
hans egen Pendinge / men at hand vil klobe
til anden; Da sverge hand met sin Eed / at
hand vil klobe sig self det til Odel / oc icke til
nogen anden. Vil den som klobte samme O-
del / selge det igien; Da skal hand tilbiude
den pætt / som hand klobte det aff / eller hans
Brender / om det vaar deris Odel.

Vil

Edels-Balden.

Gooseong.

Welkom in mijn
he Rivier, maar
af welkomens afge-
ten voor Langrijke
Fidels.

③ Rec. art. 41.

4 Rec. p. 86.

[L.B.1.]

[A. B. 7.]

Om Nordbreide oc Odels-Frette Nodel-vinde.
Cap. V.

Stafning til at gø²
en Lærl.-Vidn.

T.B. 9.

[Est. Kaldis Stof
majord]

De Imperatoribus

[Sup. 4.] inf. hic.

Vil Infidelen
um til brude
L.B. 58.

Vil hand da svare / at den Jord hand
paataler haaffuer ligget vnder hannem / oc
hans Forældre vdi 301 Aar oc meere; Eller
oc at det er hans Odels eller oc at haaffue ver
richans Frender som paataler Laugheden /
baade Odelsmand / oc Odels-Slegte / oc vil
desbetse / at den Jord der effter er sold vnder
hans Etleg / oc vil fordi den Bergemet Lof
oc Dom: Saa skal de baade fare til Jor
den om Vaaren / den Tisfdag nest effter

L.B. 58. Paaste-Vge: Mendersom den Tisfdag sal
der paa en hellig Dag; Da skal de fare der
til den neste Søndag der effter: De da skal
huer aff dem næffne Sex Mend paa sin Et
de / som icke horer nogen dem til / eller er dem
besvogerst inden fierde Led / eller oc er deris
Affvindsment: Bedstis da met to Mends
Blone / nogle Slige at vere tagne til Doms
mend i den Sag; Da skal de iglen vdfagis /
oc næffnis andre Villige Mend i deris stedz
orde skal domme dem imellem: Da skal Sagi
sgeren først lade fremkalde de To Mends
som steffede hannem for Jyl / at møde paa
Jorden / Tisfdagen nest effter Paaste-Vge /
at høre hans vidne / oc annamme sine Pen
dinge. Dere

Da næffnis 12 mænd
paa Jorden;
J.B. 4. (K.B. 2.)

or først først
vidne; J.B. 22.

Odel-Balden.

Endog det se

(L. B. 24.) Da maa hand dog siden tale der-paa / ~~for~~ ^{ner}
end den anden sanger hæfde paa Jordeness ^{Peer.}
ter Eowen / oc nyde huls hand hæfver
Kæm. ~~Æ~~

^{hiob}
Odel-Jorder / som met Gaffue
oc Giffinge vdkommer /
Cap. VI.

*Handen er i den
en hængende sinde
Odel. sup. c. 4.*

D Vinder som til Odel er baas
ren / skulle Karle Jord blude /
ligesom Karle Quinder: So
her skal Søster Jord blude /
om de vorder Arffving til O
delen. ^{alder} Alle de Odel-Jorder / som mand met
lovlig Ekte af rette Ehere bekommer
eller met lovlig Gaffue / som forberør et
oc besidder / oc hæfver vdi Koelig hæfde vdi
30 Aar; Det beholper mand Angerløst for
Odel waaffunder: Nuem som milder-tid vil
føre nogen Vidnißbyrd / sin Odel met at ind
vinde; Da skal hand det gjere met lovlig
Odel-Breffue ^{inde} eller stellige Vidne / der
self aff veed / at det er hans rette Odel der
paataler. Men huls gods som met Giffing
indkommer / oc leggis til Hælnings-Fæl
lag;

*Det aller giffen
gode blifver Odel
nfter 30 aar. sup.
sup. c. 1. A. B. 22.*

*[Om hænging
forst. 9.]*

*Imidlertid kan
den indvinder mnd
Odel. tid eller bnfte.
c. præced. sup. 5.
L. B. 58.*

*Giffing-gode blif
der indvinder den
nfter indvinder sin
Lif-tid.
A. B. 3, bis.*

lag; Det skal den som lengst leffuer / oc sid

A. B. 3

der sin vurdning / beholde; oc effter dens

Odd / falder det til rette Odelsmende; De

*Læsting gaffur af de
som tillidde den allre
daaktigste om sin strax
paa vordet af disse
moder, bliffen siden
ind.*

hvis Jord; som Fader giffuer sin Søn eller

Daatter met / Veed hans Hustrue det / oc er

der hos / de vtecker der ick aabenbarlig paa;

Da maa hun desicke siden rygge eller hen-

dis Affvinge / om Misddod vorder dem i

A. B.

mellem; Vndtagen hand haffuer giffue me

*Sup. 1. or 7. p. 5. (A. B. 22.)
Er sinningstien forfar
indfied siden.*

re end Forventillader; Da skal det Jæffnis

effter Forvep.

som er vunden med Joelbvreise /
Huorledis Jordegode skal Løs-

ladis oc affhendis /

Cap. VII.

Aliter.
Under nogen Odels-Jord fra
anden; Da skal hand frastig i
glen antworde den samme Jord
hand affhang bekomme haff-
ver / *on bester det som* eller *gaffuget* *indfied*

*Vunden Odels-Jord,
skal løsnis den
selsamme,
(Sup. 1.)*

fordæret er ~~glen~~ effter Sex Villige Mends tæke: De
den som Jorden mistet / haffue sine Pendinge
iglen / effter Sex Mends Eigelse / som for
trøtt.

*eller jafn-got,
or anand pange
after 6 måned si
gylt.
Sup. 4. 5.*

Om

Odde-Balden.

Om mand vil sin Jord selge eller
Panfette til for Sallemaal at
igtenløse: Gistrius Jord selgic
ej uden Gendic Bevilging.
Cap. VIII.

(K.B. 29.)

Enlyme eller pant
for mand, til m
kiff tid igim at
betale.

Det Rikis Maal-
jord: I

Naar fand, kal an-
namer sin pnyer
igim.

Vil fand i den tagn
som; K.B. 4.

betale sin dag.

Derfor sin Jord Selge eller
Panfette til en vil forfogd tid
at igtenløse eller indløse; Da
er det Ræt at den som saa tis-
ber eller Panter/ skal tage sig
Pendinge igten/ som hand vpgaff:

Vil den som solde eller panfette / Ind-
løse den Jord; Da skal hand blude hannem
sine Pendinge til mellem Midsommers oc Jule
oc siessne hannem til Jorden Tisfdagen nest
effter PaaskeDag / oc at tage da sine pendinge
uden hand vil tilforne annamme sine Pen-
dinge / som hand fand bevisse / at hand annam-
met off hannem paa Jorden.

Elger hand Ræt / hand vil tage sine
Pendinge; Da maa den anden forfølge sin
Sag / oc nyde sine Bldre / at hand siessne
hannem til Jorden / oc tilbød hannem sine
Pendinge; Oc daglore bevisligt / huor me-
get samme Jord er sold eller panfett for;
De

Obels-Bälgen.

De den opblude: De beale hannen met flige
Pendinge / som hand vdfic / vere sig Guld /
Brend Solff eller gangbar Solff: Haffuer
hand icke sig Pendinge ; - Da-maa hand
giff be hannen Slig ^{huden} / som i Pandie
gtengbar / er. ^{huden} Gulder ^{huden} Jordann ^{huden} iindertind, fra inf. 10.]

Donde maas selge sin Huysruis Jord | *Invoulend' donde maas*
vden handis villie oc Samtycke: Men ders *fulge sin eygentid*
som hand selger deesmet handis villie: Da skal *jord.*
hun vere selft illiede / oc wdt to eller tre Dage
(F. Rev. p. 217.)

nemends Verwetsche giffve der Samtycke
 til; Som de Land vnder deris Segel giffve
 bestreffe! at hun hafter giffuet der Bevill
 ling til; da stander det: Skier det anderledis;
 da viger huer til de.

[Im Jahre 1845, 1846, 1847, 1848, 1849, 1850, 1851, 1852, 1853, 1854, 1855, 1856, 1857, 1858, 1859, 1860, 1861, 1862, 1863, 1864, 1865, 1866, 1867, 1868, 1869, 1870, 1871, 1872, 1873, 1874, 1875, 1876, 1877, 1878, 1879, 1880, 1881, 1882, 1883, 1884, 1885, 1886, 1887, 1888, 1889, 1890, 1891, 1892, 1893, 1894, 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1900, 1901, 1902, 1903, 1904, 1905, 1906, 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913, 1914, 1915, 1916, 1917, 1918, 1919, 1920, 1921, 1922, 1923, 1924, 1925, 1926, 1927, 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934, 1935, 1936, 1937, 1938, 1939, 1940, 1941, 1942, 1943, 1944, 1945, 1946, 1947, 1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526,

Om Jordlusning: Cuckers eller Moerds. Indis.
Om budmand. (Om sauer
Indis.)

Cap. IX.

(Sup. 1, 4, 6.)

N Affver nogen Jord / som hand *Lufis ike i li aan,*
haffver flobt eller løst for Pen-
dinger vdi 100 Aar / oc ingen Euf-
ninger paa; Da løsis den fra *løst for fulde pring.*
hannem for fulde Pendinge-
Eufning oc ingen nyttig / vden de baade *Lufning naar viit*

23

bedtage

Odels-Balcken.

*Finder Eijlsending
wagt i sin jord.*

*Finder mand pending
i almindelig.*

*Dræfter mand, or
finder i anden jord,
inden fæst løf.*

(Ty. B. 16.)

*[Næmlig det finder
Odelsmand, der alle
sæder finder.]*

*L. B. 24.
Gubud maa mand
fæst giuen mand til;*

Parter / oc Konningen den Tredie Part.
Finder mand Pending i sin Jord / som
hand icke er Odelsmand til; da haffuer hand
Halsparten / oc Konningen Halsparten.
Finder Mand Pending i Almindelig;
Da haffuer den som finder den Tredie Part /
oc Konningen de to Parter.

Brædet mand høye / eller opgraffuer
anden Mands Jord / uden deris forloff &
Jorden tilhæver / oc finder der Pendinge; da
føre tilbage igjen til den Jord at eger det hand
fandt / oc bøder der til Landnam / oc Jorde
spilde / til den Jord eger: Mistroer Jor
drøtten hannem / at hand førde icke alt til
bage / verge sig med tre Mends Eed:

Salder hand at Eeden / oc land icke verge
sig; da bøde ligesom hand haffde staalt saa
mega. Men Pendinge stiftes som før er sagt.

*Om en Ombudsmand tager af Jor-
den Møntens jørd, or tegner
til sin: an sig
Eijfel, oc forløf at bringe.*

En Mand vil sig Ombudsmand

X nogen Mand / som boer inden
Land / oc eger Jord i en Laugsoen /
De boer i en anden Laugsoen;
Dat

Da maa hand faa si Ombud huem hand
vil / oc tage det fra hannem / naar hand vil.
Befaler hand oern anden & at tage Ombu-
de fra den hand det befaled. oc saa det en
anden; da er det lige saa fuldt som Landrot-
ten fik hannem det self.

Bestholder Jorprotten sin Ombudsmand
at haaffve tagte aff hans Jord / oc lage til
sit / huad heller det er inden glerdt eller v-
den; De hand siger sig at haaffve klobt det
aff rette Ehre; Da skal hand det bettise:
Kand hand icke bettise sie Klob; Da siune
Sex stellige Mend & huad Jorprotten haaff-
ver mist; De maa Jorprotten vdsøge det
met vurdering; oc hode Ombudsmanden
hannem Landnam: Paaglig Jord / som Om-
budsmand tog fra Jorprotten / den stund
hand haaffver hans Ombud / maa aldrig
haaffd paafalde; Men maa søgis fra den det
tog / eller fra hans Arffvinger / oc komme
tglent til den met rette ehre.

Boer hand self paa den Jord hand tog
fra sin Jorprot / den stund hand haaffde hans
Ombud; Da hode der for / som hand sad
paa den Jord hand icke haaffde fests: Men
beside

or^{te} lagn det fra Jam,
nuur Jand vil.
Infalv Jand nu anden
at lagn det fra Jam.
(K.B. d.)

om Jorprotten
lagn af Jorprotten
Jord, or lagn vil
sin
Jorprot Jand Jorden
fra nu vil den anden
inden lagn vil
for [B. 6.]
Bilger Jand Jorden
lof, var Jif Jorfor,
lignom Ty. B. 9.]
L. B. 18, 19.
(Sup. 1.)

Boer Jand self
Jorprot;
[B. 10.]
Jand nu anden.

[Odels-Balcken.]

besidder andre den; Da betale alle huse Land-
skylden til sin Jordestot.

*Rigge Ombudsmænd
nogen Jordestot, det
selv sig selv, og
der Ombudsmænd sig
fra Jordestot.
L.B. 1.*

L.B. 6.

*Om Ombudsmænd
maa lofte nogen
at bruge i Jordestot
eller maa.*

*Om Ombudsmænd
maa lofte nogen
at bruge i Jordestot
eller maa.*

*Om Ombudsmænd
maa lofte nogen
at bruge i Jordestot
eller maa.*

*Om Ombudsmænd
maa lofte nogen
at bruge i Jordestot
eller maa.*

Hvis Jordestot nogen Ombudsmænd he-
den-bygger; Da skal hans Aaremaal / som
er i de Aar / holdes: Endog hans Jordestot
tog Ombudet fra hannem / for de Aaremaal
ere vde; Dog maa icke Ombudsmænd he-
den-bygge / førend de første Aaremaal hand-
bygge ere vde. Ombudsmænd maa icke loffe
de nogen at bruge / eller selv bruge enten i
Skov eller Mark / ~~uden halsskjæren Løn-~~
~~lending maa loffe.~~ ~~Lending maa ingen~~
~~loffe uden Landrottens Forlof.~~ Men Land-
drotten maa loffe saameget hand vil; Dog
saa / at Lendingen hafver icke skade der-
aff paa det som i hans Tage-
maal kom.

XXXXXXXXXX
XXXXXXXXXX

Taff

**Tafflen til den femte Bog/
som kaldes Landbreide/ eller
Odels-Balken.**

Hvilke Jorder som ret Odels Jorder ere/	Cap. I.
Om Brødre stiftte sig Odel imellem/	Cap. II.
Om Odel at stiftte lowlig /	Cap. III.
Om Odel at selge eller oc opbiude/ om det vorder sal/ oc huorledis det skal løses/	Cap. IV.
Om Jordbride oc Odels Trette/	Cap. V.
Odels Jorder som med Gaffue oc Giffinge vidkoms mer /	Cap. VI.
Huorledis Jordegods skal løb lades oc afhendis /	Cap. VII.
Om mand vil sin Jord selge eller Pantsette til for Sallemaal at igienløse /	Cap. VIII.
Om Jordliushning/	Cap. IX.
Huorledis mand skal Jord søge fra Quinder eller Bmager/	Cap. X.
Om Jordsundit Gods /	Cap. XI.
Om mand vil sig Ombudsmand tage/	Cap. XII.

Om Lagemaal el

^{Spring;} ^{Landstykke:} ^{og eden 6 Jet}
 sig ses: Viis-ore-told; ^{Plasterfold;} ^{leding: quem bortte} ^{skal: Jorderotten naar}
 ler Gaardesfestning ^{Cap. 1. Jell maa tage gaarden;}
^{Guldbijgning.}

*Enn skal mand sin
vinn.*

(Inf. 4.)

Il mand Eje anden Mand
 Jord / oc boe der paa; Da skal
 hand haaffte der til to Skellige
 Mends vidnes oc er bedre / om
 hand haaffter fleke. Ejer Mand
 Jord aff Jorproten; Da skal hand saa
 lenge beholde den / som hans Vidnisbyrd
 vider / at hand tog sin Alremaal / end dog at
 Jorproten selger eller bortgiffver samme
 Jord til andre. Jete maa nogen sette sine
 Gaarder eller Jorder for høye eller større
 Landsthyld / end Sex skellige Mend land
 fiende lovligt oc Røffer; De hulleke gaar-
 de som ere satte for høyt paa Landsthyld / maa
 igien affsetis. Findis oc nogen at vere for-
 ringe set; Da maa Jorproten lade opsette
 dem effter Sex skellige Mends tycke. Skulle
 oc de

*Enn lenger Enn
bortte Jorden.*

O.B. 12.

(inf. hic.)

Enn sig Landsthyld.

A.B. 7.

p. 3.

Lands-Lese-Balden.

oe de Sex Mend altid sette Konningens Lese
 ding hos huer gaard / eller bode derfor effter
 Loven: Almuen skulle giffue sig Landshyd /
 oe anden Rettighed / som aff gammel tid ve
 rie haffuer / oe det vdi rette tide; vdi Korn
 Smør / Huder / oe anden Vare: Landproten
 maa teke nede sin Vellending til at giffue sig
 Pending eller anden Vare til Landshyd /
 end huis altid gangt haffuer / oe bør at gaa
 ge met Rette. Skal oe Vellending nyde sin
 Tage / alligevel hand sanger Nye Jorprota
 te: Men dersom Landproten bær / førend
 Vellendingens Tage er vde; da giffue hans
 Arffvinge tredie Aars Tage foren Klendelse:
 Ombudsmand eller Fogd / huem der-timod
 glør / Bode Konningen Dite Ørtuger oe
 tretten Marck / oe staae Bonden til rette
 effter Sex Mendes Døyn.

Skulden Bondesom fester sin gaard / oe
 vdgiffuer sin Besinting eller første Tage / hand
 skal beholde sin gaard vdi sin Liffs tid /
 maa hannem teke fragesis; Dog met sig
 Vilfor / at hand holder gaarden ved god
 hærd oe Bygning / vdgiffuer sin Veding og
 Landshyd Aartlig trette tid / oer sin Jor

X

drott

Jorden Læringes skal Læubunden
 Jorden or Bifforden med Læubunden
 Bifforden skal giffue
 i giffue. (A. Rec. p. 347, 348.)

Landproten Læring.
 U. B. 6.

I find varner Landproten
 at giffue sig
 (A. Rec. p. 3, art. 2.)

Recess p. 316.

Bonden skal faa sin giffue
 hand sigge Korn eller
 giffue sigge Korn eller
 giffue sigge Korn eller

Recess p. 316.
 Rec. p. 340.

Læubunden om faar
 sig Jorproten.

(A. Rec. p. 316.)

Sigge sigge sigge sigge
 sig sigge sigge sigge

Inf. 6.
 Rec. art. 42.

Inf. 51.)

Inf. hic, p. 7.f.)

icke komme Stercker end Self-anden/som er
hand self/ oc hans Skriffuere: De skal de las
vedem nyemmet huad underholdning Bona
den haffuer at giffue dem / De icke besverge
Bonden met Tysiol & eller andre fremmede
Orick at kiope til dem: De den Bondehand
at Aargiesier hos / skal hand icke giesiet det
andert Aar/ men hos hans Nabor/ indtil det
gaar omkring i huer Tiedig. Disligst
naar hand opbaer foring/ skal oc holdis/ som
forstreffalstaa: De huor foring giffuis /
Da skal den Bonde hand giesier hos, quiter
is, det Aars foring.

(3 Rec. art. 47.

Om foring at op-
baer, or fimm ffriv.

Quiten Bonde som holder Konningens
Fogtpe Slagter / naar de kiope slagter-fæ
til Konningens behoff / skal oc quiteris det
Aars foring. Skal der giffuis i foring aff
huer heel gaard den halff Daler / oc aff huer
halff gaard skal giffuis en Drez oc Bønder
ne met ydere foring icke besvergis.

Om Lige til Rigs
afløgsmand, (4 Rec. art.
p. 343. Giver ogsaa Rigt
at tage Lige af foring.

Ulf Landstyld skal vere betalt Jule Aff
ten i det Septie: Huem som icke betaler til den
tid/ bøde en Marek Solffmen der som hand
endda modbilligen forholder sin Landstyld
oc icke betaler samme Landgieldefinden Com

Om Lige til Rigs
afløgsmand, (4 Rec. art.
p. 343. Giver ogsaa Rigt
at tage Lige af foring.

Xij

met

Naar ande aninger nu, da betales Lige til Rigs
afløgsmand, (4 Rec. art. p. 343. Giver ogsaa Rigt
at tage Lige af foring.

Lands-Leje-Balcken.

For affskrift tagis i nyr
Man for fulde m. 13.
u. B. 6. 343
344.

Forfornit Ledinge ind
giffen af Jord-nyer
Bonde,

eller af Ledingning.

Salis Jord fyrr
bygger bort.

2
Jord ind som bygger
hal gior ind ind
andem. A. B. 7.

3
Kirckens Jord
fyrr bygger bort.
3 Rec. art. 41.
4 Rec. p. 86.

Vorder Jord
fulf fyrr. 14.
inf. c. 14.

mer=Natten / som er den 14 / April; Damiel
sin gaard / oc dog betale sin Land skyld. 44.

Huften Jord Egen Bonde / som besid
der sin egen Jord / oc icke giffuer Leding aff
tre Aar; da vere samme gaard forbrukt vnder
Kronen: Er det en Leilending / som sidder
paa andens gods / bode derfor til Konningen
Dtte Druger oc treiten Marck / oc giffue
dog sin fulde Leding v.

Den skal bygge eller fesse Jord eller gaar-
de bort / som største Laad i hafter: Der som
to hafter lige megt; Da skal den beste Mand
bygge: Men ere de baade lige gode / oc ener
lige megt i gaarden; da bygge de baade / oc
skifte til halffnit met huer andre 3 oc skulle
icke tilfiedis at bygge hie-anden til Trengsel:
Den som bygger / skal løbe eller Mage skifte
den anden fra sig / eller oc gløred den anden
fullisemeet Land skyld / effter Geystellige Laug-
rettismends Sammenk.

Kirckens Jorder skal Ombudsmand
bygge / oc opbare Bygselen / oc Kirckever-
gerne Land skylden oc Tiende til Kirckens
behov.

Vorder Jorder hussold // saa hand
trengis

trengis at boe paa den Jord eller Gaard &
hand haffuer selt ill anden; Da skal hand
sige hannem ill for J^u at hand er husbold /
oc sande det med sin Eed / oc igien giffue han-
nem den første Tage & hand antrammit haff-
uer / eller oc efter som & Mend land skønne
at hannem bør at haffue / efter som Vællens-
dingen haffuer siddet lenge paa Jorden ill.

Huſte ſtal huer brygge ſom hannem pag
leggis: End bryggis de iſte; Da haſtue Jor
drotten ſaa megte aff hans ~~Land~~^{Land} ſom Huſte
vurdes for / oc vere lige ſom ſaa megte aff
hans Landſtyd vage Vbetalt: End er Huſt
bryggit / dog iſte ſaa gotte ſom pager lagt;
Da bode Ellendingen imod Jor drotten /
ſaa ſom Sexſtellige Mend vurdes; oc bor
ge hans Affuelperfor / indill hand betaler.

Lager stred Huf bort eller Blind Horrid stær: da saare tefe Sellendingen vergi.

Om ^{oc finge} Nabod at oppholde: ^{Om finge som en}
Cap. II. ^{er paalagt.}

Nle de ⁴Huſe paa Gaarden vaar ^{h^oortm^ol^oic} ^{l^oingf^oun}
der hand ſic Gaarden / ſtal ^{ſtal} ^{ſol^ois} ^{and}
lendingen holde ved mact / ^{ma^ot.} ^{Sup. 1, inf. 3.}
X iii dem /

dem/ och holde dem drobeløs: hand skal holde
de Torffuelle/ ~~Vinsteder~~ oc Krograffter
oc stille saa om/ at der icke kommer Slag
regn paa Veggene. Er Hus saa forvart/
da vare hand icke til der paa-boer/ om Hus
rodner aff Alder: Men lader hand Hus for-
rodne for Banrygte skyld; da bygge andest
fleden iglen.

*Saftne Land Eigt
sind, som vi nu paa
lagt.*

End opbygger Mand Hus paa anden
Mands Jord / som hannem icke vaar paa-
lagt at giøre / oc den Jorden tilhører miste
intet aff sin Landskyld derfor / oc fick hand
Tommer / oc all anden tilbehoering der-til
iffanden Mands Marck / oc sette Hus paa
Odekofte / som icke stod Hus paa der hand
kom til gaarden: Vil Leilendingen flytte aff
gaarden; Da skal hand tilbiude Jordpro-
tent at løbe met sig / met to stellige Mends
Vidne / efter som Gersellige Mend vurde-
re det: Vil Jordprotten da icke løbe met han-
nem; Da selge det huem hand vill / eller haff-
ve det borisflynden Korfmissen om ³ Maai
Gaarden. ^{inf. 7}
Er det da icke afflytt / da beholder Jordprot-
ten Hus. ^{m. 1}

Inf. 9.

Om

Landskejs-Balken.

Om Husbygning der paalagt er / oc icke fær.
Cap. III.

VOrder nogen paalagt at op-
bygge eller forbedre gammel
Huse / oc det bliffuer icke gjort;
Da skal hand bøde effter-som
Sex stellige Mænd vurdere
Huse: Vil hand icke bøde; Damaa Jor-
drotten lougfeste hans Affuel / oc hannem
tid forlegge at giøre sylliste: Betaler hand
icke; Damaa Jorprotten lade vurdere saa
meget aff hans Affuel / som Huset er vurde-
ret for: Et samme Nabods sald maa Jorprot-
ten annamme / oc stifte imellem alle dem /
som ere Ehere i Jorden met hannem / Saa
huer fanger der aff / som hand haffuer part i
Jorden.

Om man icke byg-
ger oc forbedrer
sin hus paalagt er.
Sup. 1, 2.

Om Jord der Levis / oc icke hol-
dis / Cap. IV.

Mener Mand anden sin Jord / oc
vil icke lade den beholde Jorden /
som hand den Levede; Da skal
den Jorden levede / lougfeste / el-
ler

Er man anden
sin Jord, oc vil
icke holde den.
(Inft. 6.)

(L. B. 58.) Her glære Forbud paa Jorden / oc lade sette
 Ting / oc legge hannem femte Steffne for /
 Sup. 1. oc føre sine Bidne / huorledis hand leuede
 samme Jord: Glær hand det da bevisligt /
 at hand leuede Jorden; Da dømmis han
 nem den Jord til hand leuede / efter hans
 Bidnisbyrd.

*Enig mand Jod af
 nogen, or Vie Jm/
 i den Jod.*

End leyer Mand Jord / oc vil den icke be-
 holde; Da skal Jodrotten fare til samme
 Jord / naar Halsmaante aff Sommeren er
 forleden / oc lade self saae Jorden / oc behol-
 de den saa som hin haaffde den icke leuetz eller
 byggeden til anden om hand vil: Oc den
 som først leuy / svare baade til Teyen / Teding /
 oc Landstyd / oc all Retteghed.

Om Mand bygger tvende Mænd
 en Jord / *eller selger noget til to mænd /*
 Cap. V.

(Sup. 4, inf. 6a)

*En eller to mænd
 vil bygger to
 mænd om Jod.
 L. B. 13.*

Ener nogen tvende Mænd oc
 Jord; Da skal den beholde
 Jorden som først leuede: Tilge-
 maade / om nogen selger To
 Mænd nogh; Da beholder den
 det / som først fløbe; Dog skal hand haaffue
 der

der stellige Vidneil / at hand leuede eller
købte først; De da dommis hannem der til
hand leuede eller købte først; De den der
leuede / stalfly den anden saa megst iglen /
som hand leuede eller solde hannem / om hand
der haffuer: Men haffuer hand icke; da giff
be hannem saa mange Pendinge / som hand
skulde hafft der-af i Landstyldz oc der-met
væreforligt: Det skulle de haffue Vdretten
den Halffmaant effter Jorden er Tvende
leyet.

Om de Jorder Konningens Om-

budsmand bygger; Lader Land Kongens Jor
borfomme: Om Jorden besværelse, oc flyttning: Om Landstyldz
Cap. VI. Rættelse effter Lejlandings Vd.

Ager Ombudsmand eller hans
foged eller nogen andenmands
foged / Gaffuer for Konningens
Jord / eller anden Mands
Jord at bortfeste / eller for at
feste den fra anden Mandz Vden lovlig
Aarsag: Da iglengiffue saa megst hand
tog / oc Konningen dobelt saa megst: End ses
her hand anden Mands Jord bort / end
Konningens; Dagtelde Halffparten Kon-
ning,

Effter Kongens allm
indgan Jorrettis Jor
fra anden mand af
Ombudsmand, Rægtm.
Im, alle Jor
gaffuer for A. Rægt,
p. 34, 34, 34, 34,
(O.B. 12.) sup. 1, 4, 5.

Lands-Ejre-Baleten.

ningen/ oc Halffparten den Jorden eyer/ oc
vere stilt ved Ombudst/ oc hede Mand dis.
herre: orden somfeste/ bodeligesaa/ oc vere
stilt ved Jorden.

*Rønne Rønne, Jorden
for 4. Vnd. Sumb. Sumb.
forsømmelse.
(Ty. B. 9.)*

Eder Ombudsmand Konningens Jorden
bortkomme for hans forsømmelse; Da glet
de Konningen saa megst igien aff sit / som
bortkom formedelst hans forsømmelse / om
hand affstise / Enddog Konningen faar sit
glet igien. Vil nogen stitte fra svingaard / el
ler opsig den Jorden hand haffuer leyet; Da
skal hand den opsig for Jyl / eller beholde
den det Aar omkring / om Jorproten vil / oc
giffue det Aars Landgilde.

*til nogen fljtt, or
opfigt gaarden.*

*Sar land af n-g/af
n-g/af Jynly.
sup. 4.*

[Damp, som forord. p. 202.]

*Sar land af for
Jynl.*

*Dome Lij. Lij. Lij. or
Jorden Lij. Lij. Lij.
Land Lij. Lij. Lij.
sup. 1.*

End sar hand aff Jorden efter Jyl hel
ligt; Da blude Jorproten hannem Jorden
tilt; Vil hand icke haffue den; Da beholde
Jorproten self sin Jorden / oc den Affst giff
de det Aars Landshyd.

Sarer Bonden aff Jorden for Jyl / saa
der eyingen Jolck yten; Da beholder Jor
drotten alt huts som findis efter paa gaar
den / oc derstilen Marck Solff.

Der Lij. Lij. Lij. or Jorproten siger
at hans Landshyd er Vbetalt; Da skal
hans

hans Arffvinge betyde / at baade Landstyd
 oc Aboder skilte sig. Vile Arffvinger
 ne oc den Dødis Hustru sige / at huercken
 staar Landstyd eller Abod efter; Da bes
 tise dei lovligentz oc dævere Jorproten der
 med fuldgjort. I lige maade skal see / om
 hand er Landstyd eller fredløs paa gods
 boede.

*At en gammel Lovbog
 naar at Arffvinger
 eller Gistman skal
 seerige der paa, som
 skal den Lovbog, som
 skal, or dævere Jorproten
 eller om den Lovbog
 nu frødt.*

**Om Skifting / Fardag / oc om
 Huse-Ristie / Cap. VII.**

Sterret Fardag i Norge / at den
 som skal flytte fra nogen Jord
 hand skal gøre halffue Huse
 tomme den 13. Dag efter Jule-
 hellgterøde / oc beholde halff
 Huse indtil hand tager sig anden Jord /
 Oc Maaned efter hand haffuer sig anden
 Jord taget: Tager hand sig ick anden Jord;
 Da beholde halffue Huse til Eiburtid / den
 14. Aprills: Men fanger hand ingenseds
 Jord / oc bliffuer Huse indtil
 fierde Parten Huse til Korsnisse / den 31
 Masi. *(Inf. 27.)*

*Fardag; der Jorproten
 gyt af Jorproten
 skal indværdig.
 (Inf. 9.)*

(Inf. 13.)

Den som til Jorden far / hand skal tage
 24

20 *vil gans ick bliff
 Jorproten, naar tilværdig.*

To Mend met sig/ oc blude hannem som paa-
boer til at stiffe Husemet sig; De de skulle
legge dem Tid for at stiffe: Vil hand icke da
stiffe; Da skal de tilnaeffne To aff hans
Grander at stiffe & oc Laadne dem Huse
imellem: Forholder hand dem siden; Da boe
de til den som ellsere skal/en Marc Self/
oc affstaa dog strax Huse: Vil hand icke
boede; Da maa hand soege det fra hannem/
som anden Bitterlig gielde. Naar de haaffue
stift Huse; Da raade huer for sin Part:
Binder hand da et Nod paa hans Part/
som ill Gaarden kom/ uden hans minde;
Bode hannem to Dre Self.

K.B.3.

(inf 16.)

*Kinden found et Nod
paa sin andens
part inod fane
minde.*

(Den som vil stiffe;
Om treck-Jord/ det Mogning
oc om Vinter-Sad/ som land saer.
Enormeget seelanding maa gifte sig at bygge.
Cap. VIII.

*Enormeget seelanding
skal ligge til hvede
Jord, or mognis.*

EN Fierde Part aff Jorden skal
ligge Vsaad/ oc tiltraad/ at Jæ
land gaa der-paa: Skal oc all
Vinter-mog henleggis paa den
Jord som Vgiøder; Vdenden che Næst
mog/ naar hand om morgen^{en} farer affhaare
den.

Den: Er Træd megte; da skal det glødis/
som mest behoff haffuer/ som hand vil sande
meetsin Eed/ om Jordrotten mistroer han-
nem: Vil hand icke sverge; Dagelde hand
huad skade der-af følger/ effter Sex stellige
Mends Døm/ om hand haffuer Blotvigen
handlet.

Ritorlaugsanog (Det er saa megte som en
Koe møjer om Vinteren) skal leggis paa
huer halff pund Sæd; Eller bøde Jordrot-
ten en halff Dre Solff/ for huer der fattis.

Sagerhand Vinter-Kug der som Ulger
er/ oesfar aff gaarden; Da saar hand der
intet aff: Brynder hand Eng op inden glæ-
dis/ oc saarer der-odt; Da haffue sit Sædes
forp iglen: Men brynder hand vden glædis/
oc glæder derom; Da haffue Halffparten /
oeden Gaarden saar/ Halffparten. Veilen-
ding maa icke giffue nogen forloff & at hugge
i den Eskov som ligger til hans gaard/ me-
re end tre Læß Ved/ oc to Læß Ekaff til hans
Kæ: Men Jordrotten maa giffue Loff til
saa megte hand vil/ dog at Veilendingen saar
der icke Eskade aff imod deris forord.

*Om en pænt hest som
at være fastgjort
eller om halff pund
Sæd. Om en møjer
om vinteren maa
saa sin halff pund
Sæd.*

*Vinter-rug
der maa forfølges
naar man flytter.*

*Om en møjer
der maa giffue for
lof at hugge i skov.
Om Jordrotten at saar, for
inf. B. 16.7
inf. B. 12.
Om en møjer
der maa giffue for
lof at hugge i skov.
inf. B. 12.
50.]*

Lands-Lige-Balcken.

Hvils aff Torden maa affførissæ

oc om Husebrud: *Gnads mand maa
føre bort med sig, oc til Gnads tid.*
Cap. IX.

*Gnads mand skal la,
in stamle, naar
mand bort flykter.
(Sup. 7.)*

Sæter mand aff andens gaard;
Da skal hand lade alle Dor-
re stande/ met Laasæ som er
Naglesæste/ hengsle/ hasper oc
anden Jernfang gaarden hører
til; som er Skorsich-Jern/ Bord/ Bencke /
oc nagelsæste Sænge/ efftersom Aboden
vdkressuer: Jører hand noght bortaff for-
skreffne; Da bøde Jorproten Landnam /
oc føre det tilbage igien / oc bøde en Mark
Solf / Halffparten Konningen/ oc halff-
parten Jorproten.

*Bruder Land noght
bort for Gnads tid.*

End om hand bruder noght det som er
grøfttillsammen; Da føre det igien/ oc bøde
en Mark Solf / halff til Konningen/ oc
~~(inf. 13.)~~ halff til Jorproten: Alldet som for Huse-
brud tiendis / skal bødise en Mark Solf
for til Konningen oc Jorproten; De glære
Huse saaa gode igien som de vaare førre.

(inf. 13.)

*Gnads mand maa
føre bort med sig, naar
mand bort flykter.*

Det maa hand føre met sig effter første
Bardag / naar hans Land skold er betalt;
som

Lands-Eje-Balsken.

somer Høe / Korn / oc alt andt Boestab;
 Hand maag oc bortflytte sin Vedekast /
 Halm oc Hielslenger / oc alt det som icke
 er sammen-griffet eller Naglesast ved Biele
 eller Brede: Disligli sine Effne-træ: Haff. *og paa sin tid det
 skal varen bortført.*
 der hand noget plantet i Raalhaffue eller
 Føgehaffue / Da skal det vere ført bort in
 den Kaarssmisse om Vaaren. *Det om den 3. Maas*
 findis paa gaarden efter sidste Jordeg.
 der hører Jordrotten til; Met mindre hand
 haffuer ført det til Stranden / eller paa
 Bierg vden-gaards / saa at det huercken A
 gis offuer Ager eller Eng / naar det bortfø
 ris: Oc haffue det bortflytt til Bortssmisse:
 Elgger deslenger; Da hører det Jordro
 ten til.

Om Mand besidder Stagen

Jord. *om mand vil icke fare deraf.*
 Cap. X.

Dem som besidder andens
 Jord vden hans Minde / oc
 haffuer icke fest den; Da haffue
 de Jordrotten hans Affuel; oc
 løse sit Boe fra Jordrotten
 efter Sex Mends Eigelße.

III

Lands-Leje-Balcken.

Vil hand icke fare aff Jorden; Da skal
Jordrotten stieffne hannem til Tings / oc be-
giere Hielp aff Bønderne / at føre hannem
aff sin Jord: Huer Bonde som icke da far
met hannem / Bøde Konningen en halff
Dre Solff:

Konningens Ombudsmand er skuldig
met Bønderne at fare / oc Affler der-
met Konningen en halff Marc Solff.

Om Korn oc Høe / som selges ^{fulm} ~~hore~~
det først ~~kal~~ ^{Om korn eller korn.} tilbiudis: ~~aff Jorden~~ Cap. XI.

*Om Korn eller Høe først
tilbiudis Jordrotten, etc.*

(3 Rec. 34.)

Vil nogen Mand selge Hø eller
Korn; Da skal Jordrotten det
først til klops biudis met egen-
de Mend / for sig Verd / som
Sex Mend / Tre paa hver side /
kunde kiende Rette: Det skal Jordrotten
betale hannem inden en halff Maaned: Be-
taler hand icke da det de ere forligt om; Da
selge hi det til huem hand vil: Biuder hand
icke Jordrotten til / som før er sagt / men sel-
ger til anden; Da haaff de forbrukt halff det
Verd hand solde for / til Jordrotten.

Haff.

Lands-Lige-Balken.

Haffuer to Mend Gellis Affuel/ Høe el *Sallis for nllor Korn.*
 ler Korn; Da skal ingen aff dennem nogte
 der=aff borttage/ forend det bliffuer stiffe
 dennem imellem: End flaaer hand Høe paa *Slaar man for paa*
 andens Laad; Da bøde icke for / emeden *andens laad.*
 handhaffuer saa megte tilfede at iglen=lego *Inf. 16. 17. 18. 19.*
 ge: Men dersom hand bortflytter alt; Da *Inf. 16. 17. 18. 19.*
 føre det tilbage iglen / oc sverge en Eed / at *Inf. 16. 17. 18. 19.*
 hand forde alt tilbage iglen / som hans grande
 tilhørde / oc bøde to Dre Solff.

Om Leilending ^{ladet} **haffuer** ^{opreffuit}
 Glærdis Gaarden ^{bleffet} øde, naar Land
 Cap. XII. ^{far af gaarden.}

Været nogen aff den gaards hand *Lader man givrlig,*
 haffuer levet / Oc haffuer ladet *gaard o'ch nfter sig,*
 glærdis-gaarden bleffet *5 fagur.*
 Dde fem *(Inf. 32.)*
 fagne langt eller mere: Da skal *Om lovligt givrlig,*
 hand glære gndesag got iglen / *for inf. 27, 28, 29, 30.*
 Oc bøde
 Landnam i mod Jordrotten: Er det for
 rodnet eller Dde 10 fagne langt eller mere / *10 fagur.*
 derhøder Balckebrot; Da bøde Jordrotten
 in Marc Solff / oc glære glærdet ferdigt
 gien: End aff Trædk-gærdet / det er det som *Trædgivrlig.*
 3 *staar*

Lands-Lige-Balcken.

Naar om Fæleden/ maa hand icke lade mæ
re bliffue oede en halffparten: Bliffuer mæ
oede; Da gløredøfferdig iglen/ oc bøde Jor
drotten Landnam. [inf. 10.]

^{hus-}
Om skifte imellem Seilending: Om
Møg. Om Jord-^{skifte imellem fællig Sejerere.} Cap. XLII.

(4 Reces. 446.)
Hvor fløven i p. 346.
Gjæft sammens, hvor
det forfoldes med
dødsstraf. (Sup. 7.)

Der skætte Mænd i Huse sam
men/ end en/ Huor de skifte
Huse/ Da maa de alle lige
bruge de Dørrer/ som Huse
ere. Huger skætte nogen Dørr

(Sup. 9.) repaa Hus/ end der vaar den tid hand kom
der; bødgen Mærk Solff/ halff til Konning

gen/ oc halff til Jorproten; De gløredøffer
saa got iglen/ som det vaar/ effter gode

Møg som efterladt. Mænds mætte. Det Møg som den lod effter
sig derfor boede i Huse/ skal den beholde/
som komt Bolligen iglen.

Hvordan mænne
mænd mæg.

Tager nogen Møg fra anden/ oc gøder
sin Jord met; Da bøde en Mærk Solff til
den Møgte Attie; Demøge hannem saame
glet Jord iglen/ oc saa vel som sit eget/ hand
møgte met hans Møg/ hand affarde.

Sejer flere Mænd end en Jord sammen/
oc komt

Lige fløven om jord
oc komt i den lige
til skifte.
[Hvor mænne om Jord
maa ligg for 4 Rec. p. 346.]

ockomme icke alle lige tillig ell Jorden; Da ^{Inf. 29.}
 maa hand begiere stiftte paa Jorden / som
 vil haaffue stiftte / met to Mends vidne: Om
 noget aff Jorden er Bygt / eller den som
 leuet haaffuer / er icke kommen; Da maa hand
 først kom / maa le Jorden i to Parter lige stor
 re / oc ligge beholde; Oc den sidst kom taget
 ge saa stor Laad / som den anden; Oc gløse
 siden huilket de ville / enten lade Laad gaa /
 eller huer haaffue som hand tog: Huis Vellens
 dingene saa stiftte / De beholde de huer /
 medens de boer sammen: Men far den ene
 bort / oc kommer anden Mand ell Jorden
 iglen; Da beholder den iglen kommer / den
 Laad i Jord oc Huse / som hand haaffde der
 forboede: Oc huer nyde det hand haaffuer met
 Bygning forbedret.

Saa skal Jord stiftte / at alle Agre
 skulle vere lige lange / brede oc Tæffingode
 effter Gaafsens Vellighed: Haaffuer nogen
 mere end anden / enten i lengden eller bredden /
 end hannem bør; Da legge fra sig til den
 mindre haaffuer / huad heller det er aff Gaafte
 eller Vsaakt Ager / Oc haaffue intet for sit
 Arbeid. - Vil hand icke legge fra sig; Da

Far den ene bort,
 tager den anden
 sin part, forinden
 anden stifter.

(C. B. 3.)

Hver lader Jorden
 stiftte oc jafnvis
 af fordeling.

(C. B. 3.)

Hver tager sin
 and.

Lands-Lep-Baleken

Farer nogen anden Mand der-til / vnder tagen den som ener Laad i Jorden vil boe der-paa / som før er sagt; Daglor hand Kan; Da skal hand forbludis did at fare der-som hand farer der-paa; Da skal hand fare der-af iglen / De bade Konningen en halff Marc Sølf for Jord-Kan.

*Farrer nogen anden, med Salomonis, til Jorden.
Sup. 10 (Inf. 40.)*

Slidder mand paa sin egen Jord / oc ligger der nogen Jord op til vden-giærdis / dog inden Herre / som hand ener Laad vdi / oc land bruge sin Aadercke der-paa; Da er hand nest at bruge den: Icke maa hand den Jord haffue / som Fjeldføre eller Aa imellem løber.

Om Jord som ligger op til sin egen, oc mand får laad ind, oc maa mand oc bruge.

Slidder flere i Huf sammen / end en Mand; Da skulle de Brendefang stæffe efter-som de haffue Gøld til / oc icke som de haffue Jord til; Thi at Gøld behøffuer Jld / oc icke Jord.

Brendefang foorlo- det af fællis bon- fælden forbræft.

Om Mand glør anden Ploug-
Spilde om Vaardagen.

Cap XV.

Dagge Mand Og for Ploug el-
ler harffue / eller spilder Dagde
3 ill for eller

Sommander mand andent Ploug om Vaardagen.

for noget
eller Ploug-Redskab om Vaardagen; ba-
de Konningem fem Marc Solff / oc bøde
det hand spille til Egermanden / oc der-til lig
Affvinds-Bod / som Sex stellige Mænd dom-
mel efter Sagens Retlighed.

*Stiel mand Jern af
Ploug eller Jærst.
(Ty. B. 1, 7.)*

Stiel mand Jern af Ploug eller Jærst-
ve; Da giffve den det Aar / tredobbelt iglen /
oc Sex Dre Solff / Tagebod / oc bøde Kon-
ningen fire Marc Solff.

*Spilder Mand andens Ploug / Jærst-
ve / eller hugger hans fæste / eller Sæle / Bid-
zel eller Tømme / Skagle / Bygel eller
Hornspensel / Om end disse bliffver spile;
Da bøde derfor efter Sex stellige Mænds
tycke / oc Sex Dre vdi Affvindsbod 2 imod
den det Aar: Stiel hand det; Da bliffver
hand Toff derfor.*

*allr stiel det.
Ty. B. 1.*

Om Mand høster Blomlig fra
anden? Cap XVI.

(Sup. 11.) **S**aa skal Mand stifte Eng som
Agger: Ingen skal slaa eller
stiere fra anden: Etter Mand
andens Agger / eller slaa hans
Eng; Da skal hand det tilhører /
Loug

Lougfeste eller gtere Forbad paa samme Høe
eller Korn; De legges hannem saa femte Stieff- (Inf. 22.)
nesfor/ der Kar eller slog. *Kalm fandt der ick paa in-*
den fæmte, saa gielder fandt forbud indt Inf. 58.]

Vinder hand da Jorden som Lougfeste/
oc haffuer den anden affort; Da skal hand *kampum*
bade *betæ* Efterforfælden femt: Da skal hand *for* mand noget bort
som afførde/ *af* forelgen/ oc gielde hannem *af forelde jord, for sup. 11.]*
Landnam det for/ oc sverge en Eed til=met /
At hand flytte ick mindre tilbage/ end hand
bortflytte: End om hand fører ick tilbage;
Da bedis hin det vd met htemstieffne inden
Halffmaante: Kommer det ick da htem; Da
stieffne hannem til Ting for Kar oc Vindig-
hed imod Forven/ oc føre sine Vdntsbred
hugledis fælt er/ oc tage Dom for sig; De
siden søge det med adfare til hans Huf/ De tag- *K.B. 3.*
ge det vd/ som anden Vitterlig gielt.

Vellending maa ingen giffue forloss & at *Eij lænding giffue*
saae sin Jord/ vden sin Son/ oc Tienstie- *vitt maa giffue for*
Mand/ Som ick selft haffuer; Agger eller *lof at faa sin Jord*
Eng; De heller ick dem/ vden hand haffuer *for O.B. 12, L.B. 8, 1*
Uffalds=Jord/ det er/ det hand fand misse *or 50.*
vden sin Stade.)

Forfuer hand andre/ eller gior anderle-
dis; Da tager Jorffrotten alsket som paa (Sup. 10.)
Jorden

Lands-Lese-Balken.

Jorden voxte / oc Landnam til / aff den som
saaede eller brugede Jorden; De Ellendinge
gensplietig at betale den hand leuede / saa
meget Jorproten tog fra hannem.

Om Lofsefning / eller at Fred-
løse Esendom /

Cap. XVII.

Lofsefning sin
Jord

Den Mand forløse sit gods in-
den Gaards eller vden / Skov
eller Mark / Rister eller Jagt;
da skal hand det luse i Kirke
eller paa Ting / der som Jor-
den ligger: Den som Lofsefter eller Fredlø-
fer / skal tale saa høyt / at alle kunde høre
det / som der ere / om de ville: Da skal slig
Lofsefning staa 12 Maanedes der-efter /
om Ehemanden eller hans Ombudsmand
Lofsefter.

*Indlöfning
12 Maanedes
forløst paa almindelig
sag i Hovdinges ting
med Løngemund 1/2 Dags. inf. 50.*

Stade-gield /
Om Landnam eller Volds-Bø-
der / Konningens Almuen bør /

Cap. XVIII.

*Skat paa Kon-
ningens Jord*

In nogen Stade er Skat & paa
Konningens Jorde; Da skal hand
haffue

Lands-Lige-Balcken.

haffue Skadegjeld derfor / som Skaden er
 giort / efter Sex stellige Mends Vurdering /
 oc der-til Landnam / saa megle som Skaden
 er vurdert for / Saa lunge Skadegjelden er
 til en Marc Solff / oc dobbelt skadegjeld
 om det er Eorvfest eller lufft fred; De enddog
 Skadegjeld er mere verd / en Tre Marc
 Solff; Dog tager Konningen icke mere end
 Tre Marc Solff. End er Skade skeed paa
 Adelens Jord; da tage de Skadegjeld efter
 Sex Mends vurdering / oc Landnam lige
 saa megle / indtil Skaden bliffver til 9 Dre
 Solff / oc dobbelt Skadegjeld / om det er Eorv-
 fest; De enddog at skaden er større end 9 Dre
 Solff. Dog tager de en mere for Landnam
 eller Vold / end 9 Dre Solff.

Skeer skade paa Hauldersmands eller
 Odel-Bondis Jord; Da tager hand Skade-
 gjeld efter Sex Mends Vurdering / oc li-
 ge saa megle Landnam / oc dobbelt / om Eorv-
 fast; Indtil Skaden bliffver til Sex Dre
 Solff; De hand tager icke mere for Land-
 nam / huor stor Skade vorder: Dersom
 Skade skeer paa andre Bonders / som ere
 komne aff fremmede Konge-Riger / oc boer

Da

sette

Landnam (men vel tie skade-
 gjet)]
 deribom, jord,

Men indsom det er
 skadegjelt da
 land ind som saa
 4. d. forind som skade
 gjetten, inf. 150.]
 eller anden bonde
 ind, som var kom-
 me af fremmede
 Riger.]

Lands-lege-Bolken.

settet Norge; Da toged de i lige maade sta-
degæld oc Landnam/ oc dobbelt om Lovsæt-
ter/ indill Skaden bliffver til en halv Mærck
Sølf; De icke tager hand mere til Land-
nam/ Ihuor stor Aabereckter/ vndraght de
haffue større Befalning: ~~De skal Landnam~~
bødis for huer sinde Aabereckter gløris/ om en
Næt der smeltten forbrøder.

Ingen maa tage mere i Landnam/ end
nu er sagt. De alle Aaberecke paa Jorder skal
aff Sex Mænd vurdes.

Om Landnam aff Fællers Ejen-
dom. ^{Loov-lyst uden lof.} Cap. XIX.

Ner flere Læd i den Jord som
Aaberecke paa gløris; Da skul-
le de alle tage Landnam/ som
beste Mand/ ^{af alle} oc stiftte Skade-
gelden oc Landnam dem imel-
lem/ Saa som de haffue Læd i Jorden til:
Moe tager Landnam/ saa som hendis Fæ-
der/ oc Encke som den Mand hun først haff-
de skulde taget: Haffue somme aff Lædsejere
ne giffvet Loff & at bruge samme Skow eller
Jord/

Lands-Leje-Balden.

Jord/ oc somme icke; Datage hand Land:
nam/ som icke gaff forloff; ^{Summe mndt kongh, adelt, eller bonden} Som hand er ^(cap. præced.)
Mand til/ oc Skadegjeld/ som hand haffver
Laad i Jorden til: Ere de flexe end en som icke
gaff Loff afbruge; Datage de alle et Land:
namt/ oc Skadegjeld/ som de haffver Laad i
Jorden til/ vden Jord er stift dem imellem;
Da tager huer fuld Landnam aff sin Laad/
som hand er Mand til.

Huuger noaen i anden Mands Skow ^{Bygger mand i}
vden forloff; Da skal den Skowenejer/ lade ^{andens skow inden}
stellige Mand vurdere Skaden; oc den det ^{lof. Finf. 20.7}
giorde/ bode Skaden/ oc fuld Landnam/ ^{imf. 10.7} ^{Imf. 10.7}
ler verge sig med sin Eed selfstredie/ Om Ejer ^{Imf. 10.7}
manden haffver detske Vidne til. ^{Imf. 10.7}

Alleseds huer mand finder noget hug ^{Anden mand noget}
gte i sin Skow eller Mark; Da maa hand ^{Bygger i sin Skow}
det Sageløst hemsere. ^{eller Mark.}

^{Skow oc Mark}
Om ~~Siendom~~ ^{Siendom} mand bruger til ^{3 sec. art. 29.}
^{eller vil siendom at bygge i anden skow} ^{eller i anden skow.}

Haffver to Mand eller flere ^{Skow}
eller Mark til ^{Skow} ^{eller Mark}
ingen bruge mæge i ^{Skow} ^{eller}

(Inf. 50.) Jeller Marc / End som hans Laad fand taar
 Det Land af Lunds-ry, ic: End vil nogen dennem mere bruge; Da
 rum skiffe dem ind. (K. B. 10. Sup. 13.) maa Laadsejten blude hannem til Laad / oc

O. B. 3. forne siger om Odels-Skiffie: Thi den bær
Skiffie som Skiffie begier; De ingen maa
andre det hindre/ saa hand fanger der=aff
Skade/ enten paa gods eller pendinge.

2. 16- eller 2. 16-mand
 om Jær folket skal
 med Røngden eller Rør-
 den, or til Riffen.
 (3 Rec. art. 30.)

~~H~~uuer nogen Riddermandsmand el-
 ler Odels-Bondez Felliſh Skow met Kon-
 ningen eller Kiecken / oc deville vde deris
 Laad; Da maa de lade det ſkifte aff Sex
 eller Toff Villige Mend / ſaa huer land
 vde ſin Laad / ſaa huer land bruge ſit egte /
 effter-ſom hannem ſiuntis & ſig beſt gaſſe-
 ligit.

Brigger mand i ^{høje} ~~høje~~
Skole, mit indfald
Sind faar.
(3 R. a. 30. (Sep. 19.)

Hugger Mand i Vskifte Skowe/ mere
 end hans Jællagland taale; Tabøder
 for til dem der haffver Laad vdi/ baade
 Skadegield oc Landnam/ som den skulle bøs
 de der Hug, som ingen Laad i haffde. Ingen
 maa hugge i anden Mands Skow eller
 Mark; vndtagen vandrendis Mand fæ-
 tis in Skibs-behoff/ eller Slæde/ oc Nød
 trenger hannem der til/ oc icke kunde faa til
 sigbs/

I and my man, for
my man intent
will live together.
Sep. 19. 1791.

Skibs/ eller oc vandrendis Mand ligger vde
om Nat i Skowen/ oc fattis til Ilds-behoff
den Nat; Damaa de hugge saa megt som
Nød trenger dem til/ oc bøde Skaden vden
Landnam/ om Jorðrøttener eller hans Fogt
klager der-paa: Til Skibs maa ingen mege
Ved hugge/ end hand bruger samme Dag;
Vden Nød trenger hannem til/ som før er
sagt. Hugger hand mege; Da gielde Skad-
en/ oc der til Landnam.

~~Om Skib at opsettes; og Om Skib-~~
^{og om Frag.}
 brud; Cap. XXI. Liden
vil

116-
 Dear man Hibbard, or
 Will say for sure til at him,
 gn.

Nor som Mand lider Elfs
brud/ oc inckis hand selfick
land bierge sit gods; Da maa
hand sende Bud til de Bøns
der/ som boer der nesihsos i den
Elfbred/ saa mange hand behøffer/ at kom
me hannem til Hælp: De skal hand giffue
dem for huer Pænde bierge/ en billig Bter
gelon...

H. Co. Pitt, art.
 73. One lb, for
 lib. of corn, art. 49.
 One of Jas H. B. 26.
 (Cumbria) or under
 Hogen Mand, the same
 thin triflingly, (art. 73).
 (Hogen Mand) yellow rufous
 Hogen, (Hogen) in
 Hogen, for (B. Rec. art. 57).

~~Nien der om hoget / Drag kommer driffo~~
Vendis til Land / som ingen Mand hos er;
Na til Da

Vrag sein Kommer
draßendie, til Land.
K. B. 26.

4 Recept, ~~til~~
p. 113. ~~cap. xxii.~~

Dastal den det finder/ biergedet/ oc giffve
Konningens Ombudsmand eller hans So-
gubet tilkiende; Saa skal hand det annams
me/ oc giffve den det bierget/ tilberlig Biers-
geløn/ effter som hand hafter haft Omag
oc Betøffning.

Om Aabersel mand gjør hin-an-
den paa Ejendom/ der Forvæfning/ oc
Steffnemaal/
Cap. xxii.

Salder halde an
Lige eller Eng eller
eller mark; som er
giort forfangt
man kan om
forfangt
O. B. 2. I.
De iafvise med
frimte forfangt

Der nogen Mand troette
mellem om Ager eller Eng/
Skovdeller Mark; Da maa
den paa lager Forvæfde/ Oc
gøre den anden fem Natter
stefne: Oc skal da næffnis dem huer Sexstel-
lige Mend paa Steffne/ som dømme skal/
oc grandste deris Sag oc Vidnißbyrd: End
(Sup. 16.) aldet mand bruger paa Ager eller Eng i
semte Steffne/ oc icke bortforis/ gangeringen
O. B. 5. Bøder for. Den skal for sine Vidner frem-
føre somstefnede/ oc siden den som steffnit
vaar; De Domsmandene skulle lade de
Vidne

Lands-Leij-Balsken.

Oldne sverge/ som dem siunis sandist er/ oc samist, (K.B. 12.)
de ville svare for Gud / der Ketist haffuer;
Men de skulle icke stede begge Parternis Vidne
nighbyrd at sverge: Kunde de icke forligis / oc
dem nyetis nogen ruißuel odier; Da maa de
sette Eagen ind for Laugmanden.

*oc icke begge Parternis Vidne.
(T.B. 4, p. 3.)
inf. T.B. 4, p. 4. Rand de icke for
ligis for huffte sigts.
[Om Gindom at sverge, or
at vnder, i Damp, for
Kecess, cap. 27, 28.]*

Om de Egnere met Femte Steff-
ne skal søgis Dett Lovfestning:
Om mændene icke dømme alle eenb.
Cap. XXIII.

Dem som haffuer Behoff at
søge sit gods oc Landsthd met
femte steffne; Da skal Sag-
søgeren lovsfeste eller giøre for-
bud derpaa / oc steffne den hand
paaklager / met to Vidne / oc den
ingen spilde eller hindre huem det gior / be-
de Ex Tre Selff / halff til Konningen / oc
halff til Sagsøgeren: Dog skal hand bevise
met to Vidne / som skulle sverge / at de hos
baar der femte steffne bleff lagt.

*Erundtlois om Jord-
traette,*

*Lovfestning,
(Sup. 22.)
or sverging.*

T.B. 9, p. 2.

Eftersom de at som i Domsidde / oc dem
me icke alle eens; Da skulle de som Brange
domde / både huem en Marck Solff / Halff
parten

*T.B. 4. (sup. 22.)
Bliff Manden icke
nemt om dommen.
[Mand]*

Lands-Leje-Balden.

parten til Konningen / oc Halffparten Sage
søgeren; Vden desuerge Eed / at de icke viffe
Sandere for Gud.

Om Ombudsmand huer bpr at
hassuer ^{offuer sig gods.} Cap. XXIV.

O. B. 12.
Om som får gods i
Rigt / oc bpr der i
skal faste der m. om
budsmand.

Hver Mand som hassuer gods vdi
Norge / skal hassue sin fuldmyndig
Ombudsmand inden det Rigt
som gods set vdi ligger / vden hand
self boer i samme Rigt.

Lysaa m. b. l. m. d.
inden Rigt / som får
gods i Rigt.

(K. B. 2.)
(T. B. 9, p. 2.)

Næst boer nogen Riddermandsmand
vden Rigt / som gods hassuer i Rigt / De
der kommer trette paa; Da skulle de hass
be deris fuldmættige Befalningsmand der
vdi Rigt / som mæ oc skulle svare til all
Tiltale oc Stensvar lovlig stæft / huad
som gods anrørendis er / oc derom lide oc
vndgielde Dom oc Rettefter Norgis Lov /
(O. B. 5.) saa fremt den som paataler / icke skal døms
mis Jorden t haff.

Ombudsmand maa hængge eller fesse
(O. B. 12.) Jorder / Landproten allene til best.

Om

Om Vaade=Jld / oc Arns=Jld

Cap. XXV.

Dere ere Arns=Jld / som Bonden
bør at forbare: Den første er
den hand haffter i sin Stuffuet:
Den anden er den som Mand
brægger oc bager ved / Eller til
andenlig Nytte bruger: Den tredje er Kolne=
Jld; oc Elufz hand lader tørre ved. Skeer
der Skade aff disse Jld; da kand Bonden in-
te mere svare til end sit egte / Vden hand boer
paa Fjeland; *[H. Arns sin inf. hie, p. 14.]*

Bær nogen Mand Jld vdi Marcken;
Da skal hand den Jld forbare / oc vdslycke før
hand gaar fra den: Kommer der nogen Sta-
de aff den Jld; Da skal den Jlden vdbar / bær
de skaden efter Sex Villige Mends Dom;
oc ligger ingen Bøder ved / Thi der høder
Vaade=Jld.

Viser nogen Mand sit Barn eller V-
myndig efter Jld; Da svare all den Skade
der aff kommer.

Viser nogen fuldmyndig Mand andens
Vimage eller Vmyndige efter Jld; Da
Bb svare

*Den Jld Bonden får
at forvare: 1.*

2.

3.

*Har mand Jld i marck
or Bonden Vaade=Jld af?
Inf. 26.*

*Om Brædder sin
Q. Levef, 14. 12. 1
p. 369.*

Inf. 59.

*Viser mand Barn
eller vmyndig efter Jld,
nuden sin egen,*

eller en andens.

svare den som Bmagen vdbliste til Skaden/ og
te den Bmagen tilhørde.

22
Bramble June for
Lizlaen Eng.

Alle de Huſte paa nogen Mands Leſe-
maaler / oc aff Vaade=Gld opbrender; Da
bor Leilendingen at flytte Sommer / oc all eſt
ſang paa Toſſten / til ſig Huſ / ſom ſer ſlod /
oc Jordvorten arbejſede det at opbygge.

Om Mand brender Huffer eller
nogen anden Deelsfor nogen

og en anden Deel for nog en
 aff Brede; *indvender*
 Aander mans roger til Land.
 Cap. XXVI.

Inf. 59.

Sender Mand andens Huß /
Lade / Setterbod / eller Salt
bod / eller Saltedelbod eller
Skib / Skow eller andet med
Vilke de vred Hu / de er bebois

(M.B.2.)

llig; Daer hand fredløs degfor/ oc haßuer
forgjort alt det hand eier/løst oc faßt. De ba
de dobbelt til den som Skaden fick/ effter Sex
stellige Mands Dom: De den skaden fick/
tager først sin Skadegjeld aff hans gods/ for
end Konningen tager hans gods op.

M.B.⁽¹¹⁾ 18.

Sup. 257
Prunella major L.
ambrosioides, [as for *major*.]

Mendersom Brand seer anderledis ; Da

Lands-Lige-Balcken

Da skal Skaden vurdēris / oc bōdis effter
stellige Mænds Dom / effter-som tilgangt
er. Siger den Nær / som siet er / Da skal
den Skaden siet / siessne hannem til Tingz for
brand oc fredløs Gierningz; da skal Tingmænd
legge hannem 10 / Vger for / at Laugverge
sig met 12 Mænds Eed: Rand hand det icke
gløre; Da vere fredløs.

Nærhō Brand / h. Alfgr.

(Ty. B. 14.)

Raader Mand anden til Brand / oc vor
der der ved befunden; Da bōde Halssparten
saa megletz som den der brende / eller dølge mee
Sex Mænds Eed.

*Raader mand
anden til Brand.
M. B. 10.*

Brender Mand Bedekast / eller Stær-
drang / Sommer eller Tag / Grinde / Stær-
de eller anden Træfang / som Mand heller
vilde haffue end misse; Da bōde en Marc
Sølf til Konningen / oc dobbelt Skade
gieldest til den som Skade siet / oc der-til Aff-
bindsbod / effter-som Sex Mænd Dømme:
Zorproten bō Landnam / om noget brendis /
som hand haffde skade aff.

*(Inf. 45, 59.)
Brender mand
Ligt træng / som
vnd, (Stærdrang, etc.)
for nogen.*

(Lands-Lige-Balcken)

K. B. 27.

Om Stærde-skifte / oc Lowlige
Stærder /

Bb ij

~~Stærde~~
Cap.

*Lands-
Inf. 29.*

*Sioudan at lovlygt
giærden skal værn.*

*Naar den skal værn
færdigt.*

Kemmer-giærden.

Skind-giærden.

*Bagnfærdig-giærden,
eller Mand-giærden
(Inf. 28.)*

Særder skal stiftis efter som
huer haffver Jord at bruge til.
De giærder som stiftis imellem
Grander / skal vere saa høje /
at de kand naa op vnder en
Mands Arm: De erelowlige Giærder / som
ere en Alne imellem huer Staffre / oc en
Stotte hos huer Tredie Staffre / oc vel
Jordfeste: De skal veresaa tycke / at mand
kand icke kaste en Buloxe der iglennem. Huer
skal haffve sin Giærder ferdigt til Korbinnisse
om Vaaren / den tredie Maj / oc skal holdis
ferdig til Calixti Dag / den 14 Octobr. / Der
som Høe oc Korn voxer.

Det andet giærde / som kaldis Kemmer-
giærde; der skal vere fire Kemmer udi / med
Kroge ved Enderne / oc stiftis saa hart med
Staffre oc Vider / at de icke falde omkring /
eller fæ gaar der iglennem.

Det tredie kaldis Skiede-giærder / som
gløris med Ved; De skulle oc fast opgløris /
oc ferdigts paa huorffattis.

Det fjerde giærde kaldis Hagesfields-
giærder / som gløris i Skoven til Marcke-
stiel;

Kiel: de skulle vere saathcke / at der icke gaa
Fæltigennem / daere de lowlig.

Giærder Fælt eller Mose for nogens Jord; Da skal det regnis for Giærder / men det kand hegne: Ganger der Fæ offuer; Da skal huer gjerde for sin Agger oc Eng / eller bøde den Skadens Fæ gior hans grande / som giærder skulde holde.

*Om fælt eller Mose
begynde for giærder.*

Inf. 29.

Om Grinde oc Gaarde at opholde; oplucke;
nedfugge: oc om Grandstæffne: Om mærlig giærde.

Cap. XXVIII.

Ober Alfare-Ben igiennem no-
gen Mands Giærde; Da skal
der gioris Eid paa / oc en Grin-
de vdi hengis / met fire Kemmer /
oc to Korsbaand / oc en Stok-
pe ved huer Endes oc hengis saa / at den sal
der self til.

*Om Enghandinger skal fælt
der opfælt sin giærde
gader, som Cap. 12.
Eid oc Grinde, fælt
Alfar vdi loben igiennem.*

*[Band maa ligger vdi
sin indmurede om
Land vil. inf. c. 40.]*

Lucker Mand Grinde eller Eid op / oc
ganger Quæg igiennem vdi Uger eller Eng;
Da bøde skaden gior bleff / oc Landnam til
den Høe eller Korn Aase.

*Om mand lækker
grind fælt om
oc Quæg gior skaden.*

Hugger Mand Eid neder / eller velter
Eide

*Hugger mand ned, eller
velter stam fra.*

Bb iii

Lands-Leje-Baletten.

Stene derfra/ som hos ligger / saa Eid staar
oben/ oc færgaar ind; Da bøde Skaden/ oc
Landnamd den som Skaden fick / som før er
sagt.

*Dransstufur, at b.
for giuend.*

[Om 14 Mai]
Sancti Halborde Dag skal Grand-
stefne holdis; Da skal sees om giærder ere
Eovllige: Er da noget giærder neder-brut;
Da skal Mand lade see Giærderne siunis

*Sup. 27.
Inf. 31.*

de da at haffue verit Eovllige; Da skal den
Bænit Aatte/ som gjorde Skade/ bøde Skaden:
Men siunis de at haffue verit Eovllige;
Da skal den Giærde tilhorde/ bøde
Skaden.

*Er Manden færdig-giærde
indfalden.*

*(Sup. 27.)
Da skal den
som den vill
løp sig af, giær-
de den Lod,
oc bøde siunis
som ind-
at giærde den
part:*

Er Marckestiel-giærder (som kaldis
Marckis-gaarde eller Haffue-gaarde) ned-
falden; Da skal huer luffe sin Part: Huem
det en vill gøre / Bøde allén Skade der off-
ver giøris/ oc to Dre Solff den Skaden fick.

imellem by
Om Giærdis-gaarde der en haff-
ue før verit / oc nu paaleggis.

Cap. XXIX.

Er nogen Mand haffue giærde i
mellem Bye/ som teke haffuer før
verit

*Quægt, naar, og
Dreng, naar, og
Dreng, naar, og*

*Loft, det ind i
frunt.*

*Loft, det ind i
frunt, og ind i
frunt, og ind i
frunt.*

*Loft, det ind i
frunt, og ind i
frunt.*

*Loft, det ind i
frunt, og ind i
frunt.*

Inf. 39.

Lofti Huf/ oc icke leggede Baand paa; De
vere det saq i Ehermandens Forharing/ oc
icke idens det Indsette; De ladesaa Ser
stellige Mand vurdere Skaden: All huf
hand som Quægt ejer mistet hos den Agge-
ren tilhører oc Quægt indtog/ Det skal hand
betale hannem igien/ som de Blowlige giær-
der tilhørde. Den som Quægt Indtog/ skal
giffue hannem Bud det tilhører/ den samme
Dag hand indtog det. Vil hand det icke lase/
men lader det stonde til Jeme; Da beholder
hand det som indtog/ oc vere der med betald
for all Skaden: Men tager hand det vð som
ejer/ De vil det icke Blowlig vðlesse; Da be-
der Bonden en Mark Sølf til den det ind-
sette for Locke Rant. De huer som med han-
nem vaar at vðtage oc driffue/ to Dre Sølf.
End kommer Syndeller ande Quægt i Agger
eller Eng offuer lowlig Giærder; Damaa
det indsettes til Rette/ oc vðlofs efter Lo-
wen. Men huer Bonden Hefe/ Rist eller
andit Quægt i Bong/ oc det kommer løs/ oc
gior Skade; Damaa det indsettes/ indtil
Bonden løser det ud/ oc betaler Skaden efter
Loven.

Om

Lands-Lige-Batzen.

Om Vanesuld Duæg; oc om
Tænte at vdløse /
Cap. XXXI.

Ver Mand Vanesuld Duæg / som pleyer at bryde Stæder / oc hans Grændevide det; Da skal de bede hannem holde det hlemme / søvend det gjør nogen Mand skade: Vil hand icke / oc det kommer siden! Dong; Da maas det indsettis / oc Eyrmanden plictig at betale huad skade det gjør i Agger eller Eng / oc vdløse det efter Loven. Vil hand sit Duæg vdløse / oc haffuer icke pendinge; Da skal hand sette hannem Pandfor / eller fly hannem Forløfftingsmænd derfor / som ere gode for at betale skaden: End vil hand icke lade hannem saa sit Duæg vd / for hand saar Pendinge i Haanden / Men svelter hans Duæg; Da bøde hannem Duæg til hører en Marc Solff / oc betale hannem sit Duæg igien & efter Sex skellige Mænds Dom / om hand misler noget der aff: Vil hand icke vdlade Duæg / oc bøde sine Bøder; Da vdlæste sit Duæg / oc lusse hannem Kan paa
Le Hens

*Vanefuld quæg he at
bryde gærdene, fæder,
endis forfaldet.*

*(Inf. 39.)
(Sup. 2d.)*

*Udløfning mnd for
løffte, gælder*

*Vil den anden icke
saa lade quæg
følg.*

inf. 40.

Lands-Lige-Baletten.

Hender/ oc fleffne Ting/ oc beglere Sognes
mend met sig/ oc fare at vdtage hans Quæg
oc hans bøder: Huem som da icke farer met
hannem/ bøde Konningen en Dre Solff:
K. B. 3. Konningens Ombudsmand bør met at fa-
re/ om hand er saa nær tilstedez oc vinder der-
met en halff Marcck Solff til Konningen: Alle
ere fredhelge som met=farer; End de imod=
flaa/ere Bgilde/ oc haffue for hlemgteld/ huad
heller de faae skade eller Meen.

Om Lowlig Beye oc Brindstøderz
Rider mand of der ager eller Eng. Om gjerdebrud,
Cap. XXXII. oc Lid.

Krijn or lid blifver
som af Brindstid.
Inf. 40, 42.)

Rider eller gaar
mand icke den Krijn
man of der ager or
Eng.

Mand maa ligge Inf. 40.
Krijn inden for
sit gjerde, sin mād vil;
Inf. 40.)

Brjnder mand givder
(Sup. 42.)

Krijn or eller Eng,
gjer mand Lid.

Alle Gadevege/ oc Stærde-Lid/
skulle vere som de aff Arilds-
Tid verit haffuer: Rider eller
ganger Mand offuer Agger
eller Eng/ oc icke vil fare den
Frette Ben; Bøde imod den Agger eller Eng
ger/ en Marcck Solff.

Brjnder Mand nogen Stærde; Da bør
den halff Marcck Solff for huet Gab.

Brjnder hand Jønder/eller hugger det nes-
der til Jorden/ bøde en halff Marcck Solff.

Det

Lands-Eje-Balcken.
indtil det

Det kaldes it Eid/ ~~der~~ er Tifagne lantet;
det heder Balckebrud/ som lenger er. Huem
saa bruder/ hode to Mark Sølf til den giær/
ble ejer/ og giøre giærdet saa got igien/ som det
vaar for. [Om gælden: Risthælden at ligg. or mæne fælden, indt. hylsum
indt. hylsum or hylsum, 4 Rec. p. 146.]

10 fagur lant, or at
ld. lant, or bal-
brud.

Om Heste eller Dg/ der sta-
der hin-anden/

Cap. XXXIII.

Ner Mand Heste; Da skal
hand enten klobe sig Dg der-
til/ eller flyk sig det til Laans:
Laaner hand Dg; Da skal
hand deratlidne hafve.

Dg mæne skal fæst
til fæst.

Bidts Heste der saa er forværet/ og den
ene bider den anden ihjel; Da skal den vurs
dæts som død bleff/ og den leffvendis Ejer-
mand betale halff saa megie den er vurdet
for/ vndtagen den der leffuer er verre end
halffparten den som døde; Da maa hand icke
mæte forgjøre end sig self.

Bider fæst sinand
ifind, som or
mæne Dg.

Ener Mand Hest som icke følger Dg/
og bider hand anden Stodhest; Da skal
Stodhest til fulde betalts: Bliffer den

Er fæst fornem og,
og bider da andem
stodfæst.

Li ij

Hij

Lands-Lese-Balcken.

Hest død / som løber til Stodhest; Da lig
gepaa sin egen Verck / oc Eghermanden sam
ger der ingen Bod for.

*Bider hest sig ihjel,
eller sig sigt.*

Bider Hest Dg ihjel; Da bøder den He
sten aatte Dglt; Men bider Dg Hest ihjel; da
bøder den Dglt ejer / halff Verd for Hesten.

*Bider Hovshest ihjel,
der sigt.*

Bider Hovshest Stelding ihjel; Da
betale den Hovshest aatte / Steldings-Hest

eller Stelding sigt.

*[Lige som infra c. 36,
naar om Ogr
naar om andr.]*

igien: Men bider Stelding Dg ihjel; Da
betale den Stelding aatte / halff saa megt / som
Dglt ogar verd.

*for Dg Løst i
Dglt, Dglt, find, u-
for, af andr Dg.*

paragrafus.
Et Dg bressen bdi Dige eller Dynd /
for fieseller Bfare / oc siunis der wende Dgs
spor til / oc en fra; Da skal de Mend / som
Heste ejer der paa Marken / svare hannem
slig Ræder-for / som for er sagt.

Dræber Hørs eller Nød smaa Duxg;
Da bødis fuld Verd derfor.

Samendrivtjeller
Om Hest eller Dg der Løs-ladis /
oc Skade efterkommer *Løber de
etter vejfarende mand.*
Cap. XXXIV.

*Løber mand eller Løst
andrs hest sammen
at bide.*

Eder eller driffver Mand andens
Heste sammen aebdis / uden hans
minde

Lands-Lige-Balden.

minde der Hesten eyer; Da bode den Skade
der aff kommer/ oc Affvinds-bod effter Laugdomme
ilden Hesten eyer: Saar Hest skade
tillen Mærck; bode fuld verdestter Laugdom-
me/ saasom hand hafde det aff Affvinds
glordz oc den som Hesten lodde sammen/ staa
sin egen fare.

Tager Mand Hestelse aff Hest eller Dg/ *Tager mand hestelse
af. Hest eller Dg.*
uden Eiermandens minde; Da bode imod
den Hesten eller Dgt eyer/ effter Eder stellige
Mends Dom/ oc staa for all den skade Hest
eller Dg gjør/ indtil den kommer Eierman-
den til Hende igien: Vden hand setter den
ind/ for den skade Hest eller Dg haffuer gjort
hannem paa Korn eller Eng.

Løber Hest/ Dg/ eller andt Fænit effter *Løber hest, Dg, etc. rfr.
for nogen hestfænit,
man eller to gaarde for.*
nogen Benfarendis Mand; Da sette det
ind inden hand farer om tre gaarde/ eller staa
de til Rette derfor.

*Om Hestelse i Danmark or Galland, paa sinde p. 13.
Dr. skal have om Dr. mag. Lof. Lof. rfr. for
[A. Rec. p. 313.]*
Om Mand alor Storfelling paa
dr. alor Storfelling det, Lof. alor Storfelling rfr. afz
anden Mand's Fænit eller Mælder
hans Duæge

Et III

Dræ

*Dreber mand quæg, eller
Hj, eller slaar, saa det
i den vand gaa firm.*

Dreber Mand Gleder / Saar /
Ej / der halff marc er verd /
Dg eller Nod / eller Slaer /
saa det ick kan gaa hjem / det
kaldis Stærffelling / det er Pen-
dinge-spilde; bød is derfor en Marc Solff /
Halffparten til Konningen / oc Halffparten
til den Jænt aatte / oc gielde Staden effter Sex
Mends vurdning.

*Dreber mand / man quæg
flaer end fion.*

Dreber Mand Gleder / Ej / eller
Saar / fleve end fire; Da hode effter Eovollig
Domme / oc Affvindsbod til den Jænt til
herde: End siger hand Næ derfor; Da døl-
ge met sin Eed self-tredie. **K**and Nod eller
Dg / som slagte er / gaa hjem til Ehermandens
Hj / Da er det ick Stærffelling / men bød is
da Affvindsbod effter Eovollige Domme /
halff til Konningen / oc halff til den Jænt
Aatte.

*Kand Nod eller Hj gaa
firm, som slagte er.*

*Dreber mand andens
quæg, oc hestmann at
mand far hest at st.*

Dreber Mand andens Quæg / oc er det
bekkendi; Beholde den Dode / oc giffte han-
nem det tilharde / fuld Værd derfor.

*Det kande paa Quæg, af
Vand kær.*

For all den Stade som steer paa Quæg /
ber

*Det er, at mand giffte sin mand
det self tillimnde, at det er i wagen
maade land vigne for affvinds givning.*

*[Om gammel Lovs bog saar saaledes: Alting skal den part som
Loven paa faa, bliffen libtalt, Or nu ligesom signing om alle
Lands-Lese-Balken. Inmellig som nu for naffor folger.]*

bor Bøder for at gange / oc er ens ^{Signing} Bøder
for alle slige Sager ~~efter den mandes sigelse~~

Dræber Mand nogens Duxg / eller ^{hvorledis dette forn-}
Slægt; Da skal den staden fiek steffne han ^{gaaende skal stoffis}
nem det gjorde til Ting: Men siger hand ^{paa,}

Nen; Da skal hand ^(sigmanden) beblife met To Mend / ^{skaden bevisis,}

at der vaar gore Skade aff Folk paa det

Duxg; vden hand vil self vere det bekiendt:

De da skal Tingmend domme hannem til at ^{or afvargis.}

Verge sig derfor self-tredie inden Maanths-

Dag: Rand hand ike Verge sig / Da bøde

Skaden / oc en Mark Solf i Affvindsbod / ^{K. B. 27.}

halff til Konningen / oc halff til den Jænte

tilhorde. Huis Skade som steer paa Duxg /

skal bødis efter Sex Mendis Eigelse.

Ike er nogen quit for Saarbøder fordi ^{hvorledis quægt}
Duxglet er bleffuen heelt; Men skal baade ^{skal dog bødis for}
bøde for Saar / oc for den Skade hand haff. ^{saarvæ.}
Der hafft der-af / efter Sex stellige Mendis
tycke.

Slægt Mand Dyeud paa Nød / bøde ^{Sijn in paa nio;}
en Dre Solf; saa oesaa om hand slægt ^{hvor nllm saln af.}
Horn eller Hale aff: Slægt hand Dye vð ^{Sijn in paa fyst nllm}
paa Hest eller Dg; bøde fiurde Part det ^{og.}
Verd.

Hugger

Lands-Leje-Batken.

*Kunng af høst eller
Dg alt sammen;*

Hugger Mand Kumppe aff Hest eller
Dgalisammen; Bøde fire Marc Solff /
halff til Konningen / oc halff til Egherman-
den / oc beholde self den stæck-Kumppe. De
giffue den anden saa god Hest eller Dg iglen /
eller saa meget de kunde gielde / oc bliffue

*Anden Kunng af høst eller
Dg alt sammen;*

mindre Mand: Men hugger hand Kumppe
aff neder Kumppe-Taffel; bøde To Marc
Solff halff til Konningen / oc halff til Ejer-
manden. Efter Mand Kumppe-Taffel aff
Nød / fire eller ~~flere~~ Bøde en marc Solff /
halff til Konningen / oc halff til Bonden det
aatter: Men efter hand aff flere Nødbøde To
Marc Solff halff til Konningen / oc halff
til Bonden.

*Kunng af høst eller
Nød fire [eller mindre]*

af flere Nød.

*Makker mand andens Rist /
Rist. (Ty. B. 10.)*

Makker Mand andens Rist / miste sin
Hud vden hand gior det for Hungers skyld;
Dagteldestaden som verder.

Om Duæge der stange hin-anden /
oc Hundeder stæde gior.
Cap. XXXVI.

*Om de skal vider
sua quæ som vil
om færd er vidniskfor.*

A. B. 21.

Surde som Duæge voeter / skal vider
huad Duæge tilkomer / oc bære der
vidne om / om hand er Vidniskfor.
Stan,

Lands-Lige-Balden.

Stanger en Dreden anden; Da bedis
halff Skaden: Men stanger Dye Roe; Da
bedis all Skaden.

(M. B. 20.)
Stanger Dye anden,
eller Dye Roe.

Stanger stort Quæg det som Yngere er
end tre Aar/ eller fullede Quæg; Da bedis
fuld boder for.

Stor quæg ynger quæg.

Er Nodsiangst; Da skal Mand tilkrefte
hvis at randsage om nogen de Nod hos gaar/
haffuer paa sine Horne Blod/ Haar eller
anden sliq Tegn; da er det tilsiune at det Nod
haffuer siangst; oc da bøde den dekker til den
Skaden siel/ som Forwen førre siger. [Cap. hie.]

Er nō siangst, da
skal den anden førre
befriue, etc.

Bider Hund nogen Mand's Quæg/ el-
ler driffuer det vdpaa Vore; Da bøde den
Hundenejer/ førre sinde halff Skaden/ men
altid derefter skal hand bøde all Skaden/ om
det er betiffligt; eller verge sig for huer gang
met sin Eed.

Bider hund quæg,
eller jager ind paa
voren.

(M. B. 20.)

Om Laan / oc ^{om} Mand tager
andens Blaane. &

Cap. XXXVII.

Maner mand anden noat aff sit/
Da skal alle Laan wssod igien
Do hiem=

Laan kommer skidt,
l'et igien;
K. B. 19.

eller betalt;
 2. om den blifver bor,
 3. som fælder det.

Bruger man Laan
 4. bruger man Laan
 5. fælder det.
 K.B. 27.

Ligt eller Laan fælder
 6. Laan fælder det.
 7. om fælder det.
 (M.B. 20.)

Laan fælder det.
 8. Laan fælder det.
 9. Laan fælder det.
 (K.B. 1.)
 U.B. 14.
 (Inf. 59.)

K.B. 27.

blevkomme / eller betalt; det Verd effter
 1. Sex Mends tycke / vndtagen den som laante.
 2. bliffuer borte met Laant: Fordi icke bor no-
 3. gen Laan igiensore / som icke land frelse sit ei-
 4. gft Liff.

3. Ingen skaffenger bruge Laan/end hand
 4. haaffde Loff til: Bruger hand lenger; Bode
 5. imod den som laante hannem det / en Marck
 6. Solff; vden hand haaffde der-til Lovlig for-
 7. fald / eller de haaffde andre forord.

8. Lener eller laaner Mand anden Hest el-
 9. ler Dg; Da skal den Hest eller Dg tilhør /
 10. svare til all den Skade Hesten gjør nogen
 11. Mand; vden det skeer for hans forsømmelsis
 12. Skyld / som lenet haaffver.

13. Tager Mand andens Skib / lidt eller
 14. stort / Hest / Dg / eller saadan anden Ting
 15. Blaant; Da bode til den hand fratogetter
 16. Lovlig Dom / oc effter Sagens Venlighed;
 17. De der vdtanseer / huad Nød hannem dref
 18. til at tage det / oc om hand gjorde det aff Aff-
 19. bind / oc huad skade hand haaffde der-af / at
 20. det vaar hannem frataget; saa huad Mand
 21. hand vaar: Da bode hannem stg Skade oc
 22. bøder / som de hannem tildomme / oc lige saa
 23. til

Lands-Leje-Balcken.

ell Konningen / om hand haffuer der Sag
vdi: De den som tog / skal ene svare der-til /
baade for sig / sine Børn oc Tjenere.

[Om man bortlaaner eller
følger laant guld, for K.B. 19.]

Om Sætters-Færd / oc Som-
mer-Reed /

Cap. XXXVIII.

Naffuer nogen Sætterboel / el-
ler Græsgang vdi Skowe til
deris Duceg: Da skal dædriff
vederis Duceg vd tillsammans /
naar To Maanedes er forløbet
aff Sommerens vden dem self (alle mine samraad)
Siddet nogen hteme siden; Da maa Gran-
der hannem det forbiude: Siddet hand
lenger; Da skal Grander stæffe hannem
til Ting for Ran / at hand hteme sidder; oc
Tingmænd skulle dømme hannem til at bø-
de en Marc Sølf / halff til Konningen /
oc halff til Tellingding / som paa-klagede for
Græs-værd; De kræffe saa mange Mænd /
som behoff-gloris / at driffue hans Fæ aff de-
ris Bue; Huer som tilkaldis / oc icke farer
met / bøde en Dre Sølf til Konningen; Eige
Dd ij sig

Inf. 59.
Haffuer nogen Sæt-
terboel sammen, da
skal Quægt af alle
tillige der ind i sig.

Lande-Leje-Balcken.

flig Bøder skalden oc bøde som farer hjem i
Bygden igien / fyrend rette Tid er / oc de an-
dresfare met. Den Marek kaldis Exter-
boel / som ligger til Fjelds / oc er Seermereke
aff Arilds Tid.

(Inf. 59)

maa ingom flj. Ar.
Ty. B. 9.

Ingen maa flytte Sætterboelsmercke /
uden hand flytter dedid som ingen Mand er
til skade.

Jugend ^{mal} verbunden
ander ^{Commonwealth} ¹⁷⁷⁸

Imaa Ingen skal forbiude anden at haffue sie
 Suuget i Sommer Sætte/ Thi der bør at mø-
 de Horn imod Horn/ oc Kløff imod Kløff.

Om Feellig heed oc Guesgang

Cap. XXXIX.

Phillip Keyes now
afflicted wth or quag
real gas In-i, phre-
tic for gold.

S Der To eller flecke Mend i en
By sammen/ oc haaffuer Gællitz
Vong/ saar den ene hostet for
end den anden/ oc vil haaffue sic
Gæ i Vong/ Da skal hand for

Sup. 30,
/ (31.)

Dare det / saa det icke kommer i hans grandis
 Agger eller Beed: Kommer det der; Da
 høde Gladen; effter Sex stellige Mænds
 Dom / oc Landnam til den Korn eller Græs
 tilhørde: Naar den sidst siel høstet / saar sie
 Korn

Lands-Lese-Balgen.

Korn Indhøst; Da skal hand som først for-
desit fæi Dong / end da forbare sit Duæg /
at det icke kommer paa den andens Beed /
indtil fæfine Beede er; eller bøde Landnam
til den Græste eyer. Saa skal oc bødls / om
Duæg gaar ^{igien} ~~ind~~ aff nogens Lovlig giærder.
Egger Mand sin fædrift eller traad ved no-
gens Ugger eller Eng; Da skal hand gøre
der Lovlig giærde om, den ager saa vel som
om de andre.

Sup. c. 30.

Item *man*
maa *for* *at* *hæ* *stau*
indvælg
giærder.

Om Almindelige Beye ^{Om fæde paa Uger eller Eng; Verient formeellic; berøvellic;} om driffte = ^{(Om bræ- brud:}
Beye / Cap. XL. ^{q Rec. p. 301.}

forordn. p. 107. Item
driffte *forordning. p. 4.*

Almindelige Beye / Sætters = ^{Værn blif for}
gade oc Driffte Beye / skal vere ^{af gammel hnd.}
som de haffver været aff gammel
Tid: ^{Sup. 32. (inf. 42.)}

Egger Almindelig Bey offi ^{Værn maa man}
ver nogen Mands Ugger eller Eng; Da ^{ligger inden for sit}
maa hand legge den p den giærde / oc gøre ^{giærde.}
den saa god at fare paa / huad heller det er
Baat eller tiurt / som den anden Bey vaar:
Da skal Mand fare at den Bey / alligevel
dejer lenger.

(Sup. 28, 32.)

Almindelige Beye skal vere Otte Alne ^{Værn 8 alen brødd.}
Dd iij brøde:

*2. Hør mand skal paa
Læge eller Læge
Vrij. 32. 3/4*
*Formmmand mand no-
gen sin Vrij,*

*alle vofte nogt
fra Læge.
Inf. 46. (Sup. 14.)
Om brodsfælle for orfæ
F2. Daardr. art. 19. 1*

*Brijder mand Broen
paa alfar-Vrij.*

*Formmmand mand anden
sin fættargade eller
driffen-Vrij.*

brede: Gjør nogen Skade paa Agger eller
Eng/ huor flige Veye ere; Bøde Skaden
effter Sættellige Mands tyeke/ oc Land-
nam til-met. Formeher Mand anden at
fare almindelige Veye; Bøde Konningen
en half Marc Solff: End Koffter eller
Kanner mand anden nogt aff Hender ^{for} ^{pant}
delligesaa/ oc den Skade fick Kæffter ^{for}
Mands Dom. ^{for} ^{Vrij}

Byder Mand Broer paa almindelige
Veye; Dag greder saagod en Broeligen /
oc bøde til den Broen tilhorde en Marc
Solff.

Formeher Mand anden sin Sætterga-
del eller Driffe-Vey / som haffver været aff
gammel Tid; Bøde til Konningen en half
Marc Solff for Veyroff / Oc den anden dog
beholde sin Sættergade oc driffe-Veye.

Om Veye-Bøder / met dek Laug-
stefne / oc Broer at opholde ^{Mose}
eller ^{eller} ^{iføre} ^{Træ i Veyen.}
Cap. XLI.

*Formmmand Læge at
fælle Vrijmmand.*

*3. Receff, cap. 58.
4. Rec. p. 301.*

Konningens Ombudsmand skal
paa midfaste Ringz tillige Bon-
derne

Lands-kejs-Balcken.

berne at gøre Vene ferdige/ huor det best
behoffgøris; De leggedennem viffe tid for *Lidne som det for
Pul.*
at gøre ferdige: Den første Steffne er/ fra
Enegaar aff/ til Ploug kommer vd; Den
anden er/ fra Vaaren er forleden/ til Høe
flais: Den tredje er/ fra indhøstet er/ til
Enafalder: Alle huusder bryder paa Vene
eller Broer / skal disse tider strax gøris ferdig:
Alle Bønder ere plicteig Vene at gøre
ferdige/ naar det tilfigis aff Ombudsmanden/
huor best behoffgøris: De skulde saa ferdig:
gøris/ at Mand land baade ride oc rende at *Grundan Vrijm
Pul Vorn.*
den/ Vinter oc Sommer.

Etger Naeller Elff paa almindelige *da alle nlf paa el
far-tenj.*
Vene/ Da skal desom haaffue Jord paa El
den op til Elffuen/ gøre Vene ferdige / *De 3. Recept, cap. 5d.*
gøre Broe offuer / om de formaa det/ eller
flaade/ oc et Torvudi paa huert Land / eller
oc holde der vdi Pramme eller Baadez eller
bøde en halff Marck Solff til Konningen/ oc
dog gøre saa ferdig med det første/ at Tysar
rendis Mand land offuerkomme.

Er der Mose eller Bføre i Veen/ som *Mofn alle nlf vifør
Vrijm, Lidis
Ibid. for.*
Heste land sidde fast vdi/ saa Mand behoff
ver hielp at dragedem op / oc leke gøris ferdig;

*For den hindring, at
mand maa slippe af
født for hvidt feld.*

*Tege som ligger of
Vejene.*

dig; Bøde de som skulle ferdiggjøre/ Kon-
ningen en halff Marcq Sølf: End er der
flig forhindring/ almand skal sitge aff. Hest/
oc lede enten vnder eller offuer Tege/ Bøde
Konningen To Dre Sølfte: for huer Tege/
som ligger faldet offuer Veen/ som Mand
skallade sin Hest/springe offuer/ bøde Kon-
ningen en Dre Sølfte: for huer Tege/ som ligger
offuer Veen/ der land hindre Hest i sin
Traff/ Bøde Konningen en halff Dre Sølfte.

Om Bougrid paa alminde-Vene /
Boder quem gifte skal. Low-vege.
Cap. XLII.

Et heder Bougrid/ naar Kon-
ningens Ombudsmand vil faa
re i Hest / oc forfare om al-
minde-Vene ere opryddet: Naar
hand vil lade ride/ Da skal
hand lade sieffne Ring/ oc tilfige naar ridis
skal; Oc da skal de tage en Spiidsstige oc te
Alne lang/ oc dertil To vidie-haender/ den
ene skal hengis paa den ene Ende aff Sta-
gen/ oc den anden paa den anden Ende:
Herrskend skal tilnoeffne en Bonde/ som
ride

Lands-Lese-Baletten.

ride skal; hand skal legge stagen paa Hesten
for sig / oc ride saa mit paa Utsindellig
Beye:

Det heder almindes Ben / som løber En: *Grund Alminder - Vrij*
delangs iglennem Bygden; oc den som lig: *(Sup. 32, or 40.)*
ger fra Fiels til Søes: Alle andre Beye / *eller huer Vrij, som*
som ligger til Mands Huf eller andensteds *ikke ridet.*
De kaldis to Beye; at dennem skal icke
ridis met Stang: For huer Pæ som riffer *Bo' der, om Vrij*
Handen aff Stagen / bøde Konningen en *ikke nu brød*
Druk Gølf. *work.*

Huor som Konningen tilkommer en halff *Samme de bøde /*
Marc for Benbrud; Da bør den at bøde *skal indlygg.*
som Jorden enge / som Beye er icke ferdig-
gort; Men huls mindre *at ferdiggør Vrij*
tillommer / Det skal Leilendingen bøde; De *Vrij ferdiggør*
værestyldigt at gøre de Beye ferdige hand *gør Vrij leilending-*
hos boer offuer hans egen Marc / saa lange *ferdig.*
som aff Arilds Tid været hafter: Men de *Vrij offuer almin-*
Beye som løber offuer almindling Skov *ding - ferdig.*
skal alle i Hærit boer / oc hafter Laad i
samme almindling Skov ferdig holde.

Om Fergesæder / Fergemænd oc
Ferge at holde /

Ec

Cap.

Lands-Eje-Balcken

der self vd: Storhogenet / da lade dei til
bage tgen / oc gielde Jorpgotten Jorpsilde
oc Landnametlaet.

*Saa alle bær mje
der furr for sin Jord
som Jofe furr.*

Løber Aae eller Becke imellem Byer /
som fiste-veide. Da nyder huer som haffuer
Jord paa-løbendis til mid Strømme / saa
vde hans Jord paa-løber.

Løber Aae eller Becke rexfrem / oc bry-
der paa huercken Land; Da nyde huer sit
fiste-veide for sit Land / som haffuer verit aff
gammel tid:

*Brøder Elff eller Aae vd paa enten der
ris Jord; Da ejer den Aaen / som Jorden
miste; Oc den anden den Jord / som Aaen
fæstet:*

Brøder Elff eller Aae vd paa enten der
ris Jord; Da ejer den Aaen / som Jorden
miste; Oc den anden den Jord / som Aaen
fæstet:

Brøder hun videre ind paa hans Jord;
Da bør hand baade at haffue Aaen oc
Jord / saafange / Indtil som den aff første
løb.

*Ingen maa gjøre anden forhindring
paa den fisterli hand haffuer haffte af Al-
tids tid.*

Ingen maa gjøre anden forhindring
paa den fisterli hand haffuer haffte af Al-
tids tid.

*Allesteds der som Mand haffuer Laxe-
fistend tilsammen; Da skal huer gjøre sig
fiste-veide for sin egen Grund / oc gjøre
dog*

Allesteds der som Mand haffuer Laxe-
fistend tilsammen; Da skal huer gjøre sig
fiste-veide for sin egen Grund / oc gjøre
dog

Lands-Lese-Baleken.

Dog saa at Fiske land gaa op oc neder at
huer Aaen. Gleder nogen were offuer Elff;
Da skal de som offuer for boe / siessne han
nem til Tinge / oc legge hannem Zemt for at
opbrynde; Vil hand dalcke opbrynde; Da skal
de begiere saa mange Bønder tilhielp at
opbrynde som behoff gioris: Hulleken som da
tilfigis / oc icke fare met / Bøde Konningen
en Marck Solff. De den som blotwiltg satte
glærdet Aaen / bøde Konningen en Marck
Solff / De den som offuer boede / som hand
formeente Fiske / en Marck Solff.

Ingen maa Fiske i anden Mands Aaen
eller Fiske-vand / vden hand vil fiske for den
Aaen eier: Gior hand det; bøde hannem ska
den / oc Landnam tilmet.

Ingen skal spille andens Fiske-Deide /
eller opbrynde hans Fiske-gaarde (vden det
er Tuergaarde som forbuden er) eller nogen
hans Fiskebrug: Gior nogen det ; Da bøde
Hoffvætmanden en Marck Solff til Konnin
gent Affvindsbod; De huer den met hannem
vaar oc tilhielp / bøde Konningen en halff
Marck Solff / De Bønden en halff Marck
Solff i Affvindsbod / De giøre Gaarden oc

Se til Fiske-

*Fiske nogen i an
dend vand.*
4 Rec. p. 307.

*Spiller nu an
dend Fiske-Deide,
eller bryder gaard.*
Inf. 47/48.

*Se til
For en mark
Solff til Bønden*

Fiste-Råd skal saa got igien; De bøde skal
den effter Sex Mends Dom / Tre paa huer
Side.

Inf. 47.

Spilder nogen andens Ale-Fistind el-
ler Dride-Fistind; bøde Konningen en halff
Marck Sølf / oc Bonden en halff Marck
Sølf / De der-til bøde staden effter Sex
stellige Mends Dom / tre paa huer side.

Allesteds huor tre-Marcks-Bøder sol-
ger! Der skal Sex Mend domme om sta-
degæld: Men huor større Bøder følger; der
skal 12 Mend domme om staden.

*Indvæning Mænd
for lønninger til sig
i sigende.*

*Tager Landhøst
fiskeri for sin Leje-
bøding.*

Huor en Landprot som tager noget Fi-
sker fra sin Leending; Da skal Landpro-
ten være pligtig paa sin egen Omkost at la-
de samme gaard settis aff Sex Mend paa
en hørilig Landstyd / førend hand tager no-
gen herlighed fra gaarden / som der haffver
ligget til / da hand fæste gaarden bort.

*Oprømmer Leending
sin egen fiskeri
fiskeri.*

Oprømmer Leending noget Nyt Fi-
sker; Da skal hand nyde sit Arbeid effter
Sex Mends Dom: oc vil Landproten vde-
lene noget Elligt oprømmede Fiskeri; Da
skal hand som boer paa Jorden være nærme-
redet at lene / end en fremmed / . effter Sex
Mends Eigen. Om

[Om Leilighed for sig til fiskeri for sin egen grund, samst til
fiskeri for sig selv or for sig selv, for 3 Rei. art. 31, 32: F2 skidf. art. 10: f
2 Rij Civil. art. 4.]

Om Stadebrugbdi Sildfister / som fislere

giøre paa Bondens grund.

Cap. XLV.

DArer Mand i Sildfist; Da
maa Mand opdrage sit Red-
skab / oc sette baade paa Ugger
oc Eng / huor hand vil / Vfor-
meent: De haffue det affore ad Som-
mermaale: Et teke da alt affort; daber
Landprotten aff hannem huad hand vil haffue /
Landnam / eller Sild der ligger paa hans
Grund / om hand haffuer tilforne sagt han-
nem til at affore. Alt huis anden stæde som
Fistere giøre i Sildfistens det skulle de be-
tale effter Sex Mends Dom / huad heller
det steer inden-giærdis eller uden: Vilde de
teke betale; Da bødedet tilknei Landnam.

hvor længe Sildfist
trivt i den stæde
paa paa en anden
grund.

Om de giøre i vogn
stæde.

Brender de giærder / eller Eid / eller an-
den Boestab; Da gielde staden / oc Land-
nam met / Huad heller de gielde sirax eller
teke. Landnam oc Stædegield skal tilfistis to
mellem Landprotten oc Vellending / effter som
Loven tilforne siger. [Sup. cap. 26]

Sup. 26.
Brender de giærder,
Lid, eller andet.

Om
Landprotten faar Land-
nam, oc Stædegield for
sit stæde Lunden vogn
at for. Vellending
maa saftes opmiffning
for sit stæde det stæde
paa det sam tilkommer.]

Lands-Ege-Balken.

Om Spgning oc Tag der Steer

Vdi Sildfiske /

Cap. XLVI.

*Lil. karte som skov
i Sildfiske om iske
stang fraar, or gotgionit.*

K. B. 25.

*Deutagis noym darr
Hofar, oc. allm spidit
i fra vamlm.*

*allm narvamlm.
Sup. 40.*

Svaris skal alle de Brode som
steer i Sildfiske / forend mand
farer derfra: End far nogen
bort / som Brodseldig er; Da
skal Skipperen sjaa til Rætte for
hans Folck / Ihuor handbliffver funden;
Oc Skipperen siden søge hannem i gien: el-
ler verge sig meff sin Eedom Sag er giffu.

Bliffver nogen frataget Nare / eller D-
sekar / eller anden Redskab / eller spildis for
dennem; Da bøde derfor effter stellige
Mends Elgelse / oc Afvindsbod effter
Laugdomme: End gløris nogt aff Eligt /
oc Ejermanden er hos; Bøde hannem fuld
Ræteffter Sex Mends Dom / oc Konningen
en halff Marek Søff.

Om Mand tager Sild aff anden
Mands Garn / eller rissver
hans Redskab /

Cap.

Lands-Eje-Balcken.

Cap. XLVII.

Nager nogen Eild aff anden
Mands Garn / oc ingen hans
Segt Folck er hos / oc det er bevis-
ligt; Da bør den Garnet eier /
all den Eild / som anden forde i Land /
som afftog Eild Blotvlig.

Ristuer eller stier Mand andens Garn *Sup. 44. bi.*
met vilke / oc tage Eild aff: Da bøde Gar- *(Inf. 40.)*
nespilde / oc Eilden met / oc der tilluld Rætt
den som Garn tilhorde effter Laugdomme /
oc Konningen en Mark Solff.

Om Mand gjør anden Forsang
paa Vaad-dræt/eller anden

Fiske /

Cap. XLVIII.

Nogen maa gjøre anden For- *Bafer m. Læst*
hindring paa hans Fiskegarn: *garnet, oc m. anders*
Den som først kaster sit Garn *gør som forst,*
ud / skal haffue først drætterum: *(Sup. 44. bi.)*
Ellers *fiske sammen til Læst.*
fister den hannem til beste / som gjorde
hannem forkast.

Blifftger det ingen aff dennem til gaffns; *Altegar ingen got*
imvof.

¶

Da

Lands-lege-Balden

Da bode den Skipper den anden gjorde
forkast/ den anden Ræffester Laugdomme/
oc huer hans Baadsmænd en Dre Solff til
den andens Baadsmænd.

Ræffester de bygge fællegr.

*I lang Vaad Ræffester
maan garn fimm der
vil; oc fivortid der
ind forfolde.*

End kaster de baade vd tilfælle; Da be-
holder huer som hand saar; Vden den ene
kaster offuer den andens Garn. Men stæer
der anderledis; Da fiske til halffinn/ Jhuor
meget de saar. End kaster nogen lang Vaad
vd; Damaader kaste smaa Garn inden-
for huemder vil/ saa lenge det store begyn-
der at komme til Landt; De tage icke Sild
for aff Garnet: Ere de icke for Affbøje; Da
blyger sig huer effter sin fortieniste oc Koers-
Selstabs dog saa/ at de gøre huer andre
fuld hielp: End ere de fra-vliste/ oc øfer Sild
lenger; Da hører all Silden den tilkaster
tilherde: End om de lade sig saa meget/ at
de land ingen hielp gjøre søgend Landt over
kommer i Landt; Saa hører Silden han-
nem til som kaster aage/ saa meget som de an-
dre for det Land: Mens iunker Skib ned;
Da haffuer huer som hand fæd. Legger
Mand siden til hand er forbliff/ oc tager
Sild aff hans Garn; Da bode hand Gar-
nesplide/

Lands-Leje-Balcken.

nesplilde/ oc fiskestade til den Varpst tilhøre
de/ oc til Konningentzen Marc Calff.

Drifver Gavn sammen aff Storm el^{Drifver Gavn sammen}
ler Strøm; Da skal de saa stillis at/ saa ^{af Støden eller}
ingenfaar skade^{der-af} / om mueligter^{er}.
Rand det leste see; Da bødeden skaden/ det ^(Sup. 47.)
aff kommer; Vden de ere baade derhos; Da
haffue de baade skaden til halffalt/ vden en
aff dennem haffver det voldet.

Om Høge oc Falcke/

Cap. XLIX.

V Allet oc Høgehuor de bygge Re-
de; Da høre de hannem til som
Jorden tilhøre^{de} de bygge paa:
Vil hand selgedem; da skal hand
forstbiude Konningen dem tilkjøbs/ førend
hand selger dem til andre.

Konningen maa lade fange Falcke paa
huls Grund hand vil i Norge; Fager anden
Mand dem^{uden Konningen eller Jordepotten} Da føredem tilbage igjen/ oc
bøde Jordepotten Landnam.

Falcke oc høge tilfø-
rr den finst jord
de bygge vnder paa:
(Ty. B. d.)
Fal først tilbinde
Konningen. (K. B. g.)

Konningen lader
den finst jord
fange vil.

Lands-Lige-Balden.

Huis Brug Leilending maa nyde paa Eese-Jord /

Cap. L.

*Forlof at laet nogen
sitten Elib op.
O. B. 12.*

Leilending maa icke giffue nogen
Forloff at sette Elib op paa sin
Grund lenger endsem Nættur i
Banderfor veer.

*Skov til at bygge
en baad.
(O. B. 12; Sup. 8, 111111)*

Skov maa Leilending nyde at bygge
sig en Baad paa en Vest-gods / til sit eget Be-
hoff / saa lunge hand nyder sit Eesemaal:
Bygger hand større; Da horer det Jor-
droffen til / oc Landnam tilmet.

*Bygning at Byg-
mand eller Leilæn-
ding maa bygge.*

Sup. 8.

Hver Jord-egen Odelsmand maa hug-
ge paa sit eget / saa megle hans Anpart oc
Laad land taale; Dog at hand icke hugger
Skoven til skade: Men Leilending maa icke
hugge mere end som forer sag.

*Ansvar at
Lige salt for.*

Nættur skal Leilending icke afflaa at sel-
ge / uden hand behøffver at fløbe nødtorffig
Salt til sit Hus.

*Salt at Lige
Ansvar for.*

Salt maa hand icke mere vlerke / end
hand behøffver til sit Hus / oc at fløbe sig
Nættur for til sine Hus.

Ansvar at brænde.

Flere maa hand icke mere brænde / end
-hand

hand behøffuer at brade sin Baad met.

Samfund eller Selstabs-brug skal ingen

giøre paa nogens Grund / at indløbe paa

anden Mands Skov eller Mark / at en

ten hugge Skov eller bryde Haffel / Eg el

ler anden Træ / eller oc tage Olden / eller

Nodder aff Træerne: Huem det glør / bøde

til Jorproten fire Mark Sølf: Er skaden

større end fire Mark Sølf; Da bøde den

det glør / effter Sex Mands Stigelse.

Om Ddegaarde der opbyggis / oc om deris Budbyrd.

Om Ddegaarde der opbyggis / oc om deris Budbyrd.

Om Ddegaarde der opbyggis / oc om deris Budbyrd.

Om Ddegaarde der opbyggis / oc om deris Budbyrd.

Om Ddegaarde der opbyggis / oc om deris Budbyrd.

Om Ddegaarde der opbyggis / oc om deris Budbyrd.

Om Ddegaarde der opbyggis / oc om deris Budbyrd.

Om Ddegaarde der opbyggis / oc om deris Budbyrd.

Om Ddegaarde der opbyggis / oc om deris Budbyrd.

Om Ddegaarde der opbyggis / oc om deris Budbyrd.

Om Ddegaarde der opbyggis / oc om deris Budbyrd.

Om Ddegaarde der opbyggis / oc om deris Budbyrd.

Om Ddegaarde der opbyggis / oc om deris Budbyrd.

Om Ddegaarde der opbyggis / oc om deris Budbyrd.

Om Ddegaarde der opbyggis / oc om deris Budbyrd.

Om Ddegaarde der opbyggis / oc om deris Budbyrd.

Om Ddegaarde der opbyggis / oc om deris Budbyrd.

Om Ddegaarde der opbyggis / oc om deris Budbyrd.

Om Ddegaarde der opbyggis / oc om deris Budbyrd.

Om Ddegaarde der opbyggis / oc om deris Budbyrd.

Om Ddegaarde der opbyggis / oc om deris Budbyrd.

Samfund eller Selstabs-brug
Sup. 19, (20.) (O.B. 12.)

Jy. B. 10.

(Sup. 18.)

Om Ddegaarde der opbyggis
Sup. 19, (20.) (O.B. 12.)

Vet. C. uden fand det aldeelil behøffuer der
Jorden passer teijet: End om det glør
til Da Om Ddegaarde der opbyggis
gilde i mark sølf
til Landdruten. Cap. LI.

Dem som optager nogen Dde

Jord / enten vdi Herrit eller

vdi alminding / oc bygger der

paa; Da skal hand beholde

det i tre Aar vden Lese oc Læ

ding / oc icke vere pligtig til Budbyrd eller at

flytte nogen Benfarendis Mand; oc siden

beholde den hans Liffs-ud / Om hand den

holder / oc glør Ræder-aff / som Looven for

melde.

Huier hand Husfrue eller Børn effter

Is III

Is III

Is III

Is III

Is III

Is III

Is III

Is III

Is III

Optagm af Jord
nr for aar frii.

4 Rec. p. 358: Boven.
p. 172.

Sup. 1.

Sup. 1.
Om Ddegaarde der opbyggis
Sup. 19, (20.) (O.B. 12.)

(Sup. 16.)
 Naar de heraar var
 ind, sigliden gaarden,
 or bær hinfickum.
 Inf. 52, 53.
 sigsom myndigeere; Daere de nest at bes
 sidde den for Eftellighed; Tog ingen sin
 Hofbond til traack eller Hoffmop. Naar de
 tre Aar er forloben; Da skal gaarden setts
 for Teding i Landstyd aff Sex stellige
 Mænd: Elden skal hand bære bud til neste
 By/ eller bøde (om Bud forsommis) som
 andre Bønder: Bliffuer trættet omhulleken
 By nest ligger som Bud skal tilbæris; Da
 maale Veyen met Etang; Thi det er icke
 disbedre/ adhand bær Budsticke lenger end
 til neste gaard; Thi den anden maa reult
 omhand vil.

Bliffuer siden samme gaard igien øde/
 for diltand formaar icke at holde den/ eller
 for der leggis formegen Tunge paa; Da
 bæris Tingbud som tilforne bæris/ førend
 den gaard bleff opgyddit.
 Bliffuer den dring,
 bæris bud som tilforne
 bæris.
 # der er formeget
 vaalagt, eller
 formæder ejerman,
 den icke at bygge
 det;

Om Tingbud at bære Byimek
 lem/ Cap. LII.

(U. B. 3.)
 Om den skal bæris/
 or form dilt skal bæris
 i gaard.
 En skal Bud bære som land
 staa for Ord/ oc Eed/ oc saa
 Bondeself i Haand/ eller hans
 Husfrue/

Hustrue/ om hand er icke hleime/ eller hans
Søn/ om hand er fuldfor/ eller hans Daas
ter fuldvoxen/ eller hans Tieniste-Gotck/ de
besigt Boenere.

Er ingen Gotck i gaarde; Da skal hand *Om ingen Kestant findes.*
bære det ind i Skuffen/ om Aabst er/ oc set
teden i Bondens Eæde/ saa den salder icke
neder: Kænd hand icke komme ind; Da skal
hand binde Budstick mit offuer Døren/ saa
huer Land see den der gaar ind: Saa skal
Bonden gaa til den Budstick bar/ oc for-
høre huad det betyder/ oc bære siden til sin
neste Grande: Bønder i Hærrit skal besticke *Indsticket Nattsteden.*
Nattsteden til Budsticken/ oc did skal den bæ-
ris første Dag; Icke skal Bud Skieræddi-
stickis/ end der Land naae Nattsteden; Elge-
saa anden oettedie Nat. Den som fore-sid *Den som fore-sid*
der/ oc skal Bud bære/ skal vide huad Time *Den som fore-sid*
paa Dagen Budst kom til hans Huß/ oc
haffue der Vidne-ll; Haffuer hand icke Vid-
ne; Da sverge hand til bar mei sin Eed self-
tredie.

Elger nogen sig at haffue baarte Bud *Den som fore-sid*
til sin Grande/ oc hand siger Nænderfor; *Den som fore-sid*
Da skal de som End bar vidne mei sin Eed
self-

selfstredie / at hand bar det did / oc icke lenger /
Steckere eller Senere / end hand lovlig
byrde; Da bode hand Budfald der forsom
mede Budle:

Inf. 54.

*Budfald for paa
nr.*

Maar bodel, bal.

1.

2.

3.

*Om fald nr. 1. 2. 3.
bal bodel der
bodel.*

*Ingen bodel bud eller
for ar fattig, siden
Guld nr. 1. 2. 3.*

Inf. 55.
(Sup. 43.)

Budfald er en halff Marck Guld for
huer Høfbond som sidder paa den Budleje /
oc icke kom til Ting / uden forsald: De
skal Budfald bodels / først / om det icke kom
mer til den Rattestied besticket er: Derneft /
om det icke bodels; For det tredie / om det
saals Omhyndig i Hender. Flytter Mand
sit Huse aff gammel Rattestieder / oc paa an
dre indenhans Marck; Da skal til de Huse
bud bodels / oc fattige Guld foris; Satter hand
andens Bud eller fattige Guld aff; Da
stande der til Rette for: Ingen skal bære an
den Bud / eller føre fattige Guld til anden
om Sommeren / siden Guld er søtt / eller om
Vinteren / siden det er mørkt.

(Dagaard mand oc faldt)
**Om Budbyrd / oc Fattige
Mands Flytning /**

Cap. LIII.

*Dagaard mand skal
bud bodel, or
fattig mand flytte.
Sup. 51.*

Affver nogen Mand Dagaarde
som er Huse paa / oc hand saer
oc hør

Lands-Eje-Balden.

oc høster ill/ Oc høster der Korn oc Hø; da
skal hand Bud bære: Vil hand icke Bud bæ- *on fand vil icke.*
re/ eller fattig Mand flytte; Da bære eller *(Inf. 55.)*
flytte den som nest boer did som Folk boe/
oc haffte halff Affuel met den gaarden ills
hører; Vden de fand anderledis forenis
der-om.

Boer flere Mand paa en Gaard; Da *For flom paa en*
skulle de Ristte dem imellem at bære Ting- *gaard.*
bud/ oc flytte fattige Folk/ effter som de ere
Mandagill/ oc icke som de haffver brug til.

Aff alle Torder som er Nines indhegne/ *Torder som er indhegne*
maa Bønderne paa Ting blude den dem *indhegne.*
eler/ eller hans Ombudsmand/ at gøre *Sup. 51.*
Tingbud oc Skudsford aff. *Do. saa at in får først sagt for*
in for 3 aar, og det er ontager
eller indhegne Jord. Sup. 51.

Om Tingford/ oc Ting af paa-
blude. *Cap. LIV.*

Der maa flere Tingbud op/ *Do in maa flere*
som behoff haffver/ oc ingen *tingbud op.*
maa det nederfelde: Oc skal bæ- *(M. B. 10.)*
ris rett frem Hulle imellem/ oc *in for 3 aar, og det er ontager*
icke ul Affide: Huem der neder- *in for 3 aar, og det er ontager*
felder/ Bøde til Konningen Budfald/ som *Sup. 52. U. B. 3.*
førre er sagt. *[c. 52.]*

Og

Alle

Lands Leje Balcken.

Quous die fero sal.

22. Alle Bønder som Bud tilkommer / skal
fare til Ting / vden Erkjendis Mand / (det
er den Tingens Tienistmand haffuer ^{uden} ~~alt~~ No-
grefend 15 Aar / huad heller det er hans
Søn eller anden.)

eller anden.)
 Sige Tingstalhuer Mand tilsoge

1. Naar Konningen bluder Ring.
2. Manprabs Ring.
3. Mandtals Ring.

M.B. 19

U.B. 12.

4. Baaben-Ting.

Andre Ringmaa Enkeltte sidde hteme.

Encke oc Bønsfor Bønde skulle søge
Ting uden de ville: Ellers skulle alle de
Bønder Tingbud tilkommer søge Ting / el-
ler både Konningeni en halff Mark Sølf.

Bodet over sin Bønder
 [For Væbning 1661]
 Dyrer Ting og for-
 siddig til Rensning.

127 Kommer Tingbud saasildig til Bonden /
 oc Bøgher saa lang / at hand icke sand
 komme til Ting for Middag; Damaahand
 sidde hlemme: oc det skal hand beghe met To
 mends vidne: Sagis fleere end en mand for
 Ting-vide; Da skal de sreffnis til Ting/ oc
 enten bøde eller beghe dertis forfald. ⊕

+ *Person to be
of flesh and bone*

Dr. J. A. Smith

St. Charles

[illegible]

1761 Aug 10

~~245~~
St. Martin

Viñ; pa ma t

Om Fattig Mands Flyt-

ning: Nectis fannem juub:

Regieret Land & Rassen. Soetig

En ef flæiri men varda for ænni sóln en ein um þing-
viti; þá ma þóð stefna þeim þing, ef þeir eru aflápi-
for vattom.

Cap. LV

Nuttig Folck/ som intet haaffue at
 holde sig aff self/ oc derts fren,
 der icke heller formaa at føde
 dem/ oc icke ere- faa-fore/ at de
 selff kand komme Bye imellem;
 dennem bør alle Bønder at flytte / saa-vel
 Endtrectis Mand som fuld Bønder oc alle i
 Byen skal flytte dem effter Budbyrd; Forst
 den som fremmersi sidder paa Budsteyet oc
 flytte til næste Bye / eller bøde en halff marc
 Solfen Konningen. Flytter hand hannem
 icke til Byis / men heden affsidis vdi Dde
 marcke/ saa hand døer for hans forfømmel-
 sckeld / eller oc nogen visser fattig Folck fra
 sig / oc icke vill laane dem Hus/ saa de døer
 der-offuer / Bids aff Hunde/ eller-riffvis aff
 Diur; Huem der vdi met Sandhed bliffuer
 befundent hand bøde derfor til den Dødis
 Arffvinge fuld Bod effter stellige Mends
 Dom/ oc til Konningen Tegengield.

Den som den fattige førde/ skal haaffue
 Bldne til/ at hand førde hannem did/ oc den
 anden vilde icke lade hannem der bliffue;

Saa er hand Sageløs derfor/ oc den anden

Eg ij siande

*Om gildene stialt
eller indfugget.
(inf. 60.)*

Gildrer nogen i sin egen Mark / eller
der som hand haffver Loff til / oc nogen stie-
ler hans Gildres / eller hugger den heder / oc
land betffis; Da bødestaden effter Sex
stellige Mends tycke / oc Affvindsbod eff-
ter Laugdomme / oc Konningen en halff
Mark Sølf.

*Stialt Jær af
gildene.
(J. B. 12.)*

Stieler Mand Olur aff andens Gil-
dre / oc land betffis; Da gielde den hand
skal fra / dobbelt igien / oc Konningen fire
Mark Sølf for Tyffnet.

*Gildene man
finne i samfund*

Gildrer nogen hiemme i Jæ-Marken; da
skal hand løse det om dagen / oc gildre om
Natten: Ganger der Duxg i om Dagen;
Da beholder hand det Enæren tilhørde / De
giffver hannem det tilhørde saa got igien eff-
ter Sex Mends Dom.

*Et gildre man
skal i marken*

Gildrer Mand i Odemarken / oc legger
self. Skud for Bliffe / Bjerne eller andre
Olur; Da skal hand løse det paa Kircke-
gaard eller Ting / hvor det ligger: Ganger
nogen siden der-paa oc fanger Skade aff;
Da vare hver sig self: Eluser hand ick / oc
fanger nogen sin Bane der-aff; Da bøde
den Dødis Arffgtinger fem Mark Sølf / oc
ick

M. B. 12.

icke andre Frende Bøder / eller Konningens
Kæer. End bliffuer hand ved Elffuit; Da bød
de hannem for Saar effter. Sex Mends
tycke / tre paa huer side / och haffuer Konnin-
gen ingen Bøder for.

Ingen skal giøre Gildre paa anden *Anders mand paa*
mands Jord; giør det nogen; bøde Jordrot- *anden mands jord.*
ten Landnam / oc beholde det som paa hans
Jord veldis.

Om Jagt / eller Diur-Beide /
Cap. LVII.

DArer Mand i Jagt met Hunde / *Der jagt paa sin*
Da jage paa sin egen Marck; *gen marck.*
Kæiser hand Diur paa sin *Rec. p. 30*
gen Marck; Da cter hand det *Det der mand vider*
som Kæiser / *er far effter, der*
Thuem det vider / om hand *Im til sin vider.*
far effter.

Løber Diur aff sit rette Lob vd paa *Er der frøst lob*
Sund / oc anden skinder det / Da haffuer *er der frøst lob*
hand Skudboge som skød det; oc skiere det
aff met Skindetz vden den som Kæiser det /
villose Skindett fra hannem.

Forber som egne Jorder haffue / *Der er frøst lob*
skude paa alle deris Odels-Jorder / *Der er frøst lob*
Thuer *Der er frøst lob*
dfigg *Der er frøst lob*

Deiligge; oc icke videre/ end huer Mand To
 Otur om Aars/ somer 14/ Dage for Bar-
 tholomei/ ^(24 August) oc 14/ Dage effter: Jindts nogen
 at stude for eller effter/ mege eller anderles
 Dis end som forstreffet staar; Da skal hand
 hafve forbrut til Konningen Otte Dru-
 ger oc tretten March/ for huer gang hans
 brost drevdissindis.

*Leder sine af kridstas
 or anden kridstas det.*

*Jager mand i anden
 skov.*

Sup. 56. Lobe Otur aff Beide-stae/ oc Beider an-
 den Mand det; Da hafver den halffpar-
 ten det skod/ oc halffparten det Reigste. Ja-
 ger mand i anden Mands Skov eller
 March met Hunde; Da sage den tilhaan-
 de Skoven tilhorer/ vndtagen Blorne oc
 Blaffe. *[finder mand dings paa Land det inf. 62.]*
[Om Almindings bren; damp; & Rec. p. 307, & Rec. art. 67, forordn. p. 665.]

Om Alminding/ huorledis vere
skal Cap. LVIII.

*Alminding skifter
 som af andel det.*

SDa skal Alminding vere/ som den
 hafver veret aff Almindes Tid/ baa-
 de offren oc neden.

*Reger om sit at va-
 re den anden al-
 minding.*

Traetis To Mand om Al-
 minding/ oc kalder den ene der sit vere/
 odpen anden kalder det Alminding; Da
 glore hand som kalder det sit/ Forbud/ oc
 fleff.

(Sup. 16.)

oc sieffne hannem til femte Ting: Siger han
dette; Da gielder hans forbud inder den
gang:

Sup. 17.

Paa det Ting skulle de tilnæffne Toff
Odels Bønder / eller andre myndige Mend/
om Odels Bønder icke vil ere / som der aff
vide / huer dennem Sævd det Tinglaug
ochaffue da To aff de 12 / som vil sverge / at
deyer hans egen deel / eller det er Alminding
Depaa det Ting skal hand legge femte sieff
ne at komme til Jorden omkrættis / oc nyde
der sine Bidne / som paa Tinge vaar næst
Falder femte sieffne paa en hellig Dag / Da
skal de møde den neste Dag derefter; oc ny
der hand sine Bidne / saa som det vaar rett
femtesieffne Dag: Saa skulle de sverge / at
det er rett Marckestiel imellem Alminding
oc Bondens Jord / oc icke vød de Sandere
for Gud i den Sag: Derefter skal leggis
femte Steffne til Tinge / oc dømmis huem
Jorden bør at følge.

O. B. 5.

Siger Konningens Ombudsmand no
gen at haaffue taget noget fra Konningens
Alminding / oc bygt det vden Konningens
Toffz oc den som sigtis / siger sig at haaffue
hafft

Sigter nogen at
haaffue taget fra
Konningens alminding.

Sup. 1. O. B. 5, 6.

haffte det 1301 Aar oc mere; Daglore hand
der beliffingis; Oeder om handlist som før er
sagt om Alminding oc Bondens egen deel.

Om Almindelig-Brug / og det Byg-
ning / Cap. LIX.

Letter from Anna
Ding of Weymouth.

in Almin-
dyngen.
D
Onningen maa bygge Almin-
dyngen naar hand vill: Den som
fester / skal gløse glørdis=gaard
der=om indent Aar oc Dag / oc
(O.B.3.) ick offtere flytte dem: oc haffvel sin Mar-
skal med alle Fiderbaarden / sig nide

hannem forløst. Alle Enge-sletter skal
 hånd haffve det første Aar i Alminding
 hånd begynde at huse. *Riser veds: Lysfæster alle
 Alminding skal inn for 1000 tom 6*

Sattarbohl; aluminizing.
 [Sattarbohl find re. ¹⁰⁰ Sup. 30.]

Haarmand; alumin
ring.

7 Sæterboel skal huer store sigdi Almind-
ding som vil sidde der om Sommeren: Saaer
hand vdi Alminding/ oc hafter ick Loff til
aff Konningens Dmbudsmand; Da eer
Konningen baade Korn oc Høe/ om Høe er
slagte

Prunella vulgaris (L. B. 26.)
 Coal, etc.; aluminous.

Brender nogen Sætterboel/- Smedier /
 - Tærræved / Boder som Mand ligger i eff-
 ter Dødt / Fiske-Boder / vdi Alminding;
 bede

Lands-lege-Baleten.

bøde Konningen Tre Marek Solff/ oc den
Skade siel efter Laugdomme/ oc Sex Dre
Solff vdi Affvindsbod; vden det stede aff
vaade; oc bøde dog ^{de Gjernanden} Stad i efter 12 Maends
Dom. ^[Ab Fra sup. S 1, or annotatum ex libro veter.]

Slægt To Mend Høe tilsammen i Al ^{fallis for slægt i all}
mindring; Da nyde huer det hand slaer: ^{mindring.}
Bliffver trette paa huem først slog; Da vide ^(Sup. 11.)
de huer det met vidne.

Alle Riste-Band vdi Almindring! maa ^{slægtvand i almindring}
brugs aff huer der haffuer Laad vdi.

Tømmer oc huggen bord maa ligge it ^{huer længe tømmer oc}
Aar omfringt i Almindring: Alt andet der ^{maa ligge i almindring.}
huggis/ oc ickes foris bort inden Aften/ ^[Hes finsk fuggis]
ge frels for huer Mand: ^[For, or vindskælder]

End tager nogen det / som maatte ligge ^[Hes finsk fuggis]
der / inden 12 Maanedet er forløben; Da ^[For, or vindskælder]
bødeden det tog/ Sex Dre Solff til Konning-
gen / oc den tilhørde fuld verd derfor/ oc
Affvindsbod efter Laugdomme. ^[Hes finsk fuggis]

Om Diur-graffuer / oc Bliffue-
Stuer i Almindring /

Hh ij

Cap.

*Huer maa giør Diur-
gaarde eller Bliffue-graffue
i almindelich.*

Diur-gaarde oc Bliffue-graffue
maa huer giøre vdi Almindelich
som vil; Dog saa at ingen giør
anden hinder / som før er sagt om

Sup. 56, 57.

Gilddrer oc Diur-Beider.

*Huer vil de maa Vær
fra Bygden.*

Ingen maa giøre nærmere Diur-gaarde
ved Bygden / eller dersom Mand vil gaar-
de bygge / End at icke Land hør is Hug: Men
ved enden paa andens gaarde maa de byg-
ge / om hand vil.

*Ligger de lauger
vdi ind 10 Vinder.*

Ligger Ræffue-gaarder / Diur-graffue /
eller Bliffue- eller lenger øde end i Ti Vin-
ter; Da bygge dem huer der vil; De beholde
dennem & emeden hand vil holde dem ved
mact.

Om hualle / oc hualle-Beide /

Cap. LXI.

*Alsbmand befaler
hualle hualle, id al
lang eller mindre.*

Allder (deter den som er Odels-
baaren) eller den bedre er / som
finder hual is alne lang eller min-
dre / maa den beholde:

End

End halff mindre hual/ maa beholde *halff mindre beholde*
 Huem som finder. *Inten af disse for sig selv*

Huem som saadan hual finder/ Da skal *Inten af disse for sig selv*
 hand haffue Bidne ill/ naar hand stier den *Inten af disse for sig selv*

op; Delade iglentlige Ryggen Wadstild /

Hoffed oc Stierte; oc maa da fore huallen

ill huilket Land hand vil / dog saa / at hand

icke giernogen stade paa *Uger* eller Eng;

Gier hand der stade paa; bøde staden efter

Ser Mends Døm / oc Landnam ill *Jor*

drotten. Men driffuer hual ind i Storde eller

flad Vand/ som ingen stade land gierts; da

maa den Sagelos bortføris. Driffuer hual

ind paa nogen Mands Jord inden-giærdis

eller uden; Da her Konningen halffparten

deraff / oc *Jor* drotten halffparten / foruden

findings-Speck / huad heller huallen er liden

eller stor. Driffuer hand ind i Storde / saa

den er lige nær baade Lande; Da beholde

begge Lande huallen. End bliffuer hand

staaendis paa nogen grund eller Holme;

Da beholder den huallen / som Landet ill

hører / oc stiftes som før er sagt.

Driffuer hual ind paa nogen Mands

græsmand; Daeyer den aff hual / *Jor*

den

Inten af disse for sig selv

Inten af disse for sig selv

Inten af disse for sig selv

Inten af disse for sig selv

Inten af disse for sig selv

Inten af disse for sig selv

Inten af disse for sig selv

Inten af disse for sig selv

Inten af disse for sig selv

Inten af disse for sig selv

Inten af disse for sig selv

Inten af disse for sig selv

Inten af disse for sig selv

Inten af disse for sig selv

Inten af disse for sig selv

Inten af disse for sig selv

Inten af disse for sig selv

Inten af disse for sig selv

Inten af disse for sig selv

Inten af disse for sig selv

Inten af disse for sig selv

Inten af disse for sig selv

Inten af disse for sig selv

Inten af disse for sig selv

Lands-Eje-Balcken.

Den tilhører / saa meget som paa hans Jord
ligger.

*Find man hual ingen
maa finde.*

Hual maa huer Mand skude; Vden
den som drifuer Eildind vdi Eildfistand;
Huem som skuder dennem / bode Konning-
gen Dte Druger & oc Treiten March
Solff.

*Find man hual
or den blifver rind
paa indet, eller liff
paa nogen Jord.*

Skuder Mand hual / oc hand finder
paa Vnbt; Da ejer hand den huad heller
den er stor eller liden. Men drifuer den paa
Land; Da beholde hand halffparten som
stod / oc halffparten som Jorden ejer.

*Find man hual
or en and find den.*

Skuder Mand hual met Pilsom merck
er / oc anden Mand finder den / Odfører til
Lands; Da ejer hand halffparten som stod /
om hand hafter Bidne til / oc anden halff-
part som fand / oc siden biergede.

(Om Findings-Spect)
*Find man hual ligger
ind 9 eller 10 alen;
anden mands findstuen.*

Find Mand hual i anden Mands Fi-
ststrand / der ligger er end 9 / eller 18 Alne;
Da bor den som finder / findings-Spect;
Da skiere sin mercke der-paa / oc sige saa
Konningens Ombudsmand til / oc hafter
saa findings-Spect; der affto sagne paa
huer kant / fire kantstaare.

*Find man hual paa
Landet or far til
at blegge, eller ike.*

Find Mand hual paa Land / stor eller
liden /

liben/ saa den icke behoffuer at stutis; Da
belegge den/ oc haffue for sin Vmag findings=
Speckten sagn och stiel ant: Behoffuer hand
at stutien oc beleggen; Da haffue findings=
Speck to sagne fire-kant.

Drifuer hual ud/ oc ligger festet paa Drifuer hual ud, or
Lande/ oc er Sonder-brudet/ vere Vsaget: fester ligger i jern.
Saa is hand tigen; Da haffue findings- fester ligger i jern.
Speck som tilforne: Er der intet aff festet paa ligger festet i jern.
Lande tigen/ da bode Konningen tre Maerck
Solff/ fordt hand forbarede den icke vel.

Finder nogen hual paa Lande/ oc belega sin mand hual
ger icke/ men tilfiger den som Jorden til/ paa Lande, oc fester
bode; Da haffue findings-Speck en halff
fagn.

Findings-Speck skal stieris fra Ryske hvaler findings-
gen oc tilbage til Jinden/ alt ind til Been. speck stieris.

¶ Farer nogen Mand til hual om Natten/ Drifuer nogen af
oc stierer der-af/ som icke haffuer Part vdi; hual, som fandt
Bode Konningen Dte Drutger oc Tretten far part i.
Maerck Solff/ oc de beholder hualen/ den
til horer.

¶ Drifuer mand hual ind i landen mands Drifuer mand hual
huallegaard/ oc stierer for/ vden hans i anden huallegaard.
minde hualgaarden til horer; Da beholder
hand

Lands-Leje-Balcken.

Hand huallegaarden eyer / oc betale den som
indress effter Sex Mends the.

*Drifver sand den paa
en anden jord.*

Drifver nogen hualind i Blig paa an-
den Mands Jord / som icke er hualgaard ;
Da beholder de den begge til halffniet.

*Finder mand hual paa
Lafstet or Land icke
saa den ind.*

Finder Mandhual vde paa Haffst / oc
trost sig icke til at fore den til Lands ; Da
stiere deroff saa megli hand vil / dog saa at
hand icke stier der hul paa / oc lade den saa
driffue.

*Drifver hual ind i all-
minding.*

Drifver hual ind i Alminding ; Da
eyer Konningen Halffparten / oc de Bønder
som eyer Almindingen met Konningen halff-
parten.

Om Sæle-Beide / oc Marsvin /
Cap. LXII.

*Finder mand anmaal
garn i sit selskab.*

Finder Mand Garn i sit Sæle-
beide / oc Sælodi ; da beholde
baade Sælen oc garnet / Ind-
til garnet lossis fra hannem met
Landnam.

*Sælen maa allesteds
findes ind paa
fordlinste stier.*

Sæler Mand sit Erinde vd met Land /
met Skib eller Baad ; Da maa hand vel
stuide Sæle / huad heller de ligge paa Land
eller

Lands-Leje-Balcken.

eller i Egen/ vngagen Eæl ligger paa de
Skier / som fredtusse ere; Da ejer hand
Eælen/som Skieret tilhører.

Slæet Mand Eæl met Splud/ oc find *Slæet mand sel, or
m and find' den.*
der den anden Mand; Da beholde halff
parten som flod/ oc sit Splud met/ oc halff
parten den som sandt.

Finder Mand Eæle/ Marsfush eller an *finder mand sel, oc
paa andens grund.*
dre Riste / (vden Hual) paa anden Mands
Mars offuen Strandbacken oc vden-glaer-
dis / oc bærer den til den Jorden ejer; Da
haffue Fredt-Parten for sin Vmager. Men
finder hand inden-glaerdis; Da haffue fiere
de Parten; Men fører hand bort/ Da føre
den tilbage til gien/ oc bøde Landnam.

Finder Mand Diur paa Lande dødt; *find' mand find
diur paa Landet.*
Da ejer hand halffparten der finder/ oc
halffparten den Jorden tilhører/ Thvad
Diur det er.

~~~~~

Tafflen til den siette Bog /

som kaldis Lands-Leje-

Balcken.

Om Tagemaal eller Gaardsefning /

Ji

Cap. I.

Om

- Om Abod at opholde / Cap. II.
- Om Husbygning der paalagd der / Cap. III.
- Om Jord der lejes / oc icke holdis / Cap. IV.
- Om mand bygger iuende Mend en Jord / Cap. V.
- Om de Jorder Konningens Ombudsmand bygger / Cap. VI.
- Om Flytning / Fardag / oc om Huse stiftet / Cap. VII.
- Om træs Jord / des Mægning / oc om Vinter Gæd / Cap. VIII.
- Huis aff Jorden maa afføris / oc om Husebrud / Cap. IX.
- Om mand besidder Btagen Jord / Cap. X.
- Om Korn oc Høe som selgis bort aff Jorden / Cap. XI.
- Om Leilending haffuer opressuit Gierdis gaarden / Cap. XII.
- Om stiftet imellem Leilending / Cap. XIII.
- At Odelsmand er næst at besidde / oc om Jildebrand / Cap. XIV.
- Om mand gjør anden Plougspilde om Naardagen / Cap. XV.
- Om mand høster Blowlig fra anden / Cap. XVI.
- Om Løwsefning eller fredliust Ejendom / Cap. XVII.
- Om Landnam eller Voldsbøder Konningen oc Almuen bør / Cap. XVIII.
- Om Landnam aff Fællis Ejendom / Cap. XIX.
- Om Ejendommand bruger til Fællis / Cap. XX.
- Om Skib at opsette / oc om Skibbrud / Cap. XXI.
- Om Auereck / Mand gjør hin anden paa Ejendommen / des Løwsefning oc Steffnemaal / Cap. XXII.

Om de Egher miet sette Steffne skal søgis /	Cap. xxiii.
Om Ombudsmand / huer bør at haffue /	Cap. xxiv.
Om Vaade Ild oc Arns Ild /	Cap. xxv.
Om mand brender Hus / eller nogen deel for no-	Cap. xxvi.
gen aff Bræde /	Cap. xxvii.
Om giærde stifte / oc loulig giærder /	Cap. xxviii.
Om Grinde oc Gaarde at opholde / oc om Grands	Cap. xxix.
steffne /	Cap. xxx.
Om Giærdis gaarde der ey haffuer sørurit /	Cap. xxxi.
Om Duæg der skade giør / oc indsettis /	Cap. xxxii.
Om Banefuld Duæg / oc Fœnit at vdløse /	Cap. xxxiii.
Om lowlige Beye / oc Grindsieder /	Cap. xxxiv.
Om Heste eller Vg der skader hin anden /	Cap. xxxv.
Om Heste eller Vg der løf = ladis oc skade efter-	Cap. xxxvi.
kommer /	Cap. xxxvii.
Om Mand giør Færffelling paa anden Mand Fœnit /	Cap. xxxviii.
eller malcker hans Duæg /	Cap. xxxix.
Om Duæg der stange hin anden / oc Hunde der skade	Cap. xl.
giør /	Cap. xli.
Om Laan / oc om Mand tager andens Blaant /	Cap. xlii.
Om Sættersfærd / oc om Sommerbeed /	Cap. xliii.
Om Fællisbeed / oc græfsgang /	Cap. xliiii.
Om almindelige Beye / oc driffte Beye /	Cap. xlv.
Om Beyebøder / med des Laugsteffne / oc Broer at	Cap. xli.
opholde /	Om

U.B. 16.

Ribes Balcken.

gods; da er det fredløs gierning; Huem der-
ved befindis / som vil bliffue i Landt; føre
Bonden alt sit godstigen / som fraghannem
bleff taget / oc både Konningen ~~El~~ Marc
Solff / eller fare fredløs.

(4 Rec. p. 259 seq.
Fr. Daaer: art. 30, 39, 40, 41.

Om Gield at verge for / oc Vid-
nisbyrd om Gield; Om Ribes
afregelse: Cap. III. Breyning.

Siger mand at fæst
bælt gield til sin
fuldmægtig. Inf. 21.

Ræffer Mand anden Gield /
Oc siger hand hæffver betalt
anden Mand det paa hans
Vegne / oc siger at hand det vil
behjse; Da skal hand næff-
giffue sine Vidne / sted oc stund hand betales
depaa: Ere de Vidne inden Julestis; Da
skulle de næffnis lowligen / deris Sand-
hed at vidne: Ere de uden Julestis; Da
næffne dem efter som Loven siger: Vidne da
To lowlige Vidne / at hand hæffver betalt
hannem; eller hans fuldmægtige Bud / som
hæfde Befalning at opbære samme gield;
Da vere quite for den næffning; det hæder
Betalings Vidne / oc derimod maa ingen
Vidnisbyrd føris: Sierde Mand vdi Sleget
eller

T.B. 9.

T.B. 4.

eller ~~Engager~~ ^{Engager} ~~stak~~ maa icke der= om vidne
vden hand dem lige nær beslegitt eller besvo-
gret er. Rand nogen Vidnisbyrd icke self
komme tilstede oc vidne; Da maa To myn-
dige Mand bære deris Vidnisbyrd/ som haffi
der hørt dens Bektendelse der-om; Da er
det lige saa full som den vaar self tilstede.

J.B. 4. O.B. 5.

M.B. 9.

Huem som vil Giæld affberge; Da skal
hvergis en Eed for en Dre Solff; To Mends
Eed for To Dre Solff; Tre Mends Eed
for Tre Dre: Huorstor giældener/ da ver-
gis en meke for end met Tre Mends Eed.
Købflaer nogen tilsammen/ oc den ene mis-
regnis noget fra; da maa hand kreffue den
anden til ret Regenskab/ oc skal betale han-
nem huls misregni vaar.

vil mand afværg
en gids. [vid. 4]
Ty. B. 16.

Misbrugging nu sig
betaling.

Om Giæld lowlig at søge/ met des
Adfærd / Cap. III.

[4 Rec. f. 259.]

Som nogen anden Vendinge skul-
dig som Vidnevide/ eller hand
self vedgaar; Da skal den giæl-
den kræffue/ kræffue hannem
som skyldig er/ met To Mends
Vidne/ oc legge hannem halff Maanitsdag
for

[Knyttabur or restar,
hvor clarens først
finder aar. 4 Rec. 130.]

Om skuld at dræb
hvor at forlugg
or vilvindam.

[Rec. art. 54.]

Risbe-Bæken.

for at betale: Betaler hand icke inden den
(I.B. 10.) Tid; da maa hand stæffe hannem til Ting;
De da skal Tingmænd legge hannem halff
(M.B. 18.) Maanedz Dag for at betale: Vnder det icke
betalt; Da skal næffnis hannem aff Tin-

(L.B. 16.) ge saa mange Mænd behoff giørlis / at fare
ell hans Huf / som gielden skyldig er / oc vdi
vurdege hannem sin gield aff hans gods / oc
fuld Rættefter Laugdomme.

*Baften sandt fort sit
gods; andt fort
eller Ridsfærd. 3. Reces.
cap. 54.]*

*Barer en Gindhær
eller brodsfeldig, af
Landet, oc kommer
icke igiør indom aar,
eller hans ombudsmand.*

M.B. 1.

Barer den aff Landet som gield er bort-
skyldig / eller i andre maade er Brodsfeldig /
førend hand betaler / oc kommer icke iglæn
self / eller hans Ombudsmand/inden Tolf
Maaneder; Da settis deris Arffvinger i des
ris gods / oc spare til all den lowlig gield som
er næffnis / oc huiß anden brode som findis: De
skal deris gods / som saa borte drage / vurde-
ris / oc quærfettis met Ombudsmandens
Bidstab / fra det første hand tømde Landet.

*Om nogen icke vil
fær med hie Vær-
ding;*

(L.B. 31.)
*Der om Kongens Lyn-
budsmand icke fær
med.*

Huer Mand som næffnis / er pligtig
met at fare; Vil hand icke; Da bede Køn-
ningen en halff Marc Gølf: Konningens
Ombudsmand eller hans Foged skal oc fare
met / oc tage Konningens Ræt / som er en halff
marc Gølf: Barer hand icke met / da mistet
Konningen sin Ræt: Gior

Gjør den som skyldig er nogen Møde
stand og verger derfor / at icke maa vdvare
dets / og gjør nogen aff dem som vurdere
skal / skademet Od eller Eg; Da verefred
løs; De de sig vergede / både icke derfor men
stander hand imod / og gjør dog ingen skade /
både Konningen Otte Druget og Treiten
Marck Solff som gielden skyldig vaar; De
huer aff dem met hannem vaar / en Marck
Solff.

*Chor nogen modstand
mod Indboring.
E. Rec. art. 54.
A. B. 17.*

Om Skyld at betale ^{til en viss tid} og om W-
viterlig Gieldes afvergelse.
Cap. IV.

Aan/og det som nogen er til-
dømt / og al den gield som Vids-
ne er til / eller nogen selff veds-
gaar / skal saa kreffts og vds-
søgis / som nu er sagt.

(Inf. 19 or 27. J. B. 37.)

*Alle vitterlig gield
kræftes som nu sagt er.
Sup. 3.*

Alle huijs Pendinge som til visse tid vds-
loffet er / skal til den Dag / og paa den sted
de vdsloffet er betaltis: Kommer hand icke
Pendingen skal annamme / eller hans fulds-
meerige / men den kommer som Pendinge
skal betale; Da skal hand Pendingen op-
Re

*J. B. 8.
Løffte til viss tid
skal gieldes.
O. B. 8.
kommer Creditor
eller fuldmægtig, icke
til fulds.
(O. B. 5.) Bær mand;
Arbejd or full skikket
sig til at betale med
sædvanlig or special
munt, da bdr den det
affte affte or contract
at gield. (A Rec. p. 274.)*

(Inf. 18.) blude: Er ingen tilstede dennem annamme
skal; Da glemme PENDINGEN til saa tinge
hand kommer dem haffue skal/ oc betale han-
nem da sine PENDINGE.

Er ist ein viderer Herr
gantz, da hat der Herr
aufzugeben und sein
[am sagt er c. 2.] Inf.

Er nogen anden Pendinge/ Skulds/ som
hand icke haffuer vidnetil; Da skal hand
stefne hannem hlemme / oc kræffue hannem
sine Pendinge; Da skal hand enten betale
hannem/ eller verge sig derfor med Eed/ som
før er sagt. Vil hand icke fesse hannem Eed;
da skal hand betale/ oc maa det vdsøge/ som
før er sagt.

Om lagor or Annot
for (3 R: art. 66.)

Unstigged und Prob-
mante-Boards of form-

mande - bogst at for-
komme, skal judd som h
er bebi: Samst. li

or on the 1st Day of the
 Morning from the 1st to the
 10th of the month of June
 at the Lib. of the B. of the

at fagra telyt hær
Rec. p. 277. [Ch. 10]
i forhøjnde, nør

Er nun ganz neuer Glaube
Denn steh' ich nicht mehr fin

1872

Din Fattig Wands gield

Cap. V.

Nogen fattig Mand / som
haffver mist sit gods aff Jldes
brand / til Soes / eller aff an-
den vaade / nogen Mand giæld
skyldig / oc kræffvis derfor ; da
sal hand met sin Fed forpligte sig at betale
samme Giæld efter haanden / naar Gud vil
giffue hannem Effne til ; Da nyder hand
dag / omhandte tilforneet kiend^t at om-
gaals met Eegn.

Dem Erbprinzen Ad.

Con maa giorni, or
dato sustando, & per

4 Rec. p. 269. Un

fij bij Rigand Pro

noget vil være for sig med hensyn af sit bor,
 i indlæring med ^{for} sig, om det nogen forhindrer
 n. G. Rec. 270, 271.]

Riøbe-Balden.

Men fræffvis nogen gield / som icke slig til-
fald er paakommen; Da maa hand hæffvis
oc foris til Ting/oc blude hans frender
hannem til / oc de ville lasse hannem / oc be-
tale hans gield: Vile de icke lasse hannem;
Da skal Tingmænd domme hannem til at
arbejde for samme gield / (om hand er Ar-
bejdsfor) indtil det bliffuer betalt: Eder
hand derfra / uden lofwlig Marsage; da hæff-
ue Ræffning derfor efter Laugdomme.

Bliffuer nogen fattig Mand dræbt / som
er vdi stor Gield; Da skal den Bøder / som
dommis hans Arffvinge til at hæffue for
hannem / vendis til at betale hans gield mee /
Efterdi hand skulde mee sit Legem arbejds
for gielden / om hand hæffde less.

Om Gield som fræffvis efter
den Døde / Cap. VI.

Dem som Gield fræffuer efter
død Mand / hand skal hæffue
der Vidne til; Thi ingen skal
Eed sverge for den Dødis gier-
ning.

Ke ij

Ræff.

(inf. 22.) [4 Rec. p. 264.]

Er hand icke bliffuen sat
ty end uligelig klesst,
maa hand fræffue, etc.

[4 Rec. p. 278.]

(inf. 6.)
Bliffuer om fattig
dræbt, som er i stor
gield.
M.B. 11.

[4 Rec. p. 264, 265, 266,
267, 268.]

Da mande gield kan
icke afværges, men
skal bare sig;
(A.B. 12.) [Sup. 2.]
(A.B. 13.)

Riöbe-Balcken.

eller or mistig.

[+ Rec. F. 272, 19, and 20.]
273.7

(inf. 11.)

Jugum af Læbis, for
gældenes og Betælt.
A. B. 12.

A. B. 12.

Krafft Nad Gield effter den Dode /
et leef land den bediffe met lofwilge Widne /
Hand kriffter / Dof ^{aa} Arne kriffter / elke
ritig Regens kabs Boger / miste gielden.
Ingen maa till løbe fig den Dodis Arff /
førend hans vitterlig Gield er betalt.

Om Eegningmaal/oc htemsteff-
ne/ Cap. VII.

Der man skal søge
nogen for gælden, og
sige for ham, at han
skal søge for ham til
sine.

Ommer nogen i nogen Fylde/ som mand vil forgielde eller anden. Sag søge/ som icke haffver Arffvinger i det Fylde/ oc icke haffver været der i Fylket

(Sup. 4.)

J. B. 9.

Zule-Nat; Da skal hand spørgis om sit
hjem: Næffner hand det; Da skal hand det
steffnis oc tiltalis: Icke skal hand næffne sit
hjem hos nogen Herremand / vden saa er
Vil hand icke sige huor hans hjem er; Da
skal det bevijs; De da maa hand steffnis
vdi hullecken Mands gaard hand vil / der
Saghoffuer offuer hannem at søge; oc der
tiltalis.

Jegi. Juh. Jand tilfø-
 ror nogen Gouvemaund
 som får sin egen frii
 Præst, da maa Jand
 ikke profuit saa som
 andren, til Troys, men
 dal sig for Dens Røtt
 som Jand stear under.

Steffnis hand oc paa Torgt som de
flebtis.

Kløbe-Balden.

Alletis sammen/ Da er hand oc rett sieffint.
[Saa skallose Karl sieffint] der som deris
hlem er/ eller des som deris Arffvinger boer
inden-Englis/ som Bonde til den gaard hand
hoer: ~~Aderskal huer Mand hlem vere/ som~~ ^{Eller oc spørge Jan-}
hand det kiender oc næffner det inden Sten ^{rem om sit hem;}
ding; Vden hand næffner det illen Herres ^{Der skal det vare}
mands. Ingen skal giffue Sag paa andens ^{synen skal giffue sag}
gods. ^{paa andens gods.}
^{+ Clausen}

Om lowlig Søgning/ Steff:

neimaal/ oc Stierholdz/ Om den Ombyd
som er dragen af Landet. ^{Om andis segelse, varge, Low}
Cap. VII. or led: Om to mand Ombyd.

Ngen maa anden sieffne den i Ledingfard stuf
Stund hand er i Vedtjogsfard/ ^{ingen.}
Eller førend sem Netter efter
hand der hlemkommen/ oc Stib
er opdragen.

Me Sager skal vere Vleffint paa de 10 ^{paa Englands indre stuf}
der som Anfred holdis efter Lowen. ^{10 i 10. T. B. 9.}

Steffne maa Mand anden Mand ^{Om fructur at hieb}
hlem sieffne som sin egen/ om hand er ombe- ^{ly til, G. Rec. 1326.}
dit/ oc haffuer der Vidne til. <sup>Om Vargen oc fribu-
rtige, G. Rec. 1327.</sup>

Huer Mand der frels oc fuldmyndig er/ ^{Om Lønne i Staden}
skal self søge sine Sager inden-Lands: haffu ^{3 Receipt, cap. 12.}

Rt. III.

ver

A. B. 21.

Risbe=Balden.

eller oc land er mindre mangen

(4 R. 210)

*Om i de Kongens
Ombudsmand.* (4 R. 210)

*Om Vagter for fuldmar,
hvor i de Kongens
Ombudsmand p. 204*

der hand icke self forstand eller maect der-til
Da skal Konningens Ombudsmand søge
hans Sag paa hans Vegne; De haffue for
sin Vmaghuis sceld der bødls efter Loven/
oc icke mere.

*Som mand af Landet
sætte en fuldmarth
i sin aar: 204 feg. i
shelliged p.* (A. B. 10.)
(J. B. 24.)

Sarer nogen aff Landet; Da skal hans
Ombudsmand som hand haffuer der-til be-
troet/ haffue hans gods i forsvær i tre Aar/
oc giøre oc handle Rætt for hannem:

*Viden maa drifving
i sin aar: 204 feg. i
shelliged p.* (A. B. 14.)

Er hand lenger borte i tre Aar; Da
skal hans næste Drifving haffue hans
gemaa/ som icke vil vde hans gods. Naar
hand kommer i Landet igjen; Da vdelegge
de/som Vidne vide hand optog.

Om Quindis Vaggrmaal.

Saa skal Mand søge Quindesom Karl:

A. B. 21. Det er Quinde frit for at saa sit Berge:

O. B. 9. maal huem hun vil; Dog at hun icke tager

J. B. 14. den til Berge som er Adelsmand/ eller Np.

permeere/ end den hun haffuer Sag imod:

Hand maa søge hendis Sag som sin egen /

Om hun haffuer ombedt hannem med Vids-

ne. Skal Karle næffnis til at giøre Lov oc

Ted met Karle/ oc Quindfolck met Quins-

der; Vden Karleer icke saa mange met Kar-

lemend/ oc Rone met Romme

Haffuer

Nu vil mand søge anden om noget maal, oc en anden hafde gaaen for søge
ningen paa hende, da lade den først af der siden tilkom; Thi at ikke maa
sind Alene tillige angaaende, om det ikke er Vrang yngning der hin
Kløbe-Dalcken. medfar.

Aliter.

Haffver to Mend alle til nogen paa haffver to maend Vang,
en anden Mands Vegne for en Sag; Da mael i min sag.
skal hand svare den som først fick hans Ombud: Thi ick tør mand svare to til en Sag. (O. B. 12.)

III. Sampt Lofß oc Maard Kjøb, Lege hie (4 Rec. 1.2
E. 12 om gindes sag)
Om første Kjøb, Konningen ejer. Ombudsmand
Cap. IX. om nøder nogen til at selge; eller forbynder nogen.

Konningen eller hans Ombudsmand paa hans vegne/ bør at
haffue første Kjøb paa alle de Va-
re som Indlendiste eller Udlen-
diste haffver at selge/ som Konningen behoff
haffver/ for sig verd/ som en anden vil giffue
derfor: Dog skal Ombudsmanden eller hans
Fogt ick klobe sig Vare sig self til beste/ el-
ler at selge til forprang; Men alle disse Kon-
ningen tilbeste. I fald oc Fogt skal først hindre
Lofß oc Maard skal Ombudsmand klobe
be Konningen til beste; De giffue Bønderne
derfor saa meget de ere verd: Men Væstind/
Kestind/ Odestind/ Børnestind/ El-
lendshuder/ oc andre Vildbare mue Bøn-
derne selge til huem de vil Vforbudet. (3. 34. [4 Rec. 1. 318
Konning Ombudsmand
maa ick noie nogen
at klobe til at selge sig
igien.]

Konningens Ombudsmand eller hans
Fogt

Bogit maa icke nød nogen til at kiobe Elæs-
 terse og selge sig igien; Men skal kiobe aff
 dem som haaffver at selge/ De giffve dem der-
 for. saa meget det er Verd/ og en anden vil
 giffve dem derfor: Nøder Konningens Bo-
 git nogen til at selge sig sine Vare/ eller gior
 under forbud paa/ vden Konningens vllte;
 Da tiltales derfor med Loven/ og straffes
 derfor/ som vedboer.
 Bñor viit segden maa lade arbjde for sig for &

fy faller inder nagen
er fulge fy noget inden
Dagene Villis.

③ Rec. art. 34.

[Inf. 25.]

Inf. 10, (18.10)

[Fugum segnd maia fiobr
All Gull i sit Roan,

vii, 4 Rec. p. 320. m. 7.

Rec. p. 320, 321. [ ]

Dem Ried Schiffe der Iowliqae

*frifed. minsten op sinen Schakel, en ademt thre fraa
ley ufoort.*

Richt' staam fast, sin
 Enn' End' Jannu-tag,
 or Vilup;

Re. Int. Land. 88. Inf. 11.

or n^o viduo h^ol, Taf. 13.
 for inf. h^ol, p. 3. J. B. 4.

Dim. 13, 18
Bapt. or baptis

Tilbury, at last til. 1788
[4 Rec. p. 130.]

La B...

2. Inf. 21. p. 12. A.B. 12.
videtur de 1. per usum...

Dr. aller faher Vorr.
Inf. 11, 12. 13. 14.

1123-10

N Elefieds som Mand kløbis ved
om Jorder/ eller Gaarde/ Hu
se/ Skib/ eller andre slig store
Ting; Da skal det skee med
Handtag/ og vende Mænds
Bidne eller skæres/ og skal kløbis aff rette Ejers
mand/ som fandt hiemle det hand/ følger: Al
le andre Klob som selgis med Handtag/ og
Bidne er til ^h skulle og holdis/ om der der sel
dis er hans ^(L. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.) ^{u. g. 17. 7. 8.} og maa self raade for sit
gods: Vderhogen segler Vhiemmel ^{u. g. 17. 7. 8.} el
der salte Vare; Da bliffver det Klob mæ
telos/

telos / oc den som fløbte / bør sin Værd (Inf. 13.)
 igien.

Selger Mand Guld eller brendt solff / *Guld or solff skal væn*
 glort eller Vglore / oc selger det for Punt *punt*
 Guld eller Solff; Da bør det at være Punt *(inf. 29.)*
 som det selgis for: *Et* huis Solff som her i
 Rigt forarbejdis / skal holde sin Prob efter *foldt prob efter Rigt,*
 Rigs-Daler; De skal stemplis met dens *stemplis off den det*
 Stemp som det arbejder: Befindis no *forarbejdis*
 gen at stempe falsk Solff; Da haffue for *forarbejdis p. 222.*
 bruff saa meget off sin Boeslaad til Konnin *Om ingen stempler*
 get / *forhand* haffuer falsk stempe / oc der
 til Dite Dringer oc Treiten Marc Solff /
 oc giffue den sit Solff igien hand arbejdis
 for / oc icke bruge Embedet der-efter: Men *Guld skal væn infor*
 huis Guld som forarbejdis / skal være Vfor *falsk, or lovenis*
 falsk / oc leffværis lige som det er annam *lige got igien.*
 met / være sig Vngerste Guld / Krone Guld /
 eller Ringstump.

Selger Mand Honning vdi Tønder *eller vander skal væn*
 eller andet Kar / Malt eller Korn i Pun *lige godt inden or*
 de / Mel i Secke / Smør eller Salt i Løbe / *indm.*
 Eft eller Hør / eller anden deel i Knippe;
 Da skal det være lige got inden oc vden.
 Konningens Ombudsmand skal haffue
 El Opsium

*Ombudsmands fræ til
 at alle is Rigt giffes.
 [Borgmester or
 Rådets hiesum, end
 Gildes, Lugges, fand,
 Værks fold, for 4 R.
 p. 152.]*

Riobe-Balcken.

forfalder nogen sin
Vare, or følger den.

Eglen fand, med sig selv
følger Varen, som som
er sold.

Hvender faar
den Varen
igen, sup. sic.

Daalndis, som nu sagt
blev, forfoldit med
allen slægt Varen.

Denne der skal Varen
In paa, om det er
faldt eller nu
(Sup. 9, inf. sic.)

Er Riob faand-sold, or
er Riob vidur fel.
(sup. sic.)

Opsummet / athuis Vare som indfarts vdi
Rigt / selgts Almuen for billig Riob. For-
falster nogen sin Vare / or selger dem siden ;
Da Varen forbrukt godset til Konningen / or
bøde derat Konningen Dite Dringer oc
Tretten Marc Solff ; uden hand vil verge
sig self Solffte / at hand icke viste ; at der
vaar salt vdi / Men hafter hand self eløbe
samme Vare / or viste at der vaar salt
iblant / or vilde det icke afftage ; Da Varen
forbrukt godset til Konningen / or bøde Fem
Marc Solff.

Sammeledis skal or holdis om Mand
selger Klæde / Lærstelt / Badmel / som salt er
vdi / eller andre falske Vare ; Damise Va-
ren / or bøde derfor / som før er sagt ; uden
hand fører den tilsted som sig salt gjorde ;
Da stande hand self derfor til Rette.

Det er salt som stellige Mand klender
falske vare : Ombudsmand maa icke kien-
de der-paa ; at icke skal meenis / at hand gjør
det aff Glerighed. Er Riob hand-sold icke
er Vidne til ; Da sverge den som solde med
sin Eed / at hand solde det or da skal sig
Riob holdis.

Alle

Inf. 23.
Nichter or fulgner mard
and mystap 6 ind paa
forfent.

*Jugum mac. Dist. or
fulgr. p. a. Lambert.
K. B. 23. (3 rec. art. 33,
34.
(4 rec. p. 156.*

inf. p. d.)
 I gaffur maa indot
 kist die allre selgib,
~~indot maa indot~~ indot til
 milde Post
 Minn naar indot
 fold sin Vind i maa
 fand i d'br Lædning i
 faufur, ~~indot~~ indot for
 d'br privilegieret
 d'br maa d'br d'br
 indot Vast. p. 349
 Dager d'br d'br
 gaard d'br i d'br.

Salger bonnens
gaarden i hørn.

garr

Kiøbe Salcken.

gaarde/ lønlig eller Åbenbare; Men skal sel-
ge paa Torffte: Huem anderledis kiøber
oc selger/ Da haaffue forbrukt baade Varen
som soldis/ oc Verdenmet til Konningens/
oc bøde Dtte Drutger oc Tretten Mark.

[Hergum: or Rand, kal for
til at nødtig Varn or
Saadvarde finit. 3
Recess, cap. 56.]
Møntom maa vi forar
tib:

Konningens Ombudsmand skal haaffue
tilsiun/ at Konningens Mønt icke foractis:
Men Møntenudi Norge & skal vere Jæffu
god ved Mønten i Danmark/ oc gaa for
fuld i all Kiøb oc Sal. Danst Mønt skal

Or m mnd i Danmark
Drogn.
Forfall m mnd Mon-
gnit Mjnt, for M.B.2.
Foractur uogm m.
C.L. p. 160. 2. 1. 1.

vere genhar i Norge/ lige som Nørst
Mønt. / Oc Nørst Mønt i Danmark/
lige som Danst Mønt: Huem som foracter
oc icke vil tage Konningens Mønt for sin
Vare/ huad heller det er Indlendiske eller
Vdlendiske; bøde forsførste sinde Dtte Dra-
tuger oc tretten Mark.

Slør hand det andet sinde; Vere fred-
løs/ Oc bøde Dtte Drutger oc Tretten
Mark.

Slør hand det tredie sinde; Da haaffue
forbrukt lif oc gods.

Indlendiske maa icke
kiøbe til at selge ind
ogm til forprang i
Norge.

Ingen vdlendisk Mand eller Stesmaa
kiøbe Sparrer/ Bord/ Spirer/ eller andre
indlandiske Vare til at vdselge til forprang i
Norge.
Ingen

budsmand stalle der Raadtil/ naar deefla; *T.B. 4, 9.*
 glis for hannem; Da maa hand indfla
 glis for Eowen oc Laugmanden/ oc der gaa om
 huis Raett ey.

Skaldet de vere enduer felt for/ saa vi
de som icke er imod Klobsteds Privilegier /
at handle med Fremmede vdi Haffnerne;
Vden det forbludis med Konningens Brev

Puls Sommer, eller andt Borgerne,
ville kiope met Bønderne, skal de betale dem
for den Værd, dem bludis aff Fremmedes Oc-
kand Borgerne seke formeene? dem at kiope
met fremmedes, uden behaffue der-paa Kon-
ningens Privilegie. *Om Ophæbningens indkøbs-*

[Om Gaudvarden / Om Forord / or Brevue af giøre]

Cap. XI. Om Aenge Wiin or aeng Wiin nⁱ at p^olge til famⁱng
1. 153. Om frimngelⁱ frimngⁱ ^{or alle aeng} om tange k^ongⁱ p^olⁱ

1. f.
p. 153, 154, 155. Kongens
157.
158.
159.
160.
161.
162.
163.
164.
165.
166.
167.
168.
169.
170.
171.
172.
173.
174.
175.
176.
177.
178.
179.
180.
181.
182.
183.
184.
185.
186.
187.
188.
189.
190.
191.
192.
193.
194.
195.
196.
197.
198.
199.
200.
201.
202.
203.
204.
205.
206.
207.
208.
209.
210.
211.
212.
213.
214.
215.
216.
217.
218.
219.
220.
221.
222.
223.
224.
225.
226.
227.
228.
229.
230.
231.
232.
233.
234.
235.
236.
237.
238.
239.
240.
241.
242.
243.
244.
245.
246.
247.
248.
249.
250.
251.
252.
253.
254.
255.
256.
257.
258.
259.
260.
261.
262.
263.
264.
265.
266.
267.
268.
269.
270.
271.
272.
273.
274.
275.
276.
277.
278.
279.
280.
281.
282.
283.
284.
285.
286.
287.
288.
289.
290.
291.
292.
293.
294.
295.

Parterne gløre Bress imellem dennem / *Sup. 10.*
 efter deris Rigs oc Forordz nægne deris *[Om Døder, gæst- or*
 Bidne som hos vaare / *Sted oc Tid / oc haflue* *[antbruges til Døder,*
at lase til Landshing,
derfor *[Rei. p. 130.]*

KjøbeBalken.

der-for Laugmandens / eller andre stellige
Mends Indsegel / som viste aff deris kjøb.

(sup. 6.)
Professoren bær. Vidne i Rotten.
Haffve de icke Indsegel. Da giøre Vds
storne Kriffter; oc bære de da Vidne om deris
Kjøb / om icke Vidne er til. Ihvor den
Sag skal dømmis / enten for Laugmand eller
andre tilbørlig Dommere.

Om Vidnishyrd huer ejer at bære / Cap. XII.

*Den som kræfter sig
Vidne i en sag, maa
nødvendig være, inden
sin færd i sagen,
I. B. 4.
Dommere skal følge dem
før om en fulgt med
Kraft. 3. Rec. art. 16.
eller os, indtalt at k.
der drøf.*

*I. B. 4.
vil fandt i den, da bød.*

*Skulde man skal
Vidne bær.
I. B. 22.*

Dem som aff nogen bliffuer
tilkræfft at vidne vdi nogen
Sag / De Dommere legger
hannem Eed for / sin Sand-
hed vdi den Sag at vidne; da
er hand plictig at vidne ved sin Eed / alt huad
hannem der om vitterligt er / Eller oc sværge
at hand ved der intet aff: Vil hand icke Vid-
ne bære / naar hand aff Sagsøgeren til-kræff-
tis; Bøde Konningen Tre Mark Søff;
paa deedingen skal miste sin Rætt.

Saa skal hand Vidne bære / om hand er
tilkræfft / At hand vil vidne efter sin Sam-
vittighed / det Sandste hand haffver seet oc
hørt.

KjøbeBalken.

hørt: Eiden maa Laugmanden eller Doms-
mændene - domme/ om dennem siunis hans
Vidne rett at vere.

Om Mand selger et Kjøb tvende

Mend/ ^{eller oc det mand icke ejer: Om mand icke}
^{Cap. XII. Land saa det mand følger kjøbt.}
^{Om Kjøb med Fred hos mand}

Ale Kjøb som er solde met Vid-
ne oc Hængag/ bør at holdis/
effter Loven: Det Kjøb maa
icke holdis/ naar mand selger
en det som hand tilforne haft
ver solde en anden: Haffver den som sidst kjøb-
te/ det i haffvendis Berge: Da maa hand
holde sig Dom for sig kjøb som Laugman-
den eller Sex Laugretismend siger: ^{eller saam irking}
Den først kjøbte beholder sig kjøb/ om hand kand
betjse for Dom/ at hand kjøbte først; De det
er hannem forgiess kjøb/ der sidst kjøbte:
Det skal hand lade Willige Mand vide. ^[vise et p. seg.]

Det er oc forgiess kjøb/ at kjøbe det den
icke tilhører der soldte; Vden det skede met
hans vilde det tilhørde. ^[vise et p. seg.]

Den som kjøbte/ skal sage den som solde/
oc hente det aff hannem: Vil hand icke saa
hannem det i Hender; Da skal hand han-
nem

7. Datter siunt at taldis forbi. *Eller siunt den der siunt
 bid, at var nærmest, om hand vil si. Det om anden bidet sig
 infra-gangen. Or om to saam p. 10. or om anden saam p. 10.
 [Hafner fand ingen bid,] *he or forhanden Kigge-Balcken. Det for fand i det
 for R. B. 10, p. 3.]* nem hlemstefine/ oc nyde sine Bidne/ at hand*

(Sup. 10.) lod det effter vden Eoff/ oc krasste hannem
 sine Pendinge / oc legge hannem der Kan
 (Sagde det le m. ang, *naet der or saastefind*) til: Selger hand den anden siden; Dabode
 Tre Marc Eoff til Konningen: Sanger
 hand ick det samme hand klobie/ eller andet
 saagots Dabode tre Dre Eoff for huer
 Marc som vaar klobesfor: oc endog klobet
 er mindre Verd end en Marc; Da bode
 dog tre Dre Eoff 3 oc vere dermet for-
 ligte.

*Klobet nogen det fand
 visten om anden klobet
 klobt kloben.*

*Klobet nogen man
 findes i man viden,
 viden.*

Den som klobet det som hand visse en
 anden hafde klobt tilfornes Bode Tre Dre
 Eoff for huer Marks klob til Konningen. 7
 Klobet nogen met Fredlesmand; Da
 horer det Konningen til hand klobie aff han-
 nem / oc bode ick met Sex Dre Eoff/ eller
 suerge met sin Eed selfredie / at hand ick
 visse hand vaar fredlos.

Om Feje-Roe/ oc der Alabyrgd/

Cap. XIV.

Eier Mand Roe/ dassal hand
 handet til rette for den / om den
 bliffuer borte; vndtagen frigs-
 folde

*Lind kan siunt viden
 man skal saa he
 viden for.*

Risbevalcken

folck tog den bort / eller den døde aff Lungen
 fot / eller Bræpø / eller den døer aff Kalff /
 eller aff Alder / aff Fjorden / eller Blods
 fot / eller Storm blæs Træom paa den / oc
 slaer den ihjel.

Over den ellers for Fattigmands Da
 bøde den iglen efter Sex stellige Mænds
 Dom paa Tre Aars tid: Den Kogler /
 skal have den fra Korfsmisse oc til om Vaar
 ren; Thi da skal Kogler vere hieme / vden de
 hafter anden forsagd. Dag dem imellem
 sat / der hand lejede Koen.

Over Koen for hans forsømmelse der
 lejet; Da skal hand sette anden Koe idens
 sted iglen: Men leffer den / Da skal hand
 beholde sin egen alligevel den er verre end den
 for vaar: Dog saa, at den er mætt for, næst cap. 5. 4. 7.

Er kommen ind paa Koen / saa at en
 ten Halen er affsliden / eller Horn brøden;
 Da bøde den lyde. Vil hand teke hafter Koe
 lenger i Leje; Da skal hand søge den hen
 de ejer / om hand er inden Fjeld / oc til blude
 hannem sin Koe med Vidne: Er hand vden
 Fjeld / Da skal hand føre Koen hjem / oc
 kalde der Mænd til at lade besge / at den er hel
 Mm tj bred

Saa saadan mand / om i næst
 folgender cap. 5. 2. 3.

Der lenger mand
 naar først ligger for.

Der den af Kommet,
 ut supra.

Læste den, or er vaar
 ind for, tagis dog
 iglen.

Er kommen manden
 ind paa den, bød
 der for.

Om Fjærmænden ick
 vil tage til den
 Læste den iglen.

Risbe-Baleken.

bred oc skader intet / oc sige den aff sin vold /
oc forbare Koen som siegle Quæ / De be-
holde Nyttender aff for sit Græß oc Vare-
tekt: Men er hand aff Land faren Koen aat-
te / oc haffuer hand nogen Ombudsmand /
Da skal hand hannem Koen tilbiude / om
hand er inden-lyckis / eller oc hans Arff-
vinge / om hand haffuer icke Ombudsmand /
Om hand vil icke beholde Koen den lejet
haffuer.

*Er sijn manns forriss
til linge Koen faren
Ombudsmand eller
lofvinge.*

*O.B. 10.
K.B. 8.*

Om Foderfæ / oc deß Nabyrgd ved
sin Haands Glerning.

Cap. XV.

*Er sijn manns fager
de foder skal man
sætt til.*

*Er sijn manns fager
sætt til de foder
sijn nogen fader
ning, eller icke.*

Ager Mand andens Fættel Fo-
der; Da skal hand suare der till /
som till sin egen Haands Gler-
ning:

Det er hans Haands Gler-
ning / om hand suætt det / eller dræber det /
eller nogen den hand skal suætt for: Det er
oc hans Haands Glerning / om Hurden
finder det icke ser det ee det: Caa er oc om
Blorneslaer det / Blisse bidet / falder ned
for Blergom icke vaar Hurde met: End
falder

falder det ned aff Blerg / oc Hurdherhos /
oc lader det see samme Dag / førend hand
flaær Huden deraff; Da er det icke hans
Haands Gjerning.

Druckner det i Brønd / oc ingen voetter
dets doer det aff Gult / eller Quellis aff Kloff-
nen; Daer det hans Haands Gjerning:
Kommer Behet i Baandte / oc Kendstaf-
ver er for; da er det icke hans Haands gjer-
ning.

Føde skal hand Duægt indtil det kand
blierge sig vde paa Græs; oc da tilfise hanem
som det tilhører / oc bede hannem forbare sit
Duægt / oc lade hannem oc andre Mænd see
det / at det er Markesføer; oc sige derffaa aff
sin forbaring.

Fager Mænd Og paa Beed eller til
Foder / oc bider Blffue det; Da er det hans
Haands gjerning / om andre Mænds Og
icke er udt Marken: Fager hand Ned paa
Foder; Da forbare det som siges. Icke
skal nogen/vare til / at Rigt faarlcke Rigt
om hand ellers haffver Elur mer sit Dægt.

*Hand fører sum det
fæl for, oc for, oc
det fra sig sig. oc
lader.*

*Hand vilst sig som
mand fælter sig for,
neder paa brø.*

*Hand vilst forvarit som
sit rigt.
Om hand faar ick
dægt, fælter sig til,
sa som mand fælter
til dem.*

M iii

Om

Riøbe-Balcken.

Om Quæg der selgis oc Lydehaff- vertoc om Skuldgang-Roe/

Cap. XVI.

*Thomson Ryn fann
gib for fulten i
guldets hilling.*

Daffuer Mand Qvæg Roe i sin
Sted/ som skal gange for fuld
Vertoc Leje; da skal den icke ve-
re Eldre en otte Aar/ oc icke Un-
gere end den haffver faakt to Kalffve; Skal
den vere helbrede/ oc heet pennet/ oc haffve
Kalff om Vinter effter Poullsmisse.

*Læ eller Dg, som man
køber, oc angiver, oc
nemt nym Kuring.*

Kiøber Mand Dg eller andet Gæff no-
gen; Da er deff hans forvaring deff kiøbt/
naar hand haffver deff annammet.

*Intet Quæg folgis
med fordult Lyde.*

Alle huad Quæg mand selger anden/ det
skal mand icke selge med nogen fordult Lyde.

*Quad fordult Lyde m
paa Hest eller Dg,*

Det er fordult Lyde paa Hest eller Dg/
om det er Døff/ Blind/ Sprengt eller Van-
halt/ Lobst eller Stædig: End paa andet
Jænte/ om det dier sig self.

or paa andet fa.

*Om det befinde
den første mand, da
gives kiøbmanden jg.*

Befinder hand deffom kiøbt/ den første
Maant; Da skal den det solde/ beholde det
self; vden hand vil sæрге/ at hand viste icke
nogen lønlig Lyde der-paa.

Om

Kiøbe-Balcken.

[Om Land det følger
Land; thi for inf. hie.]

hannem ejer: Vil de ick kiøbe/ da kasse Laad
om huem kiøbe skal/ oc den Laaden tilfalder
beholde det & effter Sex stellige Mændsbur-
døring/ eller selge det huem hand vil/ oc giff
de de andre huer sin anpart aff det verdz det
(Sup. 4.) vurdz is for: Vilde de ick veldtage; Da be-
holde det i sin forvaring som sit eget gods /
indtil de kreffte det. Ingen maa selge anden
Mands ting isf anderledis & end som Loven
formelder.

[Sup. 13.] 10.

Er det Skib, og Land
vill selges, da kasse
der maa den anden
part for Lige.

F2 80. Art. 4, art. 61.

Ejer Mand Skib sammen/ oc ingen aff
dem som ejer/ formaar afkiøbe det aff anden /
oc andre vil en heller kiøbe det; Damaa den
bruge det som vil/ oc betale dem anden Skibets
Leje / effter som hand haffver Part i Skibet;
Det tage dog der aff først & det hand haffver
betosst paa den andens Anpart.

Om Laan at svare til /

Cap. XIX.

Laan skal summen
finde sin rigion,
eller indsiges som
guds vittuelig gods.
Inf. 27. L. B. 37.
Sup. 4.

En som laaner noget/ hand skal
forbare det/ oc sin deespeelt hlem
igien: vil hand ick sin det hlem
igien/ Damaa det vdsogis
som vittuelig gods. Det

^{er alt} (Det kaldes bitterlig gods / som en haffuer vido
ne paa / faa at ^{alt} det en yldommis / ^{or om}
Eaugmand ^{en} siger ^{noget} til at gifte an
den Pending met lotolig Dom / det er alt vlt
terlig gods.)

Eauner Mand bort / eller selger det hand
haffuer laant / oc mifer hand dei; Da maa
hand kræffue sit aff hullcken hand vil / enten
aff den der soldit eller klobte det. De saaledis
alleseds der som Mand selger & eller bortlaa
ner en anden tilhor.

Om Mand setter anden noget

Pant / Cap. XX.

Etter Mand anden Pant for
nogen deel; Da forbare hand
Pant det tog; Haffuer de sett
nogen visse dag at løse det igien;
Da skal hand blude hannem
eller hans Ombud det til samme dag / oc haff
de der to Vidne til: Løffer hand det icke da;
Da gior hand hullcket hand vil / enten haff
de der self effier Sex Mænds Burdging /
eller selge det en anden / oc haffue der aff sin
giæld som Pantte tog / oc Egermanden det

En

som

(Hund klobt lig gods etc.)
Sup. 3.
Sup. 4.
at gielde anden
noget gods
da er det

Laaner eller følger mand
bort det med arbdan
fildommis.
(B. 37. E. O. B. 10.)
(A. B. 14.)
Sup. 10.

[Brevlids. det man an
nammit or panttef gielde
for & Rec. p. 272.]
Om Underpant, art. 11.

Om forvare Pant
som det kong.
(O. B. P.)
Pant til en kiste
dags at løse.

Om Jordgods til
pant, or Jordgods
brugur tilbrindit
Panttefildrom, or
om hand vil icke tage
Indt. etc. for O. B. P.]

Om Panttef til det
Lan, at løse til Lande
ting, & Rec. p. 130.]

Risbe-Balsken.

Er ingen dy næst.

som/loffverger: Men icke maa hand det
ell andre høre forpant/ end hand det selv
haffver i Pant. Er der ingen forsagt Dag
satt; Da ligger det inden 12/ Maaneder/ eller
fare der med som før er sagt.

Offendil at pant
til en anden, saa
maa dy sig ind
12 Maaneder

den samme

Er Mand anden Pending/ indlig / oc
haffver toget Pant for sine Pendinge/ hvad
biller det er Jord eller andet; Da skal det
Pant vurd^{et} sig: Afhængende ^{oc selger} hand det Pant til
nogen anden; Da skal hand haffue Bidne
til sit Pant/ oc ligger det at første 12/ Maane-
der/ om hand er inden Gylde: Et hand icke
inden Gylde; da haffue det først inden første
12. Maaneder efter hand kommer i færd; V.
den hand haffver saadan forsalde som Voven
siger. Bidne skal hand der til haffue/ at hand
er sand Eiermand til det Pant/ ellers maa
hand det aldrig eftersøge. Etter Mand
wende Mand at Pant; Da beholder den
Pant som først tog det; End den anden tog
for giet sig der sidst pant/ om det er betilligt.

O. B. 4. K. B.

Etter man at pant
til en anden. (Cap. 13.)

til nogen anden, som paa Pant for kjendelse, da skal hand alle sine dage
sig til at pantet, eller guld Mand sig selv, Om umyndige:
oc om Viden, første
dit oc Pantbrøst
formulder. [4 Rec. p. 274.]

Om Pantbog at soldes paa Gørvidt,
oc Landbryg, [4 Rec. p. 276, 277.]

Quinder maa gløze.

Cap.

Under Mand den i Herrskets
som er hannem gielt skuldig /
oc fræffter hannem / och and da
fortæller hannem til nogen an-
den Mand / som hannem beta-

(Sup. 7.)
Lagot munda End m am
Inn for sin ginte, la m
Dun munda ginte munda
Inn ifra.
Sup. 2.

le skal; Da haffver hand betalt den gield/
om det er beffølgte/ at den som gielden fræff-
de/ tog ved den anden for sin gield.

1.4. Den som erodis sin Vmyndig Aar / maa
ingen Klob gøre.

A. B. 19, 21.
 Lu nnyngly ma
 lnyrn kiel gio'r.

1. 4. Bondens Hustrue maa raade for en
halff Marks Klob: Haulders eller Odels-
Bondis Hustrue maa raade for to Marks
Klob: Adelsmands Hustrue maa raade
Klob: saapide Høghbonden hende Samin-
cker. Klobslaet de videre vden deris Høghbon-
ders Bidskab; Da maa Høghbonden rygge
det inden første Maank & efter hand kom-
mer hjem/ oc saar det at vide.

En er meget Kiøb.
Distrikten naar raar
En for.
(Kampagne)

Riofiume. Linn. vnt.
und fande es billigk.

Om Ejesolck / oc tieniste-Sion,

Cap. XXII.

Efter Mand nogen tiensise-Karl
 Da skal det holdis / som de forlle
 glsom: Vil icke Bonde holde
 Nu ij sin

ind. folio 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 91

Erasmus Bonden m.
Linn. Plank. v. Vil
i. d. Goldb. Int.
Quas m. Plank. v. m.
Linn. Plank. v. m.
m. Linn. Plank. v. m.
p. 287.
c. 4.

derfor: Men ligger hand lenger / Da skal
quittels aff hans Løn / oc betalts hans sortæ-
ring efter Dannemends Sigelse / eller føre
hannem sine Arffvinge paa Hender.

Betret nogen sin Tienere eller anden *Entrom mand sin sin,*
Mand sit gods / Pendinge eller andre Vare / *norm gods,*
adforhandle sin Høfbond til gaffa oc besie /
inden-Lands eller uden-Lands / oc hand der *or fand fandlen strolig,*
met Vitroligenhandler / eller oc samme hans *eller forvøjner det,*
Høfbonds gods oc Pendinge Vnnytteligen *(sup. 5)*
fordoner / eller optager gods oc Pendinge *eller fager op paa*
paa hans Høfbonds vegne / oc setter han *Høfbondens Højre*
nem i gield / uden hans Befalning oc Billie /
oc forder *Miner det;* Huem i slig Vitroffab
befindis / straffis derfor som en Vero Ties-
nere ; Met mindre hand land betale hans
Høfbond / hvis hand i saa maade haffver
forkommen aff hans gods / eller hand land
sille hannem derfor nyhættig Loffuen oc
Vissen tilpisse at betale.

Om Arbeidsmand vdi Herrittie *Løse Rætt*
alder. Cap. XXII.
Under Lønner eller Dreng / løse *Løse Rætt*
Karle / oc Højmand / oc Bisse *Løse Rætt*
Arbeidsmand *Løse Rætt*

~~Handb. p. 282.~~
 De n. j. forburgil:
 (3 R. a. 48. J. B. 24.)
 [A. Kereff, 1294.]
 Man skal tage sig til,
 miste,

[Forordn. p. 282.]

or, maa ikke gaa i ngen
 inden indtægt landbruket.
 § [grosshænden, M. i. m.
 for, (3 Kereff, cap. 55.)]
 Indtægt landbruket
 maa ingen slage Kjøb-
 mandskab bruge,
 i det forbyldet,
 under straf.

Landmænd maa indtægt
 for, inden foring.
 (S. J. 10.)

fremme, maa ikke omlobe paa Bygden / oc
 Kjøbslaa: Ikke maa heller Bønder tage sig
 løse Folk / Mand eller Kvinde til Huse-
 ring: Men de Mand eller løse Karle / som
 ikke haffue saa meget gods vnder Henderne /
 at de kand feste dem gaarde / ~~fulle~~ tage
 dennem tieniste / oc arbeide for Herremænd /
 Præster eller Bønder / oc tiene for heele eller
 halff Mars Lon / effter som de kunde forligis
 om / oc sedvaanligt er / De ikke gaa i Vge-
 Dage; Vndtagen Skredere / Skomager /
 oc Lands-Tømmernænd / som Almuen syn-
 derlig behoff haffuer; Dog skal de ikke besat-
 te dennem met nogen Kjøbmandskab / De
 ler at lade flere / Tømmerlast eller ande;
 Men nærdem aff deris Embede: Huem det
 glør; vare forbrukt til Konningens & huus hand-
 kjøbt haffuer / oc bøde Konningens Dite Dret-
 ter oc trettent Mars.

De skulle heller løse Karle / som giffuer
 sig ud for Baadsmænd / allseds at foreno-
 gen Kjøbmandskab aff Landit / vden Bord
 oc Tømmer / som kaldis foring: Ingen Sø-
 faren Mand maa heller indtage nogen an-
 den Kjøbmandskab for nogen Baadsmænd /
 vden

Kløbe-Balcken.

uden Konningens Ombudsmands Samtycke; under Due Dringers oc treien Marcks Brod.

~~Icke~~ Skal heller Hushænd maa sidde i gaarde met Bønderne: men de som saa formeendis ere / at de kude besidde Gaarde / skulle sticis til Ddegaarde at besidde / Oc nyde derpaa billig frelse: Men de som icke formeendis ere / skulle begiſtue sig til Kløbe stæderne / eller iſtentiſi / eller andensieds huor de sig nære kunde / oc icke sidde saahos Bønderne atſorhugge Skowen til Vplicit / Konningen oc Jordegne til stor Skade oc offbreck. Løber sigelasse Gøld om i Landet; Da Skal Konningens Ombudsmand tilholde dem attage sig tiensiſe / eller straffe der=offuer som det er.

J. B. 7. M. B. 24.
Hushænd skal maa
læge sig i Gaarde,
(4 Rec. p. 358.)

eller gifte sig til
Kløbestæder, eller i
hush.

derfor som det er.

4 Rec. p. 294.
Løber sig om Landet.
M. B. 24.

Huorledis holdis Skal met Fracte=

Skib. Cap. XXIV.

Fracter en Skipper sit Skib for= grebs ill nogen Kløbmand / oc Kløbmanden vill imod Skipperens Vilde lade Skibet offuer sin rette Lade oc Maade; Kommer Skibper=offuer til nogen Blycke;

F2 De Rott. art. 41.

Om Skibet offuerlades
af den det fracter,

oc ladingen imod offuer til
Blycke.

Ribe-Balden.

Blycke; Dastal Riibmanden vere plictilg
at oprette staden halffdegen / effter Danne
mends Elgelse: Men dersom Skipperen
self forlader sit Elibz formedelsi Origo
hed; Dastalhand haffue forbrukt aff sine
egne Pindinge XL / marc iu Konningen / oc
XL / marc iu Bysk.

Om Skipperen self ofen
lader sit Elibz.
[For den gængse eller
flotte ind: El. Indt. m
hægen og fra os af P2
Dast. B. 14.]

Om Mand far imod Forbud;

Cap. XX.V Ingen maa forbiude
at selge, uden Kongens
befaling.

Parnd mand af bylag,
eller imod forbud.
[Egent. Del her (I. B. 14, 16.
for Elig. & Res. p. 214.]

DArer Mand aff Beslag eller k
mod Forbud / fra Landet / eller k
Steder imellem; Da bode
Skipperen til Konningen Otte
Druger oc Treitten Marc /
oc huer Baadsmand en Marc Solff: Men
farer Mand aff Riobsiedsom er beslagen /
oc vdi Herre / Da bode Konningen en
Marc Solff.

Parnd nogen til Lande,
fra Bysk. Gørret, for
vaur arresteert.)

Skipperen skal betale
for alle dem som farer
imod forbud. I. B. 46.

Skipperen skal bode for alle dem paa
Elibet er/som far imod forbud; Oc huer
dem betale hannem / effter som de haffue gods
i Elibet til.

Uden Kongens befaling
maa ingen flinke at
selge Korn eller forbrukt.

Ingen maa giøre forbud i Byckene / paa
Korn eller Betallie at selge / uden hand haff
uer

Kjöbe-Salcken.

Der Konningens besalning der-paa: Huem
det gior / både Otte Drutiger oc Tretten
Marck / halffparten til Konningen / oc halff
parten til Laugrette.

Om Mand roer eller segler paa

anden? Cap. XXVI.

NB paucis, paulo aliter.

Nimmer vrende. Skib seglen
dis / oc kunde icke vndvige
anden / men fange baade skas
de; Da skulle baade Skipper
ne met deris Gold sperge / at
det skee aff Braad / oc icke met Vilse; Oc da
gielde baade Skibene skaden halff om halff /
huad heller det skeer om Dagen eller om
Natten.

Ligger et Skib vdi Haffskeller paa Reed /
oc et andet kommer seglendis / oc lober det vdi
grund som ligger for Reet / eller gior skade
vdi anden maade; Da skal den Skipper /
som skaden haffver giort / betale Skaden aff
sine egne Pendinge alisammen / saa lange
hans gods land tilreke; om det skeer for
hans forsømmelse / oc onde forsiun: Er hand
icke formuendis at betale; Da gielde Skibet
Do skaden

*Grund to skib icke
vndvige for anden
oc farlye boudt skade.*

[Svornum, art. 55.]

*Lille et skib i grund
som ligger for gader,
[Svornum, art. 56.]*

End om forsiun,

Risbe-Balcken.

eller af Nedsag.

Bliuuer at skib driif
vundit, or gior an-
det skib;
[S. 57.]

eller fgaar self allor,
no skib.

Om noget skib, som
det andet paa driif,
vort, maa slipper
for allor anholdt.
[S. 57.]

[Lidder nogen skib
paa anden skib,
som laa forinden vort;
den 12. d. art. 58.]
Vrag i almindling,
nogen Kongen.
(4 Rec. p. 113.)

Skaden; Dog icke Riobmends-godst det at
vndgælde: Men seer det aff Nedsag; Da
skal Skaden bedris aff baade Skibene efter go-
de Mænds tynke/ som stelligt kand vere.

Bliuuer noget Skib løst / at Aker eller
Kabel brøster / enten vdi Storm eller anden
Vlycke / oc driifuer et andet Skib om borde
som fast ligger for sit Aker / oc saa baade
Skade; Da skal den Skade besigtis aff
Sofarende Mand / oc betallis efter deris
gode tynke oc forstand: Men fanger det Skib
allene Skade som driifuer paa det andet; Da
skal det Skib som ligger for Aker det icke vnd-
gælde vdi nogen maad.

Ligger Skib for Aker / oc bliuuer noget
andet Skib driifuendis aff Storm oc Vhæ-
detsvold / oc et eller flere som ligger vdi den
driifuendis Fareband / bliuuer var at Skade
er forvrentendis / oc nogen slipper Torv oc
Aker / paa det større Skade maa forkomis /
som det ene Skib kunde bekomme aff det an-
det; Da skal Torv oc Aker regnis / oc betallis
baade Skibene imellem halff om halff / efter
Sofarende Mænds Eigelis.

Alt det Vrag som i Almindling inddrif-
ter / det er Kongen.

Om Vrag, som L. B. 21. om det som findis i
Torv, som 12. d. art. 49; om Vrag ved
satsvolden, samt d. art. 73.]

RigbeDalsken.

Efter Mand langs Landet eller aff
Haffne/ oc vorder Skibuden; Da er
huer sit gods igien/ som hand klender/ oc
Land bevisse sit at vere/ huls Jord det paa
drifver. All anden Strand-Brag horer
Konningent.

[3 Rec. 97. 73.] 6 R. 113.
huer skibuden kal
siste sit Landvæsen
gods igien.
[Lundman, d. i. p. 1. Varr
samt betydelig. 3. 1. 73]
Kager nogen fra lan-
nem; forfulgt af
som for sig-rop. 6
Recels, cap. 57.]

Om Forsang paa Laan; oc om

fuldrettis Skade/ oc afvinding, sampt
dets afseergelse.
Cap. XXVII.

Naner Mand anden sin Hest
eller Skib til sit behoff/ oc den
som laante hannem det/ tager
det fra hannem igien; Da bøde
hand for hand gjorde hannem
forsang paa sit Laan/ en Marc Skiff:

Laaner man anden
sist eller lib, oc la-
ger det fra sin
igien for den forsag
der ind.]

Men beholder den som laante det/
ger end laant vaar; bøde til den hannem
laante en halff Marc Skiff/ for hand for-
holder hannem sit gods.

[An- Infoldd man laan
Langer man laant var.
B. 37. Sup. 19.]

Allesteds huor Mand gør anden Skade
paa noget/ aff Affvind oc Hæffn; Da skal
hand det gjorde/ bøde den Skade siel/ fuld Rætt
effter Sex Mænds Dom/ om betydeligt er.

Der man anden
hæffn paa noget
af affvind oc hæffn.
B. 26, 34, 35, d
alibi passim.

Det er fuldrettis Skade/ som Land vure

Fuldrettis Skade

Do ii

dets

Risbe-Balcken.

Minder afkøbboel.

Vil manne fænge det
fra sig om det er vil
nr.
[Man i andrer fæge
fæge land mæde af
fæge fæge, fæge or
man mæde fæge
det for Mænd and.
J.B. 16.]

deris for en halff Marc Solff: End om
mindre er; Da gielde Affvindsbod til den
stade fiek / effter som dommis aff Sex Mænd:
Vil nogen dolge om ick er Vidne til; Da
fæge Sex Mænds Eed sojsuldrettis stade /
oc tre Mænds Eed for Mindre stader: Vil
handfæke saaledis vergesig; Da bøde som
for er sagt.

Om Daabel oc Beddemaal /
Cap. XXVIII.

Daabler mand om
pæge.

Man daabler oc kaster Tær-
ning om Pendinge; Da vere
de Pendinge paa Bordet skome
men eres forbrud til Konningens
oc huer dem bøde der-til Kon-
ningen en halff Marc Solff.

Vil der mand fæmme.

End om Mand vedder sammen; da haffi
de ingen dennem der-af / oc bøde ick imod
Konningen.

Om ^{alen} Begt oc Maalekar /
Cap. XXIX.

[4. Recept
p. 247, 222
Svuland, p. 247
Jorden. p. 233.]

Kal saa holdis offuer all Norgis
Rige som herkefter følger: At Sie-
lands

Kjøbe-Balcken.

landste Allen skal vere gengs; De der-met
skal altingst maalis vdi alshandling/ som
met Allen maalis skal.

Huis Korn/ vere sig Rug/ Biug/ Malt/
Salt/ eller andre Afg Vare/ som met Tøn-
der mdaals skal; Det skal maalis met saa-
dan en Tonde/ som nu vdi Kjøbenhaffn brug-
gis; De der-efter skal Skeppen rettis; Saa
der ganger Sex struge Skepper i Tonden/
oc tolf struge Seutinger eller halff Skepper
i Tonden; De huor Mæle eller Gold brugis
da rettis de effter Tonden/ Dog at Tallet
er lige effter som vdi huer Bygdelaag sedvæn-
lige haaffuer verck: De skal Konningens Om-
budsmænd/ som haaffuer Hoffvæbner her i
Norge/ tilstiecke Borgemeister oc Raad vdi
huer Kjøbsted som i deris Læn liggendis ere/
enbrendt Tonde effter den maade/ som for-
skreffelt staar; huor-effter huer vdi sin sted
skal lade brende de Tonder/ som der vdi Byen
met maalis skal: Dørligeste skal hand for-
sende enbrendt Tonde til huer Læn/ som vdi
hans Gebet ligger; At huer sig der-effter
land vide at rette: De skal holdis en troden
Maaler vdi huer Kjøbsted/ som skal maale

Do. iii

alt

Kjøbmænds Bøh,

*6 Skjper,
or 12 Seutinger.*

Mæle eller Gold.

*Lend som skal
Kjøbstedene brende
Lønder.*

*Item til Lænder [eller
Kjøbmændene]*

*En som skal
Kjøbstedene.*

Riobe-Balcken.

alt huls Ryg/ Ving/ Malt/ Salt oc alle
slig Vare/ som vid indeller vdsoris met sam-
me brende Vris Tonde; Oc skal hand haff-
ve for sin Vimag/ for huer SkibsLest/ eller
24/ Tonder/ Otte stilling Danste: Skal oc
icke maalis met andre Tonder/ enten vdi
Haffner/ aff Skibe eller nogen andensheds
offver alt Landt/ end met den Tonde/ som
aff Ombudskmanden er vdsent/ eller vdi
Riobfiederne brender/ effter som forstreffet
staar.

Quod Vare som met Skaalpund selgis
oc forhandlis/ Vere sig Guld/ Sølf/ oc alt
andere/ det skal vengis met Løniffe Vegt/
oc icke met nogen anden Vegt.

Vdi huer Lob Smør skal vere 31 Bis-
mer-Pund reent Smør/ foruden Løben.

Vdi huer Bismerpund skal vere 24/
Marek/ som skal holde 121 Skaalpund offver
alt Landt; Vndtagen i Bahus-Læn oc
Vigen/ Der skal Bismer-Vegt bliffue
som den aff Arilds-tid vere haffuer.

Skipvund-Vegt skal holdis offver alt
Landt/ som aff Arilds-tid vere haffuer:
Bors/ vdi Bahus-Læn holdis saaledis:
i huer

*Løniffe Vegt.
(sup. 10.)*

En Lob smør.

Et bismerpund.

*Et skipvund,
Bahus-læn.*

Riebre Daleken.

huer Skippund skal være 20/ Lippund; Vdi
huert Lippund skal være 18/ Skaalpund; *(Et Lippund.)*
Bismerpund er effier Halkandste Bege *[Enligt saa at Skip-*
sterreder/ end andensteds; De holder 16/ *pund 360 Skaalpund]*
Skaalpund. *[som er 30 Bismerpund.]*

Vdi Agerhus = Een holdis saale 3 aggersfund - len;
dis effier Tonsbergs Bege/ Alet Skip-
pund er 20/ Lippund; 1 Lippund er 18/
Skaalpund; 1 Bismerpund 12/ Skaal-
pund.

Vdi Bergenhus = Een holdis saale 8 aggersfund - len;
ledis/ 1 Skippund er 8/ Boger; Vdi huer *[Saa at saa at Skippund]*
Boge er 3/ Bismerpund; Vdi huer Bismerpund *[der 24 Bismerpund]*
er 12/ Skaalpund. De der effier veng- *[eller 288 Skaalpund]*
gis anden Vare/ saalt sincke Malt skal veie
ge 8/ Boger/ 1 sincke Malt skal veie 8/ Bo-
ger; En Tonde Malt foruden Træ skal veie
sem Boger; oc holdis saaudi Bergen /
for Contoreffs Skid paa Braggey.

Men Landssolden i Anefjelle = Een 8 aggersfund - len;
skal veie med den Bege som aff Arilds-
tid sedvaanlig haffuer været/ som er med
Tonsbergs Bege.

odi

I Cronfjimb-land;

¶ **I** Trundhiems-Læn holdis saa:
Et Bismerpund er 24/ marc/ & er 12/ Skaal-
 pund; En Boger er 3/ Bismerpund/ oc Otte
 Boger er et Skippund; En Bett Mtel er 6/
 Boger; En Spand Smør er 3/ Pund: Korn
 oc Malsmaalls i Tønder.

I Norlandh.

I Norlanden holdis met Begt oc
 Maalk lige saa som i Trundhiem.

*Varf. or mual paa
 Laugtinget.*

*[Om fornynd or nu
 anden Bismmands
 forvaring paa alt
 Inth. & Rec. p. 324.]*

*Insigtelse paa Begt
 or mual først der.
 & Rec. p. 323.*

Laugmanden skal hafve alle slags Begt
 oc Maal/ vere sig Skippund/ Begt/ Bism-
 Tønde/ Skeppe oc Alne paa Laugtinget/
 naar Laugtingholdis/ at huer som vil/ land
 lignedsin Begt oc Maal der-efter: Dis-
 mellem skulde de leggis i forvaring i Konningens
 gaard/ vnder Laugmandens Laas oc derist
 som Konningens gaard besidde; oc der-efter
 skal huer mand rette sine Punder/ Begt/ Bism-
 mer/ Tønder/ Skepper oc Aln/ oc skal præst-
 vis met Rug oc Vand & oc skal huer Maale-
 far vere brendt met sliq Brendet som Kon-
 ningens Ombudsmand vdsender: Skal oc
 huer Ombudsmand engang huert Aar la-
 de stode alle Tønder/ Begt oc Maal vdi sit
 Læn/ Der som hand da befinder nogen som
 om

Riobe-Balden.

omgaals met falske Tønder / Skepper /
Vegt / Blymer / Alne / eller Maal; Da
straffis derfor effter Loven som vedhør.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Tafflen til den siyende Bog
som kaldis Riobe-
Balden.

*Refall or Rongfold forbindis gængs or
allmuelig: (A. Rec. p.
309.)*

*Om Rongens Told af alle
Varer for D. A. Toldforvaldin-
ger, etc.*

*Om Gifvskulden af tage for maa-
re og maa forbruger Gæst, (A
Cap. I. Rec. p. 314.)*

Om Mand tager fra anden wden Domm /

Om Gield at verge for / Vidnißbyrd om Gield /

Cap. II.

Om Gield lowlig at søge / med dek affærd /

Cap. III.

Om Skyld at betale / oc om Witterlig Gield /

Cap. IV.

Om Fattig Mandes Gield /

Cap. V.

Om Gield som kræffuis effter den Døde /

Cap. VI.

Om Søgningemaal / oc hiemstæffne /

Cap. VII.

Om lowlig Søgning / Stæffnemaal oc Giardhold /

Cap. VIII.

Om første Riøb Konningen ejer /

Cap. IX.

Om Riøb oc Skiffte der lowlig ere / oc om falsk

Riøb /

Cap. X.

Om Forord oc Bressue at giøre /

Cap. XI.

Om Vidnißbyrd huer ejer at bære /

Cap. XII.

Om Mand selger it Riøb tuende Mend /

Cap. XIII.

Om Leje Koe oc dek Nabyrd /

Cap. XIV.

Pp

Em

Om Foderse oc des Nabyrgd' ved sin Haands giera
ning / Cap. XV.

Om Duægder selgis oc lyde haffuer / oc om Skulds
gang Roe / Cap. XVI.

Om Mand kigber nogen Deel Vbeset /
Cap. XVII.

Om Fællis Gods / des Skifte / oc brug /
Cap. XVIII.

Om Laan at suare til / Cap. XIX.

Om Mand sætter anden nogit i Pant / Cap. XX.

Om Løfte for gield / oc huad Rigt Quinder maa
giøre / Cap. XXI.

Om Leje Folek oc tieniste Hion / Cap. XXII.

Om Arbeids Mand vdi Herriet / Cap. XXIII.

Huorledis holde skal mit Fracte Skib /
Cap. XXIV.

Om Mand far imod Forbud / Cap. XXV.

Om Mand roer eller segler paa anden /
Cap. XXVI.

Om Forsang paa Laan / oc suldrettis Skade /
Cap. XXVII.

Om Dobbelt oc Beddemaal / Cap. XXVIII.

Om Vegt oc Maaletar / Cap. XXIX.

Om atskillige Tyff-

verii/ oc des Straff/

Cap. I.

En som ickeer saa soer at hand
gider Arbejde for sit Brød /
Sial hand Mad at opholde
sin Liff met; da maa hand icke
ressis for det Tysveri / uden
hand sial mere end hand land æde til ic
Maaltid.

*Stiel den som er
arbejdsfor, til at
maaltid, straffes.*

Mennesken som Arbejds-foer er tilken
Dre Sølf / oc er icke tilforne befunden met
Tysveri; Da maa hand seris til Ting / oc
mist sin Hud / uden hand vill løsesig met
Tre Marc Sølf til Konningen.

*(F2. 2. 13. art. 13.)
Stiel en arbejdsfor
til en sølf;*

*[Om alle disse straffes
formildes, som 4
sec. p. 25.]*

End sial hand anden gang til en Dre
Sølf; Da løse sin Hud met Sex Marc
Sølf til Konningen / eller miste sin Hud / oc
brendis paa hans Kind.

*anden gang saa man
gør;*

Sial hand tredje sinde til en Dre Sølf;

anden gang.

Pp ij

Da

Tyffue-Balcken.

Stiel fand offerr.

*(Fr. Daarff. 11.)
Stiel mand forst
gang til ma mark
solf.*

Stiel fand offerr.

*Stiel nun som al
lunde my lig, til
m mark solf.*

Stiel fand offerr.

*[Hvad lunden faar
som fra taalst blaf
for c. 7.]*

Damste sin Hud / oc Konningen tager alt
hans gods: Men stiel hand offitere; misse
Liffet.

[Balt]

Stiel nogen til en Mark Solff / som icke
tilforn er funden; Met Tyffue; da skal hand
til Ting foris / oc losis met Dite Dreuger
oc Tretten Mark til Konningen / eller fare
fredløs: Stialer hand siden offitere; damst
se Liffet.

Stiel Tyff forste gang til en Mark fuld
Verd; da hafter hand forbrukt alt sit gods;
oc lide sig Straff Konningens Befalnings;
Mand hannem paalegger / oc beholde sit Liff:
Men stiel hand offitere; Da hafter hand
forglori Land oc Lofore / oc sit Liff til met.

Om Tyff vorder tagen / oc det

Meisfærd

*Om Tyff gods; om fand
Cap. 11. Tyffelse bindel
se Tyffelse: hvor
Tyff tal domme.*

*Bindis Tyffom med
Daarffom, antvor-
dis Ombudsmanden.*

*M.B. 17,
(or 7.)*

Wendis nogen met tidalen faaste;
Da maa de bindis paa hans
Bag vdi det Solcke hand er ta-
gen / oc foris bunden til Kon-
ningens Ombudsmand; hand
skal vere plictig at holde hannem / oc lade
fore

Tyffue-Bælfem.

fore til Ting oc fra/ oc skaffe Bøddel til at
 reffte hannem; saa oc til alle Tyffue: Bon- *Bøddelen skal følge
 de Røttens Inden.*
 derne ere plichtige at følge hannem til Reters
 stedt/ oc vere siden aff deris Aabygd: Hver
 som icke vil følge med hannem; Bøde Kon-
 ningen en halv Mark Gølf.

Alt det gods som taget vorder hos Tyff- *(som ingen land sin Røttend)
 den; Der beholder den hannem tager/ Om*
*den sam lof: Men skal
 anden lof-er de Røttens.
 Bød Bøddelen skal følge
 for frafælt det, for c. 7.
 (M. 8. 17.)*
 anden hans Løfster hører Konningen til.

Huem som griber nogen Tyff/ hand skal *Erubim tyf, skal for-
 varet, or ansvordis
 Bøddelmanden.*
 forhøre hannem/ oc anhorde Ombuds-
 mand hannem bunden; oc haffue der Vidne
 til: Lader hand hannem for løf; bøde Kon- *Lader mand sam løf.
 ningen fire Mark: Lader Konningens Om-
 budsmand hannem løf; bøde lige-saa. Vil*
*den sam løf.
 vider Tyffuen for sig,
 (den man for brælt sam.)*
 Tyffuen verige sig/ vere fredløs. Der skal
 Tyff dømmis som hand sitæl/ Thvor hand
 vorder greben. *Tyff skal dømmis der
 hand skal, or icke der
 hand gribes.*

4 Rec. p. 344, 345.

Om Mand røffuer Tyff/ eller Bø-
sligger fra nogen; oc om Mand flens
der sit staalne gods i Tyffuen

Hender/ forenig med hannem/
or do lyer Konningens Rætt.

Pp liij

Cap.

Tyffue-Balcken.

Cap. III.

Tager man sijs aller
frødels mand fra anden
mand mart. M.B. 7.

Nger nogen Tyff eller Fredløs
mand fra anden met Mact; da
bøde imod Konningen Landra
Uesag/ oc huer den met hannem
baar en Marc Solff:

Sigge my sijs løf for
nogen i forvordidic,
et de ioh.

L. B. 43.
Rindur mand sit
løf gods i anden hær,
or siger sin sijs
væx:

[Vide et cap. seq.]

Tager en Mand en Tyff/ oc hand slip
per løs for hannembøde icke for.

Kiender Mand sit gods/ som er hannem
Tyffmaalit fra/ anden Mands være / oc ta
ger sit gods iglen / oc siger dog huem hans
Tyff vaar / oc følger icke Konningens Ræt/
oc haffverder Vidne til; Da er den som
kaastien sands hos skyldigt Sagen; Oc den
sine Kaaste tog iglen/ bøder der icke for: Men
følger hand Tyffen / oc tager sine Kaaste
iglen/ bøde Konningen fire Marc Solff.

Følger sand tyfften, or
følger dog tyfften.
Inf. 7.

Sigter Konningens Ombudsmand no
gen at haffve forner sig met Tyffen/ tagte
sine Kaaste iglen / oc fordult Konningens
Ræt; Da verge sig selffredie derfor / eller
bøde fire Marc Solff til Konningens oc den
anden bliffue Tyff som en forne.

[Om my færgmand for
en sijs af hær videndic,
L. B. 43.]

Om Mand finder sit Staalne
gods hos anden/

Cap.

Inder Mand sit gods hannem er
 saalt fra i anden Mands Bø-
 re/ oc hand studer paa htemmel
 der-til/ oc siger sig aghaffue klobt
 det; Da skal hand esse Borgen for hannem/
 oc for det gods hand kiender; oc sette hannem
 en vis Dag for at føre sin htemmel; Oc da
 skal den som god sit haffuer mist / føre sine
 Vidnißbyrd/ at det er hans gods/ oc at hand
 icke solde eller gaff det bort/ oc icke bad heller
 nogen selge det: Oc da maa hand bekomme
 sit gods igjen: Oc hand da gøre hullet
 hand vil; Enten fare bort mei sit gods/ eller
 forfare den andens htemmelsmand: Brøstter
 hannem da htemmel; Da er hand Tyff derfor.

[Vide et cap. Fred.]

Minde man sit fra-
 maal gods for nogen,
 da er den pligtig til
 at føre sin htemmel,
 for som man sigter om
 at kaste sit fra maal
 gods, at færd uistur det,
 drøm for inf. 7.
 (U.B. 16.)
 Er vijsmanden faar
 dog sit brøstter
 gods igjen.

Da er nogen anden
 gods, som hand har
 at da er maal gods
 dr 4 inf. 7.

Om Mand kiender anden Tyff-
 nit/ Cap. V.

Egger Mand anden Tyff-Sag
 til; da maa hand raade/ huad
 hand vil stæffe hannem hiem-
 me/ eller fare til Tings / oc liu-
 se hans Tyffvert: Oc da skal
 Tings

Sor sig sag for
 profult naa.

Tyffue-Dalcken.

Tingmændene legge hannem Keffne for til
første Ting/ om hand er inden Tyffue: Men
er hand vden Tyffue; Da Keffnis hand eff-
ter Loven for sig Sag til visse Dag: Kom-
mer hand dalcke; Da dommis hand skyldig
i Sagen! vden hand lader Sverige sit forfald:
Men kommer hand self; dabiude Lov for
sig: Brøstter hannem Lov; Da verefred
los / efter som for er sagt om Pendinge
Mange.

T.B. 9.

*Kommer hand ists som
infut m.*

*Kommer hand, Ja lov,
Sagen sig ellers Korr
Korrelle.*

*Infut m. al Sverige,
for inf. 6. 1. Cap. 1.
maa for sig selfst, inf.
14.*

**Om Randsaen efter Staaen
gods/ Cap. VI.**

*At randsaen røffter
for som mand for.*

Randen Mands gods borte
staalet / oc hand kiender Spor
derfra; Da skal hand gange
til sine Grander / oc klage det
for dennem / oc bede om hielp at
effterlede; De følgesaa Sporet til den
Mands gaard Sporet tilligger: De skulle
sidde vden gaarden / De vise en Mand til
Husit / som skal sigderis Erinde / oc begiere
at maarandsage: Vil hand det tilfiede; Da
skal hand gaa efter sine grander: De de an-
dre som begiere at randsage / skulle til gaar-
den

Tyffue-Baleten.

den gange i deris enisse Skorter vtilbundte
Kandsagis da / oc de finder icke Kaasten til
hans; Da verge sig met sin Eed selssicte /
om de giffue hannem Sage: Kande hand icke
verge sig; Da bøde fire Marck Solff.

*Kindes Rosten icke, sal
indvinder sig selv
første, alle de 4
inf. 15.*

Om Mand finder sit Staalne

gods / oc icke følger Tyffuen; Om mand sigter
nogen at gaffe Lap N. 1. Om bondens Rett af tyffuens boe.

Inder hand sit gods / som er bort
staalt / oc finder icke Tyffuen
hos det; Da skal hand icke tage
det / for hand kalder sine Naer
boer til / oc haffuer dem der hos.

*Kinden mand Rosten
inden Tyffuen.*

Sigter Ombudsmanden Bonden at Tyffu
den vaar hos Kaasten der hand der tog; Da
skal hand føre sine Vidnebyrd / at Tyffuen
vaar icke hos den tid hand tog sine Kaaste.

*Sigter Ombudsmand
at mand får gaffe Tyffu
en Indføde.
Sup. 3.*

Stater Mand anden at haffue saate
hans Gods eller Pendinge som hannem
vaar frastaalt / oc sigter hand Men derfor;
Da verge sig derfor met Sex Mends Eed:
skalder hand at Eowen; bøde Konningens si
te Marck / om hand viste at det vaar staalt.

*Da for mand ombyrd
at gaffe Tyffu
(frastaalt) gode Tyffu
or fund uortet det.
(A.B. 16. Sup. 4.)*

Stæler Barn eller Umyndig; Da skal
Da bødts

*Stæl barn eller u-
myndig.*

bødis hans gierning; men Konningens
ger der icke bøder for.

Bonden frae fuldt for
sit af Byghende Bon,
[Man og Jom staalen
af fløis røler laster, ou
nær under sig
Baar] [B. 15.]

Huem som mee Tyffuert vorder befunda-
den; da bør Bonden som misse sine Raasle/
at hafue fuld Verd for sit gods aff den skyl-
digis Boe/ saa oc for huis hand hafuer ko-
sit paa at søge efter sit gods3 oc fuld Røge
efter Ungdomme.

[Om Hof-Radnögler, (F. Rec.
p. 313.)]

Om Mand tager Høge eller
Balcke: Cap. VIII. Taget Jøe.

L. B. 49
Lager mänd fallet på
hög som vaar bän-
ner i vridt.
(L. B. 56)

Dager Mand Salck eller Hög
bunden i sin Rede / oc følger det
Da er hand Enff derfor / om
hand liuser det som Salcken til
hørdes De bøde Konningen fire
Marck.

Stiel manns segat
for af einu munn
[E]in munn segat
farinn manns
maa sega, for inf:
121

Stoeler Mand slagte Høe aff ander
Mands Eng; Daer hand Enffderfor/ oc
bøde Konningene fire Marck/ eller verge sig
derfor met Sex Mends Eed.

[Mum om Facultat anseret
Borstformen, für L.B. II.]

Om Mand selger Konningens
Jord Bloffind: Om mand
flitter Märcksteen. Cap.

Enffue-Balden.

Cap. IX.

Elger nogen Konningens jord/
vden hans Loff; Daer hand
Enff derfor; Saa oc den som
kaber; vden hand verger sig
met Sex Mends Eed/ at hand
viffe det icke.

(L. B. 6.)
Enffur nogen Konning
Jord ind i lof.
(O. B. 12; K. B. 10.)

Tager Mand Marckessteen op aff Jorden/
oc setter andensieds neder/ oc fører den ind
paa hans Medesjerts Jord; Da er hand
Enff derfor/ ochaffver forbruff alt det hand
esjertill Konningen: Men tager hand Mar-
ckessteen op/ oc setter ingensieds; bode Kon-
ningen Otte Dretuger oc Treten Marck.

Enffur mand max,
Enffur - Eed. 59.
(L. B. 38.)

Tager mand den bost.

Om Mand dier andens Fænit/ el-
ler sitæl hans Fruet/

Cap. X.

Mander sig vnder anden
Mands Quæg oc dier det/ oc
fanger nogen stade der-offuer:
Da bodis hannem icke nogen
Rætt derfor.

Dir mand andens
quæg, oc fanger stade
indoffuer.
(L. B. 35.)

Ganger nogen Landen Mands Abild/
Hagård/ Kolhaffveller løghaffve/ vdi hans

Dir mand, land
i nogenst fæst, eller
fæst
Rug
(L. B. 50.)

Tyffuer-Balden.

Rugsæd / Erter eller Bønner / eller Ualden /
som met glæde er Indhegnis / oc glør han,
nem Stade; Da bøde Staden dobbilt / oc To
Dre Solff til Konningens; Tager hand til
Dris Verder mere; Da forfølgis hand
derfor / som for anden Tyffuer;

*Stiel mind Ingent
for m' o'ris Vard
eller mænn. / c. 1.*

*Hafver sand indet
at b' d' m'.*

c. 1. Glører nogen det / som icke haffuer at bøde
derfor; Da maa hand ^{hand} færlis til Tinge / oc straf-
fis derfor efter Læugdomme.

Om Mand stiel Katte / Hunde /

Kniffue eller Belte / oc alt som er
Cap. XI: mindre end en Fæt

(Cap. 1.) **S**æl Mand Hunde / Katte / Kniff-
ue / eller Belte / oc alt som mindre
er end Dris Værd / oc bliffuer bes-
funden der for; da bøde Konnin-
gen To Dre Solff / oc den hand skal fra/en
Dre / oc bliffuer Mindre Mand.

Om Høe som tagis aff Vensfarende
Mand / Cap. XII.

*Der magt for m'
Vensfarende man
fagr. / (Cap. 1.)*

Sæl Mand at Vænen met Heste /
oc staa der Høehos / da maa hand
tage saa meget som hans Hestelænde
æde der / oc icke mere.

Om

Om Mand finder det som tabt er /

Cap. XIII.

Finder nogen noget gods / som an-
den haffver tabt; da skal hand liu-
se det op den samme Dag; ellers
vorder hand Tyff derfor / om hand liuser
det icke / om det er saa megit Verd / at det
kand kiendis at vere Tyffsag: Naar hand saa
haffver oplust det / Da maa hand bruge
dett: Kommer Ejermanden oeklender det / oc
dett op sledt eller forargt; da bøde der icke
for: Den som vedklender sig slig sunden gods /
skal bevise met to stellige Vidne / at det er
hans gods / oc icke klender sig Bret ved; Da
skal den som fant / lade det følge hannem.

O. B. 11. om Jorngæst
Sundt gods skal strag
oplyst eller vorder
hvis for.

Viden maa det bringe.

Om nogen vorder
det, skal det bringe.

Om Tyfter-Eed /

Cap. XIV.

Efter Konningen nogen for
Lands-forræder (det er den som
forraader Land oc Folk fra sin
Herre oc Kening;) da skal hand
verge sig met Tyfter-Eed: Oc
saa skal vergis for alle Vbodemaal. Den
som

End skal sig lathet pælgis
End forvitt nogen maa
byggis G. L. 21. 22. 23.
or med sinne for skal
M. B. 2. U. B. 18.
Landsforvænni or
Vbodemaal vergis
med siglter.

Enffue-Balcken.

*Inuoluntat Mand,
in mefins kal,
1. B. 8.
[Inuoluntat, 1. B. 26.]*

som Eow skal giffue / skal næffnis Sex mend
paa huer side / saa gode som hand selffer / oc
nest hos hannem er boesiddendis / som den
Sag vitterligt er: Icke skal næffnis hans
Frender eller Svogre / eller hans Affvinds
Mend; Men suldmindige oc forstandige
Mend / som ick er befunden tilforne met
Drang Eed / eller falsk Bidne.

(inf. 17.)

or indkald.

Stu aff denhem maahand tage / oc vere
self den Ottende / oc fly sig self fire / der ick
er befunden met Meeneed: Hand skal sver
ge fuld Eed for sig / som sag er giffut; De
andre stulle sande hans Eed / met sig forord /
at de ick vide sandere for Gud / effter deris
Samblittighed / end de sverge.

Om Sætter-Eed /

Cap. XV.

*Sætte siger ind for
for Eed af sverge.
1. B. 27.*

*Inuoluntat til at
affvinds God, skal Guden
sætte for sig self mand
Inuoluntat Inuoluntat
ind or veltig.*

Alle de Sager som skal bodis
otte Dreuger oc tretten marc
for / oc de Xj marc skal bodis
for / stulle affbergis met Sex
Mends Eed: oc skal næffnis
Tre Mend paa huer side / som om Epter
Eed sagd er: Tre der aff skal hand beholde / oc
self

self vere den fierde / oc to maa hand self
fly sig.

(U.B. 17.) [Err. See U.B. 13.]

Neslem Marck Sager / oc fire
Marck Sager / skulle vergis
met tre Neds Eder to skal næff
nis paa huer side / order = aff be
holde hand to som sigtes er / oc self vere
hand den tredie.

En Mærcks Sager oc de som mindres
ere/ skal vergis met Tre Mends Eed: De
skal næffnis en paa huer side/ der-af beholde
den som er sigist hulleten hand vil/ oc vere
self den anden/ oc fly sig self den tredie.

Disse Cedar skulle stande/ Indell Mand
 Rathaffve to Mands Ced/ eller en Mands
 Ced: Thi Kristal herge for en Dre; De to
 for to Dre/ som Luwen siger. K.B. 2.

for to Dre / som Ewigen siger.
Om nogen ærvis til salst sed, eller til af
Om Meen-Eeder ^{Cap XVII.} bestade nogen luf.
Om nogen befindis at swerge ^{Swargen} nogen Vrangt
lange Eder ^{eller} at fremtveder nogen ^{anden} luf.
Meenswarger / Giffuer Pendingel
eller

eller truer nogen til Brang Eed met sig/
 Saa oc om Mand lader sig lese at besta/
 De nogen Mandis Eiss; Da vere depaabega/
 gesider Vbodes Menne; End de der sverge sig
 om Meen/ eller lod sig lese til at bare Lo-
 actig Vidnisbygd; Vere fredlos vdi Tre
 Aar/ oc icke befries fraden Eng de affber-
 gede / meef nogen Mandis Eed eller Vidne;
 Thi de gjorde sig selff Vnnyttiges; De bode til
 Konningen fire Marc^{er} Solff; ^{De bode} De huer den
 som soer meethannem / bode Konningen En
 marc^{er} Solff / Om de der soere / viste icke an-
 dte / end hand soer K^{on}: Men viste de det / at
 hand soer Brei; bode fire Marc^{er} / saa vel
 som hand; De brendis tilmet i deris
 Ansiet met ic heet Jern til en
 elbig stendess.

† forslag, idt som
 vidur, men som
 nafundt mand til Lov-
 Rædsel.
 [Rædsel mand for Luf,
 eller anden flygtig,
 Fz Maanden. ark. 47.]

[illegible]

Tafflen til den ottende Bog/

som kaldes Tyffue-

Walcken.

Om uskellige Tyffueri/ oc dets Straff/	Cap. I.
Om Tyff vorder tagen/ oc dets Wijsere/	Cap. II.
Om Mand røffuer Tyff eller vdslegger fra nogen / oc om Mand finder sin staalne gods i andens Hender/	Cap. III.
Om Mand finder sine staalne gods hos anden/	Cap. IV.
Om Mand finder anden Tyffnit/	Cap. V.
Om Randsagen efter staalen gods/	Cap. VI.
Om Mand finder sit staalne gods/ oc icke følger Tyffuen/	Cap. VII.
Om Mand tager Høge eller Falck/	Cap. VIII.
Om mand selger Konningens Jord Bloffuind /	Cap. IX.
Om Mand dier andens Tøenit / eller stiel hans Bruck/	Cap. X.
Om Mand sticler Katte / Hunde / Kniffue eller Belte/	Cap. XI.
Om Høe som tagis aff Veyfarende Mand/	Cap. XII.
Om Mand finder det som tabt er/	Cap. XIII.
Om Tyfter Eed/	Cap. XIV.
Om Sætter Eed/	Cap. XV.
Om Ipnitter Eed/	Cap. XVI.
Om Keen Eeder/	Cap. XVII.

Xr

Register

Register /
Vdt hullette effierstreffne Bogstasse
findis / skal saa læsis :

Tingf. B:		Tingsfare = Balcken.
V. B:		Vdsfare = Balcken.
M. B:		Mandhelge = Balcken.
A. B:	bemæker	Arff = Balcken.
O. B:		Odels = Balcken.
L. B:		Lands = Leje = Balcken.
K. B:		Rigbe = Balcken.
Tyff. B:		Tyff = Balcken.

Nabods

Nabodsald skal stiftes imellem ejere/ L: B: Cap. 3.

Nae eller Elff om løber paa Alminding Beye/ L: Cap. 41.

Nae om bryder vd paa andens Jord/ L: B: Cap. 44.

Nadens Solat som haffuer P. f/ skal haffue Etindsferd/ *lær or Lærskindis for*
V: B: Cap. 15. *helt ind A.*

Nadelsmand paa huor mange Personer maa giffue P. f/

V: B: Cap. 15.

Almind Nadelsmands Barn afte mer Vfri Quinde/ huad den arffue
god maa maa/ A: B: Cap. 7. 1. Arff. *lær fagor. M. B. 21.*

lær Affindig Mand maa binde huem vil/ M: B: Cap. 8.

and maa Affindig Mand skal frender foruare/ M B: Cap. 8.

ind f Affuel om holdis i tuende Skibred/ V: B: Cap. 7.

14 Affuindsbod for fuld: ettis Stads skal dommis aff Ser

Almind Alfare Mand om løber igiennem Mandes gierde/ L: B: Cap. 28.

Alminding Beye huor vere skal/ L: B: Cap. 40.

Alminding Beye huor brede vere skal/ ibid.

Alminding Beye om nogen formenis/ ibid.

Alminding Beye huilke tallis/ L: B: Cap. 42.

Alminding Beye om løber offuer Elff/ L: B: Cap. 43.

Alminding huor vere skal/ L: B: Cap. 58.

Alminding maa Konningen bygge/ L: B: Cap. 59.

Alminding om den saais/ ibid.

Anfred naar holdis maa ingen stennis/ K: B: Cap. 3.

Almuen skalonne Striffueren/ Tinf: B: Cap. 4.

Arff huorledis stiftis skal imellem Børn/ oc deris Fader eller

Moder/ A: B: Cap. 3.

Arffuinge om de mistencker arfferer stiffe er/ ibid.

Arff efter Brodrung Barn/ A: B: Cap. 7. 8. Arff.

Arff tagis for i Mandleggen end i Quindeleggen/ ibid.

Arff naar falder vnder Konningen/ A: B: Cap. 7. 11. Arff.

Arff maa ingen tage for hind anden/ ibid.

Arff om tagis aff den icke ret Arffuinger/ ibid.

Arff efter den som falde i strid/ A: B: Cap. 10.

Ar ii

Arff

Arff skal fornærme til Arffvingerne kommer/ A. B. Cap. 21.

Arff efter Bødensing huorlengre staa skal/ ibid.

Arff maa ingen gifte sig anden/ A. B. Cap. 12.

Arffvinger bliffuer quit for gield at betale/ om boen icke til-
recker/ oc de lovilg tilfiger gi/ lberne/ ibid.

Arff skal segis som den falder/ A. B. Cap. 16. ibidem Cap. 19.

Arff om Bøvilg besiddis/ A. B. Cap. 17.

Arff om vergis met Do eller Eg/ ibid.

Arffvinger om icke vil forume til skifte/ A. B. Cap. 18.

O. B. Cap. 3.

Arff skal segis inden 10. Aar/ A. B. Cap. 18.

Arff skal nu na haaffue Vidne til/ A. B. Cap. 19.

Arff maa icke skifte sig uden met Arffvingernes Loß/ ibid.

Arffgiend maa ingen gifte sig/ A. B. Cap. 25.

Arffvinge ydentlands huorledis skiftis skal/ O. B. Cap. 3.

Arff om icke paa talis inden 3. Aar/ ibid.

Arffvinger maa skiftis til Hoffuitballie/ ibid.

Arffvinger skal annamme deris gods/ som lenger er uden
Tands end 3. Aar/ K. B. Cap. 8.

Arbedsfor Mand om stiel til Dre Solff/ Tyff. B. Cap. 1.

Aare eller Ølskar om boret skiftis/ L. B. Cap. 46.

Auercke som gioris paa Jord/ skal vurderis/ L. B. Cap. 18.

Auercke som gioris paa Agger eller Eng/ maa Løwseffis
L. B. Cap. 22.

Auercke skal Sey Mend dømme om/ ibid.

B.

Baadsmand maa icke bruge Ridsmandskab/ K. B. Cap. 27.

Baadsmand om farer aff Beslag/ K. B. Cap. 25.

Balckebud huad tallis/ L. B. Cap. 12. 32.

Banemand huem vere skal/ M. B. Cap. 9.

Banemand bliffuer den gierningen fiendis/ ibid.

Baneraad huem anden tilraader/ ibid.

Barnebarn tager arff efter Oldesader oc Oldemoder/ A. B.
Cap. 7. 1. Arff.

Barnebarn ene i sin green/ tager saa megis i arff som man-
ge i anden green/ ibid.

Barn

Arff om nogen
icke komer til. A. B. 18.
om nogen sig det i arff. ibid.

Arff om nogen
taget lige ind i arff
sinning. A. B. 1.

Barn af sig og Bidsager af en der bliffuer leffuende
fod oc 2 guld b. d.

Barnsod for end Fader oc Moder kom i Crefstahaffuer /
ibidem.

Barn som icke haffuer forlags Dre statfrender sode / A: B:
Cap. 14.

Barn om skal / Tyff B: Cap. 7.

Beligger Mand anden's Quindue / M: B: Cap. 22. *Beligger nogen Mand eller quinde, M. B. 25.*

Berg her nogen sig at haffue beliggit Quinder / M: B: Cap. 23. *Berg her nogen sig at haffue beliggit Quinder, M. B. 24. om 13.*

Betainings Bidne maa ingen Bidne imod foris / K: B: *Betainings Bidne maa ingen Bidne imod foris, K. B. 25. om 13. A. B. 7.*

Bider Mand anden M: B: Cap. 14. *Bider Mand anden M: B: Cap. 14. om 13. A. B. 7.*

Binder Mand Saghsmand / M: B: Cap. 17. *Binder Mand Saghsmand / M: B: Cap. 17. om 13. A. B. 7.*

Biorne oc Bliffe maa huer mand sta / L: B: Cap. 18. *Biorne oc Bliffe maa huer mand sta, L. B. 18. om 13. A. B. 7.*

Bismerpund i Norge er 24. Markes / K: B: Cap. 29. *Bismerpund i Norge er 24. Markes, K. B. 29. om 13. A. B. 7.*

Bismerpund i Dabys laener 26. Skaslepund / ibid. *Bismerpund i Dabys laener 26. Skaslepund, ibid. om 13. A. B. 7.*

Boder om icke vbleggis inder forlagde ider / Tingf. B: *Boder om icke vbleggis inder forlagde ider, Tingf. B. om 13. A. B. 7.*

Borger oc Wanders Ed de skulle sverge Konningen /
Tingf. B: Cap. 11. *Borger om icke sverge paa Kon-
gnt indlagit T. B. 5. om mand
den gang icke vil betale. Ibid.
M. B. 17. 18. (Cap. 6)*

Bonder skal lene Strymand / V: B: Cap. 8. *Bonder skal lene Strymand, V. B. 8. om 13. A. B. 7.*

Bonderne skal giffue ferialie til Etibs behoff / V: B: Cap. 9. *Bonderne skal giffue ferialie til Etibs behoff, V. B. 9. om 13. A. B. 7.*

Boderne skal forskaffe lod oc frud til Etibs behoff / V: B: *Boderne skal forskaffe lod oc frud til Etibs behoff, V. B. 10. om 13. A. B. 7.*

Bonder skal tiobeplyk at ferre Etib paa / V: B: Cap. 14. *Bonder skal tiobeplyk at ferre Etib paa, V. B. 14. om 13. A. B. 7.*

Bonder ere plicterig at giøre Etindsferd / V: B: Cap. 15. *Bonder ere plicterig at giøre Etindsferd, V. B. 15. om 13. A. B. 7.*

Bonder huad de i Etindsferd vdgioere skal / ibid. *Bonder huad de i Etindsferd vdgioere skal, ibid. om 13. A. B. 7.*

Bonder skal ingen fore som icke haffuer Pas / ibid. *Bonder skal ingen fore som icke haffuer Pas, ibid. om 13. A. B. 7.*

Bonde maa tage sig god s fra Roffuere / V: B: Cap. 16. *Bonde maa tage sig god s fra Roffuere, V. B. 16. om 13. A. B. 7.*

Bonde maa talde hie p atsoge efter Roffuere / ibid. *Bonde maa talde hie p atsoge efter Roffuere, ibid. om 13. A. B. 7.*

Bonde som sagde Roffuere at haffue verichiem til si-
om hand lyuer / ibid. *Bonde som sagde Roffuere at haffue verichiem til si-
om hand lyuer, ibid. om 13. A. B. 7.*

Bonde om dolger fied los Mand / M: B: Cap. 6. *Bonde om dolger fied los Mand, M. B. 6. om 13. A. B. 7.*

Bonder skal vaage offuer fanger / M: B: Cap. 7. *Bonder skal vaage offuer fanger, M. B. 7. om 13. A. B. 7.*

Bonde om icke vil vaage offuer fanger / ibid. *Bonde om icke vil vaage offuer fanger, ibid. om 13. A. B. 7.*

De iij

Den

Wønder skal bømme Mandrabere/ M: B: Cap. 17.

Wonde bør først bødder/ M: B: Cap. 18.

Wonde om mister Bødder/ ibid.

*Bøm til
pag. 17.*

Wødder for Quinders beliggelse/ huor megis gissuis skal /
M: B: Cap. 25.

Wødder for Quinders beliggelse/ huem tage skal/ ibid.

Wødder som gissuis for gielskyldig Mand/ som dræb ter/
skal vendis til at betale hans Giels met/ K: B:
Cap. 5.

Wonde tand icke forgiøre sin Hustruis Pendinge/ A: B:
Cap. 3.

Wonde oc Hustrue yngre end 20. Aar/ ere deris Egne / oc
andre deris Berge/ A: B: Cap. 2.

Wonde maa icke afhende kone Jord/ uden hendis Wille /
O: B: Cap. 8.

Wonde beholder den gaard hand fests hans Liffstid/ L: B:
Cap. 1.

Wonde skal gissue tredie Aars tage/ ibid.

Wonden skal gissue Fogden en Daler/ naar hand først fester
sin gaard/ ibid.

Wonde skal icke gissue Fogde Pending huer tredie Aar/
ibidem.

Wonde skal quieris sørend det Aar Fogden giester hos
hannem/ ibid.

Wonde om farer aff Jord for Jul/ L: B: Cap. 6.

Wonde om hand icke vil fare aff den Jord hand met Vminde
besidder/ L: B: Cap. 10.

Wonde om snelter indnamit Quæg/ L: B: Cap. 31.

Wønder skal fare met oc vdrage Quæg/ ibid.

Wønder ere plictig at serdiggiøre Bege/ L: B: Cap. 41.

Wønder skal besticke Nattested til Budsticken / L: B:
Cap. 52.

Wønder som Budsticken tilkommer/ skal søge Ting/ L: B:
Cap. 54.

Wonde maa stinde paa sin Odels Jord to Diur om Aar/ L: B: Cap. 57.

Won-

Wondens Hus om nogen opbryder / K: B: Cap. 1.

Wonde om icke vil mersare at vduordere giæld / K: B: Cap. 2.

Wonder maa icke selge Jæ eller Fetsallie vdi Herrit eller paa
Strande / K: B: Cap. 10.

Wonde maa icke vdtage gods haff Riobmend / oc selge til
forprang / ibid.

Wondemaa tiebe i Haffner huis hand behoffuer til sit Hu-
sis behoff / ibid.

Wonde om icke vil holde sin Lejemaal mer tiertidst Hion /
K: B: Cap. 22.

Wunder ere plictig at følge Tyff til Kettersted / Tyff: B:
Cap. 2.

Wonde bør at haffue sine kaaste iagen / oc sin omkost aff tyff-
uens Doe / Tyff: B: Cap. 7.

Wernes Pendinge skal neste Arffuinge foruare / A: B:
Cap. 14.

Wernes Pendinge maa icke feris aff Herrit / ibid.
Wostaff som icke er stytt til Ketsmissi / horer Joffproten til /
L: B: Cap. 9.

Wesse skal ligge hos huer Woffte / V: B: Cap. 10.

Wessehuem bekoffte skal / ibid.

Wougrid paa alminding Wene huorledis vidis skal / L: B:
Cap. 42.

Wrand huor vergis skal / L: B: Cap. 26.

Wressue skal gieris om Forord i giftermaals handel / oc om
store sig / K: B: Cap. 11.

Wrendefans huorledis Passig skal / L: B: Cap. 14.

Wrender Mand andens Hus met Bilie eller vulle / L: B:
Cap. 26.

Wrender Mand Gierder eller Lid i Gilt fiftit / L: B: Cap. 48.
Wroder tager 2. lodder / oc Syfter tredie lod. A: B: Cap. 7.
1. Arff.

Wroder viger til Hoffuithollie. ibid.

Wroder arffuer Wroder / A: B: Cap. 7. 2. Arff.

Wroder Sonner huorde tager Arff sammen / A: B: Cap. 7.
5. Arff.

*Hvorn som man aflet for
mands blods fast, gaar lig
i arff med de andres. B. 7.
p. 6.*

*Wrand huor vergis skal / L: B: 26.
Wrender Mand andens Hus met Bilie eller vulle / L: B: 26.
Wrender Mand Gierder eller Lid i Gilt fiftit / L: B: 48.
Wroder tager 2. lodder / oc Syfter tredie lod. A: B: 7.
1. Arff.*

*Wrender Mand Gierder eller Lid i Gilt fiftit / L: B: 48.
Wroder tager 2. lodder / oc Syfter tredie lod. A: B: 7.
1. Arff.*

Brødre Datter tager arff/ om Brødre sønner icke ere *ibidem.*

Brødre Sønner tager arff efter huer andre/ A: B: Cap. 7. 10. Arff.

Brødre Datter tager Arff efter huer andre/ om Brødre Sønner icke er til/ *ibid.*

Brodrung barns arff/ A: B: Cap. 7. 11. Arff.

Broder maa Broder i Eftede/ A: B: Cap. 8.

Brøllup huor lenge maa gisris/ A: B: Cap. 24.

Brøder mand giærder/ L: B: Cap. 32.

*Bror om mand brøder maa
almindelig Vrij. L: B. 40.
Bror sinne giær skal af sin
da eller elf. L: B. 41.*

Budbyrd naar skal bæris aff Dde gaarde/ L: B: Cap. 52.

Bud huem bære skal/ L: B: Cap. 52, 53, 54.

Budbyrd skal bæris aff Dde gaarde/ som Huse ere paa/
L: B: Cap. 53.

Budfald huor meget er/ L: B: Cap. 52.

Budfald huor bødis skal/ *ibid.*

Budsticke skal opstieris/ naar Dyrer begyndis/ V: B: Cap. 3.

Budsticker huor mange opstieris skal/ *ibid.*

Budsticke huad beryder/ *ibid.*

Budsticke om for sømmis/ *ibid.*

Budsticke huem ansvordis/ eller huor settis skal/ L: B:
Cap. 52.

*Byggen eller Døtten
mit fullis gaard sinne skal.*

Budsticke huor tid dags vdsticis skal/ *ibid.*

Bygdemend skal betale fattis Solcis serseløn/ L: B:
Cap. 43.

*Dagbøf/ vide fidebøf
Dagbøf om nogen Jaf
or i midten tiid eller mid
Jandelor nogen. M: B. 13.*

Daabler Mand om Pendinge/ K: B: Cap. 28.

Danmark oc Norge skal bliffne vnder en Herre oc Konning/
Tingf: B: Cap. 9.

Datter som Dgiffeler / skal haaffue hiemgaaffue lige ved den
giffeler/ A: B: Cap. 1.

Datter som bliffuer beliggen i Fader eller broders gaard
arffuer icke/ A: B: Cap. 7. 1. Arff.

Datter beliggen tager Arff om icke andre Syffindere til.
ibid.

1
Dier

Dier Mand andens Quag/Tings: B: Cap 10.
 Diur om stielis aff gildre/ L: B: Cap. 56.
 Diur om Mand Regser paa sin egen marc/ L: B: Cap. 57.
 Diur om løbber paa Sund/ ibid. *Diur paa Joad tid om aarnt maa skindis, or*
 Diur onløbber aff Beidessted/ oc anden veser det/ ibid. *ibid. allm. L. B. 57.*
 Diur-graffue maa huer mand der vil giøre i Alminding/
 L: B: Cap. 60.
 Diur-graffue huor nær maa giøris ved bygden/ ibid.
 Diur om findis døer paa Landet L: B: Cap. 62. *For dem som er lamslagen eller saar giort. M.B. 10, 13, 17.*
 Døer den som mer Kniffstangen er/ M: B: Cap. 13.
 Dølger mand sin Tyff/ Tyff: B: Cap. 3.
 Domroff bliffuer ingen Erløsh for alligeuel hand bøder *for*
 marc/ Tinf: B: Cap. 6.
 Dommere huad de skulle ansee i derts Domme/ M: B: Cap. 14. *Dommen som man ikke ne-
vise/ men, skafte for
Løymandens. T.B. 9.*
 Domsmand om de domme vlige/ L: B: Cap. 23.
 Dørre som i Bstiffie ere maa alle som i Hus boer/ *bruge*
 L: B: Cap. 13. *Dørre nogen af at af d saar
som fløder vhar om at
giste fannom. M.B. 17.*
 Dørre maa icke flere paa Hus huggis end for vaar/ ibid.
 Drab om steer aff Baade eller Nøduerge/ M: B: Cap. 1.
 Draberens Arffuinger maa løse hans Odels Jord/ *som*
 giffuis i egen giæld inden 10. Aar ibid.
 Drabmandens Arffuinger maa annamme hans Odels *Vide chz Røndrab.*
 Jord om hand bliffuer Fredløs/ ibid.
 Drabsmandens Arffuinger maa icke selge hans Odels
 Jord/ medens hand leffuer/ ibid.
 Drabsmand om fanger fred for Døffdingers bon skyld/ skal
 stille den dødis Arffuinger til frede/ ibid.
 Drabsmandens Arffuinger skal anuorde hannem fir gods
 igien vden Landfkyld/ ibid.
 Drab skal vergis met 12. Wends Eed/ M: B: Cap. 9. *Drabmand fann vnguis
for. M.B. 9, 10.*
 Drabsmand bliffuer den som dendede self bestylder/
 ibidem.
 Drab skal kiendis den samme Dag der steer/ ibid.
 Drab skal liufis første Ting effter drab giort er/
 ibidem.

Es

Drabs

Drabsmand maa icke fare om to gaarde/ førend hand liuser
Drabit/ ibid.

Drabsmand bliffuer Morder om hand icke liuser Drabit /
ibid.

Drabs Bidne om icke kand self komme til Ting/ ibid.

Drabs Bøder skal 12. Mend domme aff Drabsmandens
gods. M: B Cap. 11.

Drabsmanden skal giffue den Dødis Justrue Sengeroff/
ibidem.

Drabsmandens Slegter icke plicig at bøde met hannem/
ibidem.

Drabs bødder oc Tegen Gield mindstis for begge/ om god-
sit icke tilrecker/ ibid.

Drabsmend oc Bgjerningsmend skal huer efterføge/
M: B: Cap. 15.

Drabs bødder for Quæg ere Fens/ L: B: Cap 35.

Dræber mand anden paa Ting eller paa Tingve/ Tingf: B:
Cap. 5.

Dræber Mand anden sageløs/ miste sin fred/ L: B: Cap. 1.

Dræber Mand anden for Arff skyld/ L: B: Cap 9.

Dræber Mand andens Quæg/ L: B: Cap. 35.

Dræber Mand andens Quæg oc siger Næy for/ ibid.

Efterføgen om heligt. M. B. 22.

E. Eccefolck om sig forseer met Horeri/ forbrøder deris Løffre /
A: B Cap. 5.

EccePersone som Bskyldig er/ beholder den skyldigis Odels
Jord/ sin Liffs tid/ ibid.

Eccefolck som sig met Horeri forseer/ och affuer Børn sam-
men/ huorledis den skyldigis Odel skal Ristis/
ibid.

Eccefolck som stilles at for nogen brett skyld/ beholder huer
sit gods/ A: B: Cap 6.

Eccefolck om stelles at for frendskab/ ibid.

Ecce Børn tager Arff efter Fader oc Moder/ A: B: Cap. 7.
1. Arff.

Ecce

Ectebørn aff treile Forældre kommen/huorledis arffue maal

A: B: Cap. 7. II. Arff.

Ecteson maa icke samtycke. Ecteding noget aff Vmyndigs el-

ler. Vds gods/ A: B: Cap. 8

Ectersførsel skal bødis inden femt/ L: B: Cap. 16

Ectendom huorledis Tre dñusis skal/ L: B: Cap. 17. or

Ectste Syfter arffuer Hossuue bolli/ om Broder eller Bro-

der son icke er til/ A: B: Cap. 7. I. Arff.

Ectste Broder niuder aasedit til den gaard mange Arffuine-

ger ere til/ ibid.

Ende maa giffte sig met huem hun vil/ dog met nogen hin-

ders frenders raad/ A: B: Cap. 2.

Ende maa icke giffte sig met flere Pendinge/end hun selfsejer/

ibid.

Ende i sin green arffuer jaa megie som mange i anden green/

A: B: Cap. 7. I. Arff.

Ende eller Møge skal tage sig Ombudsmand Jæfngod ved

den hun vil søge Sagimod/ O: B: Cap. 9.

Ende beholder sin gaard vden fette/ dog skal hun giffue huer

tre die Aars tage/ L: B: Cap. 1.

Ende oc Vanføer Rand maa sidde hieme fra Ring/ L: B:

Cap. 54.

Eng om den som affhytter Saaer/ L: B: Cap. 8.

En marckis sager huer vergis skal/ Thff: B: Cap. 16.

En skal suerge for en Dre/ oc to. for to Dre/ ibid.

Enkirckis Rand maa sidde hieme fra Ring/ L: B: Cap. 54.

Ecteding naar maa Arff tage/ A: B: Cap. 7. 5. Arff:

Ectedis huem skal/ A: B: Cap. 8.

Ecteding arffner icke mere end Ecteson sagde ja til/ ibid.

Ectedis skal mand for Kirckedør/ oc til Ringe met neste

Arffuingers samtycke/ ibid.

Ecteding skal haaffue de Pendinge hand ectedis til meden

den lessuer hannem Ectede/ ibid.

Ecteding tager al den Arff den kunde tilfalde hannem ectede/

ibid.

Ecteding skal liufis huer tiende Aar/ ibid.

Se ij Sa-

En som skal seare domme
jnh. 11.

En som skal seare domme
jnh. 11.

En som skal seare domme
jnh. 11.

En som skal seare domme
jnh. 11.

En som skal seare domme
jnh. 11.

Fader Arffuer sine børn oc børnebørn/ A: B: Cap 7. 1. Arff.
Fader arffuer & føre efter sit barn/ som haffuer arffuet sin
Moder/ oc icke Odels Jord/ ibid.

Fader beholder Odels Jord hans Barn arffuit efter sin
Moder vdi hans Leffs tid/ ibid.

Fader maa icke gifue en Barn mere end anden/ ibid.

Faderbroder/ oc brodersøn Samfedde/ arffuer sammen/

A: B: Cap. 7. 3. Arff.

Faderbroder ene tager lige ved Brodersønner mange/
ibidem.

Fadersyster eccesød oc samfedde/ oc Broderdatter eccesødde
oc samfedde/ arffuer om Faderbroder/ oc Broder-
sønner icke ere til/ ibid.

Faderbroder oc Brodersøn sammødde arffuer sammen/

A: B: Cap. 7: 6. Arff.

Fadersyster samfedde/ oc Broderdatter sammødde arffuer
sammen/ om Faderbroder oc Brodersøn icke ere
til/ ibid.

Faderbroder maa Fælede Brodersøn A: B: Cap. 8.

Falste Paghord huem b. findis met/ skal straffis som Falste-
ner/ M: B: Cap. 24.

Falste oc Hage huem tilhører/ L: B: Cap. 49.

Falste oc Hage skal bindis Konnigen/ ibid.

Falste oc Hage maa Konningen lade sange paa huis grund/
hand vil/ ibid.

Falste oc Hage huem tager bunden i deris Rede oc dylger/
bliffuer Enff/ T: B: Cap. 8.

Falste huileter/ K: B: Cap. 10.

Falste Degt oc Maal huem omgaaes met/ K: B: Cap. 29.

Farer nogen paa anden Stib end hand er tilhæffind giore/
begge roer leding/ V: B: Cap. 10.

Fardag i Norge naarer/ L: B: Cap. 7.

Farer Mand aff Rieffed imod Forbud/ K: B: Cap. 25.

Fartige Folck naaar maa anden tilferis/ L: B: Cap. 52.

Fartige Folck huem flytte skal/ L: B: Cap. 55.

Fartig

Falste End or Kidu. T: B: 17.

Sanger u. b. d. m. a. n. d. n. r.
F. u. l. l. e. r. M. B. 15.

Fættig Fole om flyttis affsidis heden/oc dør der offuer/ ibid.

Fættig Fole om nogen foruifer/ ibid.

Fættig Fole naar flyttis skal/ ibid.

Fættig Fole naar skal haaffue Hus/ ibid.

Fættig Mand om bliffuer Sing/ ibid.

Fættig Mands giels huorledis betalis skal/ K: B: Cap. 5.

Fæ om Mand tager til Foder/ K: B: Cap. 15.

Fædrift som leggis ved nogens Agger eller Eng skal gier-

dis for/ L: F: Cap. 39.

Fællig Affuel maa icke bortforis/ L: B: Cap. 11.

Fællig Eiedom maa ingen videre bruge end hans Fælle-

tand taale/ L: B: Cap. 20.

Fællig Eiedom maa stiftis/ ibid.

Fællig Dæng om den ene hoffer for den anden/ L: B: Cap. 39.

Fællig gods som stiftis tand maa stiftis/ K: B: Cap. 18.

Fællig gods som icke tand stiftis/ skal vurderis/ ibid.

Fæmte stæfne maa ingen spille/ L: B: Cap. 23.

Fem Marcis oc fire Marcis Sager skal vergis mer Tre

Mends Eed/ Tyff: B: Cap. 16.

Fergemand huem skaffe skal/ L: B: Cap. 43.

Fergemand huad skal haaffue til Løn/ ibid.

Fergemand om icke vil føre Benfarendis Mand offuer/

ibid.

Ferge om bortragis/ ibid.

Fergemand om fører Tyff offuer/ ibid.

Ferge om Forældis/ ibid.

Festemand beholder de laante Pendinge hannem vaar

haand faait/ A: B: Cap. 1.

Festemand skal haaffue bødder for sin fæste Quindis beliggelse for fæst

oc hendis verge Ketten/ A: B: Cap. 5.

Festemand skal haaffue baade bødder oc Kæst for sin fæste

quinde/ om hand haaffuer ligger hos hinderid sidem fæst

Gierdings gaffue maa giffuis aff der gods mand haaffuer af

stie/ A: B: Cap. 22.

Gierfelling huad fallis/ L: B: Cap. 35.

Es iij

Gierde

vide etz Læng.

Enllang. A. B. 3. om v. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Gold
 Sells better & for less money
 from the West of us. N.B.
 Sells better, even gained
 some better money. M.B.D.
 Sells best of all things here &
 will last longer of Grains
 good after 12 months time. N.B.

(or *Stigluurum* figer sig at fæste en talt til en anden.
 Gield om Mand kressuer/ K: B: Cap. 2.
 Gield huorledis affuerigis skal/ ibid. naar afengis *kal. K.B. 4.*
 Gield huorledis kressuis skal/ K: B: Cap. 3.
 Gield maa vurderis aff Wondens Doe/ om icke betalls til
 semer/ ibid. *landet far, eller om boms ick indm 12 Maaned. K.B. 3.*
 Gieldskyldig om icke vil lade vurderis aff sin Doe/ ibid.
 Gieldskyldig om verger for vurdering met Od eller Eg/ ibid. *indt. sigelig Mand som*
 Gieldskyldig Mand skal stender indbuds/ *ibid. K.B. 5. or fattig indm sin sig. K.B. 5.*
 Gield efter død Mand huorledis kressuis skal/ K: B: *or om om samr fattig sig sig. K.B. 5.*
 Cap. 6. *sig sig fam, da sig sig.*
 Gieldskyldig huor st. Anis skal/ K: B: Cap. 7.
 Gield skal kressuis aff forlossuere/ K: B: Cap. 27.
 Gierdis gaard om bliffuer øde/ L: B: Cap. 12.
 Gierder huorledis stiftis skal/ L: B: Cap. 27. *indm. Gier mangr/ sig sig. K.B. 27.*
 Gierder huilcke lowlig ere/ ibid.
 Gierder naar luctis skal/ ibid.
 Gierde skal huor offuer feld oc Wose om far gaar offuer/
 ibid. *indm. naar indm. sig sig.*
 Gierdis gaarde som icke far haaffuer veri/ huem siere skal/ *skal paa Mand sig sig.*
 L: B: Cap. 29. *or luct sig sig. K.B. 28.*
 Gierder skal stiftis imellem Gier/ ibid. *indm. om nogr sig sig. K.B. 32. 20.*
 Gierder Mand offuer Elff/ L: B: Cap. 44.
 Giestebud huem Woden tilgaar/ M: B: Cap. 23.
 Giest maa icke sigbe Sparrer at selge i Norge/ K: B:
 Cap. 10.
 Giest maa icke sigbe Slacter for eller edende Bæ/ ibid.
 Gildre om borsstielis/ L: B: Cap. 56. *indm. paa sig sig.*
 Gildrer Mand i Dde Wæcke/ ibid. *indm. sig sig.*
 Gildre maa ingen paa andens Jord/ ibid. *indm. sig sig.*
 Gifel skal den sette Konningen/ som hand mistroer/ at icke vil
 verge hans Land/ V: B: Cap. 3. *indm. sig sig.*
 Gode som findis hos Tyff/ naar hand gribis/ huem haaffue
 skal/ Tyff: B: Cap. 2. *indm. sig sig.*
 Grandstefine naar holdis skal/ L: B: Cap. 28.
 Grande om haaffue Wæck sammen/ oc gildredid/ L: B:
 Cap. 56. *indm. sig sig.*
 Grind *indm. sig sig.*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Postillati 106

Hoe huor megie Mand/maaraage vd med Dejen/ Tyff: B:

Cap. 11.

Hosfuit faar oc lemster bøder/ M: B: Cap. 17.

Honning maa icke forfalstis/ K: B: Cap. 10.

Horsheft om bider gieldding Hestheil/ L: B: Cap. 33.

Hors eller Rød om dræber smaa Quæg/ ibid.

Hør som selgis skal vere Jæffngod/ K: B: Cap. 10

Hosfbonds oc Hustruis Dmag/ som hassuer lagd Sællag 7

skal sodis aff begge deris gods/ A: B: Cap. 3.

Hosfbond oc Hustrue maa icke effier Brøllur pte forløne huer
andre deris gods vden deris Arffuingers Sam-
tycke/ A: B: Cap. 3.

Hosfbond maa rygge det Kioh Hustruen gjorde hannem

Witterlig/ K: B: Cap. 21.

Hual 18 Alne lang om Odelbaaren finder/ L: B: Cap. 61

Hual mindre end 18 alne om anden Mand finder/ ibid.

Hual skal mer Bidne opstieris / ibid.

Hual om driffuis ind i fiorde/ ibid.

Hual om driffuis ind paa nogen Mands Jord ingen gier-
dis/ ibid.

Hual om driffuis ind paa nogen Mands græsMærd/ ibid.

Hual som driffuer Sild ind i Sildstie maa icke stindis/
ibid.

Hual om nogen stunder paa Dybt/ ibid.

Hual om stindis mer merckte Pilt/ ibid.

Hual som stindis paa Landie skal beleggis/ ibid.

Hual som belagt er om vddriffuer/ ibid.

Hual om den finder icke belegger/ ibid.

Hual om driffuis ind i andens hualgaard/ ibid.

Hual om driffuer ind paa anden Mands Jord/ ibid.

Hual om driffuer ind i Alminding horer Konningen til/
ibid.

Hual som stindis paa Hassuer skal icke stieris hul paa/
ibidem.

Huer mand maa handle mer fremmede/ K: B: Cap. 10.

Et ij

*Hør om stindis af andens fng.
Bøyn, vde Saldr. Ty. B. 10.*

*Enden, fntaller, or amfats
ilouet vear, som icke maa
Dug, infant. K. B. 10.*

Hugger Mand eller slaer til en/ oc rammer en anden/ det er
icke Baadeuerck/ M: B: Cap. 12.

Hugger mand i anden mands Skow bøde Skaden oc Land-
nam/ L: B: Cap. 20.

Hugger mand i Bristte Skowe/ bøde skaden oc Landnam/
ibid.

*Huggit wagt i almu-
ding, hvor længe det
maa bliffve liggende. B. 59.* Hugge huem maa i anden mands Skow/ oc huor megit/
ibid.

Hund om bider nogen/ M: B: Cap. 20.

*Hunder, Ratten, Rind
eller balt om stribet.
J. B. 11.* Hunde om bider Quæg/ eller driffuer paa Vføre/ L: B:
Cap. 36.

Huse maa ingen Vbetiende Gode/ Tings/ B: Cap. 7.

Huser mand fredløs mand/ Tings/ B: Cap. 6.

*Huse skal Lijleending
ind ligge Gode. L. B. 2.* Huse om icke byggis/ som paaer lagd/ L: B: Cap. 1.

Huse om borgagis af Gieldfred/ ibid.

*Huse om Lijleending byg-
ger upaalagt. L. B. 2.* Huse om icke Godebedris/ L: B: Cap. 3.

Huse huilke oc huor længe Bonde som afflytter/ maa be-
holde/ L: B: Cap. 7.

*Huse som Bonden borte til,
fællede ind. L. B. 13.* Huse om Bondenforholder anden for/ ibidem.

Huse om sigtis aff gammil skaade/ L: B: Cap. 52.

Husemen skal foruissis til Vdegaarde/ eller til Riibstederne/
K: B: Cap. 23.

*We ch. 2. 1. 1. 1.
Huse om bliggis af
anden mand. M. B. 12.* Hustrue om sigtis at ligge hos anden Mand/ M: B: Cap. 21.

Hustrue skal haue sin hiemselge/ oc Vmage sit gods/ om
godsit land tilreede/ A: B: 13.

*Hustrue om sigtis at
mand sigt vort for informet.
Hustrue skal miste sin gashue heller end gieldener deris gield/
ibid.*

Hustrue som haauer lagd Sællag mer sin Bonde/ ^{eller or faar} skal haue
sin hiemgashue/ oc forsørge sine Børn hun ha-
uer hied den Bonde uden vederlag/ om Vendinge
icke land naa til dem/ A: B: Cap. 14.

Hustrue eller Børnfuldmyndigere nestat besidde den gaard
hindis Hofbond eller deris Fader opbygde affoden/
L: B: Cap. 51.

Hustrue huad tiib raade maa/ K: B: Cap. 21.
Hjilping i Norge færdelidt paa skal. J. B. 11. Tassne:

Jaffnit maa ingen Sonne/ O: B: Cap. 5.

Jage skal mand paa sin egen Marck/ L: B: Cap. 57.

Jager mand paa andens marck med Hunde/ ibidem.

Jern om stælis aff Plemg eller harsfue/ L: B: Cap. 51.

Jld som Bonden foruare skal/ L: B: Cap. 25.

Jld om beris i marcken oc skade affkommer/ ibidem.

Jord skal stiffeis med Laad/ O: B: Cap. 3.

Jord skiffe skal liussis til Tinge/ ibid.

Jord mand haffuer haffd i 10. Aar skal løsis for fuld værd/

O: B: Cap. 9.

Jord skal søgis fra Quinders oc Dmagis verge/ O: B:

Cap. 10.

Jord maa søgis fra Ombudsmand om Jordbotten er vden

Lands/ ibid.

Jordgraffuit Pendinge oc gods som findis huem haffue skal/

O: B: Cap. 11.

Jord som Ombudsmand bygde/ skal den som bygde beholde

til hans Aaremaal er vde/ O: B: Cap. 12.

Jord skal lejes med to Bidne/ L: B: Cap. 1.

Jord beholder den lejet til Aaremaal er vde/ alligevel den

selgis/ ibid.

Jord huem bygge skal/ ibid.

Jordrot om bliffuer Husvild/ ibid.

Jord om Mand vil icke lade den beholde der lejede/ L: B:

Cap. 4.

Jord om den der lejede icke vil beholde/ ibid.

Jord som lejes mende Wende/ beholder den for sig lejede/

L: B: Cap. 5.

Jordrot om siger Landsskyld vere Bbetald effter Bondens

død/ L: B: Cap. 6.

Jord hvormegit skal leggis til Traad/ L: B: Cap. 8.

Jord huilken megis skal/ ibid.

Jordrot maa løfue at hugge i sin Stow/ saa megit hand

vil/ L: B: Cap. 8.

Et iij

Jord

Jordrot, vide ef Land
rot.

Jord om besiddis imod Jordrottens minde/ L: B:

Cap. 10.

Jordrotten maa stæfne dem til Tings/ som icke vil fare aff
hans jord/ oc begge hielp at føre hannem aff Jor-
den/ ibid.

Jordrotten skal betale Bonden Høe oc Korn inden Halff-
maanit/ L: B: Cap. 11. *(som Jorrotten althi først skal tilkaldes)*
til sinne bonden vil.

Jordrotten bød is for Balckebrud en Marck Sølf / L: B:
Cap. 12.

Jordrotten bød is Landnam/ om mere en halff gierde om sæle-
den bliffuer øde/ ibid.

Jord som mange lejer haffuer maa Stiftis/ L: B:
Cap. 13.

Jord om Bygder/ maa den først kommer maale i to Parter
lige gode/ ibid.

Jord beholder huer som hand mer Laad fik/ ibid.

Jord som en affhyrer/ beholder den igien kom/ som den haf-
de før paa bode/ ibid.

Jordhuorledis Stiftis skal/ ibid.

Jordhan gjør den som farer paa den Jord uden forloff /
hand icke haffuer Laad yd L: B: Cap. 14.

Jordran bød is Konningen halff marck Sølf for/
ibidem.

Jord som ligger uden gierdis / oc Bonde kand bruge sin
Hauerecke paa/ skal hand beholde om den ligger i
Herre/ ibid.

Jord som fiold føre eller Aær/ imellem løbber/ maa Bonde
til sin Gaard icke bruge / ibid.

Jord maa Bonde ingen giffue loff at saae uden sin Søn oc
tienist Mand/ L: B: Cap. 16.

Jordros tager all den affuegst som voxte paa den Jord lei-
ending lejede bort/ oc Landnam til met/
ibidem.

Jord som ~~hætt~~ falder om. L: B. 22, 23.
Jordrott om ~~hætt~~ fiske eller anden forlig fra Karle.
gærdm. L: B. 44.

K
Karle skal giøre Low met Karle/ oc Quinde met Quinder/
K: B: Cap. 8.

Risber nogen m i Koffuere videntis/ K: B: Cap. 17.

Risber nogen met Koffuere Buidendis/ ibid.

Risbegods oc Pantegods skiffus som Løffre/ A: B:

Cap. 3. *Risb som er underfunden, at frakunde nogen sin daf. A: B. 12.*

Risb huilcke lewlig ere/ K: B: Cap. 10.

Risb som handfoldet oc icke er Vidne til/ skal holdis om
den der solde/ suerge ved sin Eed/ at hand solde
der/ ibid.

Risbe maa ingen de Vare/ som kommer til Risbstederne in-
de i gaarde/ ibid.

Risbmend som icke vil selge deris Vare for bellig Verdt/
maa føre den fra Risbstederne igien/ ibid.

Risb beholder den først kjøbte/ K: B: Cap. 13.

Risb huilcke holdis skal/ ibid.

Risbe Vare om selgis anden/ ibid.

Risber mand det mand viste sold vaar/ både 3. Dre Solff/
ibid.

Risber Mand met fredløs mand/ ibid.

Risber mand nogit ubeseet/ K: B: Cap. 17.

Risber Mand nogen til at bestade endens Liff/ eller lader sig

der til kjøbe/ K: B: Cap. 17.

Rislag Maa skal leggis/ aa halffpund Gaerd/ L: B: Cap. 16.

Cap. 8.

Rirkens Jord huem bygge skal/ L: B: Cap. 1. *hvo urst er at bestide. O. B. 4.*

Rlager mand anden for Konningen/ M: B: Cap. 21.

Rlede Løffuer oc Badmet/ som salst er vdi om selgis/
K: B: Cap. 10.

Rniff om nogen drager til anden/ M: B: Cap. 13.

Roc mand skal tage vdi giæld huortau vere skal/ K: B:

Cap. 16.

Ronningens Sec Anina maa icke tagis i smaa Sager/
Ting. B: Cap. 9.

Ronnin

Ronningen skal handhæffe den Religion som nu prædicke
i Danmark oc Norge / Tingf. B: Cap. 10.

Ronningen skal lade sig hylde i Norge / ibid. *Smalstad. Int. til
gaar. cap. 11.*

Ronningen skal holde hver mand ved Norges Lov oc Ret /
ibid.

Ronningen maa udbyde Almuen / at fare i Leding / V: B:
Cap. 1.

Ronningen maa icke paalegge Almuen almindelig Told /
ibid.

Ronningen maa udbyde all Almuen ved Geilde Tid / V: B:
Cap. 3.

Ronningen om behøffuer flere til Skibs / V: B: Cap. 10.

Ronningen om sicer nogen for Landsforreder / V: B: Cap. 13.
Tyff. B: Cap. 14.

Ronningen bør Bøder / alligeuel Bonden lader forlige sin
Sag / M: B: Cap. 19.

*Ronningen om nogen
går for, or en tilf. i. d. M. B.*
21. Ronningens Jord om Ombudsmand lader bortkomme /
L: B: Cap. 6.

Ronningen mister sin Ret om Ombudsmand farer icke mer
næstend Mend / K: B: Cap. 3.

*Ronningens ejr forst
ind på alle Vær. K. B. 9.*
Ronningens Fogit maa ingen nøde til at selge sig sine
Bare / K: B: Cap. 9.

Ronningens mønt huer foracter / K: B: Cap. 10.

Ronningens Fogit oc Følger maa icke bruge Ridsmands
Klæd i Haffner / ibid.

*Ronningens vil maa inden
or forbræning skal inden 12. d. J. B. 3.*
Ronningens Jord om nogen selger uden Loff / bliffuer Tyff /
Tyff. B: Cap. 9.

Korn oc Hømand selgevil / skal tilbendis Jordbrotten /
L: B: Cap. 11.

Korn skal maalis mer Tønder / K: B: Cap. 29.

I.

*Laan vil maa inden
Jost af nogen. L. B. 37.*
Laan skal Bstad hiemkomme / L: B: Cap. 37. *for laan maa bringe
K. B. 37.*

Laan huorledis sogis skal / K: B: Cap. 4.

Laan om bortselgis / K: B: Cap. 19.

Laan om tagis fra den det laanter / K: B: Cap. 27.

Laan

Laugu om lenger beholdis end laant er/ibid.

Landuern Stibeller Stibs Kedsab om behoffuer at forbe-
dris/ V: B: Cap. 1.

Lang Stib om hngis i Hellig V: B: Cap. 18.

Landstiffmaa icke giffuis den som draber Sagelas mand/
M: B: Cap. 1.

Landstild hvor stiftis skal/ A: B: Cap. 4.

Landrot maa loffue at bruge i Skow saa megir hand vil/
O: B: Cap. 12. L: B: Cap. 8.

Landstild skal Ser Mend sette paa gaarde/ L: B: Cap. 2.

Landstild maa affettis om forhøgt er paasat/ ibid.

Landstild skal giffuis saa som aff Arilds tid giffuen er/ibid.

Landstild i Dysholte skal veigis met Tonstbers Beger/
K: B: Cap. 29.

Landrot maa icke nøde sin Bønde sit at giffue sig Pending
for sin Landstild/ L: B: Cap. 1.

Landrot om doer førend Bøndens Tage er vde/ibid.

Landrot om vil tage Sifteri fra Leilending/ L: B: Cap. 44.

Landnam for Stade som steer paa Jord/ huad bød is skal/
L: B: Cap. 18.

Landnam bød is dobbelt om stadsteer paa fredliust Eiendom/
ibid.

Landnam for Stade som steer paa Sallig Jord/ huorledis
stiftis skal/ L: B: Cap. 19.

Landnam for Stade som steer paa den Jordstifter/ huorledis
tagis skal/ ibid.

Landnam for Stade som steer i Sild stiftis/ huorledis stiftis
skal/ L: B: Cap. 45.

Langting naar oc huor holdis skal/ Tingf: B: Cap. 1.

Langting huor lunge holdis skal/ Tingf: B: Cap. 3.

Langrettis Mendis Fed/ ibid.

Langrettis Mend maa icke fortrengis paa Tingit/ ibid.

Langtings Indsegl huem foruare skal/ ibid.

Langtings Indsegl huor til brugis skal/ ibidem.

Langrettis mend skal foruare deris Indsegl/ ibid.

Langrettis Mend maa icke domme efter de Vidniskbyrd/
som icke ere ragne til Tingit/ Tingf: B: Cap. 4.

Dff

Landstiff om hngis i Hellig V: B: Cap. 18.
Landstiff om hngis i Hellig V: B: Cap. 18.

Landstiff maa icke
giffue (staar 2 eller 3) B.
maa icke omvdr. K: B. 25.
165.

Landstiff om hngis i Hellig V: B: Cap. 18.
Landstiff om hngis i Hellig V: B: Cap. 18.

Landnam for Stade som steer paa Jord/ huad bød is skal/
L: B: Cap. 18. Landnam for vil giænder. 1. B. 12. bis.

Landstiff maa icke
giffue (staar 2 eller 3) B.
maa icke omvdr. K: B. 25.
165.

Landstiff maa icke
giffue (staar 2 eller 3) B.
maa icke omvdr. K: B. 25.
165.

Laugrettismend skal domme i alle Sager/ forekommer/ ibid.
Laugrettismend maa icke sige sig aff domme/ ibid.
Laugtings Dom maa icke rissuis/ ibid.
Laugrettismend skal legge den skyldig tid. for at syllist giøre
Domme/ Tinf: B: Cap. 6.

Laugrettismend skal steffnis for Laugmanden/ Tinf: B:
Cap. 9.

Laugmand skal lade ringe Kloeken naar hand vil gaa til
Ting/ Tings: B: Cap. 3.

*Laugmanden om gior for
fal, or vil icke vinn. B. 9.* Laugmanden skal steffnis for Konningen/ Tinf: B: Cap. 9.
Laugmanden maa icke holde Tind i sit Hus/ ibid.

Laugmanden maa icke domme i andens Laugsozn/ ibid.

Laugmends Eed/ de skulle suerge Konningen/ Tings: B:
Cap. 11.

*Laugmanden om
Odelb. B. 11. or t. 11. O. B. 5.
or om alle Halssozn. B. 4. 11. 15.* Laugmand skal fore Begt oc Maal paa Laugtinge/ K: B:
Cap. 29.

Leding huor aff gioris skal/ V: B: Cap. 6.

Leding om icke betalst til rette Tid/ ibid.

Leding huem icke vdgiffuer i tre Aar/ ibid. L. B. 1.

Leding huor huer giøre skal/ V: B: Cap. 7.

Leding om nogen giør andensteds end hannem paalagd er/
ibidem.

Ledings sald huad er/ V: B: Cap. 6.

Ledings sald huem kreffue skal/ ibid.

Leding skal settis aff sex Mend/ L: B: Cap. 1.

Leding om Odels Bonde icke vdgiffuer i tre Aar/ ibid.

Leding om Leilending icke vdgiffuer i tre Aar/ ibid.

Lese-Huse om brendis aff Baade Jld/ L: B: Cap. 25.

Lese-Roe om mand icke vil beholde/ K: B: Cap. 14.

Lese-Roe om borte bliffuer/ ibid.

Lese-Roe om doer for fattig Mand/ ibid.

Lese-Roe om doer for forsømmelse/ ibid.

Leilending maa ingen tesue at bruge i sin Skow/ O: B:
Cap. 12. L: B: Cap. 8.

Leilending nyder sin tage alligeuel hand saar Nye Jord/
drot/ L: B: Cap. 1.

L. B. 37. Leilending skal holde Hus ved mact/ L: B: Cap. 2.

L. B. 37. Leilending nyder sin tage alligeuel hand saar Nye Jord/
drot/ L: B: Cap. 1.

L. B. 37. Leilending nyder sin tage alligeuel hand saar Nye Jord/
drot/ L: B: Cap. 1.

L. B. 37. Leilending nyder sin tage alligeuel hand saar Nye Jord/
drot/ L: B: Cap. 1.

L. B. 37. Leilending nyder sin tage alligeuel hand saar Nye Jord/
drot/ L: B: Cap. 1.

L. B. 37. Leilending nyder sin tage alligeuel hand saar Nye Jord/
drot/ L: B: Cap. 1.

L. B. 37. Leilending nyder sin tage alligeuel hand saar Nye Jord/
drot/ L: B: Cap. 1.

L. B. 37. Leilending nyder sin tage alligeuel hand saar Nye Jord/
drot/ L: B: Cap. 1.

Leilending skal tilbiude Jordrotten/ at siobe Hus/ naar haand
affstyter/ ibidem.

Leilending naar skal sin Jord opstaa/ L: B: Cap. 16.

Leilending om far af Jorden efter Jul/ ibid.

Leilending omboristhytter/ der oc det naglefast er/ L: B: Cap. 9.

Leilending om bryder det naglefast eller et/ et/ ibid.

Leilending maa styre Høe oc Korn/ ibid.

Leilending maa ingen løfue at saae sin Jord/ L: B: Cap. 16.

Leilending skal giøre Bøye ferdig offuer hans egen Markt/

L: B: Cap. 42.

Leilending nyder den Gistteri hand oprommis/ L: B:

*Leilending om fiskestier eller anden
fiskestier fra Høst. L: B. 44.*

Cap. 44.

Leilending huor lenge maa giffue løf at opstaa Skib paa
sin grund/ L: B: Cap. 30.

Leilending maa bygge sig en Skib paa en Løst gods/ ibid.

ibid om nedbygg/ L: B: Cap. 28.

ibid skal vere 10. sagner/ L: B: Cap. 32.

Lispund i Bahus læn/ er 18. Staalpund/ K: B: Cap. 29.

Lispund i Vaggershus læn/ er 18. Staalpund/ ibid.

Lusning er ingen nyttig vden begge vedtager/ O: B: Cap. 9.

Løf oc Maard skal selgis Konningen/ K: B: Cap. 9.

Løfere huorledes stiftis skal/ A: B: Cap. 3.

Løse Karle huor stoffuis skal/ K: B: Cap. 7.

Løse Karl oc V. sekremer maa icke løbbe om/ oc løbflue paa

Vygden/ K: B: Cap. 23.

Løse Karle oc Husmænd skal riene/ ibid.

Løb Smør huad holde skal/ K: B: Cap. 29.

Lovlig Dommer maa ingen sig fra stude/ Tings: B: Cap. 4.

Lyde om kommer paa leje Roe/ K: B: Cap. 14.

M.

Mad oc Dricke maa ingen vdstiende paa Tinge/ Tings: B: Cap. 16.

Cap. 3.

Malder Mand andens Riør/ L: B: Cap. 35.

Malt oc Korn som selgis i Secte/ K: B: Cap. 10.

Maale rønde skal Ombudsmand forsende til Riøstfæderne/

i hans læn/ K: B: Cap. 29.

Bu ij

Maa

*Løjvmaal. M. B. 25.
A. B. 2. A. B. 3.*

*Løst er sig eller fæst er
for vdstiendis mængd. B. 34.*

Løst er, vide Gjensidig.

Løst er om ick forstær

en Sag. T. B. 4.

Løst er om ick forstær

Løst er om ick forstær

Løst er om ick forstær

Løst er om ick forstær

Løst er om ick forstær

Løst er om ick forstær

Løst er om ick forstær

Løst er om ick forstær

Løst er om ick forstær

*Mad Varr. Sclatoyfa. In
en et. indfint. K. B. 10.
Vide Drabmann.*

*Mandraberne, som udfør
der om indkomne. Kal
hinfid paa tinget. B. 5.*

*Mand som dør, skal om
In blifft. v. m. B. 23.
Malte, vide Malte.*

*Minder om nu. Indf.
Vide om Indf. nr. J. B. 11.*

Maaler skal vereforen i hoer Riibsted / ibidem.

Maaler skal hafue for huer 24. rønder hand maaler 8. f. ibid.

Maalekar skal proffuis mer Rug oc Vand / ibid.

Maalekar skal brendis / ibid.

Maalekar huor fornaris skal / ibid.

Mandraberemaa icke forlige sig mee Sagvolderen / førend
dømt er om gierningen / M. B. Cap 6.

Mandraberemaa icke sidde lenger hieme end Konningens
Bress dem tillader / ibid.

Mand skal lade sin Kones hiemgaffue vere frels / A. B.
Cap 2.

Mand omgaar i Seng til Quinde / oc vil berydte hinde /
A. B. Cap 5.

Mand som er effter Broderbarn eller Søsterbarn / huorledis
tager Arff / A. B. Cap 7. 9. Arff.

Mand is. Vinter gammel er Vidnijsfor / A. B. Cap. 21.

Manger skal maa ingen hafue i Herre / K. B. Cap 10.

Marckesteels gierder huen iude skal / L. B. Cap. 26.

Marckesteene om nogen optrager oc setter andensted /
Thff. B. Cap. 9.

Marckesteene om nogen optrager oc setter ingensted / ibid.

Mæler eller sold skal rettis effter Tonden / K. B. Cap. 29.

Meeneeder oc dem sam lade sig kiope til at bære loagnactig Vid
nijsbyed / deris Straff / Thff. B. Cap 17.

Meindre bøder for Venbrud en halff marck skal tilending /
betale / L. B. Cap 42.

Mifregning er icke Betalning / K. B. Cap. 2.

Moder arffuer lofare effter sit Barn / om Syffinder icke til /
A. B. Cap 7. 1. Arff.

Moder arffuer sit Ectesodde Barn / A. B. Cap. 7. 2. Arff.

Moder om icke til er / huenda maa arffue / ibid.

Moderbroder oc oc Syfterson arffuer sammen / A. B. Cap. 7.
4. Arff.

Moderlyfter oc Syfterdaatter arffuer sammen / ibid.

Moder arffuer Frillebarn / A. B. Cap. 7. 5. Arff.

Moderbroder oc Syfterson sammødde arffuer sammen /
A. B. Cap. 7. 7. Arff.

Mo-

Moderlyfter oc Syfterdatter naar arffuer sammen / ibid.
Mose om ligger paa Almindinge beye / L: B: Cap. 41.

Møder oc Quinder som deris Berge icke forserger / om be-
liggis / M: B: Cap. 25.

Møder oc Quinder som deris Berge forserger / om belige-
gis / ibid.

Møe yngre end 20. Aar maa icke raade for sine Pendinge /
A: B: Cap. 2.

Møe maa icke gifte sig med sin Broders Pendinge / A: B:
Cap. 3.

Møe oc Encke huud maa tage vdi Landnam / L: B: Cap. 19.

Møg paa bolig findis huem haaffue skal / L: B: Cap. 17.

Møg huem tager fra anden / ibid.

Mønten i Norge skal vere Jekkingod ved Mønten i Dan-
marck / K: B: Cap. 10.

Mæssind Mand som skal fare til Laugting / skal haaffue for
huer Mål 4. sk Tinf. B: Cap. 2.

Mæssuer huor megir Leilending maa afflaae / L: B: Cap. 10.

Mest vdi Slegten tager Arff / A: B: Cap. 7.

Midingsverck huilcketer / M: B: Cap. 2.

Midingsueret huem gior / M: B: Cap. 4.

Mød om er skanger / L: B: Cap. 36.

Odels Jord huorledis land forbrudis / M: B: Cap. 1.

Odels Jorder huilcke ere / O: B: Cap. 1.

Odels bliffuer hos den gteen / der mer laad tilfalder / O: B:
Cap. 2.

Odels skal skiftis som anden Arff / ibid.

Odels huor skiftis skal / O: B: Cap. 3.

Odels Jord som selgis skal Odelsmend langbiudis /
O: B: Cap. 4.

Odelsmand som icke er ved Pending / maa løse sine Odels
Jord / inden 30. Aar / ibid.

Odels Jord maa den som vden Lands er naar der selgis / lø-
se inden 12. maaneder / efter hand hiem kommer /
ibid.

B iii

Odels

*Møg færdig paa Jord
Lagging skal. L. B. 17.
Møg færdig færdig for. M. B. 21.
Møg Mand maa selv færdig
færdig. A. B. 19.
Møg færdig er. A. B. 21.*

Møg færdig færdig for. M. B. 1.

*Odels færdig færdig til vder
Odelsmand, maa færdig færdig
færdig færdig, eller er færdig
færdig færdig. A. B. 3.*

*Odelsmand færdig færdig færdig
færdig færdig for. O. B. 2.*

Odelmand skal sigbe Jord effter burdering / ibid.

Odelmand om icke vil selge den Jord hand laugbød /
ibid.

Odel Jord som mand haffver sigbe / oc vil Selge igien skal
tilbiudis den det solde / ibid.

Odel Jord som er giffven til Kircken / skal nesse Odel-
mand beholde for fesse / ibid.

Odel om nogen vil paatale / huorledis meefare skal / O: B:
Cap. 5.

Odel skal Sex Wulfige Mend domme om / ibid.

Odel Bidne huem bere maa / ibid.

Odel Bidne skal Laugmanden domme paa / ibid.

Odelmand maa Jord tildømmis / alligeuel hans gienpare
icke kommer tilfæde / ibid.

Odel huem biudis skal / O: B: Cap. 6.

Odel huem haffuer Vpaaftierd 30. Aar beholder Angerløst /
ibidem.

Odel huorledis vindis maa / ibid.

Odel Jord som met Gifting becommis / falder til reene
Odelsmend / ibid.

Odel Jord som Fader giffver sin Søn met / oc Moder
icke paaftlager / ibid.

Odel Jord som vindis skal der samme igien aneuordis eller
andit Jæfngoe / O: B: Cap. 7.

Odel Jord som selgis til for salemaal skal løfis met sig
Pendinge / som den udgaffs for / O: B: Cap. 8.

Odel Jord huem løse vil / naar hand skal Pendinge tilbiu-
de / ibid.

Odel Jord maa løfis for sig Pendinge / som i Landie
gienbar ere / ibid.

Odel Jord som Fader vlewlig solde / maa Søn oc Daatter
rygge / O: B: Cap. 10.

Odel skal de haffue som til Odelere baaren / oc de andre løse
Pendinge / A: B: Cap. 7. 3. Arff ^{hans ungske at bor}

Odelmand om bliffuer Boelidsmand / L: B: Cap. 14.

Odelmand maa hugge paa sin Skow saa megir hans laad
tand taale / L: B: Cap. 50.

Om

Ombudsmand skal næfne de Mend Laugting skal søge /
Tingsf. B: Cap. 1.

Ombudsmand skal suerge at hand næfnde de Mend til
Laugrettismend som best der til tienlig vaar / ibid.

Ombudsmand om icke næfner Laugrettismend / Tingsf. B.
Cap. 2.

Ombudsmand eller Fogit om icke ret omgaaes met Forseig-
ling / Tingsf. B: Cap. 3.

Ombudsmand skal sette en Soren Skrifver i huer Ting-
laug / Tingsf. B: Cap. 4.

Ombudsmand skal sticke 12. Laugrettismend i store Sager /
ibid.

Ombudsmand skal hielp den til rette sig klager / ibid.

Ombudsmand maa icke tage Sagesald uden lewlig Søg-
ning / ibid.

Ombudsmand om truis naar hand straffer nogen efter
Loven / ibid.

Ombudsmand maa icke tage Løn aff dem som næfner / at de
eller deris ere straffede efter Loven / ibid.

Ombudsmand skal hefte dennem som vil sla sig til Rette / oc
icke tale sig til rette / ibid.

Ombudsmand skal lade liuse paa Tinge / huor mange mand-
draberedet har er bleffuen i hans Løn /
Tingsf. B: Cap. 5.

Ombudsmand skal holde Bygdering inden tredie vge efter
Laugting / Tingsf. B: Cap. 7-

Ombudsmand skal tilfise Borgemeister oc Raadmend i
Riobstederne / oc 12. Bønder i huer Løn / at møde
til Konningens hyliding / Tingsf. B: Cap. 11.

Ombudsmand maa icke biude Almuen i Leding / oc forløffue
dennem igien for gaffuer / V: B: Cap. 1.

Ombudsmand skal tilfiske dennem som skal randfage
Dacten / V: B: Cap. 4.

Ombudsmand skal Jæffne Leding imellem Bønderne /
V: B: Cap. 6.

Ombudsmand skal næfne Skrifver / V: B: Cap. 8.

Ombudsmand skal besee Bønder / V: B: Cap. 12.

*Ombudsmand eller fogit
er pligtig at huer skal Læg
tinget. J. B. 2.*
Om,

Ombudsmand maa ingen forloffue at vere fri / for at holde
Baaben ibid.

Ombudsmand om tager gaffue for Baaben at holde/ibid.

Ombudsmand skal trefue bødder aff dennem/ som forsom-
mer at opdrage Skib/ V: B: Cap. 14.

Ombudsmand skal liuse fredløst Mænd paa Ting/ M: B:
Cap. 6.

Ombudsmand om icke vil rand sage efter Bgiernings
Mænd/ ibid.

Ombudsmand om slipper fangen/ M: B: Cap. 7.

Ombudsmand om icke vil annamme Fange aff Bønde/ ibid.

Ombudsmand skal stæffe Bøddel til Fanger/ ibid.

Ombudsmand skal lade søge efter Mandrabere/ M: B:
Cap. 9. 15.

Ombudsmand skal lade føre Mandrabere til Ting/ M: B:
Cap. 15.

Ombudsmand oc den Stæde skal om icke vil bødder tage/
M: B: Cap. 17.

Ombudsmand maa icke giffue nogen v Erlig Sag/ uden
handhaffuer Bidne til/ M: B: Cap. 19.

Ombudsmand maa huer tage sig huen hand vil/ O: B:
Cap. 12.

Ombudsmand om hand tager Jord fra sin Jordrot/ ibid.

Ombudsmand huer megit maa loffue nogen at bruge i sin
Jordrotis Skov/ ibidem.

Ombudsmand maa icke tage gaffue for Konningens Jord
at bore fester/ L: B: Cap. 6.

Ombudsmand om bore fester anden Mands Jord/ ibid.

Ombudsmand skal huer haffue i det Jylcke hans gods lig-
ger/ L: B: Cap. 24.

Ombudsmand skal bygge jord/ sin Jordrot til beste/ ibid.

Ombudsmand skal fare med Bønden at vdtage hans
Dug/ L: B: Cap. 31.

Ombudsmand skal tilfige Bønder at giøre Veje serdig/
L: B: Cap. 41.

Ombuds

*Ombudsmand eller lise
vinger / som for den
som indmænder os. O. B. 10.*

*Ombudsmands Bøddel
Anar ind mænt om fand
skont afflæst. O. B. 12.*

Vide et Bogen.

*Ombudsmand om lader
Konungens Jord beskæmmes
End forsonnelse. L. B. 6.*

Ombudsmand om siger nogen at haffue bygd Alminding

L: B: Cap. 58.

Ombudsmand eller Adelsmand om tager Bondens gods
uden Dom / K: B: Cap. 1.

Ombudsmand eller hans Fogit skal følge næstend Mend i
Bondens Boe / at vdtage gield / K: B: Cap. 3.

Ombudsmand skal søge vanuittige Soldats Sager /
K: B: Cap. 8.

Ombudsmand skal forsuare dens gods som er faren af Lan-
dit / i tre Aar / *ibid. he forsuare, under Konningens Raad, or mig*

Ombudsmand maa icke høre nogen til at fiobe Slactter /
oc selge sig / K: B: Cap. 9. *hans maa icke selve gode hore i sit fogd-
rui. ibid. in marg.*

Ombudsmand skal straffe løse Karle / som icke ville tiene /
K: B: Cap. 23.

Ombudsmand skal huere Aar lade randsage Begre oc
Maal / K: B: Cap. 29.

Ombudsmand om lader Tyffles / Tyff: B: Cap. 2.

Ore om stanger anden / L: B: Cap. 26.

Ode Jord huen opetager / L: B: Cap. 31.

Oegaarde naar skal settis for Landgilde / *ibid.*

Og om driffuis i Dynd / L: B: Cap. 33.

Og om nogen tager paa beed / K: B: Cap. 15.

Og om tiobis aff anden / K: B: Cap. 16.

Og om flais vd paa Hest eller Nød / L: B: Cap. 35. *for ind paa just eller nød. L: B. 35.*

hant om nogen riore. La tag. D. Land først sin paa. Pant i just. indle. Jord til nae
Pant skal settis for Quæ som indhammet er / L: B: Cap. 31. *O. B. 13.
fautr - 10. Riobgods. i just.
som L: B. 13. O. B. 13.*

Pant skal den foruare som tog. K: B: 20.

Pant om sefer til visse Dag at indløse / *ibid. eller or til ingen vis Dag. ibid.*

Pant skal vurderis oc løffis inden 12. Maanedet / *ibid.*

Pant skal med Vidne vdsogis / *ibid.*

Panter mand tuende en ting / da beholder den der først tog /

ibidem.

Pasbord skal den haffue reyse vil / M: B: Cap. 24. *Passbord skal man først he sig. U. B. 15.*

Pasbord duer icke lenger end it Aar / *ibid.*

Pendinge om icke ere lige skiffre imellem Endstind / A: B:

Cap. 1.

F

Den.

Pendinge som findis i Odels Jord huem ejer / O: B:

Cap. 11.

Pendinge som findis i Almindig huem ejer / ibid.

Pendinge som findis i Høje eller anden Jord / Skal foris til Jordrottenz ibid.

Pendinge som ydloftat er / huorledis betalis skal / K: B:

Cap. 4.

Pendinge som icke ere Bidne til / huorledis affuergis skal / ibid.

Plougspilde om nogen gjer anden / L: B: Cap. 15.

Ploug redskab om nogen stael / ibid.

Prestes maa icke skriffue Bidnissbyrd / Tings: B: Cap. 4.

Puust / Dæst hug / Haardret / oc flige Slagsmaal / huorledis bødts eller affuergis skal / M: B: Cap. 19.

Byg, vide Mon.

*Procuration for en anden.
K. B. 1.*

*Quæg om dræber eller
slæder nogen. M. B. 20.*

*Vide et
Sæ.*

Quæg maa indriffuis naar gjerder ere serdig giorde /

L: B: Cap. 29.

Quæg som kommer i Bang huorledis merchandis skal /

L: B: Cap. 30, 31.

Quæg om vlovlig udtags / ibid.

Quæg om kommer i Bang offuer vlovlig gjerder / ibid.

Quæg om kommer i Bang offuer lovlig gjerder / ibid.

Quæg om ganger i gilbre / L: B: Cap. 56.

Quæg om selgis mer fordule lyde / K: B: Cap. 16.

Quinde som icke haffuer Høfbond / tager self bødter /

M: B: Cap. 25.

Quinde gifting huem raade skal / A: B: Cap. 1.

Quinde eller Møe mister Arff om de gifter dennem uden deris Vergisraad / A: B: Cap. 2.

Quinde giftermaal huem raade skal / ibid.

Quinde maa icke sonne sin Høfbond Sællag / A: B: Cap. 3.

Quinde skal Seledis som Karle / A: B: Cap. 8.

Quinde skal ingen sig tise mer andens Gode / A: B: Cap. 13.

Quinder huem de maa ansvorde deris Vergemaal /

O: B: Cap. 9.

*Quindfold skal gaa i Lov
End mnd quinder, om der er
faa mangre. K. B. 1.*

Raader

R. 1
Raader eller samtycker nogen at dræbe anden/ M: B:

Cap. 17. eller til noget andet, *for af nogen hand gæst skal al-
ler kænner. M.B. 10.*

Raader mand anden til Brand/ L: B: Cap. 26.

Randsage om nogen vil efter stoltne kost/ Tyff: B: Cap. 6.

Resser mand nogen uden Dom/ M: B: Cap. 15.

Ressuegaarde/ Diurgaarde/ Blisuestusuer/ om ligger øde 10.
Aar/ L: B: Cap. 60.

Riddermendsmend/ Prælater/ Preufter/ oc Leuement skal
komme til det sted Konningen skal hyldes/
Tingf. D: Cap. 11.

Riddermendsmends Eed de skulle fuerge Konningen/
ibidem.

Riddermendsmend som haefuer gods i Morger/ oc boer uden
Rigte/ skal haefue Ombudsmend i Rigte/
L.B.: Cap. 24.

Ridder Mand offuer Agger eller Eng/ L: B: Cap. 32.

Rissuer mand andens garn/ L: B: Cap. 47.

Rim oc Biler om dietis om nogen/ M: B: Cap. 21

Rissuer oc Rands mend bør huer at søge efter/ V: B: Cap. 16.

Rissuere deris gods huorledis maa Ristis/ ibid.

Rissuis Mand paa Almindig Vej/ L: B: Cap. 40.

Ronne gierdet huorledis luctis skal/ L: B: Cap. 27.

Rissufter skal straffis efter 12 Mends Dom/ A: B: Cap. 2.

Rumpe om huggis af Heste eller Død/ L: B: Cap. 35.

Rygger mand forligelsmaal/ eller betaler icke til forlagde
rider/ da maa hand giøris fædles/
Tingf. D: Cap. 18.

S.

Saarer mand anden paa Ting/ eller Tingveh/
Tingf. B: Cap. 1.

Saarer mand anden paa Ting/ da er huer mand plettis at

gribe hannem/ M: B: Cap. 7.

Saarbødder om icke betalis til rette tid/ M: B: Cap. 17.

Saar om icke vil heelis/ ibid.

Ex 11

Sar.

Saar bødde for Quæg bødte alligevel Quægt er heelt/
L: B. Cap. 35.

Saget huilte først dæmmis skal/ ibid

Sager som Loven icke forklarar hurledis dömmis skal /
ibidem.

Sager huile me sætter. Sed vergis skal. Tyff. B: Cap. 15.

Salt huor megit deilending maa virc/c/L:B: Cap. 50.

Samfund maa ingen gjøre paa andens grund / *ibid.*

Striffueren skal haue 4. Stilling for huer Stoe hand Striffuer
Ting: B: Cap 4.

Seelehuor mand maa Plude/ L: B: Cap 62.

Seel slagen met Spiud om anden mand finder / ibid.

Seele/ Marquin/ oc anden sigt om findis/ ibid.

Setter Fed huorledis iuergis Hal/ Tyn: D: Cap. 15.

Geiterboel naar sogis skal/ L: B: Cap. 38.

Geeter boels mercke maen ingen fhytte ibid.

Geiter-gade oc dristie Veie om nogen formenis/ L: B:
Cap. 40.

Geeterboel skal gloris i Alminding/ L: B: Cap 50:

Gerritboel Smidts eller andit sligt om brendis i Alminding
 9. 18. K. B. 18. ibidem.

Sex Mænd skal naar Ams paa huer side den Enste Feder Juge
skal/ Tyff. B. Cap 14

Skælands alne skal brugis i Norge/ K. B. Cap 29

Siger nogen anden for v Erlig sag / som icke haffu er Nær
til at tale der paa / M: B: Cap. 21.

Sigtis. nogen at haffue faaer staalen gods/ Enff: B.
Cap. 7.

Sild om nogen tager aff andens garn/ L: B: Cap. 47.

Slædesom Quærg giør i Aggereller Eng/ Pal bødissefter 6.
Wends Dom/ L: B: Cap. 39.

Stade som gioris aff Affuind/ bødis fuldrettis bøder for/
K: B: Cap. 27.

Stade som gløris i Abildhaffue/ Raadhaffue oc flige steder /
huad skal bødis for/ Tyff. B: Cap. II,

Stede

Bill. Inf. 16 Low. L. B.
45, 46, 47, 48.

Skadegjælt, Landnam,
 Ved Skibet, Vide Landnam,
 Skadegjælt naar 6 Maas
 i Løst om; og naar 12 i
 Skar eller faars maad
 andent ager eller ny
 inod fant tillig. (L. B. 1)
 Skatt (eller Løsting)
 betalt, som er i det skatte
 bogen, eller i Grevens

Ring.

Tingbud oc fattig Mands flytning skal de skiffre sig imellem
som boer paa en gaard / L: B: Cap. 53.

Tingbud oc Stiidsferd skal giæris off de Jorder nylig ind-
begnit er / ibid.

Tingbud hñem maa opstiere / L: B: Cap. 54.

Tinge huor mange søgis skal / ibid.

Tingbud om kommer forslidig til Bonden / ibid.

Tingmænd skal legge Tyff dag for at møde / Tyff: B: Cap. 5.

Tiur eller anden Quærg om træber eller stader nogen /
M: B: Cap. 20.

Vide etiam To myndige Mænd maa bære anden Mands Vidne /
Et mnd. K: B: Cap. 2.

To bør icke at suaris til en sag / K: B: Cap. 8.

Toll Mænd skal suerge im: Almindig oc Egendeel /
L: B: Cap. 58.

Tommerel Stib huor maa huggis / V: B: Cap. 2.

Tommernend som Stib skal bygge / huor skal tilfigis / ibid

Tommernend om bortløbe / ibid.

Tommer til stibs Huf huor skal huggis / ibid.

Tommer huor lense maa ligge i Almindig / L: B: Cap. 59.

Tommer om borttagis i Almindig / ibid.

Tre Mænd skal dømme om 1. Mærckes bøder / L: B: Cap. 44.

Tredie A:rs Tage huad for giffuis skal / L: B: Cap. 1.

Trygler der første ere skal ingen Kærfassue / M: B: Cap. 24.

Tuer Deje huilcke tallis / L: B: Cap. 42. *skal icke tilfæddes at*

Tyffue maa bindis sageløs / M: B: Cap. 17. *Laudent id p. 13. B.*

Tyff om stiel første gang til en Mærck Solff / Tyff: B: Cap. 1: 24.

Tyff om stiel Mad for hungers Skyld / ibid.

Tyff om stiel til en Dre Solff / ibid.

Tyff om stiel anden gang til Dre Solff / ibid.

Tyff om stiel tredje gang til Dre Solff / ibid.

Tyff om stiel en Mærck Solff suld Verd / ibid.

Tyff som findis met skaalne Koste / maa bindis / Tyff: B:
Cap. 2.

Tyff skal Ombudsmand fernære / oc skaffe Bøddel til /
ibidem.

Vide etiam
Tollmænd
Tollmænd maa p. 13.
Tollmænd p. 10.

Tredie jor. L: B: 1.
Tredie om nogen liffo
dræbt for. M: B: 2. p. 13.
Tredie om nogen Ombud
mand om, eller anden
frant betimbr. L: B: 4.
Tredie mnd om om
jord tny. L: B: 5. item
om noget salg til tny. ibid.
for L: B: 12. ibid.
Vide etiam

Tyff om en fargmand
for L: B: 12. ibid.
Tyff om en fargmand
for L: B: 12. ibid.

Tyff skal antuordis Ombudsmand/ ibid.
 Tyff skal dømmis dersom hand stiel/ ibid.
 Tyff om tagis fra nogen/ Tyff: B: Cap. 3.
 Tyff om mand tager oc slipper løs igen/ ibid. *Tyff om mand forræder mand, or so' lles*
 Tyff om skuder paa hiemmel/ Tyff: B: Cap. 4. *Rønningens Rott. Ty. B. 3.*
 Tyff sag huemanden tillegger/ Tyff: B: Cap. 5.
 Tyff som er vden Fylcke huor stefnis skal/ ibid.
 Tyff som biuder Low/ om bryfter Low/ ibid. *if Tyff bor, skal bonden som misten, fæst*
 Tyfter Ed huorledis suergis skal/ Tyff: B: Cap. 14. *fuld værd, omloppning, or fuld*
vott. Ty. B. 7.

Baaben som paa Tingit bær/ forbrødis til Konningen oc
 Laugrettis/ Tingf: B: Cap. 5.

Baaben huer bær at haffue/ V: B: Cap. 11.

Baaben om nogen fættis/ ibid.

Baaben Ting huor stor oc naar holdis skal/ V: B: Cap. 12.

Baaben Ting skal Wonde met sit Folck besøger/ ibid.

Baaben Ting huem icke tilfæger/ ibid.

Baaben om selgis/ ibid.

Baaben om laant er/ ibidem.

Baaderer skal mildre straffis/ end det som met villie stæer/

M: B: Cap. 12.

Baaderer skal huilcket er/ ibid.

Baaderer skal bøddis fierdings bødder for/ ibid.

Baaderer skal bøddis icke Konningaen/ ibid.

Baddret huorledis handlis skal/ L: B: Cap. 55.

Bage huem holde skal/ V: B: Cap. 4.

Bage om nogen forfæmmer/ ibid.

Bage naar skal vere paa Barden/ ibid.

Bagten om den forfæmmer som randfæge skal/ ibid.

Banefuld Quæg skal Eiermanden holde hieme/ L: B:

Cap. 31.

Banefuld Quæg om stæde givr/ ibid.

Barde huse huem bygge skal/ V: B: Cap. 4.

Barde viden naar brendis skal/ ibid.

Bare indlendiste oc vdlendiste skal særis til Riddskedernes/

K: B: Cap. 10.

By

Bare

*U-ærlig sag om nogen
 fæst liggis. M. B. 21, ter.*

*Vand om nogen ligger of
 andens Jord. L. B. 44.*

*Vann skal væn gæde, or inforsal fæst.
 K. B. 10.*

Bare skal selgis paa Torstuet/ ibid.

Bare som selgis met Staalpund skal vejes met Colnise

Wegi/ K: B: Cap. 29.

Barei Bergenhus Eæn huorledis vejes skal/ ibid.

Bare i Trundhiems Eæn huorledis vejes skal/ ibid.

Bare i Norland vejes som i Trundhiem/ ibid.

Barsel huor oc huorledis giffuis skal/ Tingf: B: Cap. 2.

Bodemaal huilcke ere/ M: B: Cap. 2.

Wom land om nogen rr.
Bodemaal skal vergis met Tylter Eed/ Tyff: B: Cap. 14.

O. B. 10.

Bolendiste maa icke udføre Huder eller vlovlig Bare/

K: B: Cap. 10.

Vort or maal. K. B. 29.

Budner mand samum. K. B. 20.

Bdlaaren skifter skal gioris om fiog/ huor mand icke haff

uer Indsegel/ K: B: Cap. 11.

Beduarder skal Bønder ferdig giøre/ V: B: Cap. 4.

Beduarder huem forsømmer at giøre/ ibid.

Bedekast oc gierder om brendis/ L: B: Cap. 26.

Bertilig Sag om nogen tilegis/ M: B: Cap. 22.

*Vorger om bndledis af
barret alt efter sigt
af Jant. Bndling.
A. B. 3.*

Berge om icke vil tage bødder for sin fende/ som er beliggen/
men vil heffne/ M: B: Cap. 25.

Berge skal haffue Bod for Quindis beliggelse/ A: B: Cap. 5.

Berge skal holde Barn aff sine Rente Pendinge/ A: B: 14.

Berge skal haffue huer fjerde Pending for sin Bmage/ ibid.

Berge skal giøre Regenstaf/ ibid.

Berge skal vere vederheffig/ ibid.

Bergemaa icke anvrorde anden Mand Borne Pendinge/
ibidem.

Berge maa icke lade Borne gods forkommis/ ibid.

Berge skal opholde sin Bmyndig aff fire Marc Solfs rente/

A: B: Cap. 15. *Vorger maa sin rgt Varr sin Apr. 20
aar gammel allat giff dand og fiedvrb
rad. A. B. 21.*

*Vorger mand for sig, or
gier skade. M. B. 16.*

Vorger, for Almindig-Vorger.

Vorger for Varr skal. B. 32.

*40. Vorger om ligger offter
egen allig mig, maa fændit.*

B. 40. Vorger for bnd, skal

Varr. ib. Om nogen færrer

nit, ib. bis. Vorger om ærr

isfærrer ind Mofn, eller

færrer, færr bndit. skal. B. 41.

Færrer paa Vorger, or bndet om rgt bndet nort. cap. 42.

Bndet for Vorger ind færr bndet. skal. ibid.

Bfyrmer mand anden i fregit Hus/ M: B: Cap. 18.

Bgiernings mand om bod frefuis for/ M: B: Cap. 2.

Bgiernings mand haffue skade for hiemgiold/ ibid.

Beje naar ferdig gioris skal/ L: B: Cap. 41.

Beje offuer Almindig huem giøre skal/ L: B: Cap. 42.

Bidnebyrd maa icke stedis yden Barsel Tingf: B: Cap. 4.

Bidne/ som bidne maa mnd færrer huilcke ere/ ibid. K. B. 2.

Bidne

Vidur som finder mand i skat eller skat skal ri naar berr. K.B. 2, or
 Vidur ma Vidur. A.B. 17, C.B. 5, L.B. 22. [C.B. 5, off gamle Lov
 Vidne huem tressuer skal betale deris omkost/ibid. Vidur ind Mandfulg. jagar om
 Vidne skal ledis som Arffsalder/ A: B: Cap. 16. nogen i skat vil berr. M.B. 10.
 Vidne som Laugrettismend troffler paa/ skal indsettis for
 Laugmanden L: B: Cap. 22. Vidur om ginde er balt. K.B. 2.
 Vidne er huer plictig at bære/ K: B: Cap. 12. Vidur som ligid he faldt om Ty.B. 17.
 Vidne om Mand icke vil bære/ ibid.
 Vidne huorledis berris skal/ ibid. Vidur for gud rr. A.B. 21.
 Vigsliufnings vinde skal fremkomme paa første Ting/
 M: B: Cap. 9.
 Vigsliufnings vinde om Mand icke vil bære/ ibidem.
 Vigsliufnings vinde skal staa for sulde/ om den Døde in-
 gen anden hafluer bestyldit/ ibid. Vidur eller viin om li-
 Winter rug om den saer som affhytter/ L: B: Cap. 8. sib andem he spott. M.B. 21.
 Vittig oc Hestfor Mand maa selv raade for sine Pendinge/ Viis om berr. L.B. 1.
 A: B: Cap. 19.
 Vittiglig Guds huilset talis/ K: B: Cap. 19. Ulfur - Vinde eller gile
 Visteinde oc anden Vilde vare maa Vender selge huem de vil/ L.B. 56.
 K: B: Cap. 9. 1244 Ulfur - grafur eller
 Vimage skal foris til Arffvinger/ A: B: Cap. 13. Ulfur - grafur eller
 Vimage skal stiftis som Le bore/ A: B: Cap. 14. Ulfur - grafur eller
 Vimage skal stiftis som Gaallag er lagt/ A: B: Cap. 15. Ulfur - grafur eller
 Vimage om Mand lader gaa om at rigge/ ibid. Ulfur - grafur eller
 Vimage skal følge sin Arff/ A: B: Cap. 20. Ulfur - grafur eller
 Vimage 20. Ar gammel/ tager selv sit gods/ A: B: Cap. 21. Ulfur - grafur eller
 Vimage om kommer til den hannem icke bær at forsørge/ Ulfur - grafur eller
 ibid. Ulfur - grafur eller
 Vimage om nogen fører vlevlig til anden/ ibid. Ulfur - grafur eller
 Vimage om dær for nogens forsamelse/ ibid. L.B. 55. Ulfur - grafur eller
 Vimagestiffe huorledis handlis skal/ ibid. Ulfur - grafur eller
 Vimage om Mand viser fra sig/ L: B: Cap. 55. Ulfur - grafur eller
 Vmyndig Landstyd huorledis segis skal/ A: B: Cap. 14. Ulfur - grafur eller
 Vmyndig som icke hafluer forlags are/ skal frender søde/ Ulfur - grafur eller
 A: B: Cap. 15. Ulfur - grafur eller
 Vmyndig om nogen viser effter Jld/ L: B: Cap. 25. Ulfur - grafur eller
 Vmyndig maa ingen fiob giore/ K: B: Cap. 21. Ulfur - grafur eller
 Vndersaatte maa icke sønne Rönningen leding/ V: B: Cap. 2. Ulfur - grafur eller
 Ny ij Vng. Ty.B. 7.

Drødig gierning regnis icke for Vaadeneck/ M: B:
Cap. 12.

Voldragis Quinde/ M: B: Cap. 21.

Brag som kommer driffuendis i Land/ skal Konningens
Ombudsmand giffue findelsen den der finder /
L: B: Cap. 21.

Brag som driffuis ind i Aluinding horer Konningen all/
K: B: Cap. 26.

Drange Eder om suergis/ Tyff: B: Cap. 17.

*Erindring for guds, K. B. 3.
Eil Erindring om nogen
tilnæfud icke vil mæftr. ib.
mod Erindring om nogen
gior mæftr. ib.*

E R D E

Den
Norske Lovs /

Des Summariske Indhold offver
hvert Capittel udi samme
Lover.

Med en Tafle eller Register der hos /
Paa alle de Danske og Norske mædte
Glosser og Juridiske Terminis.

med deris rette og udførlige Forklaring.
Ved

Bielcke / Norrigis Rigs Cankler.

Prentet i Kiøbenhavn / aff Peter Hacke/
Kongl. Universitets Bogtrycker.

Paa Jørgen Holstis / Bogførers Betøsning/
og findes hos hannen tilkiøbs.
ANNO M DC. LVII.

ANNO M DC LXX.
et sub hoc anno edita.
Pro Regibus et Principibus
Regni Hungariae et Bohemiae
Georg. Hinc. de Probo.

Tingsar Baalden.

Følger den

Worske Boug /

Den Første Boges /

Indhold :

Nemlig

Tingsar-Baaldens.

Tingsar Baalden / alle oc hver /
Om Rettens loulig søgning lehr /

CAPIT L

Et Første handler om Laugting /
Hvor holdis skal Landet omfringe?
2. Det Andet om de Mænd som møde
Skal til Tinge om ry vil høre?

3. Det Tredie er om Laugtings Skick /
Om Eid / Indseigle / Evert oc Drick.
4. Det Fierde om Vidnisbyrd oc Domme /
Rettens Forhielp / Straff mod Vfromme.
5. Det Femte om Tingsfred oc Tingsbrøde /
Sampt Liushning / om hvem slaar til døde?
6. Det Siert om Domme at fuldgiøre /
Inden set Tid / under Straff større.
7. Det Sivende om Vøigde Ting /
Oc om Løfsgengers Oplysning.

a ij

b. Dii

2. **Vdsahr Baalcken.**

8. Det ottende om Conræter tryge/
De deris Straff som dem vil rygge.
9. Det Niende er om Steffnings maade/
De ret Tingsted/ sampt Ansred baade.
10. Det Tiende er om Konningens Bahl/
De sampt hvad hans Pliet være skal?
11. Det Ellefte er om Konningens Hylping/
De Stendernis Eed/ til des Fylping.

**Vdsahr Baalcken handler om Strid /
De Landevern i Feltgde Tjld.**

CAPIT. I.

- Et Først om udneffn/ oc om Told/
Om Landvern Skib oc des Forhold.
2. Det andet om Skoffw til Langskibe /
De meeres behøer mon begribe.
  3. Det Tredi om Vdbud/ oc Budsticke;
Vtrois Straff/ oc hans der bær icke.
  4. Det Fierd om Vedwarder/ oc Vack,
De hvordan haffvis skal i Act?
  5. Det Femt om seide Tidende ritte/
Sampt vrang oc hers løn for dette.
  6. Det Siett om leding udi Krig/
  7. Det siuffvende er der om distlig.
  8. Det ottende er om Waadsmænds Neffn/
De om u-billig forloffs/ Neffn;
  9. Det Niende om Munstring oc Raast/
De om ledingsfald/ for den Post.
  10. Det Tiende om Skibs Vdrustning/
Krud oc Laad/ oc all Vdputning.

11. Da

Mandhelge Baaleken.

11. Det Elieffte om Baaben/ oc Berge/
Hver bør/ en Landet vil forsværg.
12. Det Tolfte om Baaben Tings hold/
Oc Fold at skick i Orden bold.
13. Det Trettende er om Orlougs sehd/
Vndløben/ Koff/ oc om Dvægs verd.
14. Det Fiordend om Skibs Opsetning/
Glemme/ oc slig med meer Vdretning.
15. Det femtende om Skydeserd er/
Om Pashbord/ oc andre slig meer.
16. Det Sertende Kansmænd oc det Gods;
Om Handler; Ochvem findis hos?
17. Det Syttende om Rigs med Koffver
Oc hvor paa mand saadant ret prøffver?
18. Det Attende om Landraade Sag/
Oc Skub Skib at gior til Drag.
Vel sic
18. Det Attende om Trostabs Misfroe/
Oc Mistendte Skib at hugge i Toe.

Mandhelge Baaleken lehr at mand/
Vndbyrdis Fred bør holde i Land.

CAPUT. I.

S Et Føste om Drab som Jord forgior/
Oc en; oc hvem Fred/oc en bør.

2. Det Andet om Ridingsveret alle/
Mand oc Vhodemaal mon kalde.
3. Det tredie/ om besunden Dvinde/
I Hoerseng/ oc des Straff Gesvinde.

a iij

4. Det

Wandhelge Baalcken.

4. Det Fierde om Fredløshmaals Tid/
De Arfftilfalden i den Tid.
5. Det Femte er om Frelsmands Gal/
De hvad mand derfor bøde skal.
6. Det Sieste om hvem Fredløshmand huser/
Sig med foreeng/ oc en oplußer.
7. Det Siuvende/ om Saarmaal paa Ting/
De Draber/ mand en vil beringe.
8. Det ottende om Galen Mand/
De binde/ oc Slect sig tage an.
9. Det Niende om Bidne til drab/
Om Lougneren under Sags fortab.
10. Det Tiende Wijs Lufning oc Raad/
Til drab befatter; Sampt sig daad;
11. Det Ellefte om Drabers Gods/
Sampt Gield oc Sengeroß der hos.
12. Det Tolfte om Baadeveret er/
De hvad en/ oc hvad Warløes Skier?
13. Det Trettende om Kneffsing Rær/
De skud; oc hvad straff der paa bøer.
14. Det Fjortende lær hver at vide/
Deris straff/ som hver anden bide.
15. Det Femtende om deris Preen/
Andre en griber/ oc Dommers Meen.
16. Det Sextende om Slausemaal Lehr/
Der hende kand i ledings Lehr.
17. Det Sottende om Frelsmand fangen/
De slagemaal uden Greed begangen.
18. Det Attende om skildemand lede/
Der en vil gælde/ oc om Hiembuede.
19. Det Nitteende om Aftillig/
Wßorm/ oc derfor straff bellig.

20. Del

20. Det Tyffvende om Glade aff Diur /
Aff Hund/ Hest/ Dre/ eller Tiur.
21. Det Trede Tyffvende om Mand /
Sigter den/ Sag en Paates land.
22. Det forde tyffvende om Hovr /
De om Mandes de Dwindis Accord.
23. Det Trede tyffvende kongens Bud /
Er om Tyngler at driffve ud.
24. Det Fierde tyffvende om Staader /
De Krigse Pas/ hvo giffve raader?
25. Det Femte tyffvende er Lærdom goed /
Om Mæres Beliggelse de Boed.

Arffve Baalcken om Arffveret
De Giffelings Sager glør Bestede.

CAPUT. I

- D**et Første Gifftermaal berger
Dehuem som derfor raade bger?
2. Det Andte om den Frenderes Raad /
Foruden Giffis de flig daad.
  3. Det Trede / om Hiemgiste; Fællag bedre;
De om Arff/ mellom Born de Fædre.
  4. Fierde om Riksdged/ des Tilfald /
De hvem da Landfkyld følge skal?
  5. Det Femte om Hovr blant Dion bilagt /
Om Mæres pilde de Dannerets Act.
  6. Det Sieste om Etestabs atstil /
Ved Dom/ om Gods de Gaffver til.
  7. Det Sivend' lehr om Arffvetallit /
Drom frje Gods til ufrj sالدit.

3. Det

6.

Arffve Baalcken.

8.

Det ottende om Elledelse /
 Oc hans Ket som sliig Gunst maa stee.

9.

Det Niende om hans Arff forspilde /
 Anden for Arff fra Liff har stilde.

10.

Det Tiende om deris Arfftag /
 Tillige omkommen er i Slag.

11.

Det Ellefte monne formaa /
 Hvor lunge Arff efter Sleet skal staa?

12.

Det Tolfte om Arffve Swig er /
 Om Arffs Giemme / oc Gieldts besver.

13.

Det Trettende om Børne Gods /
 Sampt Gaffver hvor Gield findis hos.

14.

Om Børnepenget oc Bergis Plæt /
 Det Fiortende lehr udsørilige.

15.

Det Femtende om V. magis Føde /
 For Indkomst eller Arbeidsmøde.

16.

Det Sextende er om ved hvad Ket /
 Arff oc Gield søgis skal hver Stede?

17.

Det Syttende om Arff som med Vold /
 Besiddis / oc om des Forhold.

18.

Det Attende om den Arff forrøge /
 Aff Vankundighed er søgt.

19.

Det Nittende om den Arffs begier /
 Tviler / om hvor ret Arffvinger?

20.

Det Tyffvende om V. magis at Skiffet /
 Som Gods / oc om sliigt meere bedriffte.

21.

Det Tre og Livende sliigt oc lehr /
 Oc hvorn sin rette Berge er

22.

Det to og Livende lehr om Gaffver /
 Der holdis skal de mand stienct haffver.

23.

Det Tre og Livende om Josier Barn /
 Hvad mand høer for? Togen aff Skarn.

24. Det

Odels Baalcken.

24. Det Firt oc tyffvende om Brøllups Giord /
 For Dage; en lenger værd.
 25. Det sidste om Begravelse/
 Med ald Sparlighed at bør stee.

Odels Baalcken om Odels Gods
 Eyr / oc om Fougdis Pliet der hos.

CAPIT I.

Et Første om Odels Jord hvad, Ket /
 Kaldis oc biffver ved en Ee.

2. Det Andit om den deelingreen /
 Mellom Brødre / oc deris Green.
 3. Det Tredie om ret Odels Skifte /
 Med Biffand / oc Jeffnit at fiffte.
 4. Det Fierde om Odel semer fall /
 Oc hvordan Ket opbiudis skal.
 5. Det Femte er om Odels breide /
 Ved Ket at vinde ocep ved seide.
 6. Det Siette om Gaspe Dreffve oc Sigde /
 Oc Bifftings Gods efter de døde.
 7. Det Sivende om Jord tilbage Windis /
 Ocep land skaffe hvordan mindis.
 8. Det Ottende om Pantegods /
 Oc Konis Jord / sampt Ket der hos.
 9. Det Niende om Liupning paa Jord /
 Under Koffliop efter forord.
 10. Det Tiende om Gods hos Wmage /
 At søge / oc Fædris Rieb at Brage.
 11. Det Ellefte om Gods i Jord hit
 Hvad Kongen bør oc Landrot fte.

12 D.

Den Norste Lous.

12. Det Tolfte er om Ombudsmands Ret /
Sampt Pliet oc Straff / for hans fortræd.

Landsleue Baalcken om loulig Næring /
Til Land / oc Vand / læhr / med Begiering.

CAPIT. I.

Det Første er hvordan Jord skal leues /
Og for hvad Pliet / paa Liffs Tid eyes.

2. Det andet om ret Nabod er /
Og hvad den bger som bygger meer?
3. Det Tredie om Bygning paa set /
Skeer ey? Hvad da er Landdrots Ret?
4. Det Fierde om Jord leues til to /
Sampt om ienlendingens Broe.
5. Det Femte om det samme læhr /
Sampt om første Rieb / oc sligt meer.
6. Det Siette om Skenck for Landdros Jord /
Frafomst oc hans flygning paa boer.
7. Det Syffvende om Jordags Ret /
Om Huus at skiffte oc andet med.
8. Det ottende om Gidsning er /
Om Saed / om Brendfang / oc sligt meer.
9. Det Niende om hvad bortforis skal /
Fra Gaard / oc bliffve igien med all?
10. Det Tiende om Jord bruat uden feste /
Og ad udjaffve fremmet Giesse.
11. Det Ellefte om Korn / oc Høe salt /
Og naar Landdrot det nest er alt?
12. Det Tolfte om Gierde at efterlade /
Hvordan bger Bonde? De bøde Glæde.

13 Det

Landoloye Waalden

13. Det Trettende om Huus oc Jords Byten
Mellem leylendige oc des Nytte.
14. Det Fiortende om Afsædis Ret/
For Odels Mand/ sin Jordsbrug med;
15. Det fembtende om hadlig Plougspilde/
Oc hans Straff der i handler ilde.
16. Det Sextende om Høsten med Tag,
Nbillig forloff; oc slig Sag.
17. Det Sættende/ om Fredløsnings Stick/
Oc hvorlunge den holder Stick?
18. Det Attende om Landnam paasat/
Paa Skoffskade efter enhver Stat.
19. Det Nitende om Landnam i sekr/
Vbaff den Skoff som sellit er.
20. Det Tyffvende om sellits Skoff/
Des Ret Brug/ oc Rejsners behoff.
21. Det Ti oc Tyffvende om Brag/
Oc Skibs opsejning til vis Dag.
22. Det Toe oc Tyffvende om Aaveret/
Oc des Lougsejning med Krafft sterck.
23. Det tre oc Tyffvende om Fentsejffne/
Oc Dommers Pliet/ B-ret at heffne.
24. Det Fire oc Tyffvende/ om Ombudsmand/
Hvobærhaffve? I Norgis Land?
25. Det Fem oc Tyffvende/ om Jid/
Aff Vandahre/ om Skade seer til?
26. Det Siex oc Tyffvende om Brand/
Forfællig seer aff nogen Mand.
27. Det Syff oc Tyffvende om Gierde/
Hver plictiger at holde oc sekrde.
28. Det Otte oc Tyffvende om Leed/
Naar luctis bær/ oc obnes med?

29. Det Ni oc Toffvendemedsør/
Hvor ny Gierder anrettis bær &
30. Det Treduffe mon underrett /
Naar mand andens Doxa maa indsette
31. Det It oc Treduffe bekrifver /
Huordan indset Doæg udligst blifver.
32. Det Toe oc Treduffe er om Gyder /
Sampt Gierde oc Tred mand nedbryder.
33. Det Tre oc Treduffe er om Heste /
Som bider andre, dem er neste.
34. Det Fier oc Treduffe er om Skade /
Af de Heste man læs vil lade.
35. Det Fem oc Treduffe er om Meen /
Som steer paa Doæg aff Menniskem.
36. Det Sex oc Treduffe er om Eyre /
Sampt Hunde; Golt oc Fæ vil myrde.
37. Det Siuff oc Treduffe er for glemt /
Om laan uftad at bære hiem.
38. Det otte oc Treduffe gior befted /
Om Sættæ Færd oc Sommer Beed.
39. Det Ni oc Treduffe om Grefgang /
Oc Fæbæd uden des for sang.
40. Det Fyrr oc Treduffe monne ey /
Lerdomb om ret at holde Dey.
41. Det It oc Færrativende Boed /
Sættæ om den Dey er goed.
42. De Toe oc Færrativende varer /
Huordan mand Bogreed Ket forsahrer.
43. Det tre oc Færrativende Ket /
Ordner om ferge oc ferge sted.
44. De Fir oc Færrativende røer /
Om hvad Vand oc Siftsang hvor bær.

Landske Baalcken.

45. Det Femte og Forretivende lehr/
Om Skade og Gode for skær.
46. Det Sex og Forretivende om Tag/
I Byt og om Doed for sig Sag.
47. Det Syff og Forretivende om Vold/
I Byt og skær er des Indhold.
48. Det otte og Forretivende slæ/
Er om Gars forfang og Vaadret.
49. Det Ni og Forretivende om Skælen/
Konge og Lænder og byer og Skælen.
50. Det Femtiende er lærdom rund/
Om Leilendinges Brug og Samfund.
51. Det it og Femtiende besked/
Om Rydnings Mænds ret og byer bered
52. Det To og Femtiende om Ringbud/
De des forholden viffer ud.
53. Det Tre og Femtiende mon lehr/
Hvordan fattig Roet Bud skal behre.
54. Det fire og Femtiende end meer/
Om Ringbud og om Ringsehr lehr.
55. Det fem og Femtiende besal/
Armevel at medhandlis skal.
56. Det Sex og Femtiende er om Veide/
Med Vli og Dign som en har Leide.
57. Det Syff og Femtiende end om Jagt/
De hoad Duer skude mand har Waet.
58. Det otte og Femtiende om Alminding/
Er en ret lærdom og erindring.
59. Det Ni og Femtiende emtal/
Hvordan Alminding byagis skal.
60. Naar mand kommer til Fredsindstyffe
Er om Kessgaard og Vlsessue.

61. Det er oc Tredſindati vende lange/
Capittel/ lehr om Hval at fange.
62. Det ſidſte ſpør enhver til Sind/
Om Sielē Vende oc Marſpin/

Kløbe Baalken om Kløb oc Sal/
Lehr hvordan lauglig driffvis ſkal.

CAPIT. I.

- S** Et Forſker om Tag fra Mand /
Oc des Seet eſter en hvers Stand.
2. Det Andie er om Gield oc Proff/
Sampt Sed (hver Proff ſeil) des behoff.
3. Det tredie om Nam oc Beſlag/
For Gield heldſi høes Konningens tildrag.
4. Det Fierde om u. vitterlig Gield /
Oc om mand for Loug vorder ſeld.
5. Det Femte om deris Gield der Vaade/
Har lide/ oc dem dog at benaade.
6. Det Siette om Gield eſter døed Mand /
Arffo Kløb oc med hvad Skiel gaar an.
7. Det Syvende om ret Steffne Sted /
Offver den / mand vil deele ved.
8. Det Ottende om ret Steffne friſt /
Sampt Ombudsmand oc Berge i/ Tviff.
9. Omforſi Kløb det Niende er /
Om Loſ / Maard / ſlaeter oc des werd.
10. Det tiende om lowlig Kløb oc Vahre/
Om Wynde/ oc om til By at fare.
11. Det Ellefte om Certer oc Breffve /
Sampt Forord / Gield/ eſter at freſve.

12. Der tolfte om Vidniſſbyrd at behre /
Eller Sags Vidſkab at forſvære.
13. Der Trettende om Kiøb giøre med levende /
Oc hver ſin Mand ſage paa Hende.
14. Der Fiortende / om Leje-Koe /
Oc hvis Soede dæd / mand mon miſtroe.
15. Der Fentende om Foderſæ er /
Sampt om Vannyeer der ved ſteer.
16. Der Sextende om Dvæg ſom ſelgis /
Oc om des Lyde / at Blote dvælgis.
17. Der Syttende om u-beſeet /
Hogit fiſbis / om Kiøbers Ret.
18. Der Attende om ſellis Goeds /
Des Skiffes Skibs / oc meer der høes.
19. Der Nitende om Laan ſom mand bærer
Svare til / oc hvo Fremlaan giør?
20. Der Tyffvende om Pant at ſette :
Oc forſt at anſamme ey forglette.
21. Der itte oc Livende om Henwiſning /
Om Qvindis Kiøb oc falſt Giſning.
22. Der Toe oc Livende om riennift Tiund /
Des Plice / Løn / oc Straff / ſammelund /
23. Der Tre oc Livende om Embædsmand /
Deris Plice ſampt oc om Huusmand.
24. Der Fier oc Tyffvende om Grace /
Oc om Lading meer end forſagt.
25. Der Fem oc Livende om Beſlag /
Vden Ret / at haſſve . Jordrag.
26. Der Sex oc Livende er forſanden /
Om Skib der ſeyler paa hver anden.
27. Der Syff oc Tyffvende giør Gren /
Om Laans Forhold mand loſſver hem.
28. Der Otte oc Livende om ved /
Sampt Leeg oc hvo ad forbrudis med?
29. Der Ni oc Livende ſerklar /
Om ret Wege / Allen oc Maalkar.

Tilſſve

14. Tyffve Baalken.
 Tyffve Baalken om Stytt oc Kan/
 Gjør Greed / at hver sit nyde Land.

G A P I T I.

Et først om Tyffve mange slags
 Oc for hvad Tyffve epladis strax.

2. Det Andet om Tyffve at forvahre.

Med Gods / oc om sigvil, orsovare

3. Det Tredie / om Tyffve tagis med Traadg
 Eller udslæger / oc hans Goeds.

4. Det Fierde om mand sit Goeds Land finde
 Oc ick Himmels samme finde.

5. Det Femte om Tyffvers Bestyning
 Oc vider / om sig Sags Forsøling.

6. Det Sierte hvortledis u-sagie /
 Om Kaaster bliffver ransagie.

7. Det Sivende hvordan Goeds u-stytle
 Graalre / antagis / oc om Barnes style.

8. Det Otte om Falcke borttagie /
 Eller Høe / En manden haffver slagie.

9. Det Niende om Konningens Jord bortbyttis
 Oc Marksteen fra Gaard forflyttis /

10. Det Tiende om mand Dvæg Dier /
 Stiel Frue / oc hvad mand derfor lter?

11. Det Ellefte om mand den saar far /
 Kniff / Veldre / Stiel / Hund / eller Kae.

12. Det Tolfte om hvad Wandringemand
 Taer / som for Gylde regnis Land.

13. Det Tretende om hvistabe er /
 Gindis / oc lyffe huer aff huer.

14. Det Fjortende om Tyffver Fed.
 For vigtig Sag oc kongernes Sed.

15. Det Femtende om setter Fed er /
 For passelig Sag / med sin Maner.

16. Det Sextende gjør klar Bisteed /
 Hvad vergis med byrter Sed?

17. Det Syttende er Lehdorn brast /
 Om Mennecks / oc Selgemands Straf

Teigen

TERMINI LEGA-

Følger

15

TERMINI LEGA-
LES NORVEGICI.

Aff den Norſke Loug / oc ellers udi
Kettergangs Sager i Norge
brugelige

A.

AAE / ut ded Aae hand / id est ded vultu hand / derudi
var hand Aarsage / M. B. 9. v. 1. alias significat Paa
Et hinc Aaseede (: den Gaard Mand paa boer / ac sic
Asted) : den Plads nogen Tvister paa om Aaseede / Besiddelse
eller i andre maader.

Aaboed) : Hves Bygnings Loulig Hæff / eller ved Mact
holdelse.

Aabodsfald) : Hves Bygnings Forsømmelse / ut L. B. 3.
v. 1. sampt undersiden om bøder der for.

Aabrygd: Forvaring oc Forsvar / uno verbo, K. B. 15.
in titulo, Pere Fierdhold.

Aaremaal) : Tre Aars Tid / L. B. 1. v. 2. & O. B. 12. v. 11.

Aaes / ut Møn Aas / vel Kng Aas / pete Bindstæder / A-
lias forstaas om et høyt Bierg / som med Skoff er beregt / ut det
Bierg Sølf Aas / eller Sølfkuud kaldit / ved Sølf bierg i
Norge udi Sandseche.

Aaseede) ; Besiddelse ut supra, eller den Plads som mand
besidder / Danicæ Sædegaard / men om Hoffvit bøl / oc Hoff-
vidgaard vide & plura infra.

Aasted) : Envislig Stæd / ut etiam supra, eller det Stæd
som

Som nogle skal forhandlis paa/ ut O. B. 5. v. 6. & L. L. B. 22. v. 2.
& sequentibus & hoc quoque Danicum.

Aabereck): Blowlig Verck eller Brug/ ut L. L. B. 16. v. 9.

Acker pro Acker Norvegice ut K. B. 26. v. 2.

Adferd): Angreb til nogen Gierning at forrette/ ut M. B. 13. v. 4. & sic Adgier obiter pro remedering.

Advismand): Ophaffver oc tilskynder til Aaraad/ eller til noget Ondt Ex M. B. 10. v. 18. & pete Bahne.

Affalds Jord): Den Jord Bonden icke behøffver selff til at saae/ L. L. B. 16. v. 8.

Aflit Barn / forstaas om undfanget Barn om end icke søgt ut A. B. 10. v. 18. Men aflit Goeds forstaas om forhvorsvit hed sit eget Arbeid oc Møde/ oc icke Arfvot eller gifvet ut A. B. 22. ap. artz.

Affogning vel Aftingning idem.

Aufvol): Aft ut L. L. B. 10. v. 1. &c. Et hinc Aufstetab oc kand sigis om Aufis Forbrydelse/ ut pete locum eundem, om saadan Forbrydelse.

Affvindsboed): Boed for Affvindhwerck L. L. B. 15. v. 4.

Affvinds Bud): Det som aff Had Affvind bydis / oc ofver rette Verck/ for en anden at fortrenge. L. L. B. 14. v. 5.

Agerland): Den Jord som duer til Agger. Et hujus oppositum Dædclænde/ Steenclænde/ &c.

Almuis Mand Danice Almīs Mand/ ut L. L. B. 55. v. 1. five Staader/ Betler, &c. Sampt tagis pro gemeen Mand eller ringe Folk/ five pro plebe, ac pete Envirekismā & Engrækismā. Ama

Amage): Paatale/ Paaliere; & hinc Amagelse.

Anfred / pro Fred for at søge Ting/ ut Ting B. 9. in titulo 10

lo v. 1 & sequentibus, sampt tagis for den Tid som Ting
 oc Steffne gemeenlig icke maa holdis paa et ibidem Ac O. B.
 5. v. 4. M. B. 16. v. 3. Sed potissimum Almindelig Steffne &
 nlli necessitate urgente. Ut pete sembtte Steffne / oc om
 hyad til Vdbud oc Drabs Sagers Forsøining henhøer / 2c. Oc
 burde med rette at heede Arnsfred). Fred oc Rolighed til at pløje
 oc Høeste udi ut pete Ir vel Aer.

Antals Regning siue Mandtals Regning /): som Tall
 rinder paa / ut hyad paa hvor Part land komme / 2c. Ut M. B.
 21. v. 6.

Aer vel potius Aer / pro Ploug / saadan som mest brugis
 paa Hedmarken i Norge / med en Hest for: Thi Jorden er der
 løser / spryer oc bedre end paa mange andre Stæder der i Landet. Et
 hinc Aer vel Arne propigie siue høeste.

Arilds Tid / videtur at forstaas om den Tid mand først
 hafver vist aff at bruge Aer oc Jld i Verden; Det er at bru
 ge Ploug til Aggervirk / oc Jld til at kaage Mad med; Efter
 at vilde oc Barbariske Folk i Begyndelsen gemeenlig brugte
 raa Spisse / sampt maa stee / liden Jld eller Vermie / men mu
 eligt vaar meer haardsørre / oc mindre Kuldstee / end som nu;
 Som vi seer vild oc affindige Folk endnu at være paa denne
 Dag.

Arffvebaalcken pete Arfve Linie.

Arffve Linie / & Arfve Ret per se intelliguntur; Ac
 hinc Arffvebaalcken / den Waag i Lowen som handler der om
 oer den 4. Waag i den Norste Low / ut pete titulum ejus /
 dem, oc sampt kaldis Giftings Baalcken / Thi den oc handler
 om Giftermaal oc des Ret / 2c.

Arffvesvig / & Arffvels etiam per se intelliguntur sed
 vide A. B. 12. v. 1. & c. Ac A. B. 9. v. 1. & c.

A ffoetomt) : Det Sted som Arff falder paa : Eller den Arffvindedør / hvor Arff gemeenlig plejer at stee / ut A. B. 16. v. 1. & seq.

Arffvotal & Sleete Regning idem ut A. B. 7. Sectione pri-
Arns Jld) : Daglig fornøden Jld i Bondens Gaard / ma & seq.

paa Arn / det er Skorsteen / Gruessteen / eller Røggoffne.

Arvsi Mand Pete Ad vifi Mand.

Auraboel) : Drihboel ut pete infra.

B.

Bager Fed) : Giort med Haand paa Baag / Sc. paa Lombogen / vide Fed live Fedstaf.

Balck vel potius **Baalck** proprie) : It sirkant ut Huus uden Tag / eller en Part aff en Noed eller Daad der er sirkantet. Ac hinc translativè, live Metaphoricè, Tings for Balcken / Bosar Balcken / zc. Et sic obiter Baas) : den Plag en Roe staar udi / i en Roestald / eller Fæhuus / der er sirkant / Saa som Spiltoff / om den Plads en Hest staar udi.

Balckebrud live **Baalckebrud**) : Gierds Gaards Nedsbrydelse / 10. Faffnelang / ut L. L. B. 22. v. 18.

Bane) : Drab eller Aftag / & interdum pro Bahne manden / eller Draberen self / ac hinc Baneraad) : Raad til Bahne / eller Drab ut M. B. 10. v. 18.

Barnesader) : Barnsfader.

Barnbunden ut Hlon) : Ettesolk som har Børn sammen / de quibus A. B. 4. v. 1. Hujus oppositum Barneløse.

Barnpenge & Børnpenge / eller Børnegøds Correlativa.

Endes

Vendebressve) privat Bressve som icke gioris til Ting / eller offentligen / men qvali sicutis under Venden / ut T. B. 4. v. 6. Et hinc olim Vendegassve pro Morgengassve / eller privat Fesningsgassve eller for de maatte ligge i Vend sammen / effter som gemeen Folk bruger Vende i sieden for Sengen / Ac hinc Vendeleise & Fladseng.

Vendegassve / vide supra Vendebressve.

Veslemand) : Sombesi er aff Stand / ut L. L. B. i. v. 24 vide & Næste Mand.

Betalnings Blune) : De som proffver om Betalning / ut K. B. 2. v. 4.

Black) : Slag aff flad Verie / eller med flad Haand / ut M. B. 16. v. 3.

Blodskam) : Hoer eller Leijermaal / med Nehr Slægt eller nehr besvæget / sicut idem Danicè.

Blodstreng) : Blod Naare / Blodgreen. Blod Dvidhel / Blod Linie / live Herkomst / Et hinc Blode Forvante.

Blodvilde) Boed for Slagsmaal til Bode pete Dani-
ca. Achinc Blodstrig) : Slagen til Blods eller Blødendis

Bodemaaal pete Bødemaaal.

Boer) : Decker Et hinc borttag) : bordtecke

Boerhold) : Bords Ophold. Ut om nogen Rettighed der ligger til eens Bords Ophold.

Boertal / sigis om Skouffbug til Jæffnit enten til Bord) : Decker som Sæugtømmer hugges til / eller i andre maade Ac inde Borttals Regning.

Boger Eed pete supra Baager Eed.

Bogildmarck / vel Bugild videtur Norvegiee at for-
saas omen Bogild Roe / eller Melck Roe / eller den Berd /
c iij

Saa som nu Ungerlig 3. Rindalers Verd / men forðum is
kun en Marek Sølf / eller enbist Mareks Verd / saa megite
Meyndten oc des Verd nu forandret oc forringit / oc Baarene
opstigne.

Boemiedte) : Hvad Mercke Boen hørtil / oc følger Mand
efter Mand / eller hører Bonden til / som er Boens Berge.

Boeslid Mand) : Den som ingen vis Boepel hafver
L. B. 14 v 2

Boigb & Boigde Ting ut paa Boigden pete Bygd
& Bygdeting Ac Boide Flotmaal ibidem.

Bogred) : Almindelige Veyes besicteelse / oc Forbedring Se.
ved Boge) : Bue eller Hant oc Stang antiquo modo L. L.
B. 42. v. 1.

Boel i Norge tagis for Land / eller Jord ut pete Mareks
boel / Pengeboel Drisboel / etc.

Bondelaad) : Bondens Part eller Deel i nogen Gaard.

Bondens Sag eller Bondens fiere ut Danice;) Sage
volderens Sag som er usforrettit / Et hinc Bondelaad / eller
Bondenpart uti Goeds.

Borgen vide Loven oc Vissen.

Bougred pete Bogred.

Bødemaal) : Actus til at bøde / eller om Sag som land
bødis med Penge.

Braader vel Braater) : Di Steeder som ryddis / oc brens
dis til hvad slags Seed det land vere / & sic Rugsved som brennis
til Rug i Seer.

Bressvebrud) : Straff for Bressvis Osverhørrighed / som
undertiden er 4. Marek Sølf / M. B. 6. v. 10. undertiden 8. Dr.
ruger oc 13. Marek som gemeentlig brugeligt.

Bressbundit Goeds) : Bressvet / eller ved Bressve forsiet
ret

et / hient Barnbunden / Qvinden med Mand / qvod pete supra &
 sic Brestdrager / den der fører Brestve oc Brestgiemere / Den som
 forvaret Brestve / &c.

Brestløst / Den der ingen flere Brestve hafver paa noget
 Gods.

Brodsfeldigt & brøssfeldigt ferme idem, dog det første pro-
 prie om Gøld / det andet om Huse.

Brodrung Baen / Farbroders Sønnebarn ut A. B. 7.
 idem. Aff.

Brøllups Stier / Brøllups Befaaftning / Brøllups
 Stier / Brøllups Fred eller den Ordning oc Maneer som holdes
 i Brølluppi. oc bærer at være fredelig.

Brudser / den Orden eller pompa som Brøllups Gøld
 holde helst til Heste / men Brudeammer kaldes i Norge di som smys
 eller Bruden.

Brug forstaaes i Norge om allehaande sedvaanlig Handter-
 ring / & hinc Saugebrug / Doerbrug / Kelteriesbrug / &c. Ac
 hinc brugelig / Sedvaanlig oc brugelig Pande / nøtlig oc hand-
 terlig Pande / &c. Ut pete L. L. B. 50. in titulo, v. 1. & seq.
 Atq; hinc fellisbrug.

Budbyrd vide Budstikke.

Budsal / den set Mand udgiver for Bud icke retteligen
 bliver fremmbaaren L. L. B. 54. v. 3.

Budstikke / det er en Stikke med en Traad udi som sendes
 fra en Gaard til en anden / med Bud oc besteden / om hvis besalen
 er / saa som aff Kongens Ombudsmand gemeentlig om hvis som
 Kal besillis / oc naar det betyder Seide / bærer den at være brende i den
 ene Ende / oc icke ellers / ut V. B. 2. v. 2. &c.

Bugle Marc pete supra Boegild.

Buste Barn / pete Frillebarn.

Bygd

*Bi sagis for
in gaard, L.B.
51, 52.*

22.

Den Norske Lougs/

Bygd ut paa Bygden vel Bøigden) : ude paa Lande
eller i Herrittit. Nam Bygd dicitur quasi bebygget Plads &
hinc Bygdeting) : det som holdis paa Landet/ huor om i T.
B. v. 7. v. 1. & seq. ac T. B. 9. v. 1. & sequentibus Ac hinc
Bygd. stotmaal) : Banrytten nogen i Bygden eller offver Landet
quasi sivi almindelig paa kommer.

Bygste) : Bortseeste/ eller bortbygge qvod idem & hinc
Bygsel) : Seeste & Bygselmand den der er mestig til aff Landhæ-
re (eller Enceiger) til at seeste nogen Gaard hen/ ut L. L. B. 1. cap.
v. 24. 25. 26. &.

D.

Dags Bress vide Fordagsbress qvod idem.

Deellsbress) : Marckestielsbress/ kommer aff det
Ord deele pro abskillige ac hinc andell.

Deells Gaard) : Marckestielsgaard eller Gierde ac hinc
Deellis gang) : Marckegang.

Dødlende) : Dødel eller ufructbar Jord/ der icke duer til
at ryddis/ eller dyrckis vide Dødegard/ alias Surlende/ etc. Ac
pete oppositum Agerland.

Domroff) : bøder til Kongl. Mønt. for Mand icke haff-
ver effterkommet affsagt Domme/ oc dog skal syllist giøre eller seeste
nepaa/ ut Ting B. 5. v. 9.

Døld) : Sed.

Dølgfeldig) : Den som icke kand gaa sin Dø/ eller giøre
sin Lauwern.

Dølgebarn & Døstebarn idem det mand følger ut/ ge-
meenligen det som uelowligen er affte eller tilkommet/ ut Brilles
barn eller Slegfred/ etc.

E. Effne

TERMINI JURIDICI.

E.

Einetra pere Gaarsang.
Eedhoff): Eedens Forrethaffvelse/ oc des Form el
 ler Manner.

Eedsvorne Mand): Soerne Mand.

Efterforsel): Straff for Afførsel L. L. B. 16. v. 3. eller
 des restitution.

Eftermaal eller Efftermæle): Thale paa døed Mands
 Sag oc Ret/ & hine Efftermæls Mand.

Eetegreen / eller Eete Dvidhel): Eete Affkomme.

Eenlig Gaard): Den en eenlig Mand boer paa / oc land
 haffve noet aff til brugs / eller den som ligger alleene / alias en
 Mands Hæffe. Ac pere Guldmandsverck & Halffmandsverck.

Eijere / den der ejer / live Eijermand / sampt Norvogie
 betydter possessiones. eller flere Eijedeeler.

Elff & Aaridem.

Enckelbord /): Ensectig boed.

Engelst / ut en Engelst / betydter paa Augdeside i Norge es
 Ralffskind / oc oc Engelsteri Giedskind / eller des Verck.

Endrickismand vel Enrickismand): Den som har ingen
 Dreng / men er self baade Husbond oc Dreng / ut L. L. B. 54. v. 21

Et / & Eileg): Stamme / Affkomme / ut O. B. 1. v. 1. Ac
 hine Eetegreen prohvad Et / eller Elegt Mand er kommen aff.

Eileding): Den som nogen hafver giort til Arving / efte
 ter sig / & sic Eilede / at leede nogen til Arff / A. B. 7. v. 5. pere inces
 Danica Rign oc Ruld live Tinglyst / vel lyft i Rign oc Ruld.

F.

Fald / I den Norske Low iagis undersiden pro Forsed
 se

ſe oc undertiden for forſeſſis Straff/ ut V. B. 7. v. 10. Echinc Galdſe
maal idem.

Fardag): Den Dazmand ſkal ſytte paa L. L. B. 7. v. 1.
& ſeq.

Fæe oc Fred / ut Fæe oc Fred at forbryde): Goeds at
forbryde/ oc Lands Beſiddelſe/ ſive at forvirede/ ut Tingf. B. 5. v. 2.

Fæe Alias pro liggendefæe/ ac pro Døeg/ ſom ellers ſale
dis Fæmon Norvegicè, oer meent de armento Boum.

Fegh efter Fegh): Mand efter Mand vel potius
Barn efter Barn/ & hinc Killeſeg/ 2c.

Fellaug): Fellig vide helnings Fellaug.

Fembe / & Fembe Steffne): Citatio ſembe Næters Friſt /
ut L. B. 16. v. 5.

Fefte): Daade Stød / eller Haſſne ut V. B. cap. 10. v. 6.
ſampe forſaas om Landtog. Alias Fefte vide Bygſel.

Fefining & Fefemand idem.

Fjeldſøre): Uſøre L. B. 14. v. 9.

Fjeldſtreed): Fjelds Nedſtreidſe eller Nedſaldſe/ ut L. L.
B. 1. v. ult.

Fierhold): Bergemaal & hinc Fierholdsmand): Ber-
geſed potius Fierholdsmand / ſom holder Feyeren eller hederen
inde eller oppe / at wmandige Barn icke ſkal bliſve til ſtamme eller
komme i Dwaane oc Laſt / eller gaa Bettelgang.

Fierding): Fierdeparten aff et Føldke eller Herrie / pete
Føldke. Oc dog tagis Fierdingas Ting ſommesteds i Norge (ut
i Bergenhus Lehn) ſoren ſtorre forſamling end Føldkis Ting.
Sc. naar nogen aff hwer fierding i hwer føldke / eller Skibred /
Fogderie / eller Lehn / ſkal møde til Ting / vide & hinc fier-
dingsmænd/ 2c.

Fier

Fierdingsbod): Fierde deelen aff Guldbod M. B. 12. v. 3.
Achinc Fierdingemand / som eyer eller boer paa fierde Parten i en
Gaard.

Fierdingegaffve): den fierde Part udi nogen Løshøre ut
A. B. 22. v. 2. Thi i fastgoeds maa ickon Tiendegaffve giffvis
ut ibid. oc endicke saa megie i løst eller fast forðum / Efter de
forstrefne Norste Lowbøgers Retsføer / om mand hafde mange
Børn.

Fierdingemand pete supra Fierdigsboed.

Fierfolling): Skamfering paa anden Mands Dvæg / L.
L. B. 35. v. 1. 2 & seq.

Fiolmeele): Rumbtalendis / oc Fiolmeelig): Rumbtalendis
ut meer end mand land bevise.

Fire Marts Solffs Bøder / er gemeenlig Erørig i Nor-
ge / som 3. Mart i Danmark / ut M. B. 21. v. 26. dog icke altid
ut TING. B. 8. v. 1. &c.

Fladsfæring pete Fletfæring inter Danica

Fladseng qvasi Fledseng eller Fyllis Seng live Fladseng /
pro en taabelig eller bedragelig Seng / eller Sammenleje / munda
proverbium forte, den er icke flad som fladie biuder / men den
som vedtager.

Foder Fæ pete Forleje.

Fordags Bress): Bestemmelse Bress til Rettens Retsføer /
paa vis Dag oc Tid / M. B. 1. v. 18. Ac pete Rongedag qvod
idem.

Forlags Dre): De Penge som mand land miste / oc lade flaa /
eller udsætte paa Rente / sig til profit, L. L. B. 55. v. 10.

Forfald): Forhindring, M. B. 9. v. 5. Et hinc Forfaldelses
vel Forfaldelses): uden Forfald achinc Forfalds Vidne.

Foering) : Kettighedi Steden for Hæste at holde / L.L.B.
1. v. 22. & 23. oc er gemeenlig Kongl. Mægh. Kettighed alleene
i Norge. Ac pete foer leje ut cognatum sed non idem.

Forsalden pro / styldig / Alias forsaldit Huus) : brøstfeldigt.

Foerleje) : En Kettighedi Norge oc meest hos Adels-
mænds oc Adelsmænds Læendinger / brugelig i Steden for
Dageller for Næd at holde / som Lowensforklarer om Forder
Fæ / i K. B. 15. cap. v. 1. &c. vide Rigsraug & Rigsraue Cor-
relativa.

Forgrebs) : For ud / forloddit / eller qvasi saa megit some
Skibe kand bære / ut K. B. B. 24. v. 1.

Folloug) : Vergemaal pete Fierholdsmænd & Straff.

Folke) : Herritt / et Sogen / toe / eller tre / eller Tingslaugs
Folk / ac vide Skibred & Fierding / Et hinc Fylkis Ting.

Forredsel) : Den der forrestaar Huset / oc er dog icke ret
Hustru / men en tette Dvinde eller Boelskab / sampt kand oc vel
forstaas / om en Forstanderke / oc om en Faderburs Dvinde.

Fosterbarn) : Det Barn som mand søder eller opfostret /
endtem for Guds Skyld eller for betaling. Et hinc Fosterleje / :
betaling for Opfostrelse.

Fredhellige) : De der elsker Fred / oc dede der bærer nyde Fred /
ut M. B. 15. v. 9.

Fredløs Maal) : Fredløs Gierning / ut M. B. 6. v. 4.

Frelse Goeds) : Frit Goeds / usforpandit / etc. Ac pete
Frelsmænd.

Frelsmænd / det er den som frelselig maa fare hvort hand
vil / oc hafve fred / ut V. B. 5. v. 2. Et M. B. 17. in titulo &
textu sampt undertiden forstaas om fri Mand eller Bønder / thi
frels betyder det samme som fri / Et hinc frelsigoeds) : frit
goeds

Goeds. Dog vel sigis undertiden om indløst Goeds. hvad hel
herder et Adels eller Odelsgoeds eller uforpandit ut supra.

Fremtarff): Forraad/ ut til Fremtarff): udi Forraad/ ut
A. B. 14. v. 7.

Frendeboerd Norvegicè, idem quod Etteboerd Danice
Ac pete Etteboerd & Aarside inter Danica.

Frisle eller Frilickone): Boelskab & hinc Frillebørn / Ucc
te / med mindre Faderen oc Moderen siden di ere afflit eller sød /
enten troloffver eller eeter hver andre ut V. B. 7. cap. Art. 28.

Fuld Mands Verck): Saa megen Agger / Eng oc
anden Eyendom som mand behøver til en fuldbrug / oc er ge
muenlig (saa som i Bergenhus Lehn /) toe løbersbrug oc toe
Huder / oc gjør saa meget som tre løber.

Fuldøre /): Fuldrættis boerd / eller fuld Indkomst ut A. B. 22.
v. 5.

Fuldredfels Bonde idem ferme quod Adelsbonde / iden
Tydske Low / Echinc Fuldredfels bonde / etc. Ac fuldredfels
Gaard / & Halfredfels Gaard / ut V. B. 1. v. 1.

Fuldrættis Mand): Den der bær fuld Ret / Ac hinc
fuldrættis Skade /): Skadifulde opretning / ut K. B. 27. v. 4.
Ac pete halffrættis.

Furer ut i Agre pete Rener.

Fyldings Tømbermand): Understømbermand ut V. B.
cap. 2. v. 12.

G.

Nard forstaas oc tages undertiden pro Gierde / ac hinc
Nalegaard / Naretegaard / etc. ut L. L. B. 44. v. 11. & 12.

Gaardefang): Gierdefang / Gierdsel ac hinc
Gaardløssver): Stausver / som et Gierde besefis med; Men
d iij

Støffe er di Etager / som Korn opsettis / til at tørris og giennoms
blæse i Norge / oc sammestid tagis for hvis Træfang / i en Gaard
behøffvis / ut L. L. B. cap. 46 v 5 saa som Esnetræ oc andit.

Gaards Ret quasi Gaardens Ret / forsaas proprie om
Kongens Gaard oc Slotter / sampt om Adelsens Sedegaarde /
saa vel i Norge som i Danmark / som den Bog der heder Gaards
retten / (oc om saadanne Gaarde tracterer i Fortalen) formelder /
at Adelsens Sedegaarde saa vel i Danmark som i Norge / haffver
lige Frihed / men icke andit deris Gods.

Galder & Gan): It slags Trolldom som Lappefinder bru-
ger / Et hinc at fryde Gan i nogen.

Gammelt oc fundt): Det som aff Arrilds Tid haffver
værit i Brug / eller heffd er falden paa / oc saaledis er foresundit aff
Mand effter Mand / & pete Arrilds Tid.

Garnsspilbe): Garns Sønderriffvelse / Forkommelse
eller Forderffvelse / ut L. L. B. 47. v. 2.

Gieldbunden & Gieldslagen idem.

Gier): Udlegi atskillige maader / ut pete L. B. cap. 1. v. 6.
& cap. 9. v. 7. & sequentibus om Gier til Baadsmænd / oc om
ledings Gierd / pete ledings Gierd.

Giftermaal / oc des Ret pete Giftings Baalden / Gif-
tings Gods / Et pete Arfve Baalden.

Giftings Goeds): Dit som mand hæffver bekomme
med sin Husbond eller Hustru / Et hinc Giftings Mand / den
som raader for Giftermaal / ut A. B. cap. 1. v. 4.

Gildre): Middel til at fange Dyr med / Et hinc Keffve
Gildre / Elodiurs Gildre / live Elfdiurs Skud/te.

Glore Sag): Den Sag mand tager sig til uden for Aarsag.

Gissing vel Gifning idem qvod Gittelse.

Goedsfader tagis & pro Farsfader & pro Morsfader / sic goed
Moder pro Farmor / oc Mormoder. Graffe

Græffestelse / idem Norvegicè qvod **Begræffvelse** /
Greed) : sei **Gred** / & hinc **Greedsted** / & **Greedstid** /) : fred
 sommelig **Stæd** oc **Tid** / oc hyoden **Gred** offvertreder bøder dub-
 belt bødder / ut **M. B. 16. v. 1.** Alias at giøre **Grede** est idem qvod
 at giøre **Green** ut infra.

Greene) : at giøre **Reede** / forklare / & hinc at giøre **Green** /
 qvod idem est.

Green / pete **Dviæl** & **Blodstreng**.

Grhd vide **Gred**.

Grind) : **Ised** i **Norge**.

Grinder) : **Dviij** / **Gold** / **2r**.

Guld Moder / den **Dvinde** som hafver været **Gadder**.

Grundherre) : **Huusbond** for **Grunden** / ut pete **Jord**
drot.

Gylde ut en **Fergen** / **Gylde** er **12. s.** alias **regnis 16. s.** paa
 er **Gylde** / efter den gammel **Manek** / naar **24. Gylde** giør **1.**
Marck Guld.

H.

Haffner) : **Seemarc** / **Seed** eller **Grefgang** / & hinc at
Haffne sæe / pro at lade gaa i **Grefgang** / eller **voete** / oc **land**
 sampt **tagis** for **Kochaffve** / ac pete **Hug** oc **Haffne**.

Hagesfjelds Gierde) : **Det Gierde** / eller **Stengsel**, som
Naturen hofrer giørt ved **fjeld** / **hierge** / **bersnaber** / **Klipper** eller
 andet **saadant** ; Eller dog giøris med **Menniske** **Haand** imellom
toe fjelde / ut **L. L. B. 47. v. 8.**

Halffmands Verck pete **Guldmands Verck**.

Halffrettis Mand) : den som bærer i den **halff Ket** i **hvaad**
Sag hand vinder / **v. B. 11. V. 11. & ultimo.**

Halff

Halffrettis Skade): halff Skade/ ac pro halff Skade
dis Opredning.

Handeband vel Handerbaand): Handtafning ut
K. B. 10. v. 10. eller Handfæfning/ som en aff Rettefærne, eller
faadan en Bog kaldis i Danmark/ som Adelen dog mæst/ oc
deris Friheder paarører.

Haffve/ interdum pro Roehaffve/ ut pete supra haffver.

Haulder Mand): den som er meere end en gemeen Mand/

L. B. 18. v. 5. & c. Quasi kommen udaff Biergie/ & hinc Haul-
der Fæe): - biergefæe/ saa oc sigis om Haff Fæe eller Strand
Fæe/): det der skal vere i Stranden.

Heffselboel): en halff markes boel.

Hegtelse vel Hechtelse): Fængsel eller Heftelse proprie
ut L. L. B. 34. v. 3.

Helnings Fællaug): Contrahering imellem tvende Pers-
soner om deris boehaffve/ om at ligg med hver andre participere,
i Leefvæfæft efter hver andris Døed. Naar de hafve begifvet sig
tilhaabe udi Ectestab/ ut A. B. cap. 3. v. 1.

Herde/ eller Herdis pro Forherd & Forherdis/ hinc Her-
delse/ ut TING. B. 6. v. 4.

Herste pro Regere & aliquo modo severius, ut idem
Danicæ.

Hesser/ pete Hæschesser.

Hessfæer): Den som er meettig til at ride en Hest/ A. B. 19. v. 7.

Himmel ut ens Himmels): hvad mand haffver faait i
Himgiffel/ eller arffvet himmen fra led Himmels & Himmels
Danicæ aliud est quamvis & Norvegicum hoc etiam ut Tps
B. 4. v. 1. & seq.

Himmengaffve): Himgaffve.

Himm

Handen
som er for-
klaret for
tidligere i
gamle Lov-
bøger, saaledes:
Den danske
Haunder som
Godel fæfver
taget haande
efter fader
or moder
til arff, det
som fandt for,
at de fæfve
saat for den,
nem, oc i de
anden mands
edel der i ad-
rege, som med
Ræb eller
arf er adkom-
met.

Hjemstieffne): Steffnemaaatrig hjemting Danicé Verne-
ting ut ved Bonde Leensmand i Norge/ etc.

Hien): Huusfolck Tiensiefolck / Item Mand oc Qvinde/
ut A. B. 4. v. 1. & A. B. 6. v. 1 hinc Eccehion): Eccefolck.

Hirdstreaa): Gaards Ræt / Norvegicé, pete Gaards
Ræt.

Hoffvithol): Hoffvidgaard eller Cædegaard / ut O. B. 3
v. 6. & A. B. 7. v. 13.

Holding pete Landboehold.

Horn om Horn / oc Kløff om Kløff / sigis om Jelligbeed
til Dreg / acvide Rygspondsel & Hornspendsel. ut L. L. B.
38. v. ultimo.

Hoffding): Hoffvidemand. M. B. 1. v. 6.

Høehæffe): det slags Gierde der Hæ tørris paa / ut Nor-
denfields sommesteds brugelige.

Højmaalstale /): for den høye Offrighed.

Hvaldgaard): En Baag / Sund eller sneffver Stæd
som Hvalefangisudi / ut L. L. B. 62. v. 4.

Hudskyld / oc Hudelaug): Hudelandgild. Dog Hu-
delaug sigis oc om Kallsskind / oc gaar 12. imod en Huud / ut
om Hude Landskyld / pete L. L. B. 1. cap. v. 10.

Hug oc Haffn vel Hugst oc Haffn / ut Norvegi Joqvun-
tur. det er den Plaz mand haffver Ræt til at hugge paa / oc at
hafve sit Sæe paa.

Huuslene & Huushyre idem pete & Leys / achinc
Huushy): At hafve Huuskiul / oc Taz osver sig.

Huusmand ferme idem, qvod indiffer i Danmark /
dog icke bryde iden Jydske Low / ut V. B. 11. v. 6. L. L. B. 16.
v. 4. K. B. 23. v. 10. Men Nordenfields tagis for den der er i

Huse

Huse med lensending oc bruger ingen Jord hinc & Huus Dvins
de.

I.

Jeffnbeed): Jesn Grefgang ut L. L. B. 39. v. 2. ac hinc
Jesnekyld): Jesn Landgilde & Jessnbaarn): Jesn
goed paa Sleet/ Byrd eller Stand/ ut M. B. 2. v. 2. Ac
Jesngoden Norvegicē): lige skov.

Jndrømmelse eller Opdrømmelse): Optadelse ut L. L.
B. 44. v. 15. ac pete L. L. B. 14. v. 5. & 6.

Jndsetgle): Signetur/ ut Ling. B. 3. v. 10.

Jndgæld oc udgæld pete Danicos terminos oc forstaas
ellers om tilstandis/ oc boristylt lige Gield.

Jndhuus): Dder staar inde i Gaarden / & Vdhuse di der
staar uden for / ac pete inter Danica Salsse/ Et hinc Jnd-
marck oc Vdmarch.

Jndskodde Dce): den Rentpenge eller Indkomst som
mand land haffve nogen Støed/ Tillid/ eller Ophold aff i Nøds-
tid/ ut A. B. 14. v. 16.

Jndvisning ut i Goeds: Alias fra en Dommer eller Ket
til en anden/ live Henvisning.

Jordrot): Landrot live Landherre eller Husbond for Gaar-
den eller Grunden/ ut O. B. 11. v. 8. & c.

Jordebrede vel Jordbreide): Amagelse paa Jord inden
viß Tid/ ut O. B. 5. v. 1. Hinc Jordstyd/ Jordmon/ Jordm-
er. Ac pete inter Danica Løsthyndelse/ qvæmvis udi Rigens
Ret in alio sensu.

Jordetgen Bonde): den som selff eier Jord eller Jorde-
goeds / K. B. 23 v. 3.

Jordsald): udsald aff Jord ut Gieldskred aff Gield/ pete
Gieldskred. Jend):

TERMINI JURIDICI.

Jfend): tilligemen er fortryet i Lowen/ oc kaldis i Seng / ut
A. B. 10. v. 1.

Jndteete / Pec Danica.

Julemarck): den Marck Solf / mand gifver for mand icke
betal sin Landfkyld inden Jule / Aften / utvide L. L. B. 1. v. 19.

K.

Kaarfsmisse om Høsten): Den 14. Septemb. ut L. L.
B. 16. v. 5. **De Kaarfsmisse om Vaaren** /) Den 3. Maij
ut L. L. B. 7. v. 2. Et sic Kaarfsmisse / som Trol. Qvinder
bruger deris Tryllen paa.

Kaar / Ene vide Overlene.

Kaafhold): Kaaf oc Thæring live Bekaaftning paa.
Trette / Et hinc Kaafholden Dem som er der om / ut pete T. B. 9
v. 1 & seq.

Kiendelse): En Gafve Bunden udgifver / naar hand faar
ny Landrot / eller Huusbond in indicium at hand bekiender
hannem for sin Herre / ut L. L. B. 1. v. 7. Alias Kiendelse er en
Rettighed som mand gifver aff nogen Grund / som mand bruger til
sin Nytte / endten til Gifteri eller i andre maader / Alias Landslaad
utvide Landslaad / Atq; vide Landnam.

Kløbe Jord): Den kjøbt er.

Kløb oc Sal): **Jndkjøb oc Udfeigelse** / Hinc Kjøbebaal
ten): den Waagi Lowen som handler om Kjøb oc Sal / oc er
den 7. Waagiden Norske Low / ut pete titulum ejusdem, &
hinc Salemaal / ut O. B. 8. in titulo.

Kløbskeds Ret. Hujus oppositum vel diversum Lands
Ret / **Landi Ret** / live Landsens Ret qvod idem, ut, pete Lands
Ret.

Kløbs Ombudsmand): Kjøbsverge, ut L. L. B. 1. v. 26.
Klør.

Rørslang) : It Vand Smørs Indkomst / live Rørsleng
eller Roelene / Ac hinc Rørslangsmøg / ut efter en Roel. Alias
naar Rørslang forstaas om en Røes Verd / Daregnis tre Rør-
sleng eller Rørimod en Dst / oc tho imod it Røes.

Røff om Røff / vide Horn om Horn.

Kongsdaug) : Leidebress efter Drab begangen / indtil
Sagens Vdsør / med Dom ut & pete Fordag live fordags
bress. M. B. 1. v. 8 & 9 ac pete Landsviis / hvileke slags Dr sve
Kigens Cansler tilhør at udgisse ut i hans Bestillings bress
indsørt; Oc videre om hans Bestilling udi Privilegiernes; Oc
til Herredage ex Solito.

Kongseet & Sagefald) : Bøder til Kongen for Mishand-
ling.

Kraagrafter / Nogle krogede Træer paa den ene Ende /
at holde Tag tilsammen med paa Vdhuse / se som paa Smidder /
Røler / Vadsuer / oc andre saadanne / ut L. L. B. 2. v. 1.

Kraffe & Krafftelos) : Om Bressve / ac pete Mæ-
& atteltes.

L.

Land / tagis undertiden for Rige / i Lewen; Undertiden
for Jord eller Grund / ut ex sequentibus patet, cum
& ex voce Agerland ac pete Agerland.

Landboerhold pete Trede Aars Tage qvod idem.

Landdrot & Jordrot idem de qvo L. L. B. v. 1 & alibi
atq; pete Jorddrot / atq; supra pete Land / Ac hinc At Kon-
ningen er den største Landdrot i Landet.

Landgang / ut at giøre Landgang / qvod hostium est, ac
pete oppositum Landvern.

Landløb) : Røb efter Marcitgang / qvod & Danicum.
Land

Landnam): Væder for Gævalt/ som stæer paa nogen Mands Land/ eller Grund/ ut L. L. B. 18. 19. & 20. cap. v. 1. & seq. Eller for nogen Mands Grund des Nytte oc Brug uden Landsdrottens Wænde ut ibidem atq; L. L. B. 7. v. 4. & cap. 44. v. 1. & sequentibus ac L. L. B. 45. v. 2. ejuldem libri, ac pete Landslaad/ tum & Riendelse.

Landraade Sag): Lands Forreder/ ut V. B. 3. v. 12. & M. B. 2. v. 1. Ac hinc Landtyst): Land forvist.

Landeret vel **Landsret** sive **Landsens Ret** idem; Et hinc proverbium Vilge er ingen landeret.

Landsthyld): Landgilde/ ut L. L. B. v. 1 v. 1. & seq.

Landslaad): Den Rettighed som bør at giffvis til Landsdrotten for Mand bruger nogen Mands land eller Grund til sin Nytte/ ut til Fiskeri/ eller i andre Maader. Ac pete supra Landnam/ som er en Straff for mand icke giffver landslaad ud/ men bruger en andens uden Wænde/ eller med Gævalt/ hvor imdd ald Loug er anrettit unde hoc in præfatione legis Cimbrica; Vilde hver nøjes med sit eget/ etc. Da torde mand icke seig ved. Ac om saadan Misbrug pete L. L. B. 7. v. 4. L. L. B. 2. v. 6. 7 & 8. L. L. B. 16. v. 1. & seq. L. L. B. 18. v. 1. & seq. L. L. B. 20. v. 1. & seq. L. L. B. 50. v. 1. L. L. B. 44. v. 1. & seq. L. L. B. 45. v. 2. & seq. & c.

Landsleue) Lands eller Jords leue/ eller seefte/ ac hinc **Landsky Baatcken**): den Baag i den Norske Low/ som handler om saadant/ oc om Leyslendinger deris Ret oc Pliet/ som Land eller Jordleue de quibus uberius infra.

Landvare/ Er den Rettighed/ som giffvis aff Væhre eller Væder der ligger langt i Haffvet/ for mand setter sine Baade der paa eller Skiaar at tørre Fisk paa/ oc haffver oc Tilhold til at haffve Nattelæye paa.

e lly

Land.

Landvern): Lands Beskyttelse & hinc Landvernestib / & Landverne Ting ut V. B. 1. & c.

Landverne Baalcken): Den Baag som handler om Landvern / or er den anden Baagi den Norske Loug, ut pete titulum ejusdem, som ellers kaldis Udfare Baalcken /): Den der tracterer om udsejrd til Søes eller Lands.

Landsvust): Lidebreff som nogen gifvis paa sin Fred efter begangen Drab / naar hander dømt til Fred. Or er Stadsfestsels paa retmessige Drabs Dom / som icke siden maa casseris, til at vises enhver i Landet hvor Paaestis / unde dictum. ut M. B. 1. v. 9. a pete Rongsdag / som udgifvis tilforn.

Langstib / pete Landverne Stib / & Skierbaad.

Laugbøden): Loulig tilbøden.

Laugdage pete Danica, or er dog i Norge gemeenlig tre gang ser Uger / ut pete tre gang ser /

Laugmand): Landedommer ut T. F. B. 9. v. 7. & 8. & a libi sapius.

Laugstefne): Louligstefne eller Ting.

Laugret): De Ting som aff Laugrettismænd besøgis / Atq; est ipse confessus sive synodus judicialis. ut T. F. B. 1. v. 11. Achinc Laugrettismænd pro Nesninge / eller Sande Mand / ut T. F. B. 4. v. 4.

Laugføgne): Laulings Tid / Et hinc Laulings Ordning / Laulings Ordning ut T. F. B. 3. in titulo. Ac hinc Laulings Indsegle. ut ibidem.

Laugbøde): Loulig tilbøde / eller opbinde / ut O B. 4. v. 5. & 6. Et hinc Laugbøden & Laugsøgt.

Laugstyd vel Laugstyd): Louligstyd / eller Rettighed ut L. L. B. 14. v. 2.

Leding):

Leding): En etthue som gemeentlig udgifsis; i Freds eller Feide Tid til Rigens Defension, dog i Freds Tid paa en anden Maaner/ oc med en anden Straff om forsømmis/ ut L. L. B. 1. v. 22.

Oc i Feide Tid/ paa en anden Maaner oc med en anden Peen om Forsømmis/ ut V. B. 6. & 7 v. 1 & sequentibus

Leding & Ledings Fjerd idem quod i Danmark eller iden Indiske Low/ Leding/ Ac hinc **Ledingsfald**): Straff for Ledings Forsømmis/ ut V. B. 6. & 7 v. 1 & sequentibus, Et hinc **Ledingsgiord & Ledingsfred**/ ut M. B. 16. & vide Gierd.

Ledingsfald / Ledingsfjerd / Ledingsfred & Ledingsgreed pete Leding & Greed supra.

Leje tagis proprie i Norge for Kener/ ut leje aff Penge/ Leje aff Huus/ eller Huusleje/ ac hinc cognato quodam sensu Husmandsleje.

Lejemaal & Lejeland): Saa storen Plads som mand hafver i Leje ut L. L. B. 50. v. 2. ac pete her tm inter Danica Gesse/ vel Gaard/ sning.

Lejemaal): Biorovlig Samleje/ Ac hinc **Lejeride**): Høder der for.

Lejendina): Landboe/ eller Landbonde/ sive Noogens Bonde der Lejer/ boendis paa hans Grund ut L. L. B. 1. v. 7.

Liggebage / Jindisick i Lowen / oc dog brugeligt i Rieb oc Sal): Hoorleng fremmede Skibe maa lige paa Havn/ for end dei gemeen maa ligbe med alle/ oc ellers gemeentlig først med Borgerstab.

Liffs Bress / Danicè & Norvegicè Bepresning paa Liffs Tid/ & sic Lifs Straff/ 26.

Lifvund pete Remaal atq; Vest oc Maal/ ut udi K. B. cap. 29. v. 1. & seq.

Leismænd i Norge/ forstaas proprie oc Jesnligst om Bond,

Bonde Lensmand ut T: F: B: 3, v. 9, T: F: B: 9, v. 4. L: L: B: 22.
v. 2.

Lofteran /): Den Ran som nogenledis stær med eens Bil-
ge / L: L: B: 30: v. 4.

Lougstalle Mænd / pro Boesaste / oc Blougforvunden /
sampt u-bernytede.

Lougfeld): som forvunden.

Lougsestle) Beslag ut K: B: 3: v. 7. Ac Pete Oversett-
telse.

Lougmaal): Norvegicé Vide eller Straff / ut at legge
Lougmaal mellom tvende / der er foreniget / hvad skal haffve for-
bruc / om opbryder iowlig Foræning & pete oclam Laugmaal
suo sensu inter Danica.

Lougvern pete inter Danica & Lougvern.

Løeb Smør): Tre Pund Smør K: B: 29: v. 5: Echinc
Løeboland & Løebolse / som saamegit gaar aff. Ac Løeb pro
den Bærel eller Nessver / som Smørret ligger udi.

Løritter Eed /): Tre Mends Eed / ut Ty: B: 16: in titu-
lo. Alias Trilitter Eed.

M.

Mag) : Groger & hine Maagelaug): Svogerstab.

Maal) : Saguer i Eedstaf / ut jeg setter mit Maal
til G: B: / & hine Maaleffne) Varsage / oc Middel til
Trette / eller Tiltale / & Maalseyer) : Sagsøger.

x Maale Jord): Afhænde eller udsat i Vandt / paa viffe
Aars eller Aaremaals Tid / ut O: B: 10: v. 2: Enddog der findes
indsøret Maale-Jord / men er fortryet.

Maalekar pete Settinger Skiepper / Sold / etc. Echinc
Maalelander som oc sammesteds brugis til Korn Nordenfielde /
ut i Bergenhuus echin.

Maeter

TERMINI JURIDICI.

Mactebress): Guldmaets Bress/ Achinc Mactelges/ etc.
Mamateboel er nogen slags Landsskyld/ som findes icke.
 Loven men dog forsaais om it Boel eller Plads/ som is. Marc
 Smør gaar aff/ oc sammesteds gaar it Pund Smør der aff/
 oc sammesteds $1\frac{1}{2}$. effter Landsens leylighed/ saa at otte Mam-
 mate Boel skulle være it Mands Verck sammesteds. Utvide
 Mands Verck vel Guld Mands Verck.

Mandeminde per se intelligitur.

Mandhelge): propriè Mands eller Folckis Erholdelse
 ved Helbred oc Karsthed/ saa som frisoer Saaremaal oc Offers
 sald/ Achinc Mandhelge Baalken): den Daag som er æteret
 derom. Sampe betynder oc en Mands Oprejsning effter No-
 derselbighed/ ut M:B. 10. v. 5. Alias Mandhelge vel potius
 Mandheld/ bemerker oc idem qvod Ambod i den Jydské Low/
 Ac inde at tage en sin Mandheld fra.

Mandslet): Drab T: F: B. 8. in titulo.

Manddis verre & halffrettismand fermeidem. utvide
 A. B. 3. v. ultimo, & vide halffrettis Mand.

Mandeboed / vel Mandsboed er gemeenlig 32. Rixdaler /
 i Norge live 8. Marc Guld/ ut pete Marc Guld.

Mandte Pene / forsaas aff somme 3. Ralffskind ut paa Aug-
 de siden/ oc sammesteds anderledis.

Mandtal ut paa Folck i Vdnesn & hinc Mandtals Register/
 Ac pete Antalsregning.

Marcboel): Otte Dridsboel/ det er toer Huder eller is
 Skippund Tunge/ Ac pete Dri & Dridsboel.

Marcføer / ut om Dvæg der er ferdig til at gaa ude
 paa Marken/ K. B. 15. v. 4. Ac pete cognota Hestføer / ac
 Vindisføer / etc. Tum & inter Danica pete oppositum ali-
 quo modo Dttelbit.

Marckegaard): Marckstils Gierde ut pete L. L. B. 58. v. 6.

Marck Guld / eller Guld: erfahres aff gammel Nor-
ste Bressve / at forstaas om en Rosenobel / eller des Verd / oc
8. Marck Guld / er en Mandboed / men i Danmark skal en Marck
Guld være 16. Rysdaler eller en Loddemarck Søff / ut etiam pete
inter Danica M. Guld er lodde Marck Søff.

Marcke Jld): Stoff Jld L. L. B. 25. v. 4.

Mæle / ut Mæle Korn / der aff gaar gemeentlig thi Mæler
paa en Tønde / oc skal retis efter Tønden efter hvert Bygdes
laugs Maner / ut K. B. 29. v. 3. Et hinc Mælaug vel Mæ-
lings laug / som gjør 9. M. Smør / 4. Mælaugs laug en
halff løb / ac $\frac{1}{2}$. Mælaugs laug Erdter). En halff løb Erds-
ter.

Mæste Mand): Den der eyer meest i nogen Gaard L. L.
B. 1 v. 9.

Misshæd sigis der om naar Mand oc Qvinde døer fra hver-
andre Barnløse.

Misshært): Imodgiort Et hinc Missholden / oc Tum
& pro Misshandlet.

Modvern): Modstand med Mact ut K. B. 3. v. 9.

Moespilde): Møes Krenkelse / ut M. B. 25. v. 5. & 6.

Moen Aas pete Bindstæder.

Muder): Di Gasper mand truer sig til ved Muden /): ved
Surseend / oc andre saadanne Miner / ut Ting. B. 3. v. 23. Ac
hinc at Mude): at soerte eller giøre sig vred for intet.

Muld Aar): Det Aar en Qvinde beholder uden Tæge /
eller Riendelse / efter Husbondens Død / dog det findis icke i sown /
oc hører nu proprie tilsamvænds Qvinde / Preste Qvinde /
sampt deris lige.

Mumo

Mumme Sag): Den Sag mand mumler eller ymler om i løn/ at være nogen Stedstilbragen/ Ac pete Dmmel.

Mundheffd & Mundheld idem.

N.

Nagelfast): Des som er naglet oc spigret/ ut L. L. B. 9. v. 10.

Næffinde Mænd) Nefninge/ ut Ling. B. 2. v. 1.

Nehr skuld) Nehr beslectet pete Skyldskab.

Nidingsverck): Nodemaals Gierning ut M. B. 2. v. 2. & seq.

Noen: Efter Middag saa som Midastensid i Norge.

Notung vide Remal.

Nodverge). En andens Bestadelse i det mand vil verge sig egie lif/ oc icke anderledis kand befries/ ut M. B. 1. v. 2.

Nøst): Skibshuus/ ut V. B. 2. v. 9.

Nybolen): Nyegift/ Nyes Nedersee Et hinc Nyplending/ Nykommer/ &c.

Nyplending / eller Nykommer pete Nybolen.

O & D.

Odel & Odelsgoeds): Jordgoeds som er arfvet / oc icke liget / dog undertiden kand sigis om Ridsbegods / nemlig det Hest er falden paa / eller er kommen hen i trediedel / wpaakiert oc wainvundet igien / eller er gifven lige Odelimod/ ut O. B. 1. v. 1. & seq.

Odels Baalcken Den Baagi løwen der handler om Odels gods / oc er den fiirde Baag i den Norste løw / ut pete titulum ejusdem libri.

f h

Odels

Odelsbaaren): Føed til Odal at nye / endien ved Arff eller Indløfning / ut pete O. B. 5. v. 1. & seq.

Otte Ortuger oc tretten **Marck Sølf** / regnis nu for 7. Rixdaler gemeenlig / eller $1\frac{1}{2}$. Rixdaler / ringer som mæfeds ut om 8. Ortuger oc tretten **Marck** pete Lings. B. 3. v. 12. cap. 5. v. 2. & 4. M. B. 1. v. 4. & V. F. B. 13. v. 1. & 5. &c. Thi Tretten **Marck Sølf** er halffhyffvende Rixdaler : Oc 8. Ortuger / om skulle forftaas om gammel Ortuger / hvor aff regnis hve for $1\frac{1}{2}$. Skilling. ut infra faa er di 8. Ortuger $\frac{1}{2}$. Rixort / oc bliffver da Summen ut supra, men synes at være vedtagit / oc skal regnis for 7. Rixdaler ut etiam supra.

Ombudsmand): Befalingsmand / M. B. 6. v. 10. oc fand dog tagis baade for Befalingsmand / oc for Foget / sampt for en Bonde Lensmand / etc.

Orefald): Stunde Tabelse / eller Tide Forsømmelse / Alias pro lige Fald i Gaffnebrudelse / five Orefald.

Oprømmelse five Opryddelse): Leddiggiørelse / vel Ryddeliggiørelse ut L. L. B. cap. 44. v. 15.

Odeggaard / idem quod Boel eller Tørp i Danmark / five Rydnings Boel / ut L. L. B. 51. v. 1. & seq.

— **Ogt** pete Noen.

Ommel): Hemmelig Tale om nogen Sag eller Bedriff / som mand kvalier om offver / at lade sig forlyde med / eller vaandis ved at tale om / ut pete Vaand / & Vaandesag inter Daniæ, Ac Mummefag & brygde Fløtmaal inter Norvegica.

— **Ore Sølf** forftaas nu i Norge (indeil videre Anordning) gemeenlig om fire Skilling Danske. Ut T. B. 3. v. 9.

— **Orißboel** / betynder gemeenlig (dog icke allesteds) En fiende Part aff en Hud / eller en halff Hjerding Skyld / som er Otende Part aff it Skippund Lunge / oc sammesteds meere / Ac

hinc

hinc **Drugboel**): Tre **Drifboel** / men Tre Norden Fjelds bety-
der den Jord / som et Dismmer Pund Smør gaar aff / eller to
Pund Fisk som gaar lige imod hver andre.

Drug Penge): To hyde, Danst. Men en gammel
Drug): halffanden Skilling.

Drugland / idem qvod **Drifboel** licet **Pendinge-Land**
idem qvod **Pendingsboel**.

P.

Artelsøfgoeds) Det som ingen haffver Laad udi.
Pendings Boel & Pendinge Laan / som en
Pending gaar aff / oc ic **Drifboel** Søndensfjelds / giør
12. Penningeboel / oc naar en Tre saa som Nordenfjelds regnis
for 1. Pund Smør / eller i Penge for 2. Ricksmarek / ut olim,
eller 2. Pund Fisk for 2. Ricksmarek ut supra. Da beløber
i Penge 4. Skilling Danst eller en Tre Sølf / som en Tre
Sølf nuregnis for / men tilforn idon for 2. Skilling.

Prouff): Vidnißbyrd & hinc **Proffgild** vel **Profføer** / den
der maa proffve / ut 15. Aar gammel i Norge / oc den der icke er
berettiget eller Lougforvunden / oc profffieret /): stieret paa **Proff**
oc **Vidnißbyrd** / ut Ling. B. 4. v. 3. Ac **Proffbreff**): **Vidniß**
byrds Breff / Ac **Proffve** / at vidne.

Puse Xæ / Sindis icke i den Nerste Low / men i den Nor-
ste Kircke Ord. naah / oc er en Betalning til Præsten / for hand Dick
Soldt sammen.

Pust): Nespehug. M. B. 16. v. 3. Ac pete **Black**.

Q.

Overlelse / pete **Overfættelse**.

Overn): Mølle & hinc **Overnebrug** / æ.

f 11j

Overn

Oversettelse): Beslag ut K. B. 3. v. 7. ut & hine **Overs**
 stand pro sequestro, eller **Oversleije** / som de gamle ligger udi
 Lethargus. Ac vide **Loufseise**.

Ovise): Goldi Danmark & ad **Ovise**): At møge / ut om
 Ager. Alias **Ovise** kaldis sommesieds i Norge **Grinder** / ut pete
Grinder

Ovittelse & **Ovittanz** idem, men **Ovittle**): Sengelses
 de / saa kaldet paa Augdeside.

Ovitzel): Ettegreen / Blodstreng / eller Arffvelinie / ut
 O. B. 2. v. 19.

R.

Raadgiffver pete **Raad Raad** inter Danica.

Raadsmand Norvegicè **Baardsfogel** / Et hine
Raads Ovinde): Faderburds **Ovinde** / Ac pete **Forredsel**.

Ran): Ligesom i Danmark / Tag med **Bevalt** / ut L. B.
 14. v. 7. & 8. Echinc **Ransmand** / ic.

Remaal Erenslags **Beet** paa Lands gilde / oc gaar fire paa
 et Lippund / mens aff den **Beet** som kaldis **Notung** / gaar fire paa
 en **Remaal**.

Remmeglerde / Som er giort med **Remmer** eller smale **Fie**
 ler aff **Træ** / ut L. B. 27. v. 6.

X **Rendestaff**): **Støff** i **Gierde** / Et sic **Endestaff** / &
Handstaff / pro **Endestaff** / eller **Pøle** / som faar ved **Enden** aff
 indpelt **Endom**.

Reene / pete **Reent** oc **Reent**.

Reeleder eller **Reledelse**): **Undervise** eller **Undervise**
 ning.

Riffve **Domme** vel at **Riffe** dennom / sive ac **Ritte** nogen
Domme / prisco modo Norvegico pro At **giffe** **Laff** paa den
 nom / **dadle** eller **vrage** dennom ut Ling. B. 6. v. 1. & seq. **Rijf**

Risblit): Enkiden Buck / qvaliden der bider Riis.

Roerleding & Roeretold terme idem.

Roskøb / eller Rugkøb): For en lidelig eller ringe Priis /
ut O. B. 4. v. 9.

Rogstue): Di Stuer som Bønderne hafver Rogstue
udi / Alias pro Bondegårdti Danmark.

Rugved vide Braader.

Rumpe Taft): Hestens Rumpe saa viis som Riis eller
Rumpereder / ut om Affhuggis / 2. ut L. L. B. 35. v. 8. Ac pete
Fierfelling.

Ryddelig pete Oprømme.

Ryddningsmænd & Ryddningsboel / live Ryddnings
Land / ac Ryddnings Ret / pete Ryddgaard & Ryddgaards Mænd /
ut L. L. B. 51 & c. v. ultimo, &c.

Ryg Aas / pete Vindstæder.

Ryggedomme eller contracter pro at igienkalde eller selde.
Et hinc Ryggelig Et Bryggelig Etiam Danicè.

Ryg Spendsel): Dagshede paa en Hest / licet Horns
spendsel / er it Middel at sette Seiglet paa Sundmørste / haade
frem eller tilbage med.

S.

Saaegterd): Sees Affoer.

Saaemaal): Saargisrelse eller Bestadelse / til
Blods / ut Ling. B. 5. v. 2. & 3.

Saaemaals Boed): Boed for Saargisrelse / eller for
Bestadelse til Blods / Pete Blodvide inter Danica Ac M. B. 17,
18. 19 v. 1. & seq.

Saatte): tilsat eller nedsat til Vends paa en vis Stæd til
at

at giøre eller slutte nogen Forhandling / oc sampt tagis pro fore
ligte / ut Ting. B. 3. v. 3. Et hinc Velfaate): Velforligte. vel
osper censu commendis Geslebud eller andensteds.

Sagesald): Bøder til Kongen for Mishandling ut Ty.
B. 4. v. 10. Alias Kongset ut supra.

Sagemaref pro 10. s. Danke/ priscomodo.

Sagerør idem quod Sagesald.

Saget): Skyldig & contra usaget): u-skyldig / Mens
Sagetand octagis for beskyle.

Sageløes vel Sagisløes / det er oc w-skyldig / ut M. B. 2.
v. 9. M. B. 15. v. 3. contra Sagesbunden eller Sagit ut supra.

+ Sagsøger & Sagsvolder idem.

Sal & Sallemaal pete Risp oc Sal.

Saledag): Betalningsdag ut Ting. B. 6. v. 4.

Sambaarne): Tvillinger / eller begge sød aff en Fader
oc Moder / thi det oc saaledis kand forstaas.

Sambond): Samtykke med Hænders Sammenliggelse.

Samehere): Medehere.

Samfødde): Beslektet til Føderne / utvide A. B. 7.
Section 2, 3, 4. & seq. Ac vide sammødde.

Samfrender): Frender som kand høre begge tvistige
Partier til / sed hoc potius ad Danica vocabula referendum.

Samhermit): Eens Vidnende / eller med lige Mundheld
bekiende / Hujus oppositum thvehermit.

Samfund): Samling til at giøre Skade ut L. L. B. 50.
v. 8.

Samlehe vide Samseede.

Sammødde): de der ere Beslektet / sammen / til Møddere
ne / ut A. B. 7. i den 5. Arff & seq.

Sam

Samsaght): Tillsammen skyldige i nogen Ting/ sampt oc
landforssaais om tilsammen bestykt.

Samsæde): paa Sæde sammen/ eller Sammensiddelse/
dog land samlede oc saa sigis om den Ting/ mand leyer eller fester til
sammen.

Samsættende & Sultsættende idem.

Sandkeproff): Proff mand opleder her oc der/ oc icke
findis toe/ aff paa et Stæd/ som haffver seet eller høret det udi proff
ver.

Sandsaght): Sandskyldig.

Sægt vide Sagesald & Voed quod idem. Echincetiam
Kongsægt.

Sætermære): Sætermære ut V.B. 14. v. 8.

Semmie): Contract, Offverenskommelse/ Forligelse.

Semmiteroff): Bøder til Kongl. Mayt. for mand icke
vil holde Semmie/ oc dog siden skal holde/ ut Ling. B. 8. v. 3. 4.
& seq.

Sengeroff): Bøder til Effterleffvæste for hendis Mand
Berøffvelse/ saa som aff Sengen fra hinde/ som blant gemeen Bøld
er 8. Rixdaler/ ut M. B. 11. v. 1 & sequentibus

Sæt Fred): Den Fred som nogen self lyser oc søge sin
Ret med/ M. B. 2. v. 3. Sampter den Fred som Offrigheden
haffver paabøden/ ut Julefred/ Tingsfred/ Kirkefred/ 26. Ut
pete M. B. 16. v. 1. & seq. Ac om Fred for Steffnemaal paa visse
Tider pete Ling B. 5 v. 1. & seq. Ac Ling. B. 9. v. 1. & seq.
ut om Ansfred.

Sætt): Sommerbeed Ac hinc Sættboel/ Sættstø,
el/ Sættstøe/ Sættstød/ 26. Ut L. L. B. 38. in titulo v. 1. &
seq.

Ser Uger pete tre gange ser.

Signelse tagis potissimum in malam partem, ut ont
den der stier off Trolbold / & hinc signe Bvinde / Ac Prim
signelse.

Slutner All quasi Begravelse All Jordum holdt / for
om nogen Vaartegn / eller Giendferd skulle komme fra di Døde /
oc blifve seet / til at vide hvad de ville begiære eller hvad deris For
vander skulle vederfari / findis dog icke i Loven / men heller i den
Norske Ordinanc.

Skaar Fist): Forerings Fist / hos Landstyd / til Lands
drot / eller Forget / som Fisten veyer / eller Bdskrifter / i Lands
styd Bogen at være betald.

Skadegæld): Bedderlaug for Skade / ut L. L. B. 19. v. 3.
Odet samme sampt brugeligt i Danmark.

Sklaa / Er det Bindue eller Hul paa Taget / som Bønder
bruger i Norge paa deris Røggjoffne, Alias Lyre.

Skaar kaldis ellers di Træer / som Bønderne henger deris
Fist paa at tørris.

Skibsbredning & Skibsudredning idem, ut V. B. 12.
v. 12.

Skjelgletten): Eetføed.

Skjelnt): Markeskiel oc andre Skielomisse eller Decisions
imellom tvistige Parter.

Skjendervlg): Bestemmelse eller Skade / som nogen saar
i Smug eller Skul.

Skjerbaad): Di Baader eller Jager / som mand far is
mellom Skierrenemed / helst til Landværn / ut pete Landverne
Skib.

Skindling pete Skind.

Skinds

TERMINI JURIDICI.

44

Skinds Landstyd / pro Ralstind gemeentlig / Et hinc
Skindling /): Fierdeparten aff et Skind / Achinc Skindvahre /
 Vildvahre.

Skloenings Dre / Det er / hvad mand gifver offver
 rette Risp / naar Guds Rispis / live Ofvergifte saa som Guds
 Sum i Danmark / dog det gifvis ickun offver rette Mandebø
 der.

Skippund Tunge /): It Skippund aff tung. Vahre / ut
 Korn / Valt / Weel / Men om Fisk oc. Huder som er lettere sigis
 det ick.

Stoffstade pete Juldrettis & Halsfrettis Stade.

Skorte pro at fattis eller formindstis.

Skudboge /): Laarit aff it. Dyr som skudis / oc det beholder
 hand undertiden som skød / ut L. B. cap. B. 57. v. 2.

Skudsmaal ferme idem quod Sognevinde i Danmark
 eller Tingvinde om eens forhøllende / & pro Forstydsel / ut at gis
 re Skudsmaal / 2c.

Skudsfehd /): Forrenstass / idem Danicè, ut Eet vel
 Eet / ut pete Formalia.

Skuld pro Brøde oc Forseelser / & Laugestuld / cum &
 pro Rettighed affnogen Gaard / eller Grund / Achinc Jordstuld
 eller Landstuld / cum & hinc hvad Gaarden stulder / ut pete
 Landstuld.

Skuldstab / alias er Slectstab / Et hinc Skuldinge /
 Slectinge / & Skuldebaand /): Arffvelnis / men Skuldener er
 Gieldener.

Slectstab & Slectlaug pete Skuldstab quod idem. Ac
 hinc Slectboed & Frendeboed / live Etti boed.

Soelglad pete Soelmerck inter Danica Ac pete L. L. B
 3. v. 6. & seq. g ii Sold.

Sold / Regnis saaledis at sommesteds gaar tre Sold paa to: Lønder/ oc sommesteds anderledis.

Soeren Skriffoer) : Tingkriffoer ut Ting. B. 4. v. 3.

Sommermaal) : Sommeren s Begyndelse / som regnis for den 14. Aprlis. & hinc første Sommer Nat / som er Natten til den 14. Aprills.

Sontag pete Affsoning vel Afftingning / Alias at Sog neer at lede med Dreg eller andre Middell / effter den som er bleff ven til Sog / eller effter Goeds.

Sogne pete Laugsøgne / & hinc Søgne dage) : u-hellige Dage / eller Arbeids Dage.

Sogning) : Tiltale / Dele / ut Ting. B. 4. v. 24. Ac Søgne maali dem.

Søstrung Barn) : Faderlyffers Barne Barn / ut A. B. 7. i den 11. Arff.

Spand Smør / Regnis sommesteds i Norge for 1½. Pund oc sommesteds for 11. Pund sex Mark Syndensfelds. Men Nordensfelds regnis it Spand Smør for tre Pund eller en Løb / sønderlig i Trundhiems Lehn / eller for 1½. Pund Smør / oc tre Boger Weel qvod idem est.

Staater vel Staader & Staadergang pete Almns Mand.

Starff) : Belønning for Syning / ut pete Syning / & Statfving.

Steen der reent Eendom) : Den Eendom som med Steen oc Stabel / sampt med Keener / det er surer (ut i Ager) er atskild.

Steffnemaal & Steffning ferme idem, se pro Steffnings udsøer med Ketten.

Steff

Stoffver pete Gaardstoffver / Erhinc Gaardstoffver som
fettis imellom Gierder / & Kornstoffver / der Korn fettis paa
til at forris og igiennembleffis / som brugeligt er i Norge / Ac pete
Gaardfang.

Stoel pete setter five setter Stoel.

Styl pete Tyffve & Tyffveri / quod idem, Ac hinc staals
ne Raaster / 26.

Swagerlaug & Swagerstaff pete Maagelaug ex
Maagelab.

Snffelmænd) : Besillingsmænd / ut implicite i V. B. 1.
v. 7. & seq. Ac explicite iden Norske Hirdskraasæpius.

Snining eller Fierhold for Fletsering) : Forsum og B-
mage for Fletserings Ophold.

Sniningsmand) : Fletserings / forsynsmænd eller Bet-
83

T.

Tage / Er baade den første Bygsel og den tredje / & hinc
Tageleser /) : Læs ved sin Gaard

Tageboed) : den Sege mand udgiffver for Tages
eller Bygsels Forsømmelse L. L. B. 15. v. 2. Sampt er og vel den
Boed som udgiffvis for Tag / hvor om i K. B. 1. v. 3. & seq.

Tage Tysdag vel Tocktysdag) : Den Tysdag som ind-
falder 14. Dage efter Paaske Tysdag / ut Ling. B. 9. v. 3.

Tegn) : Bøder / som mand gifver til et Tegn / at mand
icke haaffver giore Drab forridelig / men maa komme til Fred /
sampt land forsaages om det Bress / paa Fred som kaldis Landes
viff / ac vide Tegnigield. Som og Cain bleff gifven it Tes-
gen / at ingen maatte slaas hannem ihjel for hans Broders Abels-
8 iij

27

Tinglyst): Til Ting oplyst/ eller forkynde ut supra.
Tlund vide Tienige Tiund.

Tocke/ Skifte/ eller paa Tocke): det som vaar ickon til en Tid.

Tocke Tijdsdag/ pette Tage Tijdsdag/

Tofftegold): Bøder for Guehr der fattis hos hver Toffte paa Langskibe/ ut implicite Ex V. B. II. & 12. cap. v. 1. & seq.

Told pro ald slags Kettighed ferme olim der gaffvis til Konningene oc paalagdis Almuen/ aff ny/ oc ick i Lowen tilforn formeldis/ ut V. B. 1. v. 6.

Tombt idem qvod Toffte ut Husetost/ &c. Et hinc Arsbetomt/ &c.

Tomt & Gods): Falden til Arfs.

Torffvolle vel Torffvelle faldis de Træer som Taget tilføis mid paaet Huus/ langs efter L. L. B. 2. v. 1. Ac pette Windstæder.

Top oc Tauff/ ut paa Skibe sed aliud hoc in lege Gymbrica.

Topmaal & Strugmaal correlativa. & per se se intelliguntur.

Tønderland): saamegit Jord/ som en Tønde Sæd land saais udi.

Treding): Tredie Parten udi en Ting/ eller Gaard & hinc Tredingsmand & Tiedingsmand.

Tredie Aars Tage er den Kettighed som Kongl. Mayt oc alle Landdrotter der ere Byafelmænd i Norge paa deris Goeds/ at deris Leilendinger maa tage deris Gaarder igien/ hver tredie Aar/ saaledis/ at di skal gifte hver tredie Aar/ en Ricks

Ricksdaler i Husbondshold / aff hvert Skippund / Elyd aff hver
Løb Smør / oc aff hver toe Huder ut L. L. B. 1 v. 10.

Tre gang sex Dger er Løngdage i Norge / ut Ting. B. 6.
v. 4. & f. q. Ac cap. 8. v. 4. & seq.

Tre Lod Solff steed / Regnedis for dum moed en Ros.

Tynllen idem quod Troidom Fortroldelse / eller Forgis-
relse / Ac pete Galder & Gan.

Tvehermit): Den som en gang hafver bekient et oc en and-
den gang et andet / tvert imod hin anden oc vorder derfor Vgild
gemeentlig / Et hujus oppositum Samhermit.

Tynit & Tynsverj idem, Ac hinc Tynve Baalefen):
Den Baag som sædelis handler om Tynsverj oc er den 8. oc sidste
Dogi Loven / ut pete ritualum ejusdem.

Tyldter Eed): Solff Mands Eed / ut Tynff. B. 14. v. 1.

W.

Wabenting & Waabenhold sub intelligitur, / B.
12. v. 1. & seq. Et hinc Waabenvide / for Waaben
mande ick holder til Reede / eller tilshylidise.

Wamaget eller Wbreid / Wpaatale / Wbreidet / pete
Amagelse.

Wandersføre Wehr quasi Wvandersført eller Wført):
Det Wehr mand ick land vandre udi / ut Storm eller Wwehr /
Et de hoc L. L. B. 50. v. 1.

Wanefuldt Dvæg / Quasi wanartig Dvæg / dog bær at
heede Wwanefuldt / der ingen for Wvane land holde inde aff Agger
eller Eng / ut L. L. B. 31. v. 1.

Warde vel Warden live Wahre / er ic Waal eller op-
reiste Træer / som udviser Fiender at være for Haanden / naar de
ansickis oc nedkastis / eller støttis (som er Steene) v. d. Sigkants
ten. Ut pete Witte. War,

Wardehuse): Wachuse / ut V. B. 4. Ac hinc & Warded.

Wardemænd): Vectere. Hidsfied Wordhuse.

Whodemaal kaldis den Forsælse / som icke med Penge eller Gods land bødís / V. B. 16. v. 1 & seq. Ac M. B. 2. v. 1 & seq. implicite. I den Jydske Low kaldis den Orbottemaal. Alias. Nidingsverck.

Wofar Baalsken pete Landperne Baalsken.

Wofehrd & wofeerd Koe): Den som gifvis Præsten for-
dum for Begrævelse.

Wgild & wdhuse pete Indgielb & Indhuse.

Wdmarek): Hvad der ligger uden Gierdis / pete wdraft /
Et hujus oppositum Indmarek.

Wdneffnd & Wdstriffvelse idem, ut V. B. 1. in titulo,
Samptagis / pro dewdneffnde eller udtreffne.

Wdrast): Wdmarek eller vittløsteg Fædrift / eller Wdlob
til Hug oc Havn heldst uden Gierdis.

Wdleger): Fædløs M. B. 6. in titulo, & v. 1.

Wect oc Maal pete K. B. 29. cap. v. 1 & seq.

Wedderkiende eller Wedderraabe): Igientalde / ac pro
Igientkiende.

Weddermaas Tale): Modsigelse.

Wedteet): Almindelig vedtagen Vijs.

Wedvarder): Baal som skal antendis i Geide Tid / ut
V. B. 1. v. 1. Ac pete Warde & Vette.

Wejebrud): Den Seet mand udgifver for Wejens Forsals-
delse L. L. B. 42. v. 2. Ac vide Bogrede.

Wejeroff): Wejeran / Ac pro den Seet som mand udgif-
ver for hvis Skade der sker paa Alsar Weje / ut L. L. B. 40. v. 8.

Sicut;

Sicuti Sengeroff for det Røfver som i Sengen Steer / ut pete præcedentia in S.

— **Wert**): En De som ligger lange i Hafuet / og got Zisteri er hore ut Wdvehr / Sørrver Hennings Vehr / zc.

— **Wet** / ut **Wet Meel**): Sex Waager Meel / ac pete Wogh.

Wette idem quod W. dwahrder / Wetter / eller Steenrøfse / Et hinc Wette Jld / som oc forstaas om den Jld mand seer i Høye. Alias pete Warde & Wardehus.

Wformelse): Ofsersaldelse aff nogen med Ord eller Hug / ut M. B. 16. & 18. De synderlig udi eens eget Huus / ut ibidem.

Wglernings Mand): Misdedder som haffver forvirket sit Lij / M. B. 2. v. 23.

Wigglusning): Drabs Aabenbarelse i Wiig): privatim ac debite efter Loven / sørend mand reysse tre Gaarde forbi M. B. 10. v. 1. & ac seq.

Widnissføer): Den der for Alders Skyld vel maa vidne / oc ey er berøvet & hinc vel cognatum vindisfast. Et Widnells / zc. Atq; pete Proff.

Windstæder): De Stæle som Gasse paa Huset fløedis med / oefstis i Aasen / ut paa Wden Aas vel Kyg Aas / zc.

Winternatten): Den 14. Octob. Sicut Sommer natten den 12. April. ut vide Sommer nat vel Sommermaale.

— **Wifore**): En slage smaatold eller ringe Rættighed / som Kongl Mayh. paa somme Stæder følger i Norge / helst Søndensfjelds, ut Landsleje B. 1 v. 13. De siunis at hafve sit Nafn aff visitando, eller aff / ad udbise nogie / ut hvad hwer Mand skal bruge / zc. Sicut Landvisi om det som skal opvise aldmindeliger Landet / ut de hoc suo loco

Wmar

Wmage): Wmyndig eller den Berge er undergifven/ eller
 ler behosver/ sampt forfaas om bedagede oc udlisvete Jock. Ut
 A. B. 14. 15. 16. & seq.

Underførlsel): Sagens Afvergelse/ formedelt Eed alias
 Lougvern.

Bogh Jist / uten Bog Jist): 3. Bismar Pund Jist/ ut
 K. B. 29. v 16.

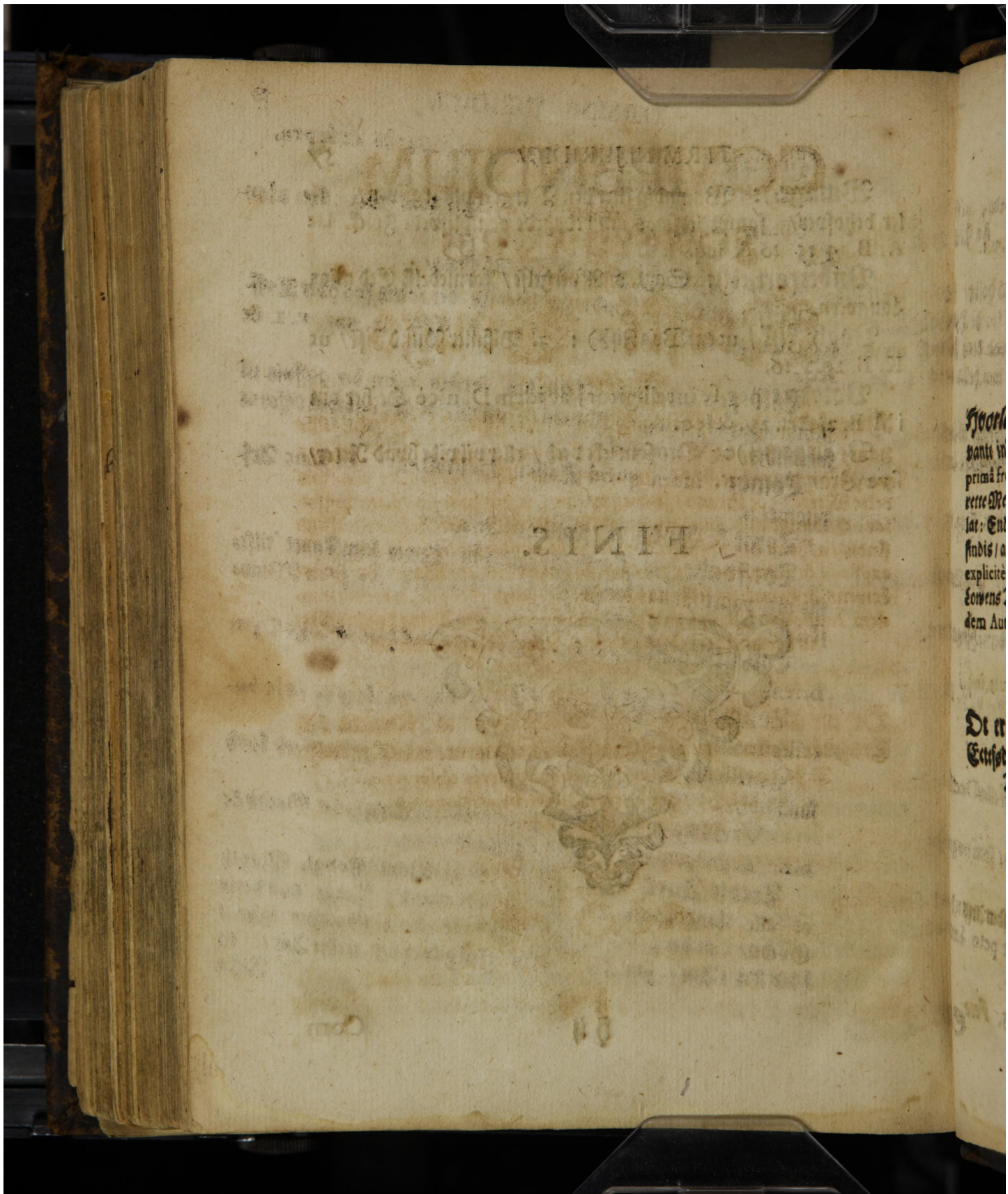
Boldtect per se intelligitur, ac idem Danicè Oc her om
 i M. B. 2. Art. 29. & seq.

Drangviff): Den som icke veed / eller vil vide hvad Ret er/
 sine Drangvuren/ 26.

FINIS.

COMPENDIUM

Eller

FORRETNING

Offver den

Norske Lovs

Arffvetal /

Hvorledis hver Af døds Eftterlevende Blodsforvante indtræder i Arff *ex ordine* efter hver andre / oc hvorledis det primâ fronte fand begribis / hvilcken nest er / efter det Norske Arffvetals rette Meening oc Grund / som jeg meener / oc dog hver sin Menning skal: End dog denne diversitet herudi in collatione med Arffvetallet fand findis / at hvad der er indført *implicitè & conjunctim*, det findis her udi *explicitè & distinctim*. De at herudi nogen Leed ere tilføgt / som synist Lovens Arffvetal i sig self / at være forgiet / Atter recognosceret per eundem Authorem J. B. ope altissimi, oc emendoret. De Alting dog indstillet til dennem der bedre forstaa ut supra, oc haffver derudi at determinere oc icke jeg.

De ere alle efttersølgende Successioner at forstaa om Eftersødte Arffvinger / oc aff Efte Forældre baarne / indtil den eluffte Arffs clausulam, & considerationes plures observandas in margine juxta quam libet successionem, ut res eo sit clarior.

h iii

Første

Første Arff.

1. 1. Det første Seed
& siculq; de sequen
tibus, ut A. B. 7. v. 1.

Børn arffver Forælder /
dre / oc Børne Børn
Oldesædrenslige med
dennem.

2. 2. A. B. 7. v. 82. & 29.

pete infra i den an-
den Arff diversita-
tem, I loven i sig
self / om Moders Arff
imod Faderens.

Fader arffver Barn /
Som dør Barneless
om end hafter End-
stende / oc om end haf-
ver arffvet sin Moder /
dog at Secundū quid.]

3. 3. A. B. 9. v. 19. impli
cite.

Farsfader arffver Bar-
nebarn for Søstinde /
men icke for Børn / om
samlige Barnebarn haf-
ver Børn efter sig.

Den anden Arff.

4. 4. I den anden Arff
v. 1. & 2.

Guldsøstinde / eller
Samsedde Arffver
hver andre.

5. Pete

Pete supra Faders
 de Farfaders Arffve
 Reti den først. Arff
 & confer med Mo-
 ders.

5. 2. v.
 Moder arfver Børn/
 der baadedøer Barn-
 løs oc Sødskindløs/
 oc ellers icke: De dog
 vel det Barn/ der haf-
 ver arffvet sin Fader/
 men alleene det Løs-
 ore.

v. 4. de A. B. 7. v. 28

5.

6.

Morfader oc Farmø-
 der tillige arfver Bør-
 neborn/ der døer Barn-
 løs oc Sødskindløs.)

v. 6.

6.

7.

Mormoder Arffver
 daterbarn Sødskend-
 løs oc Barneløs.

v. 6.

7.

Den Tredie Arff.

N.B I denne Arff/
 arfve Samfedde oc
 Sammødde Elect-
 ringe til den Døde
 tillsammans / dog icke
 lige nær besleete til hannem.

8.
 Dendodis Farbroder
 oc Broder/ søn Sam-
 fedde/ oc Broder Sam-
 mødde (Seil. tillsammans)
 arfve tillige.

v. 1.

8.

9. Om

9. Den Dødis Farsø.
 Her oc Broderdaatter
 Samfedde oc Søster
 Samnødde (Seil. til
 den døde) arfve tillige.

v. 5.

Den Fierde Arff.

Er at acte at her efter sin
 dis altid efter hver anden *al*
ternatim, først to Arffvins
 ger eller *Successionerpaa* Gæ
 derne / oc siden to paa Mø
 derne frem oc frem / & bac
 est *methodus in jure Nor*
vegico de hereditatibus
peculiaribus.

9.

10.

Den Dødis Mor.
 broder oc Søstersøn.
 Den Dødis Mor
 Her oc Søsterdaatter

v. 1.

Seil Sam
 fedde til han
 nem / hvises
 v. 2. lefvende Mor.
 Broder eller

Morsøster hafver hafi Fader sammen med hans Moder & sic mutatis
mutandis de sequentibus.

Den Femte Arff.

10.

N. B. Her er at acte
 at disse Personer kal
 dis i Lovgen i sig self

12. Den Dødis Far
 broder Sønnen.

v. 1.

ubi

ad
 12. (denne Arff) Broder-Sønner oc Broder-Døttre: Sødskende-Sønner oc Sødskende-Døttre respectu alternō. De at det er imod den forrige / sampe den efterfølgende or- den i Arffbetallet i det meeste / som ge- meenlig altid hafver sin respectu til den Døde / & non ad cōpetitoris interesse. De det der for heyr retter. Saa at her ad her i Arffbetallet nes- nis Broder-Sønner eller Broder-Døt- tere / hafver jeg kaldet dette cōpendio, Far- broder-Sønner / oc Farbroder-Døttre / & sic de reliquis; Thi oc de andre Perso- ner findis tilforn i den 3. oc 4. Arff. 3. tem under Sødsken- de-Børn forstaas jo Brødre-Børn / oc Sødskende-Børn; L

De der staar først & promiseuē oc siden staar Sødskend-Børn distinctē ubi forne: femte Arff / som siunis at være noget absurdum & tautologum uden synderlig Forclaring der-paa / som jeg ingen endnu hos Laugmændene hafver fundet ersare / som pro solido funde actis.

13. Den Dødis Far, broder-Døttre.
14. Den Dødis Far, søster-Sønner.
15. Den Dødis Far, søster-Døttre.
16. Den dødis Mor, broder-Sønner.
17. Den dødis Mor, broder-Døttre.
18. Den dødis Mor, søster-Sønner.
19. Den dødis Mor, søster Døttre.
20. Den dødis Et- leding oc lede for / om Son er til- den hand det sam- thet.
21. Den Dødis Frel- lefor Moder, self Eccesfode / cum reliquis.

v. 2.
 v. 3.
 Sc. Alle Samfedde til den Døde / v. 4.
 Ibidem subintelle
 tve.
 Ibidem implicite
 v. 5.
 A. B. 2. v. 2.
 A. B. 7. i den femte
 oc Arff v. 6.

11.
 12.
 13.
 14.
 15.

N. B. Saa

N.B. Saa at en oc tiuffe Leed gaar forbi for
 end Moder i Norge maa Arffue sit Grillebarn / oc
 tilmed er her hos at aete / at Lowen formelderudi
 A. B. 10. v. 15. at Moderne Grender bør at Arffue
 Grillebarn: Men dog icke at forstaa om de Grilles
 børn / hvis Fader mand er vis paa / hvem den haff
 ver været / som self haffver kiender sig ved Barne
 effentlig / oc icke andre / som allene saa haffver suspi
 cerit / At hand var Fader der til: Thi da gaar
 Fæderne Grender for Moderne / men effter des
 Grillebarn / som Faderen icke haffver self vedkiend /
 (oc der det bleff døbt) eller icke er kommen i Fæ
 ders Et effter Lowen (Sc. ved Lufning i Rign oc
 Kuld) tager næste Moderne Grender Arff us ibi
 dem.

Den siette Arff.

22.	[Den Dødis Far]	v. 1.
	[broder oc Brodersøn.]	Sc. Samme de eff
23.	[Den dødis Farsø.]	hannem.
	[Her oc Broderdaatter]	v. 2.

Den siende Arff.

24.	[Den Dødis Mor]	v. 1.
	[broder oc Søstersøn]	Sc. Samme de
25.	[Den Dødis Mor.]	til hannem.
	[Her oc Søsterdaatter.]	v. 2.

Den

Den ottende Arff.

Vel forte den 9. ratione ut inf. hos
den niende Arff.

Her er oesaa
Personerne dilec-
tere fra hver andre/
men perplexet Arff.
veraltet i Loven bogen i
sig self indført; De
iblandt andet deno-
minerit Sødskende-
Børnsaavelsom til-
forn i den semte Arf.
De hvad der i den
niende Arff staar omdennem der ere effter Søstrungebørn er forseeet (ni fal-
lor) Thi det er et Leed forlangt ude/ om Møsterbørns Børnebørn der skul-
le indledis til Arff: (hvilcke Søstrungsborns unge bemercker) oc tilmeder
Brodrungsborns unge/ eller der ere effter Brodrungsborn der udelat/ som
burde at staa først / om de andre der skulle have nogen locum.

Den niende Arff.

Vel forte den ottende saa som effter Arff.
tallit i Loven i sig self.

N.B. I bene Tasse oc
aphorismo ere Per-
sonerne nu adstilde
diluide, men i Lo-
wen i sig self perplexet
beblandet sammen i
den ottende Arff /
saa er forgiet Mor-
30. Den Dødis Far-
broders Sonne-
barn.
31. Den Dødis Far-
broders Daat-
terbarn.
32. Den

24. **oder's Sonnebørn**
 oc **Morbroders Døt**
 terbørn: oc probe-
 ris denne distinction
 25. **aff den femte Arff:**
 Thider gaar Far-
 broders Døttre i
 26. **Arff for Farsterson-**
 ner / Morbroders
 Døttre for Mors-
 27. **stersonner: Ergo et**
 amprocul dubioden
 Dødis Farbroders
 Døttrebørn / for den
 Dødis Farstesters
 Sonnebørn. Oc
 28. **den Dødis Mor-**
 broders Døttrebørn
 for de Morsstesters
 29. **Sonnebørn / som**
 her er introducerit.

32. **Den Dødis Far-**
stesters Sonne-
børn.
 33. **Den Dødis Far-**
stesters Daatter-
børn.
 34. **Den dødis Mor-**
broders Sonne-
børn.
 35. **Den dødis Mor-**
broders Daatter-
børn.
 36. **Den dødis Mor-**
stesters Sonne-
børn.
 37. **Den dødis Mor-**
stesters Daatter-
børn.

v. 2.
 Se. Samfædde til
 hannem.
 v. 3.
 N.B. Forgive
 i Arffbetæller

N.B. Her (ni fallor) burde oc disse efterfølgende
 Leed at indføres / efter den gammel Lovs Medfør / ut
 viden i den 12. Arff: Oc der samme Subintelli-
 geris aff den præter Lov / efterdi Arff gaar frem
 indtil sivende Mand / ut ibidem i den 11. Arff v. 9.

Den tiende Arff.

30. **Her taldis de ætter**
 saa som i den femte
 Arff) Brødersønner
 oc Søstersønner i
 Loven (se inter lese)

38. **Den Dødis Far-**
brodersøn.
 39. **Den Dødis Far-**
broders Daatter.

v. 1.
 Ibidem.

40. **Den**

som dog
 staais om
 Sonner oc
 der Døttre
 søster
 Morsstester
 Se. til den

Her indføres
 indis oc alle
 nerne distic-
 tionele
 er indføres
 Arff) oc den
 atfølgende
 derlighed an-
 Se. 5. & 6.
 de til Arff
 tomme effe-
 stendebørn
 v. 6 & 8.
 Sonne ef-
 terfølgende

som dog er at for-
staais om Farbroder
Sønner oc Farbro-
der Døttre / Mor-
søster Sønner oc
Morsøster Døttre.
Se. til den Døde.

40. Den dødis Far-
søster Søn.
41. Den dødis Far-
søster Daatter.
42. Den dødis Mor-
broder Sønner.
43. Den dødis Mor-
broders Døttre.
44. Den dødis Mor-
søsters Sønner.
45. Den dødis Mor-
søsters Døttre.

v. 3. Inclu-
sive.

Scil.
Sam-
medde
til den
Døde.

31.

32.

33.

Den elluffte Arff.

Her indibenne Tasse
findis oc alle Perso-
nerne distincte som
mestendelen confu-
er indføre i den 11.
Arff / oc vanskelig til
at forståa: I syn-
derlighed at først (v.
Se. 5. & 6. (indfør-
de til Arff som ere
komne efter Sød-
stendebarn oc siden
v. 6. & 8. de som ere
komne efter Sø-
sterbarn / end dog de

46. Den dødis Far-
broders Sønne-
barn.
47. Den dødis Far-
broders Daat-
terbarn.
48. Den dødis Far-
søster Sønnebarn.
49. Den dødis Far-
søsters Daatter-
barn.

v. 1.

Ibidem.

v. 4.

Ibidem.

Scil.
Sam-
medde
til den
Døde.

34.

35.

36.

37.

50. Den

38. eene tand forstaas
under det andet u.
supra.

50. Den dødis Mor-
broders Sønne-
barn.

Idelat.
i den el-
luste Arf.

51. Den dødis Mor-
broders Daatter-
barn.

52. Den dødis Mor-
søsters Sønne-
barn.

v. 7.

53. Den dødis Mor-
søsters Daatter-
barn.

Ibidem.

42. 54. Item der nest Bro-
ders Sønnebørn

43. 55. Den dødis Bro-
ders Datterbørn.

44. 56. Den dødis Sø-
sters Sønnebørn.

45. 57. Den dødis Sø-
sters Datterbørn.

mo
Samvde til
den Døde eller
med hannem.

De hvad siden for-
meldis om deris
Succession der ere
effter.

Søstrung Barn/synis oc forsee/saa som i den niende Arff/med
mindre det skulde være at forstaa om Gaderne Søstrungbarns
Børn/ oc da burde den tolfte Arff at være indført/ som i de
gamle

Samle Lovbøger findes; De endba Brodrings Barns Barn
 at staa for Søstrings Barns Barn; De til med de som skulle
 arffve / staa i denne arff i Lovbogen indført at skulle arffvis
 som stundis at være en stor Fausse i Træcken / dog ieg inted der
 om iudicerer, ut supra; Men alene min Observation og me-
 ditata proponerer.

58. Siden formeldis i Lowen om Deris
 Succession.
59. Coniunctim der er i fierde Leed: Sc.
 beslektet til den døde / som uden Tvist
 skal være di samme Personer.
60. Qvi supra som v. 8. i den 11. Arff
 staaer bem. 11. at være 3
61. Treble Mandts byrd efter den Døde.
62. De siden bemeldis v. 9. at kunde væ-
 re i fierde Mandts Byrd qvod veri-
 similis, &c. Late satis, ut excla-
 sradice, live mortuo;
63. De de som ere Jeffnbaaren sammen /
 Brødre vel 2. Farbrødre begge at
 regnis / for et Leed og skal da og icke
 tilforn begyndis paa. A. B. 7. i
den 11. Arff
v. 9.
64. Den Dødis Farbroders Sønns Barn
 Sammødde med hannem / eller aff
 Sammødde, & sic usq;
65. Saa at og (ut in reliquis) Mandleggen
 skal gaa for Qvindeleggen / og her udi da
 inclusive 8. Leed beholdis.
66. Der efter findes indført at succedere den
 Dødis Frillebørns Etebørn. A. B. 7. i
den 11. Arff.
v. 11. & 12.

Men i denne een Punct er nogen ambiguitas: Om disse Børn
 bør icke at arffve førend saa mange Leed er forbi / ut supra: Efter

di

Contra.

A

B

~~saafem imellem andre~~

Bill. fra fullig: Hem

Snor inbót iðs repræsen-
 tationis nr. (Sæfom)
 Dammast bñðr **B**
 or bñðrþöfn æft
 þannu eftir bñðrþöfn
 mun allanníft lig. nær
 Eotard. Þijðkindum, þa
 þaga dr aller lig. þunton
 : þvrt þvrtðr or non aller
 þvrtðr) þvrt þvrtðr
 þvrt or þvrtðrþvrt
 þvrt: Dr Dr **C**
 þvrtðr þvrtðr
 þvrt þvrtðr, lib. 2, C3.
 Þvrtðr C3 þvrtðr
 þvrt þvrtðr þvrtðr
 þvrt þvrtðr þvrtðr
 þvrtðr aller þvrtðr, or
 þvrtðr af þvrt. Þvrtðr
 þvrtðr aller þvrtðr, mun
 þvrtðr or þvrtðr þvrt

Matuum
Comodat
q. utendum
Pignus, et
Votum
Depositum

Contraria:

Mutuum si pereat, oī modo praestatur. Instit. lib. 3, tit. 15, princ.
Comodatum exigit diligentia exactissimam, maiorem q̄ rebus propriis, (cum ei soli
q̄ utendum accepit ~~ut~~ utile ē) praestatq̄ dolum, & culpam levissimam. §. 2.
Pignus, & locatum, diligentia volut p̄ rebus aequalibz, praestatq̄ tantū culpa, maxime, (sive
dolum) & levem ^{non levissimam} lib. 3, tit. 15. §. 4. tit. 15. §. 5.
Depositum nil praestat nisi dolum. tit. 15. §. 3.

...indigine.

I.

2. Læster mand Jord' at tiobe.

3. floder mand paa anden.

4.º Trættet mand om Gaarde.

5. Om Byens Jorde at bortgives eller affaende.

6. Ein Brief.

7. Über Zorger anden.

8. Zuber mand Tinf.

S. Brøder mand Enf.
 Tager Lønnen sin hief, da maa fand ni bnde gamm, inden mnd
 Oskidmand, or felfin vold at feldt gamm til Eingdag, om feldt
 Vil, eller feldt gamm til feldt, da bnd feldt, at feldt feldt
 um for feldt, or feldt, om feldt: feldt tager Lønnen hief feldt til
 fit agt, or feldt gamm ni, or mnd bnd mnd gamm til Eingdag,
 feldt Romingon 40 yd: feldt feldt feldt at Enf² feldt feldt ni mnd feldt
 Villis, Lønnen feldt mnd 3 mnd, eller bnd 40 yd. feldt feldt feldt
 feldt

hinf sagu sand skal sammom til tingr lnd, or saster vider at sand
er sand hinf, or i Roster sand saster paa sin bag; Da stande sand
Tingdom, som i Viller sammom gifer. End gangor sand af Tingt
indomt, da gifer Rongom or Tinn 9 ud. End vorder hinf fustfungen,
fuo sammom sidm fustfungen, bode 3 ud, eller bode med 24 mand.

9. Om Borger vider anden Tinf sag.

Om Borger vider anden, or siger, Du est min hinf, at saa mangor
Roster som jeg saster mist; Da vager sig med 36 mand med, eller Bor-
ger 9 ud, or Est fra Rongom fust sand sand.

10. Dnor meget Tinf forgior.

Vorder Borger Tinf, da forgior sand sin bonb-lead, or rj mror:
End fittit Tinfant vider fustmmt giunmur, vager sig med 36
mand, at det vaer rj med sand villis or raad: vorder sin diart
for sin sag, soldr op fild bod.

11. Sager Borger anden paa Tinge eller inden.]

Sager Borger anden paa Tinge, or kaldm sammom Tinf, bode sau-
um 3 ud: Delt sand, at sand rj kaldm sammom Tinf, da skal alle
4 brude fust sammom, at sand kaldm sammom rj Tinf: Dora or [NB afurbaq
kaldit den
for stiel
Rorn i
Parrfau.]
or om Tral, $\frac{1}{2}$ or Agnebuch: End kaldm Borger anden hinf,
hæl eller Agnebuch inden hinf, bode 3 ud, eller soldr med 24
mand: Saldor sand, bode 3 ud.

12. Om Vidne, naar mand kiber noget.]

Om Inger maa kiber Gfstr, Ror eller Ver, eller orsaa fvaar
Blader, inden sand saster sin vidne til: Kiber mand vidne.
Luf, miste mand kiber, or vider med, eller orsaa vager sig med
24 mand. Men alle andre kiber, som kiber med vidnefjerd: for
der det kiber paa, vager sig med 2 Mand fud: fornaa sand
rj at baad miste kiber.

13. Om forkiob.

Sager mand anden, at sand giorde sammom, paa Torge eller i Tinn
forkiob, bode derfor 20 or, salf Tinn or salf Rongom, eller vager
sig med 4 Mand.

14. Om Chiffermaal [or festent-guld.]

Gilckm Mand som vil dora eller mo fust, sand skal fust fust
med vidne: End saster Mand or dora bode der de fustsammom-
sammom, da skal dora saster fustent-guld: End dora bode, da
saster sand nastr fustent fustent-guld. 1 bode 34 Sag.

15. Om Borger at stefne.

Det er Rott: Dammar, at ingm skal fust Borger. Man skal sager
sammom for sit eget byting, or rj Landeting, inden sand saster sin
sammom.

paandinger end at det vaer uendt domet; Da mo' den fand der Juttens
faster sagt; (forstaa om mand ikke no'ig med den som til
distingent gangen er; bese A. Hanses Stadsrett, 9 cap.) Næst skal
vi gangen i nogen Ristend; for Næst skal gangen 24 mæd.

16. Om Stesring, [or om mand møder ikke.]

Endel som stesring til vatter, fand skal stesring med biffom, or den
skal sigre fand Naborn til paa bøger siden: Kommer fand vi først
gang i vatter, bide 5 fugalster, anden gang 10 fugalster, tredje gang
15 fugalster, falf Rongen or falf bogen, or dertil med fand faste,
led i Rongen or bogen vatter.

17. Om Pant.

Om Ristmand vatter fast noget til pant or lovskinden det en,
deligen, or kommer den siden der pant satte, or faster vatter
mands vider der Lovskid, da vi der fand: End faster fand vi
saa vider til, da vatter fand med Lov, at vi saa det satte.

18. Om Child.

Det er vatter, at endel som faster anden ginde, or vil vi ginde,
den, man lader sig bide; Kommer fand vi, da ginde fand som sagt
er: Endel tid skal fogen or Rongenstern lade vattermand
til at vatter bouden sin ginde ind, or Rongen for ofersforst
det er 40 ud, falf bouden or falf Rongen or bogen; man først skal
Rongen ginde ind, or saa noget er til: fogen or vattermand
mands skal vi vatter fogen, Rongens eller Tagmand, for
di flir bouden rett.

19. Om Bro-stræde.

Vil fand vi fode sin Brostræde vatter ofter det er sammend
da bide fand først dag en falf den vatter; anden dag 2 or vatter,
tredie dag 3 ud for ofersforst: Samme rett er or saa om mand
lader sin mo'ling ligger forlæng, saa sin fly der ofter gaden som den
inden gangen.

20. Om Rist.

Jegner man faster fogen end gaden, inden end Stranden, saa at
det gide finst inden paa sin egen god, or vi sin Naborn til nogen
ivernfod: Den der Rist paa, da bide bogen 3 ud; siden er det fand
man tilfagt.

21. Om Ragerne.

Er det saa at Ragerne vil vi bage brød som fand faster vatter, or tiden
tilfagt, or Rongenstern befaler først fand vatter biden, er brød
forbrudt; anden tid mitter brød, or 3 ud til bogen; Endel tid bide
3 ud or saa Rongen ofersforst: or vil fand ikke datter for end, da
bide fand 40 ud or springer paa Ragen.

22. Om

Infatti mal à propos, inrolledi anche materie,
i K.B. 3, p. 2, or i K.B. 10, p. 2, 3.